COPILUL PĂCII

Don Richardson

Traducere de Anca Raluca luhas

Casa Cărţii, Oradea 2013
Originally published in English under the title:
Peace Childhy Don Richardson
Copyright © 2005 by Don Richardson
Published by Regal Books
Photos on pages 236 and 238 by Don Richardson
Other photos by Fred Roberts
International rights contracted through:
Gospel Literature International
P.O. Box 4060, Ontario, California 91761-1003 USA
Toate drepturile asupra ediţiei in limba română aparţin editurii Casa Cărţii. Orice reproducere sau selecţie de texte din această carte este permisă doar cu aprobarea in scris a editurii Casa Cărţii, Oradea.
Copilul păcii
Don Richardson
Ediţia în limba română © 2013 Casa Cărţii Fotografiile de la paginile 255 şi 257 de Don Richardson Celelalte fotografii de Fred Roberts
Casa Cărţii
OP 2, CP 30,
410670 Oradea
Tel./Fax: 0259-469057; 0359-800761; 0728-874975
E-mall: info@ecasacartii.ro
www.ecasacartii.ro

Bărbaţilor, femeilor şi copiilor
care s-au rugat şi au oferit din bunurile lor pământeşti
pentru ca tribul sawi să poată auzi mesajul-
le dedicăm cu recunoştinţă aceste pagini.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României RICHARDSON, DON
Copilul păcii / Don Richardson;
trad.: Anca Raluca Iuhas. - Oradea : Casa Cărţii, 2013 ISBN 978-606-8282-78-7
I. Iuhas, Anca Raluca (trad.) 252
Traducerea: Anca Raluca Iuhas Editarea: Anca Curpaş Tehnoredactarea: Vasile Gabrian Corectura: Timeia Viman
Coperta: Marius Bonce
Tiparul executat la Findata srl, Oradea, www.findata.eu

Alte cărţi de Don Richardson:
Veşnicia din inimile lor
Secretele Coranului
Lords ofthe Earth [Stăpânii pământului]
Copilul păcii

Cuprins

Introducere.....11
Partea întâi: Lumea tribului sawi
1. Ambasador la Haenam.....19
2. îngrăşat cu prietenie.....29
3. Umbra tuanilor.....41
4. Vin tuanii.....49
5. Făuritorul de legendă.....59
Partea a doua: Când lumile se întâlnesc
6. Geneza unei misiuni.....75
7. Prin cortina de arbori a junglei.....88
8. Sfârşitul unei ere.....102
9. Zei din ceruri.....112
10. Destinul într-o pirogă.....121
11. Un botez al stranietăţii.....125
12. Patriarhul de la Tumdu.....133
13. Război la uşa mea.....142
14. Tuanul mănâncă creieri.....**149**
15. întâlniri în casa bărbaţilor.....157
16. Criză pe malul Kronkelului.....171
17. Apă rece mâine.....179
Partea a treia: O lume transformată
18. Linişte în casa bărbaţilor.....193
19. Răsturnaţi între crocodili.....203
20. îmi tremură ficatul.....213
21. Mortul viu.....217
22. Puterea stării *aumamay*.....222
23. Ochii înroşiţi de la privit.....234
24. Lunga călătorie.....243
25. Afară din coconul ancestral.....249
Post-scriptum.....261
Epilog.....264

Aduc mulţumiri speciale dr. Myron Bromley,
un reputat lingvist şi consultant în traduceri
pentru United Bible Society;
pastorului George Lazenby,
autor şi lider misionar;
pentru utilele lor aprecieri critice
făcute pe marginea acestui manuscris.
Sunt recunoscător, de asemenea, soţiei mele, Carol,
pentru nenumăratele ore pe care le-a petrecut
dactilografiind acest manuscris.

Populaţia sawi din fosta Noua Guinee Olandeză este unul dintre cele aproximativ patru sute de triburi din jumătatea vestică a Noii Guinei, numită în prezent Irianul de Vest sau Irian Jaya. Fiecare dintre aceste triburi este distinct şi unic, un mic univers autonom, cu propria perspectivă asupra lumii, cu propria colecţie de legende, fiecare dintre ele întreţinând un simţ al umorului inconfundabil.

în 1962, eu şi Carol am plecat să locuim printre sawi. Pe măsură ce le studiam limba şi le cercetam legendele şi obiceiurile, am aflat că trăiam şi lucram în mijlocul unui popor care onora trădarea ca ideal. In multe dintre legendele pe care cei din neamul sawi le istoriseau copiilor lor în jurul focurilor de tabără, eroii erau bărbaţi care formau prietenii cu scopul precis de a-1 trăda mai apoi pe cel cu care s-au împrietenit, pentru a-1 omorî şi devora. Expresia sawi pentru această practică este „a îngraşă cu prietenie pentru măcelărire".

Realizând că idealizarea trădării făcea parte din perspectiva sawi asupra vieţii, am înţeles motivul pentru care, trăind în mijlocul lor, am experimentat un anume şoc cultural. Totuşi, noi

fuseserăm trimişi acolo de Dumnezeu pentru a-i câştiga, pentru a învinge, pe parcursul câtorva ani, această idealizare a trădării ce făcuse parte din stilul lor de viaţă timp de secole, probabil chiar milenii succesive.
Cheia pe care Dumnezeu ne-a dat-o pentru a accede la inima poporului sawi a fost principiul analogiei în răscumpărare — aplicarea

adevărului spiritual la datina locală. Principiul pe care l-am desluşit a fost acela că Dumnezeu pregătise deja resursele pentru evanghelizarea acestor oameni prin intermediul analogiilor răscumpărării prezente în propria lor cultură. Aceste analogii au fost capul de pod pe care am păşit, intrarea secretă prin care Evanghelia a pătruns în cultura sawi şi a început din interior o revoluţie deopotrivă spirituală şi socială.
In timp ce eu şi Carol le slujeam sawilor folosindu-ne de calea pe care o crease „copilul păcii" şi de alte analogii ale mântuirii, am urmărit cu sufletul la gură să vedem dacă Duhul lui Dumnezeu chiar avea să folosească metodele noastre de comunicare pentru regenerarea acestor neamuri canibalistice şi vânători de capete. Şi aşa a fost!
într-o vreme în care întreaga omenire se află într-un proces ascendent de creare a unei interdependenţe ce se exprimă în comunitate globală contemporană, comunicarea interculturală devine inevitabil una dintre cele mai înalte priorităţi antropologice. *Copilul păcii* relatează agonia - şi triumful - încercării noastre de a sonda, până în temeliile sale, una dintre cele mai violente culturi ale lumii, iar apoi de a comunica în mod semnificativ cu membrii acestei culturi.
Rezultatul, credem noi, este o aventură întreprinsă în sondarea sufletului uman, una care va insufla cititorului o mai aleasă preţuire şi compasiune pentru popoarele minoritare şi ameninţate cu extincţia de pe întregul mapamond.
RBMU, Sentani, Irian Jaya Indonezia
Irian Jaya, Indonezia fosta bioua huinec Olandeză

s
Harta 1 Irian Jaya şi Australia
Oceanul Paci-fic
Marea Arafura
Jayapura
Satele sawi (vezi ttarta $)

s
ttartaz \riav\ Jaya, fosta Noua Gruinee Olandeză

Când soarele se ridica pe boltă, Yae rămase cu privirea pironită în jos, printre stinghiile fixate în podeaua casei sale din copac din satul Mauro, survolând suprafaţa întunecoasă a râului Kronkel, aflat la 12 metri dedesubt. Ochii lui negri, calmi scrutau plutirea lină a frunzelor pe suprafaţa netulburată a apei. Frunzele alunecau în aval, însă în cantităţi tot mai mici, semn că fluxul Mării Arafura, la 40 de kilometri spre vest, începea să oprească curgerea lentă către ţărm a râului Kronkel.
Curând, fluxul urma să inverseze complet cursul râului. Timp de câteva ore, acesta avea să forţeze curgerea înapoi a râului Kronkel, negru şi muruit cu alge, în imensul pântece al mlaştinii din sudul Noii Guinee, care îl zămislise. Yae aşteptase acest moment pentru a-şi începe călătoria în amonte, ajutat de curent.
Soţia lui Yae, Kautap, stătea picior peste picior lângă locul de gătit din mijlocul casei din copac. Copilul ei cel mic, încă nenumit, dormea în poala ei, legănat în împletiturile fustei sale grele din iarbă. Aplecându-se peste copil, Kautap stropi apă dintr-un ulcior de bambus peste făina de sago albă, presărată pe tabla din scoarţă de copac dinaintea ei. Frământa încet un aluat din acea făină şi apă, iar fumul de la focul înăbuşit îi irita ochii.

Miri, copilul ei cel mare în vârstă de doi ani, se juca mulţumit lângă ea, pe o rogojină împletită. Singura lui jucărie era un craniu

de om ale cărui orbite se căscau larg, fixând tavanul înnegrit de fum, rostogolindu-se încoace şi încolo. Lustruit deja într-o nuanţă de ocru strălucitor, imprimată de-a lungul anilor de mânuire afectuoasă, craniul fusese păstrat în memoria tatălui lui Yae,:demult decedat, şi, de asemenea, ca fetiş împotriva spiritelor rele. însă pentru micuţul Miri, acesta era doar o jucărie sclipicioasă.
Yae îi vorbi lui Kautap fără să se întoarcă spre ea.
— *Uvur haramavi maken; du famus, es!* F
uxul e pe cale să se
întoarcă: găteşte-mi odată sagoul!
Cu degetele ei negre, abile, ea modelă rapid aluatul umed de sago într-o formă alungită, subţire, îl înveli în frunze *yohom* şi îl aşeză între cărbunii fierbinţi. între timp, Yae îşi îmbrăcă veşmintele, pregă-tindu-se de călătorie. îşi acoperi şalele goale cu fusta strâmtă de iarbă care, în tribul sawi, putea fi purtată numai de bărbaţii care uciseseră un duşman în luptă. Yae ucisese cinci. Luase capetele a trei dintre victimele sale, iar acest lucru era indicat prin cele trei brăţări făcute din colţi lucioşi de mistreţ sălbatic, ce-i atârnau încolăcite în jurul cotului stâng.
Destoinicia sa de vânător era etalată mai departe prin al său *sudafen,* un colier din colţi de animal, lung de 1,8 metri, care îi atârna în două bucle în jurul gâtului. Fiecare porc sălbatic, crocodil, câine sau marsupial pe care îl omorâse contribuise cu un dinte la colier. Cordoane făcute din ţesătură fină de stuf erau, de asemenea, fixate strâns deasupra şi dedesubtul muşchilor pe fiecare braţ şi puţin dedesubtul genunchilor. în septul nazal perforat îşi introduse cu mândrie un os concav de cincisprezece centimetri lungime, sculptat din femurul unui porc şi cu vârful ascuţit la fiecare capăt.
Dacă ar fi plecat să participe la un dans nocturn, mai erau şi alte podoabe pe care ar fi putut să le poarte - o pană de pasăre a paradisului de culoarea focului, o banderolă din blană aurie şi brună de marsupial, un ornament din pene albe de cacadu[1], precum şi vopsele de corp albă şi roşie, făcute din praf de scoică şi pământ ruginiu. Misiunea lui Yae însă era una pur diplomatică, nu festivă, aşa că
se mulţimi să se împodobească doar cu albul osului şlefuit şi galbenul auriu al ratanului împletit.
Kautap folosi nişte cleşti pentru a scoate pâinea de sago dintre cărbuni, îndepărtă frunzele carbonizate şi dete soţului ei „pâinea de mlaştină" aburindă. Yae mancă jumătate şi puse cealaltă jumătate în mica lui desagă pentru sago, confecţionată din fibre ţesute, împreună cu o bucată mare de carne de porc, pe care Kautap o afumase mai devreme deasupra focului. Cu desaga atârnându-i pe umăr, îşi scoase din suportul pentru armă arcul din lemn de palmier negru, lung de 1,8 metri. într-un capăt, la vârf, arcul avea fixată o gheară de cazuar[2] ascuţită ca un ac, pentru a putea fi folosit ca suliţă în lupta corp la corp. Apoi, Yae alese şi o mână de săgeţi cu vârf ghimpat şi cu fus din bambus. Apucând cu o mână arcul şi săgeţile, îşi luă în cele din urmă vâsla, care, împreună cu scutul său de război, toba, securea de piatră, canoea şi arcul, completau ierarhia principală a posesiunilor sale pământeşti.
Pagaia constituia un exemplu remarcabil al măiestriei sawi. Confecţionată dintr-un singur trunchi de lemn de esenţă tare, de nuanţă roşu închis şi lung de 2,75 metri, aceasta era prevăzută cu o paletă dreptunghiulară lată, gravată cu modele exotice, iar la capătul de sus al axului purta o figură ancestrală, crestată adânc. Deasupra figurii ancestrale, tipicii ghimpi de lemn şi gheara de cazuar avertizau că vâsla lui Yae, la fel ca arcul său, putea fi folosită şi ca suliţă.
Yae păşi afară, pe terasa casei sale din copac. împrejurul lui, celelalte şase case de copac din

satul Mauro păreau să plutească, stranii, cocoşate, în formă de căpăţână, în ceaţa aurie a dimineţii. Toate aveau în jur de doisprezece metri în lungime şi variau între nouă şi cincisprezece metri în înălţime deasupra pământului, înălţându-se deasupra tufărişului încâlcit pe ramuri de copac lungi şi fusiforme, în afară de acestea, mai erau patru case lungi aşezate la înălţimi mai mici de şase metri.
Nu toate familiile sawi avuseseră îndrăzneala de a construi case în copac, alegând să se lase mai vulnerabile la un atac-surpriză decât

[1] Cacadu este o specie de papagali cu penajul de obicei alb şi cu un moţ viu colorat (n.tr.).
[2] Cazuarul este o pasăre mare din Noua Guinee şi Australia, asemănătoare cu struţul, având o creastă cornoasă pe frunte şi pene negre, întrebuinţate ca podoabe (n.tr.).

erau locuitorii caselor de copac, care puteau observa cu uşurinţă toate împrejurimile. Intr-o casă de copac înaltă, femeile şi copiii se puteau ascunde ghemuiţi într-un colţ, în relativă siguranţă, în timp ce soţii, taţii şi fraţii lor aruncau o ploaie de săgeţi asupra duşmanului invadator sau chiar se coborau la pământ pentru a angaja inamicul în *waru mim,* „joc de suliţe".
în timp ce Yae începea să coboare scara lungă, fixată cu lujeri de viţă, Kautap îşi ridică vocea în semn de nemulţumire:
— De ce mergi atât de des în vizită la Haenam? Nu simţi că îţi pui pielea în primejdie mergând acolo?
Yae îşi continuă coborârea.
— Dacă nu aş avea prieteni acolo, nu m-aş duce. Acesta fu singurul său răspuns.
Scara se înclină înapoi sub casa din copac, la adăpost de ploile torenţiale tropicale şi la umbră. Yae coborî întreaga lungime a scării fără să se sprijine măcar cu un deget de ea, echilibrându-se perfect pe fiecare treaptă şubrezită.
La picioarele scării, fratele său mai tânăr, Sao, stătea gârbovit pe o buturugă, tremurând de frigurile malariei şi încercând în zadar să absoarbă destulă căldură de la soarele dimineţii ce strălucea acum puternic peste sat, făcând să se ridice aburi din frunzişul umezit de rouă. Yae îi vorbi încurajator, dar Sao abia răspunse, de tare ce îi clănţăneau dinţii. La câţiva metri în josul apei, Wasi, vărul lui Yae, şi cele trei soţii ale sale îşi încărcau uneltele de tăiat sago într-o canoe pentru o călătorie în junglă. Yae îl chemă pe Wasi.
— Plec la Haenam. Mă întorc imediat după ce se întunecă. Am de gând să-mi invit prietenii de acolo să vină la dansul nostru *bidm,* când apare luna nouă.
Wasi îi ură de bine în misiunea sa când păşi în vârful pupei în piroga sa lustruită, împingându-se spre partea navigabilă a râului. Cele trei soţii ale sale stăteau mult în faţă în piroga de nouă metri, două dintre ele având legaţi de spatele lor copii, ţinuţi în săculeţe mici create special în acest scop. Cele trei soţii îşi ridicară simultan vâslele şi cârmiră în aval înspre gura micului afluent, care urma să-i ducă înapoi în mlaştina de sago. Câţiva cărbuni fierbinţi lăsaa o dâră de fum ce se ridica dintr-un mic pat de lut de lângă picioarele

lui Wasi. Cu aceştia urmau să aprindă mai târziu un foc pentru a-şi găti mâncarea de după-masă din sagoul proaspăt pe care aveau să-1 recolteze din mlaştini.
Yae îşi aşeză arcul şi săgeţile în canoea lui şi se îmbarcă. Cu o mişcare puternică şi precisă, îşi îndreptă piroga ascuţită la vârf în susul apei, exact în momentul în care frunzele de pe suprafaţa apei se opriră din plutirea lor către ţărm. După ce dispăru după o cotitură îndepărtată a râului, frunzele începură să se mişte în amonte în urma lui.
Cu o încruntare de îngrijorare pe faţa înnegrită de fum, Kautap îl privi pe soţul ei până acesta se făcu nevăzut. Apoi bebeluşul din poalele ei începu să se agite şi să plângă. Ea îl ridică pe copil la sân şi îi dete să sugă, sperând ca Yae să renunţe la ambiţia lui de a încheia o alianţă

între Mauro şi Haenam.
Un cârd de cacadu ţipători îşi luară zborul când canoea lui Yae apăru brusc de după frunzişul înalt de la marginea râului, încă plutind în amonte. Trezit de ţipătul lor strident, un crocodil ce moţăia

pe vârful unui buştean scufundat îşi căscă larg gura la Yae, iar apoi căzu pe burtă în apă, fluturându-şi coada masivă în poziţie verticală când plonja în adâncuri.
Yae pluti uşor până la următoarea cotitură şi luă curba, meditând încă o dată la seria de evenimente care îl aduseră în poziţia de singur ambasador al tribului Mauro către Haenam, satul sawi aflat în susul râului. Cu şapte luni înainte, în timp ce vâna gâşte sălbatice lângă izvorul afluentului Aym, Yae întâlnise pe neaşteptate un grup de cinci bărbaţi din Haenam. Yae se ghemuise imediat în canoea lui şi se întinsese după arc, însă cel mai înalt dintre cei cinci străini îl salută repede.
— *Konahari!* Nu-ţi lua arcul! Te cunosc - numele tău este Yae, iar eu sunt rudă cu tine! îi spuse străinul cu statură semeaţă.
Yae îşi ridică totuşi arcul, însă nu îşi potrivi nicio săgeată pe coardă. In schimb, întrebă:
— Cum te numeşti?
—Numele meu este Kauwan. Sunt fiul cel mai tânăr de la tatăl vitreg al mamei tale, fu răspunsul său.
— De ce ai venit la râul Aym? Fără îndoială că tu şi prietenii tăi spionaţi, îi provocă Yae.
— Nu-i adevărat, spuse Kauwan. In această dimineaţă am rănit un mistreţ şi i-am urmat dâra de sânge până aici. Vezi, este o pată de sânge proaspăt pe iarbă şi uite, aici sunt urmele că porcul s-a zvârcolit nu demult în noroi. Haide, lasă-mă să te îmbrăţişez! Suntem neamuri!
Yae o auzise pe mama lui vorbind de Kauwan, însă totuşi ezită. Kauwan luă atunci o bucată mică de bambus ascuţit din traista lui, îşi tăie o şuviţă din părul negru, cleios, o înfăşură într-o frunză şi i-o oferi lui Yae.
Liniştit de acest simbol larg acceptat al sincerităţii, Yae vâsli mai aproape, luă darul de la Kauwan şi îl puse în traistă. Prin acest dar, Kauwan demonstrase că dorea să fie pentru Yae mai mult decât o simplă cunoştinţă pasageră.
Cei doi bărbaţi se îmbrăţişară unul pe celălalt, pe când cei patru însoţitori ai lui Kauwan îşi exprimară cu voce tare aprobarea. Apoi Kauwan făcu o propunere:

— Yae, ascultă-mă. De multă vreme neamul kayagar de la est ne atacă şi ne prădează în raiduri şi mulţi oameni am pierdut ucişi de suliţele lor. Iată de ce am vrea pace cu Mauro, ca să putem veni nestingheriţi în această direcţie să tăiem sago la hotarele noastre de vest. I-am convins pe bărbaţii din Haenam că avem nevoie de un om care să acţioneze ca mijlocitor şi care să poată călători liber între satul tău şi al meu. Cu siguranţă că tu eşti exact omul de care avem nevoie. Te numesc acum să fii omul de la mijloc. Dacă accepţi, vino în satul nostru peste trei zile. Când vei ajunge, eu te aştept acolo ca să îţi asigur protecţia.
Cei patru prieteni ai lui Kauwan au adăugat că şi ei aveau să protejeze viaţa lui Yae cu propria lor viaţă, dacă era cazul.
Inima lui Yae începu să bată mai tare. Oamenii propriului său clan din Mauro începuseră şi ei să se plângă de atacurile zdrobitoare pe care le sufereau din partea poporului asmat de la vest. Dacă s-ar stabili relaţii de pace cu Haenam, palmierii de sago maturi, izolaţi în acel moment în ţara nimănui dintre Haenam şi Mauro, ar putea fi recoltaţi fără piedică, despovărând poporul lui de necesitatea de a se aventura în căutarea hranei aproape de hotarele asmate.
In timp, Haenam şi Mauro puteau chiar decide să îşi unească forţele şi să îi atace prin lovituri decisive atât pe asmaţi, cât şi pe kayagari, câştigând astfel o vreme de răgaz pentru cele două sate, din ambele direcţii. Ca principalii făuritori ai acestui pact, Yae şi Kauwan puteau amândoi spera să se ridice la noi înălţimi ale prestigiului înăuntrul universului sawi. Bărbaţii cu fete de măritiş din alte clanuri sawi urmau să fie cu siguranţă dispuşi să le promită lui Yae şi Kauwan pe unele dintre fiicele lor, aducându-i pe fiecare dintre ei mai aproape de idealul

sawi de a deţine un harem de cinci neveste sănătoase.
Yae câştigase deja două soţii, însă spre marea lui supărare, una dintre ele contractase framboesia[3] şi slăbise de la rănile vii şi rău mirositoare, murind apoi, lăsându-l doar cu Kautap. De la moartea celei de-a doua lui soţii, dorinţa lui Yae de a o înlocui şi de a câştiga încă alte soţii devenise o obsesie constantă. Acum, brusc şi pe

[3] Framboesia este o boală tropicală infecţioasă, asemănătoare sifilisului în stadiile sale timpurii; se manifestă prin iritaţii ale pielii şi leziuni ulceroase (n.tr.).

neaşteptate, satisfacerea acelei obsesii părea să fie la îndemâna lui, *dacă* se putea decide să se încreadă în promisiunea lui Kauwan şi a celor patru prieteni ai lui.
Yae îl privi stăruitor pe Kauwan, încercând să îi înţeleagă adevăratele intenţii. Ochii lui Kauwan străluceau de o sinceritate evidentă. Faptul că acesta era înrudit cu mama lui Yae era un factor reconfortant. De asemenea, el îi încredinţase de bunăvoie lui Yae o şuviţă din părul său. In ce privea povestea lui despre prădarea Haenamului de către kayagari şi mânarea lor înspre vest, Yae auzise deja, conform zvonurilor care circulau prin junglă, că acest lucru era adevărat.
Partea negativă era că Yae ştia că exista în Haenam un număr de oameni din clanul kangae care nutreau încă resentimente nerezolvate împotriva satului Mauro. Putea el fi sigur că Kauwan şi prietenii lui urmau să fie destul de puternici pentru a-l proteja, în caz că facţiunea kangae ar alege să se răzbune când Yae urma să apară în mijlocul lor? Cele patru brăţări din colţi de porc care împodobeau umărul stâng al lui Kauwan indicau că acesta era un războinic de temut. Şi poate că Kauwan era înrudit cu facţiunea kangae mai îndeaproape decât era cu mama lui Yae.
Cu viclenie, Yae îi ceru lui Kauwan să-i clarifice care sunt relaţiile sale cu poporul kangae. Kauwan intui imediat scopul întrebării lui şi îl asigură pe Yae că şefii clanului kangae spuseseră deja că vor accepta ca plată o anumită compensaţie simbolică în bunuri, fără a cere o viaţă umană. Câteva bunuri urmau să fie un preţ mic pentru a cumpăra tot ce spera Yae să câştige din această tranzacţie.
Totuşi, Yae îşi amână decizia pentru încă un test. îi invită pe Kauwan şi pe cei patru prieteni ai lui să-l însoţească într-o scurtă vizită la Mauro, pentru a putea discuta această chestiune mai pe îndelete. Dacă ei erau dispuşi să aibă încredere în el în ce privea protecţia lor într-o asemenea situaţie riscantă, acest lucru urma să fie o dovadă în plus că dorinţa lor de pace cu Mauro era într-adevăr sinceră.
Kauwan îi răspunse cu un zâmbet larg:
— Am fi bucuroşi să mergem cu tine, însă soţiile şi copiii noştri se aşteaptă să ne întoarcem la râul Hanai cu carne de porc. Trebuie să ne găsim prada, să o înjunghiem şi să o ducem acasă înainte de lăsarea întunericului.

Acesta era un refuz rezonabil, se gândea Yae. Acum trebuia să ia o decizie fără niciun alt test. Dacă refuza, probabil că, mai târziu, altcuiva din Mauro urma să i se ofere aceeaşi onoare pe care Kauwan i-o acorda lui, iar, acceptând-o, să beneficieze în cele din urmă de implicaţiile favorabile ce aveau să rezulte. Yae ar fi nespus de mânios dacă s-ar întâmpla una ca asta!
Pe de altă parte, dacă ar accepta, probabil ar cădea într-o cursă şi şi-ar pierde viaţa! Suspansul acelui moment îl zgudui pe Yae din cap până-n picioare, acelaşi tip de suspans existenţial ce fusese ingredi-entul-cheie al legendelor sawi care îl fascinaseră din copilărie. Acum f/era eroul care se confrunta cu alegerea aceea înfricoşătoare!
Ca o străfulgerare, hotărârea i se avântă din vâltoarea nesiguranţei. Scoase din sacul său mica lamă din bambus, îşi tăie o şuviţă din propriul păr şi i-o înmâna lui Kauwan, care o acceptă cu un zâmbet.
Apoi Yae se întinse, apucă antebraţul lui Kauwan cu fermitate şi spuse:
— *Sarimakon, es!* Sigur vin. S-a făcut!
— în cazul ăsta, de găsim porcul pe care îl căutăm, te asigur că pun deoparte o jumătate din ficatul său şi voi păstra bucata pentru tine, ca să o mănânci cu noi a treia zi, spuse Kauwan.
Yae răspunse:
— *Timin konahari!* Mulţumesc, prietene! Apoi se despărţiră.

Prin faptul că îşi dăduse cuvântul, Yae îşi pecetluise, de fapt, soarta, indiferent ce îi rezerva aceasta. Dacă nu avea dovezi sigure ale trădării, nu se mai putea răzgândi acum fără a fi etichetat drept un laş! Trebuia să meargă la Haenam a treia zi.
Şi trebuia să meargă singur. Nimeni altcineva nu ar îndrăzni să îl însoţească fără să fi fost invitat în prealabil. Cu atât mai bine; dacă îşi asuma singur riscurile, nu mai era nevoie să împartă onoarea ulterioară cu un altul din satul său.

2
Îngrăşat cu prietenie

Pe când ajungea Yae la gura anuentului Hanay, care conduce înspre teritoriul Haenam, soarele dimineţii târzii storsese stropi de sudoare de pe fruntea lui. Părăsi sclipitoarea albie a râului Kronkel, lată de şaizeci de metri, şi curând îşi simţi pielea răcorindu-se în umbra adâncă a îngustului curs al râului Hanai, mărginit de o parte şi de alta de desişul junglei. Stând în picioare în canoea lui, se aplecă să bea, luând apă cu mâinile. Insă nu bău din palmă, ci azvârli fiecare căuş de apă în sus şi îl sorbi din aer cu gura.
Un altfel de mod de a bea apă din râu era sub demnitatea lui. Putea, de asemenea, să fie periculos. In râu locuiau duhuri rele, iar dacă apa nu era băută în modul consfinţit, acestea puteau invada trupul omului prin actul băutului.
Yae se îndreptă de spate şi scrută cu ochi cercetători tufişurile ce se legănau deasupra râului dinaintea lui. Iată-1 acolo! Craniul înfricoşător al unui nefericit kayagar ucis de Nair, unul dintre cei mai de temut războinici din Haenam.
Craniul atârna de o ramură, iar orbitele îi erau umplute cu seminţe roşii strălucitoare, năclăite în răşină neagră, dându-i cea mai ameninţătoare înfăţişare. Penele fâlfâitoare ce îi atârnau din cele două găuri ale urechilor dădeau impresia de păr. Nair îl atârnase acolo ca avertizare pentru duşmanii Haenamului.

Yae zâmbi când îşi aminti cum i se ridicase părul de pe ceafa la vederea acelui craniu cu şapte luni în urmă, când se apropiase plin de încordare de Haenam pentru prima dată. Oţelindu-şi voinţa, se forţase să manevreze piroga dincolo de craniu şi în cele din urmă ajunsese în câmpia ierboasă unde era aşezat Haenam atunci. Oamenii abordaseră sosirea lui solitară cu calm, în timp ce Kauwan stătea la marginea apei, întâmpinându-1 cu mâinile întinse.
Când Yae îşi trăsese la mal canoea şi păşise pe ţărm, Kauwan îşi ridicase dintr-odată arcul şi o mână de săgeţi dintr-un tufiş. Separând o săgeată de celelalte şi agitând-o în mâna lui dreaptă, se întorsese cu spatele la Yae şi cu faţa la oamenii lui. Cu un puternic strigăt gutural, sărise apoi drept în aer şi începuse să alerge înainte şi înapoi între Yae şi oamenii lui.
Rostise cu ţipete stridente o provocare formidabilă, accentuând-o cu grohăituri fioroase de mânie simulată.
— Prietenul meu este bine-venit! A venit pentru că eu însumi l-am invitat! Cine este acela care ar vrea să-i facă rău? Nu i se va face niciun rău! Mâna mea este puternică!
Aceasta era o desfăşurare obişnuită a puterii, numită *saravon,* o modalitate de a-1 linişti pe oaspete şi în acelaşi timp de a tăia elanul oricui ar fi avut intenţia să recurgă la ostilitate. Fără acest spectacol de manifestare a *saravonului,* Yae s-ar fi simţit, într-adevăr, foarte tulburat.
De pe terasele lor, bărbaţii din Haenam urmăriseră scena cu calm. Majoritatea dintre ei stăteau

cu un picior întins pe podea şi cu un genunchi îndoit în sus, fiecare dintre ei odihnindu-şi bărbia pe genunchiul ridicat.
După *saravon,* Kauwan îl îmbrăţişase călduros pe Yae. Ceilalţi bărbaţi din Haenam coborâseră apoi unul câte unul din casele lor şi urmaseră exemplul lui Kauwan, îmbrăţişându-1 — cu excepţia bărbaţilor kangae, care aşteptau despăgubirea înainte de a-şi exprima orice fel de bunăvoinţă faţă de străin.
Kauwan îl condusese pe Yae sus în casa bărbaţilor din Haenam, o încăpere lungă de douăzeci şi patru de metri, care era clădirea centrală a satului şi în care femeile puteau intra doar dacă erau invitate. Kauwan îi dăduse lui Yae locul de onoare pe o rogojină nouă, în centrul clădirii lungi şi izolate.
Curând, Yae era înconjurat de un cerc de douăzeci dintre principalii războinici ai Haenamului, bărbaţi precum Maum, Mahaen, Nair, Kani şi Warahai, bărbaţi ai căror nume erau temute de către sawi, kayagari şi asmaţi în aceeaşi măsură. Toţi îl asaltaseră pe rând cu întrebări politicoase despre rudele lui. înapoia lor şedeau bărbaţii mai tineri, aşteptând într-o linişte respectuoasă. Bucate din sago, proaspăt prăjite, gătite rapid de femeile din casele familiale, fuseseră aduse înăuntru şi servite lui Yae pe un platou încrustat cu modele ancestrale complicate. El aşteptase curtenitor până ce gazdele sale fură, de asemenea, servite, iar apoi începură să mănânce împreună.
Yae observase că, treptat, subiectul discuţiilor se îndrepta înspre modalitatea de compensaţie a supărărilor încă nerăzbunate pe care clanul kangae le nutrea faţă de Mauro. Insă Yae era pregătit. Scosese atunci din sacul său câteva capete de topor din piatră, scoici mari şi alte obiecte de valoare pe care oamenii din satul său le trimiseseră cu el pentru a-şi achita datoriile faţă de clanul kangae.
Un bărbat pe nume Giriman rânjise cu plăcere în timp ce adunase comorile, purtându-le afară, la oamenii kangae, care aşteptau încă în casele lor până se achita plata. între timp, Kauwan prezentă halca de ficat de porc afumată pe care promisese să o păstreze pentru Yae, iar Yae o puse în sacul său pentru a o mânca mai târziu.
Curând, Giriman se întoarse cu oamenii kangae, care dăduseră mâna cu Yae şi îl asigurară că acceptaseră plata. Apoi, aceştia se alăturară adunării de oameni, ascultând cu atenţie maximă fiecare cuvânt rostit.
Mai apoi a urmat un interval de timp în care oamenii din Haenam îl copleşiseră pe Yae cu complimente, spunându-i că auziseră de dibăcia lui în luptă şi la vânătoare. După aceasta, conversaţia abordase subiectul ticăloşiei atât a kayagarilor, cât şi a asmaţilor, precum şi a nevoii unui răgaz de pace şi bună înţelegere, de comun acord, între Haenam şi Mauro. O bună învoire, care să le permită celor două părţi să se mute mai aproape una de cealaltă şi mai departe de duşmanii lor.
Yae se ridicase apoi în picioare şi îşi exprimase dorinţa de a se întoarce la Mauro. în timp ce făcea aceasta, se înfiorase în sinea lui, ştiind că, dacă se punea la cale vreo trădare, acela era momentul

cel mai nimerit pentru aşa ceva. Dar în schimb, ei îl însoţiseră de bunăvoie la canoea lui şi, în timp ce el vâslea în josul râului Hanai spre Kronkel, îi uraseră din nou şi din nou salutul de rămas-bun în limba sawi: ^*râminahaiyoF*
Yae îşi amintea încă exaltarea pe care o simţise în timpul călătoriei spre casă din acea zi, cu şapte luni în urmă. Ajunsese acasă în amurg, se urcase pe terasa casei sale din copac şi strigase cu glas tare tuturor consătenilor săi, într-un elocvent dialect sawi:
— Unde este mânia pe care Haenam o simţea faţă de noi? Azi am rupt toate limbile mâniei! Azi am reparat drumul spre Haenam, căci căzuse în paragină. Am stropit cu apă rece (pace) în mijlocul satelor noastre!
Apoi îşi încheiase discursul cu strigătul de triumf specific sawi — „EEEHAAA!" — şi ascultase cu plăcere murmurul entuziasmat al conversaţiei, pe care îl stârnise discursul său în

toate casele din înălţimea copacilor din jurul său şi în casele mai joase, dedesubt.
Acela fusese doar începutul. In ultimele şapte luni, vizitase Haenamul de zece ori şi de fiecare data fusese întâmpinat la fel de călduros. încrederea sa crescuse cu flecare vizită consecutivă până acum; apropiindu-se de Haenam pentru a unsprezecea oară, nicio senzaţie de nesiguranţă nu îl tulbura.
Acum îi cunoaştea pe majoritatea bărbaţilor din Haenam pe nume şi se simţea la fel de sigur de bunăvoinţa lor precum era de sigur de atitudinea binevoitoare a membrilor clanului său din Mauro. Era încrezător că exact în acea zi unii dintre ei urmau să-i accepte invitaţia de a-1 însoţi mai târziu ca oaspeţi la un dans nocturn *bisim,* în Mauro. După aceea, urmau să înceapă să întocmească planuri pentru un atac aliat fie împotriva kayagarilor, fie a asmaţilor.
La fel ca înainte, Kauwan îl salută pe Yae de la marginea râului şi îl conduse la casa bărbaţilor. Alţii, cu care făcuse cunoştinţă, intrară unul câte unul şi se aşezară în cerc în jurul lui. Conversaţia devenea plăcută, ca întotdeauna, presărată cu anecdote şi cu râs zgomotos. Mâncarea era aşezată înaintea lui Yae, iar el începu să mănânce împreună cu gazdele sale. Apoi dădu glas invitaţiei pe care venise să le-o pună înainte.
Giriman fu primul care răspunse:
— Ai devenit deja un prieten statornic al meu. Desigur că voi veni la *bisim,* în Mauro!
Mahaen, de asemenea, îl asigură de aceasta, la fel şi Kauwan.
Curând, un total de doisprezece bărbaţi acceptară invitaţia. Yae era încântat. Apoi îi înmânară lui Yae o bucată de sfoară făcută din fibre de copac răsucite şi îi cerură să facă un nod în sfoară pentru fiecare zi pe care trebuiau să o numere înainte de a veni la petrecere.
Yae luă sfoara cu bucurie şi începu să facă nodurile. In timp ce Yae era preocupat cu această sarcină, Mahaen se uită la Giriman şi, subtil, ridică uşor din sprâncene. Giriman văzu semnalul şi îl transmise lui Maum. Maum îl transmise lui Kani, iar Kani, lui Yamasi. In acel punct, toţi bărbaţii din Haenam prezenţi acolo luaseră aminte la semnal. Mahaen îşi duse încet mâna dreaptă sub marginea rogojinii de iarbă pe care şedea şi scoase un pumnal din os, lung şi ascuţit, cioplit din femurul unui cazuar gigant.
Giriman, Yamasi şi Maum se ridicară în picioare foarte degajat, prefăcându-se că se întind, în timp ce scoaseră suliţe lungi, ghimpate, din lemn de esenţă tare din suportul pentru arme agăţat sus. Rânjind cu răutate unul la celălalt, îşi aţintiră suliţele deasupra lui Yae, în timp ce acesta era ghemuit deasupra sforii, împletind noduri. Toţi cei de faţă la întrunire se înarmară, de asemenea. Topoare de piatră şi suliţe, arcuri şi săgeţi apărură ca prin minune de sub rogojini.
Fiecare bărbat înarmat stătea tăcut în picioare şi înainta mai aproape de Yae. Singura gazdă care nu se înarmase era Kauwan. Acesta se lăsă pur şi simplu pe spate, sprijinindu-se de peretele din ramuri de sago, zâmbind spre Yae şi continuând firul conversaţiei, în timp ce Yae făcea noduri.
Yae observă că în jurul lui se lăsa o umbră tot mai groasă, iar liniştea se adâncea. Simţi pe piele fiori ca de gheaţă, dar se forţă să se uite în sus cu optimism. Mai întâi văzu armele, iar apoi ceva chiar mai înfiorător - ochii gazdelor lui. Toţi ochii erau aţintiţi asupra lui Yae, lărgindu-se cu o anticipare lacomă şi silindu-se să scruteze expresia de pe faţa lui Yae. Apoi văzură ceea ce aşteptaseră să vadă timp de şapte luni - schimbarea expresiei de pe faţa îngrozită a lui Yae.
Ochii lor sorbeau avizi spectacolul încrederii senine devorate de teroarea cumplită, al speranţei preţioase înjunghiate pe neaşteptate

de neagra disperare. Luni de zile de acum înainte aveau să se răsfeţe cu descrieri avide al fiecărui detaliu pe care îl observau acum, în acest moment al adevărului. Aveau să se întreacă din răsputeri unul pe altul în a descrie cum se dilatară ochii lui Yae, cum îi tremurară buzele, cum întregul trup a erupt într-o sudoare rece. Casa bărbaţilor urma să se cutremure de râs la fiecare nuanţă oratorică pe care avea să o genereze subiectul.
In timp ce Yae stătea încremenit de groază, sufocat de teroare, Giriman păşi direct în faţa lui,

cu suliţa poziţionată pentru lovitură. Yae văzu gura lui Giriman deschisă şi auzi vocea crudă, sâsâită spunând:
— *Tuivi asonai makaerinl*'Te-am îngrăşat până acum cu prietenie ca să te ucidem!
Aceasta era o veche expresie sawi, răspicată şi mortală, care exprima în trei cuvinte unul dintre cele mai profunde subtexte ale culturii sawi — idealizarea trădării. Aceasta îi spunea lui Yae că bărbaţii din Haenam intenţionaseră să-l ucidă încă de la început, însă fiind încredinţaţi că el avea să se întoarcă din nou şi din nou, se hotărâseră asupra unei execuţii cu amânare prelungită. Dacă l-ar fi ucis pe Yae în perioada de început, ar fi însemnat să se mulţumească cu o crimă banală, pe care orice persoană necalificată în ale trădării ar fi putut să o comită. însă a susţine decepţia prieteniei de-a lungul unei perioade de luni de zile, pentru o încheia apoi aşa cum făceau acum, necesita acel rafinament al trădării, care era elixirul legendelor sawi.
Bărbaţii din Haenam îndeplineau un ideal străvechi. Yae cunoştea şi el legendele care îi motivau acum pe oamenii din Haenam. Greşeala lui constase în faptul că socotise că acele legende erau rupte de viaţa reală, presupunând că preocupările politice şi personale ale prezentului erau mai concrete decât imperativele istorice.
In timp ce suliţele erau încă îndreptate deasupra lui, creierul lui Yae începu să se lupte febril cu situaţia creată. In primul rând, de ce venise, în ultimă instanţă, la Haenam? Venise pentru că avusese încredere în Kauwan. Kauwan? Unde era el acum? Poate încă mai exista o speranţă la Kauwan!
Un strigăt sufocat scăpă de pe buzele lui Yae:
— Kauwan! Unde eşti? Apără-mă, Kauwan!
Kauwan se uită în jos la el dintre doi din războinicii înarmaţi. Vorbi încet, calm şi sarcastic:
— Le-am tot spus că e rău ceea ce fac, că tu eşti prietenul meu şi că nu ar trebui să-ţi facă asta. Dar Maum, care e aici, mi-a promis-o de soţie pe fiica lui, dacă eram dispus să păstrez tăcerea. Păcat, prietene. Cred că nu am de gând să te ajut.
Yae scoase un strigăt disperat:
— Nu spune asta, Kauwan! Fii credincios promisiunii! încercă să se ridice în picioare, însă suliţa lui Maum îl străpunse
în coastă. Un urlet puternic de tensiune eliberată răsună în jurul lui, timp în care celelalte suliţe se apropiară şi mai mult de el. Yae se prăbuşi pe un genunchi şi din nou se milogi de Kauwan, încercând în zadar în zadar să-şi scoată suliţa ghimpată din coastă. Kauwan îşi întoarse spatele şi spuse simplu:
— Ar fi trebuit să îmi dai un copil al păcii. Atunci te-aş fi protejat. La aceste cuvinte, o imagine răsări în mintea lui Yae, o imagine
distorsionată de durere, şi totuşi duioasă, a lui Kautap stând picior peste picior lângă foc, cu copilul încă nenumit adormit în poala ei. Copilul! Doar acel copil l-ar fi putut salva! Dar acum era prea târziu.
Vârful unui topor din piatră îl trăsni din spate, chiar sub omoplat. Se rostogoli în faţă, pe podeaua făcută din ramuri de sago, gemând de durere. O săgeată îl străpunse în dosul coapsei, iar împunsătura ei ascuţită îi stârni o furie neaşteptată. Se ridică în picioare răcnind, cu sângele curgând din el şi se repezi la torţionarii săi, în timp ce o altă suliţă îl străpunse prin gamba piciorului. Ei pur şi simplu făcură loc înaintea lui, râzând cu hohote, însă nu rupseră cercul care îl împresura.
Yae căzu în faţă din nou şi se trezi uitându-se în jos printr-o crăpătură largă în podeaua încă neterminată a casei bărbaţilor. La patru metri dedesubtul său văzu cocoşi ridicându-şi capul ca să se uite în sus, deranjaţi de gălăgia de deasupra lor. îşi aminti că îşi lăsase vâsla înfiptă în nămol lângă râu. Dacă ar putea să sară din casa bărbaţilor şi să ajungă la vâsla lui, ar avea o şansă să folosească vârful de suliţă al acesteia şi să ia cel puţin o viaţă în schimbul vieţii lui. Se lăsă să alunece cu capul în jos, prin crăpătură, însă suliţa care îi străpunsese gamba piciorului se prinse de podea de ambele capete,

lăsându-l suspendat cu capul în jos. Zvârcolindu-se neajutorat în aer, nu putea decât să aştepte ca ocupanţii casei bărbaţilor să se lase în grabă în josul parilor din scările de la fiecare capăt al clădirii şi să vină în fugă la el, potrivind săgeţi de bambus pe arcurile lor. Femeile şi copiii veniră şi ei alergând, încântaţi de acesta oportunitate neaşteptată, întrucât victima era acum aproape şi de ei.
Pe când copiii aruncau cu săgeţile lor mici în Yae, femeile îşi ridicară bâtele cu care săpau sago pentru a-l lovi în cap. Câinii din sat fugeau dintr-o parte în alta printre picioarele torţionarilor, lingând cum puteau mai bine sângele care picura pe jos, scheunând când erau călcaţi pe labe.
Când, în cele din urmă, Yae fu mort, cineva scoase suliţa de care atârna acesta şi îi descăţă astfel trupul, care frânse săgeţile de bambus sub el când lovi pământul. Războinicii porniră un dans sălbatic în jurul cadavrului, scoţând tot felul de strigăte de victorie, fiecare lăudându-se cu rolul pe care îl jucase în trădare şi în crima care îi urmase. Unii dintre ei se aplecară peste el şi începură să smulgă săgeţi şi suliţe din trupul sfârtecat.
Apoi veni înaltul şi musculosul războinic Maum cu un topor din piatră proaspăt ascuţit, pe care îl ţinea pe umăr. Deoarece fusese cel care cumpărase tăcerea lui Kauman, el îşi revendică dreptul de a lua capul lui Yae. Ceilalţi îi făcură loc, în timp ce el se priponi în picioare deasupra cadavrului şi îşi ridică toporul. Cu ochii larg deschişi, copiii tresăreau când toporul cădea din nou şi din nou, retezând tendoanele şi vertebrele, până când capul fu desprins de corp.
Intre timp, Warahai, prietenul lui Maum, se apropie împreună cu fiul său, Emaro. Maum ridică capul tăiat şi îl ţinu în direcţia băiatului. Warahai se întoarse atunci către Emaro şi îi spuse:
— Numele tău este Yae!
Numele de Emaro fusese doar un nume provizoriu, folosit până în momentul în care băiatului i se putea da numele unei victime ucise special pentru el. Cu toate că persoanele apropiate lui urmau să-l mai numească uneori Emaro, „numele puterii" pentru el avea să fie din acel moment Yae. Oricare ar fi fost puterea supranaturală care îl însoţise pe Yae, de acum înainte aceasta avea să fie adăugată la forţa vieţii băiatului numit după el.
Maum trimise apoi vorbă la o femeie pe nume Anai că osul maxilarului lui Yae urma să-i fie dat ei pentru a şi—l pune în jurul gâtului în timpul sărbătorilor *eren,* care aveau loc de obicei după tăierea capului unei persoane. Când primi mesajul, femeia începu să strige de bucurie şi să danseze pentru a celebra marea onoare ce i se făcuse.
După ce sângerarea din trupul mort al lui Yae se opri, câţiva bărbaţi îl ridicară şi îl purtară sus, pe scara îngustă, în casa bărbaţilor, lăsând câinii să-i lingă sângele de pe pământ şi din tufişurile în care căzuse. Mai întâi fură aşternute frunze de bananier pe podea, în centrul casei bărbaţilor, iar apoi cadavrul decapitat al lui Yae fu întins peste ele. O mulţime de roiuri de muşte se aşezară imediat peste rănile larg deschise.
Podoabele lui Yae fură revendicate de numeroşi bărbaţi şi luate de pe trupul lui. Kauwan plecase deja la marginea râului şi îşi însuşise vâsla elegantă a lui Yae.
Mai apoi, trei bărbaţi, cărora Maum le dăduse sarcina de a tăia în bucăţi cadavrul, se apropiară cu cuţite de bambus ascuţite ca briciul. Privitorii îşi declamau entuziasmaţi pretenţiile la diferite părţi ale trupului lui Yae, iar Maum aprobă fiecare cerere în parte. Apoi începu măcelărirea.
în timp ce bărbaţii erau ocupaţi cu măcelărirea, femeile, care nu puteau intra în casa bărbaţilor decât invitate, aduseră tobe care le aparţineau soţilor, taţilor şi fraţilor lor şi începură să danseze încoace şi încolo pe lângă casa bărbaţilor. Susţinând un cântec ritmat cu sunete ascuţite, ele băteau în unison un ritm constant la tobele făcute din piele de şopârlă, lipite cu sânge de om. îşi fluturau fustele lor grele din iarbă cu smucituri ce se pliau după bubuiturile sumbre ale tobelor. Pene galbene de pasărea paradisului străluceau în lumina soarelui. Arşiţa zilei făcea ca sudoarea să curgă pe toate trupurile. Copiii în pielea goală se îmbrăţişau unul pe altul, săreau şi aruncau cu beţe în aer pentru a se elibera de exaltarea intensă care pusese stăpânire pe ei.
Cei care experimentaseră deja gustul cărnii de om începeau să-i cicălească pe cei care nu o făcuseră încă, asigurându-i că avea gust asemănător cărnii de porc sau de cazuar. De ce ar

alege să fie *kerkeriyap,* „îngreţoşaţi"?

39
Unii dintre cei mustraţi pentru reticenţa lor replicară:
— *Fadimakon govayl* Bineînţeles că voi mânca din ea. Alţii chicotiră şi spuseră:
— *Rigav bohos fat fadon, hava ke fadyfem gani?* De ce ar vrea cineva să mănânce carne de om?
In cele din urmă, toţi urmau să îşi învingă senzaţia de *kerkeriyap* şi să mănânce, dacă nu cu această ocazie, atunci cu alta. Insă niciun sawi nu ar fi putut să uite teroarea primei degustări a cărnii de om. Aceasta marca unul dintre pragurile majore pe care fiecare dintre ei trebuia să-l treacă pentru a cunoaşte esenţa supremă a existenţei sawi. In ziua în care cineva mânca din acea carne, i se părea că i se deschideau ochii pentru a cunoaşte binele şi răul.
După ce aproape fiecare parte din trupul lui Yae fusese disecată şi aşezată pe grătare de lemn pentru a fi friptă în mai multe locuri de gătit din casa bărbaţilor, toţi burlacii coborâră din casa bărbaţilor, împreună cu femeile şi copiii, ei se retraseră la marginea junglei de dincolo de sat. Când Maum văzu că aceştia se aflau la distanţă sigură, aşeză capul lui Yae pe o parte, luă o piatră îngustă şi un mai de lemn şi se ghemui deasupra capului. Un alt bărbat ţinea capul ferm în timp ce Maum izbea unealta de piatră printr-o latură a craniului, încercând să îl desfacă. Muştele ce roiau pe genele lungi, negre ale lui Yae se siliră să rămână la locul lor când loviturile căzură una după alta.
Mai întâi, bărbaţii tineri, femeile şi copiii părăsiseră locul, pentru că era *apsar,* „interzis" pentru ei să audă pârâitul craniului despicat. Când operaţiunea fu terminată, veniră înapoi, îngrămădindu-se spre casa bărbaţilor, iar sărbătoarea reîncepu.
Intre timp, Maum prinse a scobi creierii din interiorul craniului, deşertându-i prin crăpătura pe care o făcuse. Prietenii săi aduseră frunze şi platouri din lemn de diferite esenţe pentru a-şi lua partea din creier ce le revenea şi pe care urmau să-l mănânce împreună cu carnea, după ce era gătită. Maum nu avea să mănânce din creier.
După aceasta, Maum oficie o ceremonie numită *yagon,* în care înălţă craniul lui Yae la un capăt al arcului său, îşi propti arcul în poziţie oblică, acesta ieşind dintr-un perete al casei bărbaţilor. Apoi începu ospăţul canibalic, urmat de ritualuri complexe numite *eren,*
în timpul cărora femeile erau invitate să stea în picioare într-un capăt al casei bărbaţilor, în timp ce osul maxilarului lui Yae era prezentat femeii numite Anai, care şi—l atârnă în jurul gâtului ca pe o podoabă de preţ.
Când bănuiala morţii soţului ei fu confirmată, Kautap îşi rase capul, coborî jelind din casa de copac şi se aruncă în nămolul de pe malul râului, zvârcolindu-se de durere necontrolată. Luă, de asemenea, toporul de piatră al lui Yae şi îl aruncă în râu, pentru ca duhul lui să îl poată folosi în lumea morţilor. Alte rudenii omorâră porcul de junglă pe care Yae îl domesticise şi îl crescuse special pentru sărbătoarea planificată cu Haenam, pentru ca acesta, de asemenea, să însoţească duhul lui.
Apoi, întregul sat începu să jelească moartea lui Yae. Casele din copac se balansau de la paşii apăsaţi ai bocitorilor, care umblau încoace şi încolo de la un capăt la altul. Timp de trei luni nu se auzi niciun sunet de tobe în sat, în semn de respect pentru Yae.
Cât despre Kautap, aceasta compuse un cântec de jale, pe care îl cânta de nenumărate ori, în timp ce lacrimile îi curgeau pe obrajii căniţi de cenuşă:
Ah, cine le vine de hac copiilor trădării?
Ah, cine îi va învinge pe aceia care folosesc prietenia pentru a-şi
îngraşă victimele? Ah, ce-i poate face să se-oprească?
Adânc mişcaţi de repetarea neîntreruptă a acestui cântec tânguitor, rudele lui Yae se aşezară pentru a pune la cale răzbunarea împotriva Haenamului. Posibilitatea oricărui alt răspuns la întrebarea lui Kautap era cu totul dincolo de înţelegerea lor. Pe măsură ce vestea despre bocetul lui Kautap se infiltra şi în partea de răsărit a junglei, ajunse în cele din urmă şi la urechile lui Maum. Pe când anotimpul secetos se sfârşea, necruţătoarele furtuni musonice loveau cu rafale răpăitoare de ploaie în pereţii din ramuri de sago ai casei bărbaţilor din

Haenam. întreaga câmpie plină de iarbă din jurul satului era inundată.

40
Copilul păcii
Maum zâmbi când îi fură repetate cuvintele bocetului. Singurul său comentariu abia se putea auzi peste mugetul vântului:
— într-adevăr, cine ne poate învinge?
Căscă apoi şi se întinse pentru un pui de somn de amiază pe rogojina lui de iarbă, trăgând-o pe jumătate peste el, ca apărătoare împotriva rafalelor de aer umed şi rece ce treceau prin peretele din ramuri. Craniul fără maxilar al lui Yae, care căpătase deja un lustru neted, se rostogoli până la umărul lui Maum, pe când acesta trăgea rogojina peste el. II luă şi şi—l puse sub cap pe post de pernă şi curând adormi.

3

Bărbaţii din Haenam obţinură, în cele din urmă, amânare pentru problema lor cu kayagarii, prin reînnoirea unei vechi alianţe cu alte două sate vorbitoare de grai sawi, şi anume Yahamgit şi Yohwi. împreună, acestea trei pricinuiră pierderi grave kayagarilor care trăiau aproape de izvoarele Kronkelului, determinându-i astfel pe aceştia din urmă să ceară o perioadă de pace. Tot astfel, Mauro încheie cu succes o alianţă cu Esep, Sanapai, Tiro şi Wasohwi şi reuşi să se răzbune împotriva satelor vorbitoare de grai asmat de lângă gura Kronkelului.
Pentru a răzbuna moartea lui Yae, bărbaţii din Mauro profitară chiar mai mult de alianţa lor cu Esep. îi convinseră pe bărbaţii din Esep să se folosească de reputaţia bună pe care o aveau în faţa Haenamului pentru a momi un grup de bărbaţi din Haenam la un dans nocturn la Esep. Nouă bărbaţi acceptară invitaţia îndulcită.
în timp ce dansul se desfăşura în noaptea neagră şi liniştită, războinicii din Mauro veniră ca nişte fantome până la râul Aym în canoele lor şi se împrăştiară în întuneric, formând un cerc în jurul Esepului. La prima licărire a zorilor, se apropiară, iar când se lumină destul pentru a deosebi între prietenii lor din Esep şi duşmanii lor din Haenam, atacară.
Pe neaşteptate, cântecele dansatorilor şi bătăile tobelor fură înăbuşite de crescendoul ţipetelor declanşate de atacul celor din Mauro.

41
42
Copilul păcii
Umbra tuanilor
43
Bărbaţii din Esep se urcară rapid în casele lor şi îi împiedicară pe bărbaţii din Haenam care ar fi încercat să se refugieze în ele. Cele nouă victime ţintite încercară să se împrăştie printre umbre, în timp ce detestabilul vâjâit al suliţelor ce străpungeau trupurile spinteca sinistru liniştea din sat.
Cinci dintre ei reuşiră să scape, deşi toţi lăsară urme vineţii de sânge ce sclipeau în urma lor în lumina răsăritului. Cei care nu scăpaseră erau Huyaham, Sao, Asien şi Yamhwi. Esep şi Mauro se ospătară regeşte cu carnea celor patru victime, în timp ce Haenam petrecu mai multe zile şi nopţi jelindu-i pe cei morţi.
După aceea, bărbaţii din Haenam făcură incursiuni peste incursiuni în teritoriile stăpânite de

Mauro şi de Esep, sperând să surprindă mici grupuri de bărbaţi, femei sau copii care lucrau la sago în junglă. Fără succes, aleseră ulterior o modalitate mai indirectă de a se răzbuna. Intre timp însă avură loc trei evenimente complet neprevăzute.
Odată ce au fost stabilite relaţii de relativă pace cu kayagarii şi cu asmaţii, diferitele sate sawi au început să poarte dialoguri frecvente cu vecinii lor din amonte şi din aval. In cursul acestor dialoguri, sawii descoperiră un termen nou, unul pe care nu îl mai auziseră niciodată. Atât kayagarii la est, cât şi asmaţii la vest începeau să pălăvrăgească entuziasmaţi despre ceva sau cineva numit *tuan*[1]. De vreme ce nu mai mult de vreo şase sawi puteau pricepe ceva în vreuna dintre cele două limbi străine, i-a trebuit tribului sawi o bună bucată de timp până fu în stare să îşi creeze o impresie rezonabilă despre ce se presupunea a fi un tuan.
Zvonurile păreau să indice în consens că tuanii erau nişte fiinţe extrem de mari.
Cât de înfricoşător!
Erau cunoscuţi, de asemenea, ca fiind în general prietenoşi.
Asta era liniştitor!
Cu toate acestea, se spunea că deţineau arme capabile de a arunca foc cu un sunet ca bubuitul tunetului.
Luptătorii lor cei mai destoinici tremurau la una ca asta!
[1] Termen folosit în Malaezia şi Indonezia ca formă de adresare respectuoasă unui bărbat, echivalent cu „domnule".
De asemenea, erau vestiţi ca nişte oponenţi înverşunaţi ai vânării de capete şi ai canibalismului.
Ce bine că kayagarii, deprinşi cu vânarea de capete, şi asmaţii, obişnuiţi cu canibalismul şi vânarea de capete, erau obiectul unei influenţe atât de bune!
Se spunea că pielea lor era albă ca făina nouă de sago...
Cât de respingător trebuie să arate!
...şi foarte rece la atingere.
S-ar putea ca nici măcar să nu fie, de fapt, fiinţe umane?
în plus, părul lor era drept sau ondulat, dar niciodată creţ şi se acopereau în întregime cu piei ciudate, în aşa fel încât persoana lor reală abia dacă se vedea!
Cât de greu trebuie să fie să îi cunoşti exact aşa cum sunt!
Majoritatea informatorilor afirmau că nicio femeie tuană nu fusese văzută vreodată, deşi mai multe surse depărtate pretindeau că există câteva.
Cum trebuie să se lupte ca să obţină neveste, dacă sunt atât de puţine femei!
Aproape la fel de ciudate precum tuanii înşişi erau obiectele despre care se spunea că le distribuiau aceştia în comerţ. Fundamentale între acestea erau unele tipuri de instrumente de tăiat de calitate superioară numite *kapaks* pentru doborârea arborilor,*parangs* pentru croirea drumului printre tufişuri *şipisaus* pentru tranşarea cărnii. Mai erau şi beţişoare micuţe numite *korapi,* excelente pentru aprinderea focului. Mai aveau şi un *sukurus* ce putea bărbieri favoriţii cuiva mult mai bine decât cuţitele de bambus! *Mata kail,* „cârligele de undiţa", şi *kawas,* „undiţa", făceau posibilă prinderea peştilor chiar şi în râurile principale, fără a mai fi nevoie să aştepte până când nivelul apei scădea în râurile mici, când peştele putea fi străpuns cu sulița sau putea fi ţintit cu arcul cu săgeţi.
Din câte se spunea, existau, de asemenea, *ruşi,* în care puteai să-ţi vezi sufletul mult mai clar decât în suprafaţa neclintită a apei într-o mlaştină. Un interes special prezenta o substanţă de un alb curat numită *garam,* pretinsă a fi mult mai sărată decât depunerile carbonizate ale ramurilor de sago pe care neamul sawi le folosea pentru a condimenta mâncarea. Mai mult decât atât, se spunea că tuanii

vindeau *sabun,* care, atunci când era amestecat cu apă şi aplicat pe piele, putea îndepărta nu numai murdăria, ci şi grăsimea de pe piele! în cele din urmă, se credea că tuanii aveau diferite tipuri de farmece numite *obat,* care puteau preveni febra şi vindeca rănile mult mai eficient decât o făceau vrăjitoarele sawi.
Pe măsură ce tot mai multe din aceste poveşti fascinante despre tuani erau purtate dintr-un sat în altul, sawii nu erau prea doritori să-i întâlnească faţă în faţă. Beneficiile materiale erau

ispititoare, însă ce s-ar întâmpla dacă acestea ar avea consecinţe supranaturale? Cu multă vreme în urmă, strămoşii poporului sawi dezvoltaseră o relaţie cu spiritele care locuiau în râuri şi în junglă.
— Spiritele au acceptat grăsimea pielii noastre în râurile lor, spuneau ei.
Atâta timp cât era menţinută această fragilă coexistenţă dintre spirite şi oameni, universul era în echilibru. Adevărat, epidemii groaznice devastau câteodată satele, însă spiritele le dispuneau la intervale de timp destul de mari, pentru a face posibilă supravieţuirea comunităţilor.
Insă dacă un tuan care nu avea nicio relaţie cu spiritele ar fi adus fără permisiune grăsime de piele străină în râuri şi pe drumuri, echilibrul universului ar putea fi perturbat. Spiritele s-ar putea răzbuna împotriva sawilor pentru această intruziune îndrăzneaţă şi neobişnuită în domeniul lor, iar bătrânii nu ar avea nicio metodologie întocmită pentru a îmbuna spiritele într-o situaţie deosebită ca asta. Probabil că tuanii înşişi erau spirite care trebuiau îmbunate şi vai! ar fi luat prea mult timp pentru a încerca să descopere metoda de a împă-ciui un alt grup de spirite! Era deja destul de dificil să supravieţuieşti într-un univers dualist de spirite şi oameni - cum s-ar descurca satele într-un nou univers tripartit de spirite-tuani-oameni?
Aceasta era întrebarea crucială care începu să frământe mintea sawilor, cu atât mai mult cu cât kayagarii şi asmaţii continuau să discute aprins despre aceste miracole ciudate numite „tuani".
Acesta era un tip de problemă cu totul nou, unul cu care strămoşii lor nu fuseseră nevoiţi să se confrunte probabil niciodată. Din acest motiv, nu exista nimic în legendele sawi care ar fi putut călăuzi generaţia actuală în abordarea problemei cu tuanii. Erau pe cont propriu şi tremurau la gândul responsabilităţii unei decizii care ar fi. putut
să le influenţeze în mod dramatic propriile destine şi soarta celor mici ai lor.
Criza se adânci brusc în ziua în care al doilea eveniment neprevăzut îi luă prin suprindere pe sawi. Haenam se mută într-o nouă locaţie pe afluentul numit Sagudar, care era foarte aproape de regiunea ocupată de kayagari. într-o zi, o canoe plină cu kayagari corpolenţi şi fălcoşi sosi pe râu în jos cu un războinic atohwaem, numit Hadi, la bord. Hadi vorbea fluent trei limbi: atohwaem, kayagara şi sawi.
Pe măsură ce canoea se apropia de Haenam, Hadi îşi înteţea strigătele entuziaste în limba sawi.
— Aceşti bărbaţi kayagari au să vă arate ceva nemaivăzut! Războinicii din Haenam coborâră încet din casele lor, în timp
ce Hadi sări pe ţărm. în spatele lui, un kayagar pe nume Hurip se aplecă şi ridică de jos un obiect ciudat ce se afla la picioarele lui în canoe. Ochii îi străluciră de încântare când observă uimirea de pe feţele sawilor. Ridică obiectul deasupra capului. Apoi îşi deschise gura voluminoasă şi vorbi în grava şi hodorogita limbă kayagara. Hadi traducea.
— Acesta este un *kapakl*
Sawii se înghesuiră rapid în jurul lui, cu gurile căscate de mirare. Se holbară la obiect cu acelaşi grad de uimire pe care un astronaut l-ar resimţi la descoperirea unui artefact dintr-o civilizaţie extraterestră. *Kapak-\A* era aproximativ la fel de lung ca mâna unui om, având o lamă lucioasă de circa zece centimetri lăţime. Celălalt capăt era rotunjit într-un inel gros în care Hurip potrivise capătul unui mâner conic din lemn de esenţă tare.
Doar vag observară spectatorii că obiectul semăna cu propriile lor topoare de piatră, până când Hadi arătă înspre un copac tânăr de lângă marginea râului şi îl îndemnă pe Hurip să demonstreze ce putea face neobişnuitul obiect. Hurip păşi mândru până la copac, ridică toporul departe în spate, peste umărul lui drept, şi izbi cu o lovitură puternică adânc, la bază. Hadi râse pe înfundate când privitorii săriră brusc înapoi, la trosnetul ciudat al oţelului ce pătrunse în lemn. Hurip smulse toporul înapoi şi cu încă trei lovituri doborî copacul în Kronkel. După trei minute încheiate, oamenii din Haenam se opriră din strigătele lor

de uimire. Patru lovituri cu acel obiect doborâră un copac care ar fi avut nevoie de mai mult de patruzeci de lovituri aplicate cu un topor de piatră obişnuit.

Sătenii sawi îi invitară pe Hadi, Hurip şi pe alţi kayagari să urce în casa bărbaţilor. După ce se aşezară toţi, miraculosul *kapak* fu trecut din mână în mână, de jur împrejur. Bărbaţii sawi mângâiară cu respect fabulosul instrument, exprimându-şi surprinderea faţă de duritatea, tăişul şi greutatea acestuia. Nu le venea să creadă că o lamă de patru ori mai subţire decât lama unui topor de piatră normal putea fi folosită cu o asemenea forţă fără a se crăpa sau ciobi.
Umflându-se de mândrie că era primul care prezenta unei întregi comunităţi această minune cu totul străină, Hurip povesti apoi cum achiziţionase acest *kapak* în schimbul unuia dintre copiii lui de la un alt kayagar din satul Araray, din sud-estul depărtat. Oamenii din Araray aveau o grămadă de astfel de topoare, fiindcă aveau, de fapt, un tuan care locuia printre ei, spunea el. Acum toate satele kayagare călătoreau la Araray sau la Kepi, spunea el, ducând porci sau copii pentru a obţine în schimb topoare sau alte comori tuane. Unii dintre sawi intenţionaseră să-1 întrebe pe Hurip dacă era dispus să-şi vândă toporul, dar când auziră că dăduse un copil pentru el, se răzgândiră.
După un moment de linişte plină de suspans, un tânăr şi musculos războinic sawi pe nume Kani vorbi tare din capătul casei bărbaţilor.
— Hurip, de ce a venit acel tuan să locuiască în Araray?
Când întrebarea fu transmisă lui Hurip, acesta ridică din umerii lui mătăhăloşi.
— Probabil crezi că tuanii sunt la fel ca noi! exclamă el. Dacă unul dintre noi se mută într-un anumit loc, ştii că face aceasta din cauză că are mult sago nerecoltat acolo, pentru că se mută mai departe de duşmanii lui sau pentru că vrea să locuiască unde obişnuia să locuiască tatăl lui. Insă tuanilor le pasă prea puţin de sago. Par să nu aibă niciun duşman. Nu sunt legaţi de pământul strămoşilor lor. Vin unde vor să vină; merg unde vor să meargă; stau unde vor să stea! Nimeni nu poate şti ce vor face ei sau de ce. Tot ce ştim e că oriunde merg, canoele lor sunt pline cu topoare la fel ca acesta!
Sawii fluierară, exprimându-şi uimirea, însă Kani îşi continuă întrebarea:
— Dacă un tuan ar veni aici, ce s-ar întâmpla cu noi? Când Hadi traduse, Hurip răspunse pe loc:
— Voi, sawii, încă mai retezaţi capetele oamenilor şi mâncaţi carne de om. Dacă un tuan vine aici, sigur va trebui să puneţi capăt acestor lucruri. Dacă nu, va arunca foc în voi! Veţi face *karia,* în schimb! Apoi, pentru *karia* voastră, tuanul vă va da multe *kapak, parâng şipisaus.*
Niciunul dintre sawi nu pricepuse că termenul *karia* însemna „muncă". Cu toate acestea, unii dintre ei continuară să fluiere de uimire. Alţii deveniră dintr-odată tăcuţi la gândul că nu vor mai mânca niciodată carne de om, că nu vor mai reteza niciodată capete
Işi la posibilitatea de a fi arşi cu foc. Kani era unul dintre aceia care nu fluierau. El medita la faptul că el şi oamenii lui încă nu se răzbunaseră pe Mauro pentru uciderea fratelui său mai mare Huyaham şi a celorlalţi trei, care fuseseră străpunşi cu suliţa în acea cursă de coşmar, întinsă la Esep. Dacă Haenam avea de gând să se răzbune, era de dorit să o facă rapid; altfel, ar fi putut să apară vreun tuan între timp, caz în care se putea ca răzbunarea să fie împiedicată.
Hurip, Hadi şi prietenii lor porniră degrabă în susul râului, după ce le promiseră celor din tribul sawi că, dacă vor avea vreodată topoare disponibile pentru negoţ, bărbaţii din Haenam vor fi primii pe care îi vor anunţa.
Hurip şi prietenii lui veniseră pentru un singur motiv: să se amuze de spectacolul unei întregi comunităţi uluite de cea dintâi privelişte a unui topor de oţel. Fără să ştie, ei realizaseră mult mai mult decât atât!
In primul rând, rezolvaseră „problema tuană" o dată pentru totdeauna pentru bărbaţii Haenamului. Acum, în sfârşit, aceşti indivizi sawi ştiau ce aveau de făcut dacă un tuan ar fi apărut în calea lor. Până la apus, în seara aceea, ei ajunseseră la un acord general care urma să fie în curând sprijinit în toate cele optsprezece sate ale tribului sawi.
în al doilea rând, ei îl convinseseră pe tânărul numit Kani că era timpul pentru Haenam să pună din nou în scenă anticul laitmotiv numit *tuwi asonai man.* Trebuiau „îngrăşaţi pentru măcelărire' mai mulţi „porci" pentru răzbunarea morţii lui Huyaham înainte ca tuanii
'

să apară. Asta pentru a evita eventualitatea ca răzbunarea să devină imposibilă după ce aceştia apăreau; şi de vreme ce atacurile frontale împotriva Mauro eşuaseră, ingredientul de îngrăşare urma să fie încă o dată *prietenia.*
Dar înainte ca intenţiile criminale ale lui Kani să fie aduse la îndeplinire, un al treilea eveniment neaşteptat era pe cale să zguduie din temelii lumea sawi.

4

O O

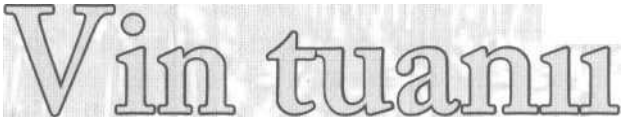

Ca popor seminomad, sawii nu fuseseră niciodată nevoiţi să-şi repare casele. De fiecare dată când pilonii lungi pe care li se sprijineau casele începeau să putrezească, ei se mutau pur şi simplu într-un alt loc şi îşi ridicau noi case.
Când locuinţele lor de pe afluentul Sagudar începură să şubrezească, bărbaţii din Haenam încheiară o înţelegere cu un alt sat sawi numit Kamur şi, împreună, întemeiară un nou sat la gura afluentului Antap, pe partea de nord a Kronkelului, un teritoriu care nu aparţinea în mod normal Haenamului. In jur de patru sute de oameni locuiau în noua comunitate.
Diversele case lungi şi cele două case de copac ale satului erau împrăştiate de-a lungul multor sute de metri de linie de mal, cuprinzând privelişte a celui mai lung sector drept al Kronkelului care putea fi găsit pe teritoriul sawi. Oamenii o numeau *kidari,* care putea fi tradus drept „calea liberă". In alte părţi, Kronkelul se răsucea şi se întorcea atât de sinuos, încât rareori era posibil să vezi mai mult de un kilometru de râu într-o singură direcţie. Aici, pe *kidari,* îţi puteai întinde privirea de-a lungul a aproximativ doi kilometri şi jumătate de canal liber.
Aici, în această nouă locaţie, Kani puse la cale, în cele din urmă, detaliile unui plan complex de trădare ingenioasă, care spera să-i domolească resentimentele obsedante împotriva satului Mauro.

Totuşi, ştia că planul său nu va avea sorţi de izbândă fără sprijinul camarazilor săi din Haenam. Cu grijă, întoarse pe toate părţile în mintea sa argumentele pe care trebuia să le folosească pentru a obţine sprijin. De asemenea, luă în calcul problema identificării persoanelor din satul său care erau demne de încredere pentru a li se dezvălui planul. Simţea pericolul că unii nu vor aproba planul şi îl vor destăinui duşmanului.
într-o dimineaţă pe când Kani stătea şi pufăia fum de tutun din pipa lui lungă de bambus, fiica lui, Norom, îl anunţă:
— *Navo, Kabisai/Tută.,* vine o canoe!
Kani se întoarse şi se uită în josul *kidari* la piroga ce vira înspre sat. în ea se aflau opt dintre camarazii lui cei mai apropiaţi, membri ai clanului său. Inima lui Kani începu să îi bubuie în piept, alertată de încântare, căci tocmai aceştia erau bărbaţii pe care îi aştepta să se întoarcă din călătoria în care plecaseră la vânătoare de porci. Acum, în sfârşit, sosiseră. Decise numaidecât că tocmai în această zi le va încredinţa acestora planul său ingenios.
Pe când canoea tovarăşilor lui de clan se apropia printre trestiile de pe marginea Kronkelului, Kani îşi ridică din nou pipa la gură. Se uită chiorâş, cu ochi vicleni, în timp ce trăgea fumul în plămâni. Nimeni din casa lungă, plină de fum, nu-i observă zâmbetul din colţul gurii, rotunjite în jurul muştiucului pipei. Brusc, zâmbetul îi îngheţă.

La marginea râului, fratele de clan al lui Kani, Sauni, îşi ridică vâsla-suliţă pentru a o înfige printre trestii, jos, în nămol. Apoi braţul lui Sauni încremeni.
Mavu, celălalt frate de clan al lui Kani, păşise chiar în momentul acela afară din canoe în apa mică dintre trestii, iar acum se aplecă şi apucă vânjos de un capăt al canoei, pregătit să tragă mica ambarcaţiune mai aproape de mal, între trestii. Mavu nu mai apucă să ducă până la capăt acest lucru. In schimb, corpul i se încorda brusc, înmărmurind, iar cu ochii privea ţintă la reflexiile dintre trestii.
Aproape de mijlocul canoei, Maum, \amasi, Haero şi Sinar păşiseră şi ei în apa mică şi începeau să ridice bucăţile grele de carne de porc sălbatic, proaspăt măcelărit, pe care îl aduseseră din junglă. însă carnea de porc roşie ca sângele alunecă din mâinile lor şi căzu înapoi în canoe.
52
Copilul păcii
Vin tuanii
53
Copiii cu pielea cafenie, care se jucau dezbrăcaţi cu arcuri şi săgeţi, amuţiră brusc şi rămaseră nemişcaţi, holbându-se cu ochii plini de groază. Sporovăială femeilor se stinse. Tăietorii de lemne pentru foc se opriră din muncă. Tuşea celor bolnavi deveni nedesluşită. In tot satul, nu se mai auzea nimic în afară de plânsetul unui singur copil şi bâzâitul miriadelor de muşte.
Se auzea un sunet! Un sunet depărtat. Un sunet straniu. Un sunet ritmat! Kani se încruntă alarmat. Era ca şi cum undeva, o inimă gigantică începuse să bată, făcând ca întreg universul - aerul, apa, copacii, pământul - să vibreze de la pulsul său bubuitor.
Pe mal, Maum derula cu rapiditate în mintea sa toate amintirile pe care le avea, însă în zadar; niciodată nu mai auzise ceva asemănător. Dacă sunetul ar fi fost un tunet regulat, susţinut, ar fi putut spune că era cauzat de mii de talazuri uriaşe, stârnite de o furtună musonică neobişnuit de violentă, lovind îndepărtatele ţărmuri de nămol, de-a lungul Mării Arafura. Sau dacă oscilaţiile sale ar fi fost neregulate, ar fi putut presupune că undeva în depărtare izbucnise o furtună cu trăznete.
Insă acest bubuit cu ritm regulat sfida orice explicaţie posibilă. Cu siguranţă că nu putea fi creat de un fenomen natural. Era mult prea grav pentru a fi bătaia unei tobe făcute de om la sărbătoarea unui sat sawi mai îndepărtat şi niciun animal cunoscut tribului sawi nu putea emite şi susţine un asemenea sunet. O singură explicaţie îi mai rămânea lui Maum - sunetul avea origine supranaturală.
O asemenea posibilitate putea inspira un singur sentiment în inima unui sawi - teroare! Acum Maum simţea cum germenele rece ca gheaţa al acelei terori creşte monstruos în prăpastia stomacului său, oprindu-i până şi respiraţia, exercitând o presiune care părea a fi pe punctul de a-i întrerupe bătăile inimii.
Atunci îşi aminti cuvintele pe care le tălmăcise Hadi de pe buzele lui Hurip şi scoase un strigăt de avertizare pentru întreg satul:
— *Yot gwadivi saido!*Vine să arunce foc!
Kani îşi scăpă pipa şi sări în picioare, cu fumul de tutun explodân-du-i din plămâni. îşi înşfacă arcul şi săgeţile cu o mână şi cu cealaltă îl *XZV&ÎYI* în spinare pe unul dintre copiii lui. Soţia lui puse un alt copil în braţele fiicei sale mai mari, Norom, şi atârnă încă un prunc de spatele ei.
Peste tot împrejur puteau auzi forfota învălmăşelii, a strigătelor şi planşetelor care marcau începutul procedurii de evacuare specifice sawi. Casele lungi se balansau şi scârţâiau, în timp ce locuitorii năvăleau spre ieşire şi coborau scările. Copiii mici stăteau agăţaţi de gâtul părinţilor lor, în timp ce aceştia înghesuiau pe sub braţe rogojini din iarbă şi unelte tipice epocii de piatră.
Oamenii din Haenam şi Kamur mai trecuseră prin această procedură de multe ori. Prima întrezărire a unei flotile formată din canoe de război kayagare sau asmate crea întotdeauna acelaşi tumult frenetic şi totodată organizat înspre zona de siguranţă a junglei. Diferenţa era că, în acele împrejurări, numai femeile şi copiii fugeau, în timp ce bărbaţii rămâneau pentru a înfrunta inamicul.
De data aceasta însă bărbaţii se alăturau femeilor în goana lor spre junglă, din cauza

presupusului caracter supranatural al fenomenului ce se apropia. Pe lângă copiii şi armele lor, cărau şi rogojini împletite, cât puteau de multe. Se pregăteau să doarmă în sălbăticie, dacă era nevoie.
în timp ce femeile şi copiii fugiră mai adânc în junglă, Kani, Maum şi ceilalţi bărbaţi din Haenam şi Kamur îşi stabiliră două posturi de observaţie în lăstărişul din spatele satului. Agitaţi, priveau cu încordare la norii mânaţi de vânt de deasupra lor, la râul liniştit, la adâncimile pădurii dindărătul lor, gata să se afunde mai adânc în junglă, la primul semnal de avertizare. Nu departe, un băiat îndrăzneţ din Kamur, pe nume Isai, refuză să se supună ordinului pe care i-1 dăduse fratele său mai mare de a fugi şi se urcă într-un copac de deasupra lăstărişului şi începu să iscodească din ochi cursul râului.
De îndată ce ţipetele femeilor şi ale copiilor se stinseră în depărtare înapoia lor, războinicii pitulaţi putură din nou auzi sunetul ritmat. Acum era mult mai strident. Pe măsură ce se apropia, până şi pământul moale al mlaştinii părea să vibreze în ritmul acestuia. La început părea să vină din toate părţile, răsunând în întreaga pădure, însă treptat observară că sunetul venea dinspre apus. Totuşi, punctul său de referinţă se deplasa înspre sud, ceea ce îi inspiră lui Kani un gând îngrozitor. Probabil că sursa sunetului urma o cotitură sudică a râului Kronkel. Dacă acest lucru era adevărat, următoarea cotitură l-ar fi adus înapoi înspre nord în raza. vizuală a privitorilor!

în acel moment, Kani îşi dădu seama că sursa în mişcare ajunse în punctul în care trebuia să se întoarcă din nou înspre nord, inten-sificându-şi sunetul pe măsură ce se apropia de locul în care se aflau ei. Degetele lor încordate fixară săgeţi pe arcurile de trestie, deşi niciunul dintre sawi nu era sigur dacă va îndrăzni să lanseze vreo săgeată spre năpasta ce se apropia. Atunci, pe neaşteptate, sunetul se intensifică atât de mult, încât câţiva dintre războinici o luară la sănătoasa, cuprinşi de spaimă. Cei care au rămas simţeau cum li se răceşte pielea şi cum li se ridică părul de pe ceafă.
Apoi, prin faţa ochilor lor uluiţi, de după frunzişul de la cotitura de sud a râului se ridicară talazuri mai mari decât fuseseră văzute vreodată pe meandrele adăpostite de junglă ale Kronkelului. Arborii *ahos,* loviţi de valuri, începură să se legene şi să se clatine violent. In următoarea secundă, forţa monstruoasă care pricinuia acele valuri urma să apară înaintea ochilor lor! Inima lui Kani aproape că se opri în loc.
Cele două nave fluviale terasate învolburară o altă meandră a Kronkelului, perechea de motoare Diesel vibrând aproape la unison. Fiecare dintre ele înainta sub flamura fâlfâitoare a steagului în roşu-alb-albastru al Olandei. Acestea îşi începuseră croaziera în urmă cu mai multe zile la Agats, cel mai apropiat post guvernamental olandez, localizat pe coasta Mării Arafura, la aproximativ şaizeci şi cinci de kilometri la nord de gura râului Kronkel. Misiunea lor era precisă: să exploreze puţin-cunoscuta extremitate de sud a circumscripţiei administrative Agats, care până atunci fusese lăsată fără niciun fel de conducere guvernamentală. Căutau, de asemenea, un amplasament pentru un nou post administrativ olandez în regiune, un centru de unde poliţia olandeză spera să pună capăt neîncetatei vânători de capete şi canibalismului, cunoscute ca fiind frecvente în această regiune sălbatică.
Cercetarea se întinsese deja pe mai multe zile, urmând meandrele întortocheate ale râurilor înecate în mlaştini, precum Kronkelul, încercând să localizeze centre de populaţie băştinaşă dincolo de zona deja cunoscută a Asmatului. Până în acel moment avuseseră destul de puţin succes. Locuitorii sălbatici ai acestei zone indigene
neguvernate erau în general mult prea prudenţi pentru a risca să-şi construiască satele în raza imediat vizibilă a principalelor râuri. Fragmentaţi în mod incorigibil în mici unităţi din pricina conflictelor interne, majoritatea satelor nu se puteau bizui pe numărul oamenilor lor ca protecţie împotriva străinilor, ci recurgeau în schimb la camuflajul ascunzătorilor din adâncul junglei. Comandantul militar olandez responsabil cu această misiune de explorare nu avea de unde să ştie că în acea dimineaţă trecuse deja pe lângă patru ascunzători izolate ale satelor sawi aşezate în josul râului, inspirând groază în fiecare suflet care auzise sunetul motoarelor

gemene.
In drumul cele două nave ce se avântară din nou spre nord, se iviră brusc impresionantele case de copac ale unui nou sat. „Iată o excepţie", îşi spuse comandantul în timp ce inspecta atent forma ciudată a caselor de copac ale unui sat care avusese îndrăzneala de a se localiza pe râul principal. Prin acoperişurile arcuite din stuf se înălţa încă fum, însă nu era nici ţipenie de locatari. „Au fugit în junglă", concluziona el. Comandantul dădu ordin pentru continuarea expediţiei în amonte, dincolo de sat. Probabil că pe când aveau să ajungă la capătul cursului navigabil al râului Kronkel şi aveau să se întoarcă a doua zi, oamenii din acest sat îşi vor fi redobândit încrederea suficient pentru a ieşi la vedere.
între timp, privitorii din lăstăriş n-aveau nicio îndoială că satul pe care tocmai îl evacuaseră era pe cale de a fi distrus şi erau total neputincioşi să-l protejeze. Ce puteau face săgeţile de bambus împotriva a doi monştri rapizi, atât de imenşi încât făceau ca marele Kronkel să pară aproape neîncăpător pentru ele?
Pe măsură ce acei doi monştri se apropiau, Kani miji ochii, neve-nindu-i să creadă, căci putea vedea mai multe zeci de oameni, cu trupurile învelite ca în teacă în nişte veşminte ciudate, ce priveau în jur de sub acoperiş. Unii dintre bărbaţi aveau pielea de culoare neagră la fel ca el, însă câţiva aveau feţe ce străluceau ca nişte pâini de sago proaspete, de culoare roz, sclipind în lumina soarelui.
Kani trase concluzia inevitabilă şi exclamă:
—Tuanii! Vin tuanii!
Bălăcindu-se în propriile valuri, vapoarele trecură de satele gemene şi străbătură lunga întindere *kidari* a râului. Micul Isai, cocoţat printre

ramurile copacului său de observaţie, simţi că îşi recapătă respiraţia. Ciulindu-şi urechile, identifică sunetul unor voci umane grave, amestecate cu zgomotul motoarelor.
Un bărbat care stătea pe una dintre terase se ridică apoi în picioare lângă steag şi făcu semn cu mâna înspre tufişuri, presupunând că puteau fi acolo oameni care îi urmăreau. Isai avu senzaţia că bărbatul putea să-l vadă în ciuda camuflajului său de frunze şi ramuri şi se trase înapoi, tremurând de frică, în spatele trunchiului principal al copacului. Cum puteau să aibă ochi atât de ageri?
In noaptea aceea, cele două vase fuseseră ancorate sub cerul înstelat, acostate pe malurile Kronkelului, departe în luncile kayagareze. Acolo, sute de oameni din acea regiune - mult mai obişnuiţi cu venirile şi plecările tuanilor - se adunară în jurul navelor fluviale pentru a face negoţ cu peşte, sago şi carne de porc la schimb cu chibrituri, lame de ras, mărgele şi tutun. Totuşi, până şi kayagarii se intimidară de lămpile cu petrol lampant, iar zgomotoasele radiouri cu tranzis-tori li se părură de neînţeles.
In acelaşi timp, mai în josul râului, atât bătrânii din Haenam, cât şi cei din Kamur se sfătuiră până târziu în noapte. Presupunând că cele două „super-canoe" înnoptau printre kayagari şi urmau să se întoarcă prin regiunea sawi a doua zi, ei dezbăteau dacă trebuiau să încerce să stabilească vreun contact cu aceşti remarcabili străini sau să-i lase să treacă pe lângă ei la fel cum veniseră.
In cele din urmă, trei bătrâni din Kamur pe nume Kigo, Hato şi Numu se oferiră să încerce să stabilească un contact amical.
— Cu ani în urmă, noi locuiam în mijlocul poporului auyu departe înspre răsărit, spuseră ei, şi încă ne amintim o mare parte din limba auyu. Poate că unii dintre aceşti străini vorbesc auyu. Când se vor întoarce în josul apei, vom sta la gura afluentului Tumdu şi le vom face cu mâna. Dacă trag înspre mal, vom încerca să vorbim cu ei în limba auyu.
A doua zi, în timp ce sute de priviri sawi urmăreau din presupusa zonă de siguranţă a junglei, Kigo, Hato şi Numu stăteau în picioare, plini de frică, la gura afluentului Tumdu, încercând cu disperare să-şi controleze tremurul genunchilor când zgomotul motoarelor gemene se auzi trepidând dinspre răsărit. Li se păru că trecuse un

veac până când cei doi monştri bubuitori apărură în cele din urmă înaintea ochilor lor,

înaintând contra vântului, aproape de cei trei bărbaţi. Sforţându-se să îşi ascundă sfiala, cei trei bărbaţi goi stăteau tremurând cu daruri de mâncare în mâinile lor, întrebându-se dacă nu cumva ei înşişi vor ajunge hrană pentru giganţii care se apropiau.
Cei trei aproape că se prăbuşiră de uşurare în momentul în care cel dintâi dintre vase trecu pe lângă ei, lăsând vârtejuri de jur împrejur, azvârlind la picioarele lor silajul său puternic şi învolburat. Apoi însă, în timp ce le făceau cu mâna, tremurând din tot trupul, al doilea vas îşi opri deodată motoarele şi se îndreptă spre ei! Agitat, Kigo începu să vorbească rapid vrute şi nevrute în auyu, în timp ce Numu şi Hato dădeau întruna din cap, în semn de încuviinţare. De sub acoperiş, ofiţerii guvernamentali îi priveau atenţi şi plini de curiozitate.
Dinăuntrul vasului îi salută apoi o voce prietenoasă în auyu, iar cei trei simţiră cum fiece fibră din fiinţa lor se relaxează. Probabil că acum exista o speranţă că vor supravieţui acestei întâlniri cumplite! Mâini prietenoase se întinseră peste marginea corăbiei, acceptând darurile de mâncare şi dându-le alte lucruri drept compensaţie. Pe lângă vorbitorul auyu cu faţa de culoare neagră, Kigo, Hato şi Numu observară bărbaţi incredibil de masivi, cu faţa albă, rostind nişte sunete de o ciudăţenie la fel de incredibilă, cu nişte voci de bas şi mai incredibil de grave.
Aceştia trebuiau să fie tuanii! Feţele lor albe păreau atât de înfiorătoare la privit, încât cei trei sălbatici nu puteau suporta să le arunce mai mult decât o privire fugară. Insă în următorul moment, barca intră în marşarier, se retrase de la mal şi începu să pufăie zgomotos în josul fâşiei *kidari,* în urma surorii sale.
Kigo, Hato şi Numu, simţindu-se oarecum sleiţi din cauza încordării nervoase, se întoarseră spre junglă şi-i văzură pe bărbaţii Kamurului şi ai Haenamului ieşind tiptil dintre tufişuri. Apoi, după ce văzură că cele două vase se aflau deja la o depărtare neameninţătoare, sawii alergară cu toţii, entuziasmaţi, spre cei trei eroi.
Kigo, Hato şi Numu ridicară cu mândrie lamele de ras, chibriturile şi undiţele, pentru ca toţi cei ce erau curioşi să le poată vedea. încă nu aveau nicio idee, desigur, despre scopul sau modul de utilizare a acelor obiecte.

Abia după mai multe zile, un kayagar bine informat avea să vină în josul râului şi, în modul cel mai ostentativ cu putinţă, avea să le arate cum să îndepărteze ambalajul de hârtie roşie pentru a descoperi înăuntru noutatea: o lamă de ras strălucitoare! De asemenea, urma să le arate cum, împingând sertăraşul dinăuntru, puteau să deschidă cutia de chibrituri, să ia un chibrit şi să-1 frece scurt de marginea cutiei pentru a produce foc! Apoi avea să le explice cu aere de superioritate că trebuia pusă o momeală în cârligele ghimpate pentru a prinde peşte! Apoi avea să se întoarcă în susul râului, distrându-se zile la rând de ignoranţa sawilor, care nu cunoşteau detalii atât de evidente, uitând că nu trecuseră decât câteva luni de când el însuşi învăţase aceleaşi lecţii.
Cu toate acestea, pentru Kigo, Hato şi Namu, principala valoare a acestor comori nu consta atât de mult în întrebuinţările lor practice, ci în faptul că acestea erau trofee tangibile ale întâlnirii lor cu fiinţe pe care le considerau a fi dintr-o rasă complet diferită. Micile raritâţi erau mai mult decât atât. Erau, de asemenea, dovezi concrete că trei bărbaţi îndrăzneţi din tribul sawi atinseseră mâinile unor oameni separaţi de ei printr-o prăpastie culturală de mii de ani de dezvoltare umană.
Atât de zguduitoare fusese întrevederea cu cele două vase fluviale, încât puţini dintre sawi au mai putut vorbi despre altceva timp de săptămâni la rând. Nu multă vreme după acest eveniment, se răspândi în sate zvonul că aceeaşi patrulă stabilise un post printre asmaţi la Pirimapun, iar aceasta stârni şi mai multe discuţii. Până şi Kani fu complet distras de la urmărirea planurilor lui de trădare împotriva celor pe care îi considera duşmani. însă nu pentru multă vreme. Amintirea celor două vase începu curând să pălească. Vechile dorinţe recâştigară prioritate, într-o zi, cele două soţii ale lui Kani plecară de-a lungul malurilor înnămolite ale râului ca să caute creveţi aduşi de reflux. Văzându-se singur, Kani îi invită pe Maum, Mavu şi Sauni acasă la el. îşi îndesă tutun în pipă, o aprinse şi o pasă celorlalţi de jur împrejur. în timp ce mirosul dulce şi umed al fumului de tutun se răspândea în casa lungă, Kani începu să-şi dezvăluie gândurile.

— Aşadar! Tuanii sosesc deja printre noi şi noi încă nu am răzbunat moartea fratelui nostru, Huyaham. Ce aveţi de gând?
Ceilalţi amuţiră, simţindu-se puţin ruşinaţi că lăsaseră să le scape din minte gândul acelei obligaţii solemne de atâta vreme acum. Kani continuă:
— Probabil că l-aţi uitat de mult pe Huyaham. în ceea ce mă priveşte pe mine, eu nu pot uita. Eu zic că trebuie să-1 răzbunăm, chiar dacă suntem nevoiţi s-o facem în umbra tuanilor!

Kani continua să tragă din pipă, timp în care cei trei bărbaţi îi studiau expresia feţei.
— Vrei să mai facem o incursiune pe teritoriul satului Mauro? întrebă Maum.
— Am încercat asta deja destul de des, spuse Kani. Am un plan mai bun.
Sauni fu primul care răspunse:
— Spune-ne planul tău, frate mai mare!
Kani arătă cu pipa înspre sud, în direcţia unui sat sawi mai îndepărtat, numit Wasohwi..
— Bărbaţii din Wasohwi, spuse el calm, sunt fraţi cu cei care l-au ucis pe Huyaham. Ei au şi câţiva prieteni printre oamenii kangae, din celălalt capăt al satului nostru. Asta vă spune ceva?
Toţi cei trei ascultători zâmbiră cu viclenie când pricepură legătura evidentă, însă apoi Mavu se încruntă.
— Cum îi putem face să vină? întrebă el. Kani răspunse:
— Vom vesti un dans de noapte şi le vom trimite o invitaţie.
— Dar cine le va duce invitaţia? Oamenii kangae sunt fraţi cu cei din Wasohwi, fără îndoială, dar nu sunt obişnuiţi să meargă acolo în vizită. De altfel, ar refuza categoric să coopereze la acest plan.
— Fraţii noştri din clanul kangae nu trebuie să ştie nimic despre asta! spuse Kani ferm. Trebuie să-i lăsăm să creadă că aceasta este o invitaţie inocentă. Până nu vor vedea cadavrele prietenilor lor din Wasohwi doborâte la pământ, nu vor şti ce ne-am pus noi în gând.
— Atunci cine va merge să ne aducă victimele? întrebă Mavu.
— Ai uitat, spuse calm Kani, că unul singur din clanul nostru e înrudit cu cei din Wasohwi prin mama lui şi merge în vizită acolo nestingherit?
Toţi cei trei ascultători fluierară a mirare.
— Te referi la Mahaen! exclamă Maum. Cum ai putea să-1 convingi să-şi trădeze poporul propriei mame?
Kani avea pregătit răspunsul pe care îl gândise cu mult timp în urmă.
— E imposibil să-1 convingem pe Mahaen să facă aşa ceva -spuse el realist şi adăugă apoi cu un misterios glas şoptit - dar există un mod prin care-1 putem sili să o facă.
După o altă pauză, continuă:
— Cineva trebuie să-1 lege cu forţa prin legământul *waness.* In felul acesta va face tot ce îi vom spune.
Ochii celor trei ascultători ai săi se măriră de groază la auzul cuvintelor lui Kani. Mai propusese cineva vreodată un asemenea lucru — să se recurgă la vechea datină *waness* pentru a sili o rudă apropiată să-şi trădeze poporul propriei mame?
Lui Maum, Sauni şi Mavu li se părea că în acest moment Kani ducea idealizarea trădării printre sawi la un nou grad de rafinament, întrecând cele mai temerare năzuinţe strămoşeşti, chiar şi în momentele lor de maximă ingeniozitate. Asta însemna că acest Kani era un potenţial legendar cu drepturi depline şi le oferea lor posibilitatea de a fi părtaşii lui la făurirea acestei noi legende!
Cei trei bărbaţi erau fascinaţi de unicitatea propunerii lui Kani. Desigur, tocmai această unicitate în sine sporea extrem de mult şansele reuşitei. Trecuse mult timp de când Mauro dăduse acea lovitură traumatică Haenamului, ucigându-i şi devorându-i pe Huyaham şi pe cei trei prieteni ai lui. Probabil că bărbaţii din Wasohwi aproape uitaseră deja acel eveniment. Chiar dacă se gândeau la el, cu greu ar fi bănuit că rudele lui Huyaham ar putea transforma dorinţa lor de răzbunare împotriva celor din Mauro într-un complot împotriva satului

Wasohwi! Erau siguri că prietenii lor din sectorul kangae al Haenamului aveau să-i avertizeze în legătură cu orice pericol de acolo. Iar în celălalt capăt al Haenamului, în zona kubhai, se puteau baza pe Mahaen ca protector al lor. Astfel, era practic sigur că aceştia urmau să accepte invitaţia, dacă le era făcută personal de Mahaen. Nu exista nimic în legende care să avertizeze că un om şi-ar putea trăda rudele propriei sale mame!
Ingredientul crucial în acest plan era, desigur, folosirea vechiului obicei *waness* pentru a-1 sili pe Mahaen să cedeze. Cei trei uneltitori erau nerăbdători să audă ideile lui Kani în legătură cu modalitatea cea mai bună de a duce la îndeplinire acest complot.
Kani zâmbi, mândru de uşurinţa cu care îi atrăsese în plasa intrigii lui. Acum era cu adevărat stăpân peste atenţia lor şi îşi alese cuvintele cu grijă, continuând să profite de complicitatea lor.

62
Copilul păcii
Făuritorul de legendă
63
— Nu va fi unul dintre noi, fraţii mei, spuse el încet, străfulgerân-du-le feţele cu privirea, una mai stupefiată ca alta.
Se opri pentru a lăsa curiozitatea lor să atingă o intensitate chiar mai mare, şi apoi continuă:
— Nu, nu va fi unul dintre noi. Va trebui să fie mama ta, bătrâna Wario!
Mavu stătea consternat. Maum îşi atinse pieptul cu vârful degetelor şi fluieră pe o notă joasă, gravă, o reacţie specific sawi ce sugera uluire extremă. Sauni îşi lăsă capul pe spate şi suspină:
— Uuuuuuuu, îşi exprimă el compasiunea pentru Mahaen, din cauza şocului care îl aştepta.
Toţi cei trei bărbaţi se uitau acum unul la altul, recunoscând tacit geniul lui Kani. Bătrâna Wario nu era nimeni alta decât mama lui Waib, frumoasa tânără care fusese promisă lui Mahaen şi care urma să devină mai târziu a patra soţie a lui Mahaen. Dacă bătrâna Wario, în calitate de soacră a lui Mahaen, i-ar impune acestuia legătura *ivaness,* nefericitul om ar fi legat cu o obligaţie mai solemnă decât orice altă obligaţie imaginabilă în lumea sawi.
Nimic nu putea fi mai sacru în mintea lui bărbat sawi decât relaţia lui cu cei care i-o dădeau pe fiica sau fiicele lor în căsătorie. Atât de mare era respectul unui bărbat sawi pentru socrii lui, încât nu-şi permitea nici măcar să le rostească numele cu voce tare. El se adresa acestora doar cu titlul lor de *tade.* Socrilor săi le împărţea cu dărnicie şi regularitate fidelă daruri precum carne proaspătă de porc sălbatic sau larve de gândaci, adeseori defavorizându-şi propria familie. De fapt, datoria lui faţă de socri avea o importanţă mai mare în mintea sa decât datoria faţă de propriii părinţi sau faţă de soţia şi copiii săi.
Intr-o societate aproape cu totul barbară, exista întotdeauna pericolul ca ostilităţile reciproce să întrerupă schimbul liber de fete de măritat între clanurile oponente, ameninţând astfel nu numai existenţa indivizilor, ci şi a societăţii în sine. De aceea, instinctul colectiv pentru autoconservare necesita ca relaţiei socri-ginere să i se acorde cea mai înaltă prioritate. Indiferent dacă alte legături erau spulberate de şuvoaiele primitivismului, relaţia *tade-asen,* aşa cum era ea cunoscută în limba sawi, trebuia păstrată intactă. Pentru că părinţii ar fi de acord să-şi mai dea fiicele în căsătorie numai dacă le erau asigurate beneficiile sociale care decurgeau din aceasta.
Kani propunea acum ca acest nobil ideal, care era menit să protejeze societatea sawi, să fie răsturnat şi subminat, prin intermediul legăturii *waness,* de misiunea de a obliga un bărbat să-şi trădeze rudele propriei mame, dându-le pradă morţii! Precum un maestru de şah care inventează o nouă combinaţie de mişcări într-un joc extrem de vechi, Kani se juca în mod deliberat cu elementele propriei culturi şi le recombina într-o uluitoare nouă variaţie a anticei cutume *tuwi asonai man.*
Mavu, Maum şi Sauni nu îşi puteau ascunde starea de veneraţie şi respect. Simţeau că stăteau în prezenţa unui nou erou cultural; în cazul în care planul lui Kani ar fi reuşit, o nouă saga ar fi luat naştere, o saga ce, peste o lungă perioadă de timp, urma să fie în cele din urmă asimilată în fondul principal al legendelor sawi. De asemenea, ştiau că, în calitate de conspiratori asociaţi, propriile lor nume urmau să fie legate de acea legendă!
Kani însuşi simţea o adâncă satisfacţie personală când se gândea la perspectiva strălucită a

planului său. Tatăl său, Sauwai, fusese un legendar înaintea lui, un om ale cărui isprăvi în ale trădării erau adesea istorisite în jurul focurilor de noapte, în multe sate. Acum, fiul îndeplinea, dacă nu chiar depăşea, idealul stabilit de predecesorul său.
Maum şi Sauni, care erau şi ei doi dintre numeroşii copii ai bătrânei Wario, şi în acelaşi timp viitori cumnaţi ai lui Mahaen, îi dădură imediat permisiunea lui Kani de a-i vorbi mamei lor despre această propunere bizară.
In mijlocul triburilor sălbatice din sud-vestul Noii Guinei, femeile nu erau simple spectatoare la actele de cruzime. De exemplu, de fiecare dată când războinicii auyu se întorceau de la o vânătoare de capete, femeile lor îi întâmpinau lovind cu beţe pe oricine nu reuşise să aducă un cap de om! In toate triburile, femeile erau adeseori cele care continuau să-i întărâte pe bărbaţi până ce aceştia răzbunau moartea celor dragi, ucişi în măcelurile anterioare. Femeile erau

întotdeauna cele care ofereau acea adulare linguşitoare pentru care merita să-ţi rişti viaţa. Războinicilor sawi le plăcea în mod deosebit să-şi târască victimele rănite până în satele lor, pentru ca femeile să aibă plăcerea de a le ciomăgi cu bâtele lor de meliţat fibra de sago până ce le cauzau moartea. (Desigur, femeilor le era interzis să folosească sau chiar să se atingă de un arc sau de o suliţă. Dacă femeile ar deveni vreodată experimentate în folosirea armelor de un asemenea calibru, propriii lor bărbaţi ar fi în pericol! Diferitele legende din Amazon, cunoscute peste tot în Noua Guinee, constituiau o avertizare suficientă în această privinţă!)
In sfârşit, ceremonia sawi *eren,* în care unei fete sau unei femei i se îngăduia să poarte în jurul gâtului osul din maxilar al unei victime de curând ucise şi să danseze în casa bărbaţilor, era dovada supremă a implicării emoţionale a femeilor în practica vânării de capete.
De fiecare dată când - cu rare ocazii - o femeie juca un rol semnificativ sau unic în înfăptuirea idealului de tipul *tuwi asonai man,* acel eveniment avea să fie cu siguranţă amintit în fiecare relatare a poveştii cu pricina. Bătrâna Wario era la fel de informată ca orice altă femeie sawi în legătură cu asemenea chestiuni, iar Kani era sigur că ea nu şi-ar refuza locul în galeria de onoare pe care el intenţiona să i-1 creeze.
Bătrâna Wario, cu capul ras în maniera văduvelor sawi, stătea neliniştită pe rogojina de iarbă şi cumpănea propunerea pe care tocmai i-o prezentaseră şoptit cei patru bărbaţi, dintre care doi erau fiii ei. Aceştia aşteptau.
Ea ridică nişte cleşti şi întoarse pâinile de sago pe care le cocea printre cărbunii aprinşi dintr-un loc amenajat pentru foc. Se uită afară printre găurile peretelui făcut din ramuri de sago la zvelta şi frumoasa sa fiică Waib, care stătea în picioare într-o pirogă, pe suprafaţa întunecată a Kronkelului, jucându-se voioasă, aruncând stropi de apă cu vâsla sa, către tovarăşa ei dintr-o altă canoe.
Wario puse jos cleştele de lemn şi se uită ţintă la faţa plină de aşteptare a lui Kani.

— întotdeauna mi-a părut foarte rău de Huyaham, fără îndoială! spuse ea şi adăugă apoi fatidicele cuvinte: Chemaţi-1 pe Mahaen!
Mahaen urcă în casa lui Maum şi luă loc pe rogojina de iarbă întinsă pentru el. Era un bărbat suplu şi vânjos, ai cărui muşchi încordaţi şi noduroşi, dimpreună cu brăţările din colţi de porc şi cu strălucitorul colier *sudafen* semnalau remarcabila sa destoinicie în luptă şi la vânătoare.
Maum, Sauni, Mavu şi Kani stăteau aşezaţi în faţa lui pentru a-i distrage atenţia, în timp ce bătrâna Wario se ghemui în spatele lui, prefăcându-se că aţâţă focul. Lângă picioarele ei era una dintre pâinile de sago pe care tocmai le terminase de copt.
Luând pâinea, veni în spatele lui Mahaen şi se aplecă lângă bărbatul gol sub pretextul că voia să-i ofere pâinea. Distras, Mahaen îşi ridică mâna pentru a accepta pâinea de sago. Nu observă sclipirea bruscă din ochii celor patru bărbaţi care stăteau şi se uitau la el şi la bătrâna Wario. Nici nu avu timp să observe că ei se opriră din conversaţie în mijlocul propoziţiei.
Imaginea se înceţoşa brusc din cauza mişcării rapide a lui Wario care, evitând mâna lui întinsă, îşi îndreptă mâna în jos şi atinse uşor cu pâinea de sago zona genitală a lui Mahaen. Sări repede înapoi, departe de Mahaen, îngenunche cu faţa la el şi ridică pâinea la buzele ei. O intensă oroare inundă ochii mari şi negri ai lui Mahaen când o văzu pe Wario muşcând din

pâinea de sago cu care îl atinsese pe el. Asemenea unui animal care vede deodată că este prins în laţ, Mahaen se dete înapoi.
Waness!
Prin acest singur act oripilant, Wario schimbase radical destinul lui Mahaen, mânându-1 într-o nouă direcţie, încă necunoscută lui. Nu exista nicio scăpare pentru el. Expunându-se neînchipuitei umiliri de a mânca pâinea de sago ce atinsese părţile intime ale lui Mahaen, Wario îl constrângea pe acesta, impunând asupra lui o datorie formidabilă, o datorie sporită nemărginit de mult prin faptul că era soacra lui.
Exista o singură modalitate prin care Mahaen putea anula datoria pe care o avea acum faţă de Wario. Mai întâi, trebuia s-o întrebe ce anume trebuia să facă pentru a ispăşi umilirea ei, iar apoi trebuia

să facă acel lucru, indiferent cât îl costa. în caz contrar, Wario ar fi continuat să îndure ruşinea şi întreaga comunitate ar fi fost veşnic scandalizată din cauza lui. Era deja clar pentru el că pretenţia pe care o avea ea în minte urma să fie insuportabilă pentru el, altfel nu ar fi recurs la legătura *waness* ca măsură extremă. Repulsia pe care urma să o simtă faţă de executarea acelei porunci încă neştiute de el era ceea ce avea să compenseze umilirea lui Wario.

Cei cinci conspiratori aşteptau în tăcere, în timp ce Mahaen se uita absent la rogojina de iarbă pe care şedea. Valuri fierbinţi de ruşine treceau peste el la gândul umilirii soacrei sale. în cele din urmă, câteva minute mai târziu, o expresie pierdută, stranie îi schimonosi trăsăturile feţei în timp ce privea fix la picioarele lui Wario şi rosti cu o voce întretăiată cuvintele pe care aşteptau ei să le audă:
— Ce doriţi să fac?
Vestea se răspândi ca focul în mirişte. Mai întâi pârli urechile celor din satele de-a lungul râului Kronkel, iar apoi traversă o cărare către sud, înspre malurile insulelor Cook şi până la Juliana. înspre nord, pârjoli calea către regiunea sawi şi cea asmată de-a lungul râului Yeem. în sfârşit, după ce îşi întinse giulgiul peste Faraes, păli în intensitate până ce ajunse doar ecoul unui zvon şi se stinse pe malurile râului Au.
Fu strigat în limba sawi, bolborosit în atohwaem, anunţat cu glas tunător în kayagară, trăncănit în auyu şi mormăit în limba asmată. Era vestea trădării de către Mahaen a poporului propriei sale mame. Pentru Haenam, era o nouă coroană a infamiei; pentru Wasohwi, un iad care ardea de supărare şi de indignare aprinsă. Taţi, mame, fraţi, surori, fii şi fiice se tăvăliră în cenuşă, cu glasurile îngroşate de la jelit şi ochii înroşiţi de lacrimi fierbinţi.
Opt bărbaţi din Wasohwi acceptaseră fără şovăială invitaţia lui Mahaen la dansul nocturn de la Haenam. Ajunseră cu pirogile la apus, tocmai când tinerii bărbaţi din Haenam, împopoţonaţi cu vopsele şi pene strălucitoare, începeau să bată bubuitor tobele pentru dans. Un grup mare, format din cei mai prestigioşi bărbaţi ai Haenamului şi condus de Kani, îi întâmpină pe vizitatori pe mal.
Kani însuşi remarcă un bărbat pe nume Fusuman şi îl invită să mănânce sago şi larve de gândac. Fusuman îl urmă supus pe Kani sus, în casa de copac, aşezată la înălţime. Sauni, Warahai, Maum, Boro, Yamasi şi Paha îşi aleseseră şi ei câţiva dintre oaspeţi şi îi conduseră în case separate. Nu exista niciun indiciu al trădării care urma. Chiar şi unii dintre locuitorii Haenamului se aflau în completă necunoştinţă despre teroarea care avea să îi încolţească pe cei opt vizitatori.
Soarele îşi retrăsese lumina dincolo de orizontul junglei. Luna plină îşi înălţă faţa palidă de chihlimbar, privind lung şi dezolant printre degetele norilor cenuşii şi printre ramurile răzleţe ale copacilor. Dansatorii se strânseră împreună la adăpostul caselor de copac, scoţând strigăte bizare, în cadenţe minore, adresate stelelor. Sfârşitul fiecărei cadenţe era atenuat printr-un sunet prelungit, grav -„uuuuuuuuuu" - în timp ce tobele menţineau ritmul lor constant.

Ocazional, o creştere bruscă în tempoul tobelor declanşa un apogeu al strigătelor sălbatice, pline de exaltare. Din mijlocul fiecărui tumult răsunător, câte un războinic îşi ridica vocea pe un ton ascuţit şi striga într-o rapidă şi oratorică limbă sawi detaliile unei crime pe care o comisese. Ceilalţi se cufundau instantaneu într-o linişte mormântală şi ascultau.
Vorbitorul termina povestea în cinci sau şase propoziţii, sărind în sus şi în jos cu suliţa în poziţie de echilibru, scuturându-şi capul din-tr-o parte în alta. La sfârşitul discursului său, întreaga adunare izbucnea din nou în strigăte, în semn de comemorare a crimei descrise. Apoi tobele îşi reîncepeau bubuitul sinistru, ilustrând lungile intervale ale uneltirii şi aşteptării care preced înfăptuirea glorioaselor trădări. Cinci, şase sau şapte minute mai târziu, tobele declanşau o altă erupţie a gloriei care concepea şi dădea naştere unui nou răcnet semeţ şi setos de sânge al unui alt războinic.
Incantaţiile în sine erau în întregime alcătuite din silabe fără noimă. Tribul sawi nu folosea niciodată muzica pentru a transmite un mesaj; o foloseau numai pentru a stârni simţurile. Pentru ei, metoda era mesajul. înşiruirea de silabe fără sens, cu sunete pline de culoare era doar una din numeroasele efecte vocale asociate cu fastuoasa ceremonie.
Şi astfel, cântăreţii incantau, în timp ce stelele pluteau pe cer şi focurile pentru gătit licăreau în lumini roşiatice printre crăpăturile pereţilor din ramuri de sago. Vizitatorii mâncară voioşi împreună cu gazdele lor, bucurându-se de complimente şi de râsete zdravene, fără să-şi poată imagina că adevăratul ospăţ urma să înceapă mai târziu şi că propria lor rudă, Mahaen, îi vânduse ca hrană pentru acel ospăţ.
Kani fu primul care lovi. El şi Fusuman coborâră pentru a se alătura dansului timp de aproximativ o oră. într-un moment de linişte, când cântecele şi bătăile tobelor încetară, Kani recunoscu ecoul unui ţipăt al păsării *haragu,* un semnal sigur că zorile erau aproape. Aşa că îl invită pe Fusuman înapoi în casa lui, ca să fumeze tutun.
Odată ce Fusuman era aşezat confortabil, trăgând adânc din pipa lungă de bambus, Kani veni din întuneric în spatele lui cu o macetă de oţel pe care o achiziţionase recent de la un kayagar. Kani îşi încorda muşchii şi îi dădu lui Fusuman o lovitură puternică
şi adâncă la baza craniului. Sperase ca lovitura să paralizeze, cel puţin, victima, dacă nu chiar să o ucidă pe loc, însă maceta era cam boantă. Kayagarii le păstrau întotdeauna pe cele ascuţite pentru ei.
Fusuman se clătină înainte, sufocându-se. Kani luă cealaltă nouă achiziţie a sa, toporul său de oţel. Fusuman se rostogoli pe spate şi se uită spre Kani, a cărui siluetă ameninţătoare o putea desluşi în lumina pâlpâitoare.
— *Ave! Ave!* Frate mai mare! Frate mai mare! strigă el. Insă Kani îi răspunse:
— *No ke ave donnom! Ukeden!* Nu-mi zice frate mai mare! Eu te ucid acum!
Lama toporului lovi din nou şi din nou. Sunetul acesteia le trezi pe cele două soţii ale lui Kani, însă copiii nu se treziră. Soţia mai în vârstă a lui Kani îşi aprinse entuziasmată focul ca să vadă ce se întâmplase. II văzu pe soţul ei aplecat deasupra lui Fusuman, tocmai pe cale de a-i tăia capul. Picioarele îi erau înroşite de la sângele lui Fusuman.
Kani aşeză capul lui Fusuman lângă cadavrul său şi coborî iute din casă. Tobele încă răsunau, deşi oarecum mai lent. Păsările *haragu* se auzeau acum din toate părţile satului, iar prima geană de lumină a zorilor îmbujora orizontul.
Kani alergă până la casa lui Maum şi urcă scara. Maum îl întâlni în pragul uşii. Kani îl întrebă şoptit:
— L-ai ucis pe al tău?
Maum se scarpină alene şi răspunse:
— Nu încă.
— Ce aştepţi? îi răspunse Kani. Eu deja l-am decapitat pe al meu. Maum scoase un mic fluierat de admiraţie şi se întoarse în casa
lui. Kani coborî repede scara. Pe când ajunse jos, auzi bufnitura unei suliţe şi strigătele sugrumate ale victimei lui Maum, un bărbat pe nume Aidon. In timp ce Kani se grăbea să ajungă la casa lui Mavu, nu reuşi să-1 observe pe Aidon târându-se pe brânci în josul scării pe care tocmai coborâse el însuşi. Până găsi Maum o a doua suliţă şi porni după el, Aidon dispăruse în întuneric, lăsând în urma lui o dâră de sânge care avea să fie vizibilă doar un sfert

de ceas mai târziu.
70
Copilul păcii
Mavu, de asemenea, auzind de succesul crimei pe care o înfap-tuise Kani, încercă să-şi omoare oaspetele, pe Eseger, însă nu reuşi decât să-l rănească, fiind stânjenit de prezenţa propriilor soţii şi copii din casă. Eseger scăpă, sângerând în noapte, iar strigătele sale de avertizare pentru oricare dintre prietenii săi care mai puteau fi în viaţă îi fură acoperite de bubuitul tobelor.
Hani şi Warahai reuşiră să-şi ucidă şi să-şi decapiteze victima, un tânăr numit Seg. Tausi şi Mahaeri fură ucişi şi ei, iar Iri şi Meramer scăpară cu răni.
Lumina răsăritului revelă patru victime decapitate, pregătite pentru a fi măcelărite. Celelalte patru, printr-un efort supraomenesc al voinţei, se sforţară să-şi facă drum până acasă, prin mlaştini adânci şi junglă, murind apoi din cauza rănilor în momentul în care ajunseră la stâlpii cu scări ai caselor lor.
în săptămânile de sărbătoare care urmară, oamenii din Haenam se linguşiră în mod public pe lângă Kani şi Mahaen. Faptul că patru dintre cele opt victime ale lor scăpaseră de decapitare şi de devorare nu reducea din onoarea momentului. Ceea ce conta, la urma urmei, nu era numărul capetelor luate, ci calitatea trădării care le dobândise.
împreună, Kani şi Mahaen iniţiară o nouă şi unică legendă în proces de acreditare. în mare parte datorită geniului lui Kani, ei conferiră o expresie mult mai îndrăzneaţă unui antic ideal al poporului sawi, un ideal care fusese conceput, sistematizat şi perfectat de nenumărate generaţii strămoşeşti, de-a lungul a câtorva milenii. Era idealul exploatării prieteniei în scopul îngrăşării victimelor pentru măcel, sau al liniştirii sufleteşti şi al încântării regăsite în nefericirea şi distrugerea celorlalţi. Era idealul simbolizat în mod necugetat de actul ocazional al rezemării capului unei persoane de craniul unei victime de-ale sale ca de o pernă - deşi craniile rudelor erau, de obicei, folosite mai des în acest scop, din simplul motiv că craniile victimelor canibalismului erau prea adesea acoperite cu cărbune negru de la focurile de gătit folosite în anihilarea lor.
In acelaşi fel în care orice filosofie — odată ce principiile sale fundamentale au fost acceptate — îşi atrage în mod irezistibil adepţii
Făuritorul de legendă
71
spre anumite concluzii esenţiale, tot astfel viziunea sawi asupra lumii îşi găsise în cele din urmă ceea ce era, probabil, expresia ei supremă în trădarea săvârşită de Kani şi Mahaen. Bărbaţi, femei şi copii îi priveau acum pe aceştia ca pe nişte exponenţi ai masculinităţii sawi. Cu toate acestea, statutul lor onorabil urma să fie contestat. Şi nu doar statutul lor, ci însăşi idealizarea trădării cărora se dedicaseră ei era pe cale să fie angajată în ceva ce poporul sawi nu mai auzise niciodată - o competiţie a valorilor!
Kani şi Mahaen nu ştiau încă faptul că acum două mii de ani, un Legendar de o natură extrem de diferită lansase o nouă viziune asupra lumii, fundamentată în dragoste. Aceasta era o viziune diametral opusă mentalităţii sawi, şi la fel era pentru minţile a milioane de oameni care se considerau mult mai inteligenţi decât oameni precum cei din neamul sawi.
Au trebuit aproape două mii de ani pentru ca mesajul acelui nou sistem de valori să cutreiere pământul, pornind din Galileea, şi să ajungă până în mlaştinile pestilenţiale din sud-vestul Noii Guinei. în drumul său, acel mesaj deja contestase, atacase şi cucerise barbaria, în numeroasele ei forme, în minţile a milioane de pământeni, fiindcă era un mesaj extrem de *impetuos.* Nu putea fi biruit de opreliştile pământeşti, pentru că puterea lui era supranaturală. Nu putea fi intimidat, fiindcă mesajul în sine era antidotul împotriva fricii.
Mesajul refuza să se dea înapoi din faţa oricărei forme de întunecime, fiindcă era lumina însăşi! Nu era jenat dacă purtătorii săi erau câteodată oameni de rând, banali sau chiar needucaţi - de fapt, îi făcea plăcere să-şi aplice cele mai ingenioase strategii prin asemenea oameni! Spre consternarea duşmanilor săi, ieşea triumfător chiar şi atunci când adepţii săi erau decimaţi de sabie sau de lovitura lăncii. Acel mesaj era Evanghelia lui Isus Cristos. Scopul său nu era negociabil - urmărea să convingă „orice neam, orice limbă, orice popor şi orice naţiune" să se căiască de viaţa lor anterioară şi să se împace cu Dumnezeu prin Isus

Cristos. Acel mesaj era acum pe cale să invadeze lumea sawi, să confrunte faţă în faţă idealizarea trădării printr-o luptă spirituală asiduă pentru sufletele bărbaţilor, ale femeilor şi ale copiilor. Urma să înfrunte suliţa şi săgeata ghimpată cu rugăciunea şi propovăduirea; barbaria sistematizată, cu credinţa

şi speranţa; frica şi răutatea adânc împământenite, cu dragostea şi compasiunea.
Acea invazie era pe punctul de a fi lansată, acea înfruntare, pe punctul de a se întâmpla, acea reconciliere, pe punctul de a începe. Fiindcă tocmai acum, primii dintre purtătorii mesajului vestit de Legendar erau pe punctul de a veni şi să locuiască printre sawi.

Partea a doua

Când lumile se întâlnesc

6

Geneza unei misiuni

O

Englezul costeliv, în vârstă de şaptezeci şi unu de ani, apucă strâns pupitrul cu mâinile lui mari şi osoase şi scrută mulţimea de şapte sute de studenţi care aşteptau în tăcere. Părul său alb era pieptănat drept, în spate. Ochelarii îi erau aşezaţi la jumătatea nasului. De sub nişte sprâncene stufoase, ochii săi cenuşii străluceau cu o intensitate pe care vârsta nu a reuşit să o scadă.
Ceva din aspectul său părea să înmărmurească adunarea aşezată înaintea lui în spaţiosul amfiteatru. Trei cuvinte murmurate cu voce gravă ieşiră de pe buzele bătrânului - trei cuvinte ponderate prin amestecul său unic de demnitate şi pasiune:
— Noua Guinee Olandeză...
Cu aceste trei cuvinte îşi începu discursul Ebenezer G. Vine, secretarul consiliului din Philadelphia al unei societăţi misionare internaţionale, numită Regions BeyondMissionary Union [RBMU-Teritorii în afara Uniunii Misionare]. Era anul 1955. Publicul său era corpul studenţesc al Institutului Biblic Prairie, un campus întins, localizat în câmpiile iernatice din Alberta, Canada, aflat în apropierea unui orăşel numit Three Hills. în spatele său, L.E. Maxwell, renumitul director al acestei comunităţi creştine şi şcoli misionare parţial autofinanţate, se aplecă înainte în scaunul său. Cu părul la fel de cărunt, cu o înfăţişare fermă şi cu o expresie de dârzenie pe chipul său, personifica idealismul aspru al şcolii.

Domnul Vine era animat de un scop dârz şi bine definit în timp ce se adresa acestui corp studenţesc distinct. Alte campusuri din itinerarul său s-ar fi putut lăuda cu absolvenţi mai eruditi, mai rafinaţi decât putea el găsi aici, unde mottoul era, simplu şi neafectat, acela de *a antrena soldaţi disciplinaţi pentru Cristosl* însă chiar în timp ce adresa chemarea pentru

pionieri creştini care să planteze stindardul Evangheliei în mijlocul unor triburi primitive izolate şi potenţial ostile din centrul Noii Guinei Olandeze, domnul Vine ştia că erudiţia şi rafinamentul nu erau cu adevărat indispensabile, deşi acestea nu erau câtuşi de puţin excluse! Credinţa neclintită, lepădarea de sine şi o comuniune intimă cu Dumnezeu rămâneau calităţile cruciale şi indispensabile, iar acestea erau calităţile esenţiale pe care facultatea şi cadrele didactice de la Prairie se străduiau să le împărtăşească studenţilor săi, atât prin exemplu personal, cât şi prin îndrumare biblică centrate pe viaţa practică.
Domnul Vine cunoştea bine povestea Institutului Biblic Prairie. De la inaugurarea lui în casa unui fermier, cu opt studenţi, în 1922, acesta devenise cea mai mare instituţie de pregătire creştină din Canada. Din cauza accentului puternic pe care îl punea asupra misiunilor externe, deja mai mult de o mie o sută din cei trei mii de absolvenţi ai săi fuseseră recrutaţi în serviciul misionar extern, în timp ce alte sute activau ca pastori şi lucrători creştini în ţările lor natale. In temeiul acestui fapt, domnul Vine ştia că aproximativ 35% din studenţii care ocupau scaunele din faţa lui urmau să ajungă pe câmpuri de misiune străine, sub acoperirea diverselor societăţi misionare. Triburile necreştine din Noua Guinee Olandeză aveau nevoie disperată de unii dintre ei, se gândea el, pe când descria cu mare intensitate şi încărcătură emoţională regiunea şi pe indigenii săi violenţi, imprevizibili.
— Noua Guinee Olandeză, continuă el, este jumătatea de vest a unei insule lungi de 2 240 de kilometri, întinsă de-a lungul extremităţii Oceanului Pacific din nordul Australiei. E aşezată în zona toridă, exact la sud de Ecuator, şi totuşi pe cuprinsul întinsei sale zone ploioase de 283 000 de kilometri pătraţi, vă veţi pomeni, în unele regiuni, înfruntând lanţuri de munţi crestaţi, cu petice de gheaţă la altitudini mai mari de 4 500 de metri. în alte zone, s-ar putea

să vă împotmoliţi în câmpiile pestilenţiale, unde ploile torenţiale, amestecate cu căldura înăbuşitoare, creează o umiditate moleşitoare. S-ar putea să fiţi chemaţi să pătrundeţi pentru prima dată în mijlocul unor triburi întregi care nu au cunoscut niciodată nicio formă de control guvernamental, unde oamenii nu recunosc decât propria lor lege şi unde sălbăticia este un mod de viaţă. Trebuie să învăţaţi să vă faceţi înţeleşi, pe voi înşivă şi mesajul vostru, prin intermediul unor limbi ce nu au fost niciodată învăţate de vreun străin. Nu vor exista dicţionare, manuale de gramatică sau abecedare care să vă ajute -trebuie să le creaţi voi înşivă. Veţi întâlni datini şi credinţe care vă vor consterna, dar care trebuie înţelese dacă doriţi să aveţi izbândă. Veţi încerca să trataţi boli tropicale respingătoare şi veţi fi expuşi riscului de a fi acuzaţi de moartea pacientului vostru, în cazul în care tratamentul dă greş. Trebuie să vă pregătiţi să îndураţi cu curaj singurătatea, oboseala şi frustrarea. Mai presus de toate, trebuie să fiţi gata, în puterea Domnului, să vă războiţi cu prinţul întunericului, care a ţinut aceste sute de triburi în captivitate milenii la rând şi nu intenţionează să renunţe la ele fără luptă!
Bătrânul făcu o pauză, lăsând tăcerea să atârne cu greutate din imensul tavan boltit al amfiteatrului.
— Acum şapte ani, continuă el, depănându-şi amintirile, Paul Gasswein, un soldat, s-a întors de pe frontul de luptă din Noua Guinee, a venit să vorbească cu mine chiar în acest campus şi mi-a spus: „Domnule Vine, am două întrebări pe care vreau să vi le pun. Prima dintre ele este dacă Regions Beyond Missionary Union realizează că există zeci de mii de oameni care trăiesc în triburi izolate fără Evanghelie în interiorul Noii Guinei Olandeze."
Eu i-am spus: „De unde ştiţi că sunt acolo?"
El mi-a răspuns: „Un avion militar a dispărut într-un zbor deasupra regiunii centrale. Eu am participat la operaţiunile de cercetare. Pe când zburam deasupra multor zone din centrul ţării ce nu fuseseră marcate pe hartă, am fost uluiţi să descoperim vale după vale presărate cu sate înconjurate de întinse terenuri cultivate."
I-am spus: „Care este a doua întrebare pe care doriţi să mi-o adresaţi?"
Iar el mi-a răspuns: „Mă va susţine Regions Beyond Missionary Union ca să duc Evanghelia acestor oameni?"

Copleşit de toate implicaţiile pe care le-ar fi putut avea un răspuns afirmativ la întrebarea sa,

l-am informat mai întâi că eram deja din plin angajaţi pe cinci câmpuri de misiune - India, Nepal, Congo, Peru şi Borneo — iar apoi, dominat de entuziasmul pe care mi-1 creau toate acestea, am adăugat: „Voi vedea ce pot să fac!"
Nu după multe luni, după multă rugăciune şi consfătuire, am avut plăcerea de a-i scrie lui Paul Gesswein astfel: „Consiliul RBMU a aprobat! Suntem în procesul de adresare de cereri către guvernul Olandei pentru a obţine permisiunea de a pătrunde în zona centrală a Noii Guinei Olandeze!"
Totuşi, am aflat curând că guvernul Olandei respinsese cererea noastră, argumentând că agenţiile lor de aplicare a legii nu puteau accepta responsabilitatea de a-i proteja pe misionarii noştri de canibali! Am continuat să adresăm cereri peste cereri. In cele din urmă, am făcut chiar trei călătorii peste Atlantic pentru a pleda în persoană pentru solicitarea noastră la Haga! Doar de curând ni s-a acordat permisiunea de care aveam nevoie.
Acum calea este deschisă spre zona centrală! Missionary Aviation Fellowship of California a dat deja în funcţiune un aparat de zbor cu un singur motor, transportând oameni şi resurse pentru propriii noştri misionari şi alţii în Bokondini, tabăra noastră principală, situată adânc în ţinuturile muntoase centrale. Paul Gesswein şi celălalt voluntar al nostru, Bill Widbin, au ajutat deja la stabilirea taberei Bokondini şi se pregătesc acum să pătrundă de-a lungul munţilor la un popor numit dani din Valea Neagră. Soţiile lor, între timp, ajută la logistică pe coasta de nord până când vor putea să se alăture în siguranţă soţilor lor.
In acest punct, vorbitorul îşi întinse mâna dreaptă înspre studenţi şi continuă:
— Nu pot să cred că Dumnezeu a adus RBMU la acest nou şi important prag pentru ca doar doi bărbaţi şi soţiile lor să-1 treacă singuri! Trebuie să fie şi alţii pe care Dumnezeu îi va chema să li se alăture! Trebuie să fie câţiva astfel de oameni care stau aşezaţi aici, înaintea mea, chiar acum! Dacă Dumnezeu v-a pus deoparte pentru această sarcină specială, aceea de a nu zidi pe temelia altuia, ci de a-L propovădui pe Cristos acolo unde ecoul Numelui Său nu a ajuns

nici măcar o dată la urechile oamenilor, atunci RBMU va lua în considerare, într-un spirit de rugăciune, calificarea dumneavoastră.
Cât timp mai trebuie să aştepte acele triburi pierdute să audă despre Acela care a murit pentru mântuirea lor şi a înviat cu aproape două mii de ani în urmă? In ultima sută de ani, mesagerii lui Cristos s-au mulţumit să exploreze doar zonele accesibile ale extremităţii de coastă. Acum au sosit ordinele de marş — *spre zona centrală!*
Domnul nostru e nerăbdător să-Şi întemeieze împărăţia dragostei Lui în acele locuri întunecate, unde acum sălăşluieşte cruzimea. Doi bărbaţi şi soţiile lor au mers înainte într-acolo pentru a pune bazele unui cap de pod şi aşteaptă nerăbdători veşti despre sosirea ajutoarelor. Cine va merge şi îi va ajuta să extindă acel cap de pod?
Fusese de ajuns. Dumnezeu nu intenţionase să frustreze viziunea pe care o dăduse bătrânului lider misionar. Unul dintre tinerii care îl ascultau era Bill Mallon. In mai puţin de trei ani, Bill şi soţia sa, Barbara, se alăturară lui Paul şi Joy Gesswein, lui Bill şi Mary Widbin printre indigenii dani din Valea Neagră. Patru ani la rând, Bill a studiat limba dani, ajutând la descoperirea secretelor gramaticii acelei limbi şi pregătind materiale pentru lecţii de limbă pentru alţii care îi urmau.
într-o altă parte a amfiteatrului, David Martin, cel mai tânăr membru ale clasei sale, a simţit cum mâna lui Dumnezeu îi atinge propria viaţă, la fel şi Margaretei Colton, care a devenit ulterior soţia lui David. împreună cu Bill şi Barbara Mallon, au fost martori la transformarea a mii de războinici dani din Valea Neagră, care şi-au ars fetişurile şi armele de război ca răspuns la mesajul Evangheliei.
Undeva pe margine, un tânăr imigrant din Olanda asculta cu multă fervoare. Era John Dekker, care mai târziu cu soţia sa, Helen, a condus o nouă pătrundere în ramura Văii Negre numită Kanggine, care în limba dani înseamnă „locul morţii". Prin lucrarea lor, „locul morţii" a fost infuzat cu o nouă viaţă, mii de locuitori primindu-L pe Cristos în inimile lor.
De asemenea, două tinere necăsătorite, Judith Eckles şi Winifred Frost, au început să simtă că

destinele lor erau oarecum legate de mesajul pe care îl rostea vorbitorul. Câţiva ani mai târziu, s-au alăturat şi ele echipei RBMU din Valea Neagră, învăţând, vindecând

şi consiliind în cadrul bisericii dani care s-a născut şi a început să crească sub ochii lor.
In altă parte a amfiteatrului, un tânăr cuplu din partea rurală a statului Iowa ascultau atenţi - Philip şi Phyliss Masters. De asemenea, ei au beneficiat de oportunităţi nelimitate de slujire în Valea Neagră şi apoi au mers mai departe pentru a deschide Korupun printre oamenii iuţi la mânie din tribul kimyal. Treisprezece ani mai târziu, Phil Masters a murit pe malul râului Seng, corpul fiindu-i străpuns de sute de săgeţi ale tribului yali, în timp ce Phyliss, văduva lui, cu mângâierea Duhului Sfânt, s-a întors în Valea Neagră cu cei cinci copii ai ei pentru a-şi continua lucrarea acolo.
Mai era, de asemenea, Richard Yale, care mai târziu, împreună cu soţia sa, Wanda, a slujit timp de trei ani în insulele Solomon înainte de a ajunge în Noua Guinee Olandeză unde, un an mai târziu, problemele de sănătate au pus capăt lucrării lor.
In afară de aceştia, alţi voluntari ai campusurilor creştine din America de Nord, Anglia, Germania şi Australia s-au alăturat curând şi au mărit rândurile trupelor de asalt RBMU ale misionarilor de carieră din Noua Guinee Olandeză la mai mult de treizeci până în anul 1965. Până în acel moment, vieţile a aproximativ o mie patru sute de papuaşi primitivi ai epocii de piatră erau deja profund transformate prin lucrarea lor de propovăduire, învăţare şi vindecare. Cinci ani mai târziu, în 1971, numărul total al celor convertiţi a crescut la douăzeci şi una de mii, după ce un grup misionar şi mai mare şi-a unit forţele cu 176 de lideri creştini tribali proaspăt instruiţi pentru a stabili mai mult de o sută de congregaţii şi numeroase şcoli şi clinici în văile muntoase înalte şi dincolo de mlaştinile din zonele de şes.
Populaţii întregi au găsit o zguduitoare eliberare de opresia seculară a cruzimii şi a superstiţiei. Au început să se bucure nu numai de binecuvântările plenitudinii spirituale prin Evanghelie, ci şi de o pace şi securitate socială pe care nu o mai experimentaseră niciodată. Educaţia a fost introdusă pentru a-i întări împotriva exploatatorilor fără scrupule, care altfel ar fi profitat de simplitatea lor, cum li s-a întâmplat de atâtea ori popoarelor primitive neinstruite din alte părţi ale lumii.
Doctorii şi surorile medicale care lucrau în spitale şi clinici improvizate au eradicat în scurt timp calamitatea epidemică a framboesiei şi au ajutat, de asemenea, la stăvilirea gravelor epidemii de gripă, pojar şi tuse convulsivă, care devastaseră atâta vreme aceste triburi în starea lor izolată. In mijlocul tuturor acestor lucruri, misionarii se simţeau uneori aproape copleşiţi de intensitatea recunoştinţei exprimate de mii de oameni care ştiau, mai mult decât ar fi putut aprecia orice străin din afară, cât de mult fuseseră transformate vieţile lor prin acceptarea Evangheliei.
Desigur, toate acestea nu s-au întâmplat fără foarte multă muncă! De-a lungul anilor, sute de mii de ore de lucru alocate de fiecare misionar în parte au fost investite în descoperirea regulilor ascunse ale limbilor tribale, în alcătuirea dicţionarelor, în inventarea alfabetelor pentru limbi ce nu avuseseră vreodată o formă scrisă; construirea de case, şcoli şi clinici; croirea pistelor de aterizare pe terenuri acoperite de junglă; studierea datinilor şi a credinţelor din triburile exotice; propovăduirea la mii de oameni şi predarea scrisului şi cititului celor care răspundeau mesajului; traducerea Scripturilor; vindecarea bolnavilor şi oblojirea rănilor; arbitrarea între facţiunile aflate în război; angajarea, supravegherea şi plătirea angajaţilor, repararea generatoarelor, a maşinilor de spălat, a motoarelor suspendate şi a magnetofoanelor; menţinerea corespondenţei cu susţinătorii din ţările natale; ţinerea evidenţei financiare; încurajarea celor deznădăjduiţi; potolirea celor înfuriaţi; alinarea celor îndureraţi; primirea oaspeţilor; solicitarea proviziilor cu luni de zile în avans; rugăciunea pentru fondurile necesare; şi mulţumirile adresate lui Dumnezeu pentru privilegiul fantastic de a avea parte de toate acestea!
Tot ce poate fi spus despre lucrarea făcută de Regions Beyond Missionary Union poate fi repetat în ceea ce priveşte lucrările întreprinse de Unevangelized Fields Mission [UFM -

Misiunea Regiunilor Neevanghelizate], Evanghelical Alliance Mission [TEAM - Misiunea Alianţei Evanghelice], Asia and Pacific Christian Mission [APCM - Misiunea Creştină din Asia şi Pacific], Christian and Missionary Alliance [C&MA - Alianţa Creştină şi Misionară], Australian Baptist Mission Society [ABMS - Societatea Misionară Baptistă Australiană] şi Missionary Aviation Fellowship

[MAF — Asociaţia Aviatică Misionară]. Lucrarea de slujire aviatică, plină de resurse a MAF, le oferă posibilitatea celorlalte şase misiuni de a menţine o logistică adecvată în timpul traversării formidabilelor bariere create de ţinuturile mlăştinoase şi muntoase ale regiunii. Vestul Noii Guinei a devenit în scurt timp cel mai mare câmp de operaţiuni al MAF, necesitând utilizarea continuă a nu mai puţin de opt aeronave cu un singur motor şi a două cu motor dublu.

Gesswein, Vine şi alţi pionieri ai acestei noi frontieri estimaseră numărul populaţiei din zona centrală la câteva zeci de mii. In realitate, aproape 300 000 de reprezentanţi ai „Epocii de Piatră" urmau să fie descoperiţi înainte chiar ca toate regiunile să fie pe deplin explorate! Cele şase misiuni plantatoare de biserici, susţinute de serviciile aeriane ale MAF, prin însumarea calculelor efectuate de proiectele şi lucrările în care au fost implicate, au aflat că aproximativ 125 000 din aceşti aproape 300 000 de indivizi şi-au exprimat apartenenţa lor personală la credinţa creştină înainte de sfârşitul anului 1971.

Mulţi din aceşti convertiţi au avut o credinţă şi un devotament la fel de mari ca ale misionarilor înşişi, dacă nu chiar i-au depăşit pe aceştia. Unii dintre ei, precum creştinii yali Bingguok şi Yeikwarahu, au suferit martiriul, triumfători şi plini de răbdare, rugându-i pe ucigaşii lor să-L primească pe Cristos. Stan Dale, un misionar RBMU din Australia, a fost străpuns de cinci săgeţi în încercarea de a-i salva pe aceştia.

Doi ani mai târziu, Stan însuşi a murit alături de Philip Masters într-o altă răzmeriţă a poporului yali. La câteva luni de la martiriul lor, atitudinea ostilului popor yali a început să se schimbe. La scurt timp, zeci de sate i-au primit cu bunăvoinţă pe evangheliştii creştini din biserica dani, din Valea Neagră. Şi mai târziu, sute de oameni au început să se întoarcă la Cristos, inclusiv mulţi dintre ucigaşii celor patru martiri.

Insă în 1955, toate acestea erau încă, desigur, ascunse în misterul viitorului, când Ebenezer Vine îşi descărcase inima înaintea corpului studenţesc al Institutului Biblic Prairie. Cu toate acestea, fiind unul dintre cei şapte sute de studenţi care ascultau în acea zi, mi se părea că Dumnezeu sosise subit în mijlocul nostru cu un plan, căutând oamenii pe care urma să-i folosească pentru a face ca acel plan să rodească.

Aveam şi eu sentimentul inconfundabil că eu eram unul dintre aceia pe care El îi căuta. însufleţit de acest sentiment puternic, m-am întors de la serviciul din capelă în camera mea din internat. Abia aşteptam să fiu singur cu Dumnezeu în rugăciune şi să-L întreb:

— Asta e? Asta e ceea ce vrei Tu să fac?

Aveam douăzeci şi unu de ani în vremea aceea. In urmă cu trei ani experimentasem pentru prima dată noua viaţă, dragostea, bucuria de a-L cunoaşte pe Isus Cristos într-un mod personal. Treceam printr-o criză, L-am chemat şi deodată a fost acolo, viu! De fapt, două mii de ani nu îl îmbătrâniseră deloc! Am realizat că El avea încă aceeaşi putere de a transforma viaţa oamenilor şi de a le arăta aceeaşi credincioşie pe care o manifestase în evanghelii acum două milenii.

Acum, ceea ce mi se păruseră înainte nişte capitole şi versete străvechi, banale şi învechite începură să primească o nouă şi explozivă semnificaţie, căci Dumnezeu îmi dăduse inima de a înţelege mesajul pe care îl comunicaseră acestea în tot acel răstimp milenar. Avându-L pe Cristos în centru, universul începu să aibă sens. Slujindu-L pe El, viaţa putea avea o însemnătate eternă. A-L cunoaşte pe El şi a-L împărtăşi celorlalţi urma să fie de atunci înainte scopul meu mistuitor! Iar dacă a-L împărtăşi acolo unde Numele Lui era deja cunoscut era un privilegiu, a-L împărtăşi acolo unde Numele Lui nu fusese niciodată auzit trebuia să fie un privilegiu nemăsurat mai mare!

Animat de aceste gânduri, începusem să studiez harta lumii. Am început, de asemenea, să caut un campus creştin care ar fi putut să-mi împărtăşească genul de cunoştinţe biblice şi însufleţirea duhului de care aveam nevoie pentru a vorbi într-un mod eficient despre Cristos bărbaţilor şi femeilor dintr-o altă cultură. Călăuzit de pacea lui Dumnezeu, mă înscrisesem la Institutul Biblic Prairie în toamna anului 1953.
învăţătura dinamică de acolo, părtăşia altor studenţi mânaţi de acelaşi scop şi contactul cu vorbitorii misionari aflaţi în vizită, veniţi din aproape toate părţile lumii, au avut rolul de a-mi confirma şi mai profund convingerea că Dumnezeu mă chema să Ii slujesc peste hotare. Totuşi, existau atât de multe opţiuni, atât de multe locuri care solicitau insistent lucrători, atât de multe suflete disperate, ce aşteptau

şansa de a auzi Cuvântul. Iată de ce întrebarea devenea tot mai apăsătoare: unde în această lume largă dorea Dumnezeu să îi slujesc?
Timp de trei ani, răspunsul mă ocolise. în sfârşit, în 1955, pe când mă gândeam la mesajul lui Ebenezer Vine, inima mea începuse să pulseze bubuitor, căci o voce interioară părea să spună: „Asta e!" Atât chemarea, cât şi hotărârea mea de a o îndeplini urmau să fie sever testate. Dezamăgirile şi amânările păreau uneori să blocheze calea, dar totuşi acea chemare a rămas neschimbată - stârnindu-mă, atrăgându-mă.
încă o altă studentă de la Institutul Biblic Prairie, prezentă când Ebenezer Vine a făcut acea chemare arzătoare pentru Noua Guinee Olandeză, era adorabila, blondina Carol Sonderstrom din Cincinnati, Ohio. Mai întâi separat, iar apoi împreună am început să urmărim oportunitatea de a-I sluji lui Dumnezeu prin RBMU în Noua Guinee. La trei ani după absolvirea Institutului Prairie, Carol s-a instruit ca asistentă medicală, iar eu am dobândit mai multă experienţă ca pastor şi lider de tineret.
După aceea, în august 1960, ne-am căsătorit. Vara următoare frecventam amândoi un curs lingvistic oferit de către Summer Institute of Linguistics (Institutul Lingvistic de Vară) de la Universitatea din Washington, în Seattle. în noiembrie 1961 s-a născut primul nostru copil, Stephen. La scurt timp după aceea, ni s-a acordat viza către Noua Guinee Olandeză. în 19 martie 1962 ne-am îmbarcat în Vancouver pe vasul *Oriana,* iar în 13 aprilie am ajuns la Sentani, un aerodrom situat pe coasta de nord a Noii Guinei Olandeze. Şapte zile mai târziu, pilotul MAF Dave Teiger ne-a dus în primul nostru zbor în zona centrală. Am aterizat la Karubaga, staţia principală a RBMU din Valea Neagră.
Acolo am văzut bărbaţi din trib aproape goi, mânuind topoare de piatră şi femei îmbrăcate cu fuste prinse pe o sfoară, săpând cu bâte de lemn în grădinile lor de cartofi dulci. înconjuraţi de sute de oameni din populaţia dani, Philip şi Phyliss Masters, foştii colegi David şi Margaret Martin şi Winnie Frost, împreună cu alţi colegi RBMU, ne-au întâmpinat pe pista de aterizare. După saluturile de bun venit şi prezentări, eu şi David Martin ne-am plimbat prin acea regiune rurală, în timp ce el îmi explica multe lucruri privind cultura populaţiei dani şi îmi prezenta o scurtă

istorie a lucrării RBMU realizate în mijlocul acelor oameni. în cele din urmă, am ajuns să vorbim despre rolul pe care eu şi Carol ne puteam aştepta să-1 jucăm în viitor în această lucrare.
David s-a oprit şi s-a uitat lung, dincolo de platoul verde Karubaga, la versanţii muntoşi presăraţi cu satele populaţiei dani.
— Multe sunt lucrurile ce mai aşteaptă să fie făcute aici, în Valea Neagră, dar în ultima noastră conferinţă misionară, am discutat foarte mult despre nevoile altor triburi care încă sunt neevanghelizate. De fapt, am încheiat deja un acord cu TEAM, care ne-a dat responsabilitate peste o zonă întinsă a vastei câmpii mlăştinoase, situate între versanţii de sud ai acestor lanţuri muntoase şi ţărmul Mării Arafura. John şi Glenna McCain din Florida au plecat deja în acea zonă. Lucrează de cinci luni în mijlocul unui popor numit kayagar. După spusele lor, zona nu este deloc primitoare. Multe din triburile din acea zonă încă practică atât canibalismul, cât şi vânătoarea de capete şi, în general, oamenii de acolo nu sunt de încredere. Iar climatul este

fierbinte, umed şi cât se poate de nesănătos. Totuşi, am căzut de acord să te rugăm pe tine şi pe Carol să vă gândiţi la acea zonă. înţelegem că s-ar putea să vă temeţi să-1 duceţi pe micul Stephen într-un asemenea loc, iar dacă aţi prefera să lucraţi altundeva, vă rog să-mi spuneţi. Dar dacă simţiţi pace din partea lui Dumnezeu să mergeţi într-unui din celelalte triburi aflate în partea de sud a zonei noastre de responsabilitate, calea e deschisă pentru voi.
După două zile în care am aşteptat călăuzirea lui Dumnezeu în rugăciune, am avut un răspuns pentru David Martin:
— Da, ne-am bucura să mergem la unul dintre triburile sudice! Când putem pleca?
în data de 19 mai, pilotul MAF Hank Worthington ne-a dus cu avionul din Karubaga în câmpiile joase din sud. Priveam uimiţi cum grandioasele lanţuri muntoase din zona muntelui Wilhelmina coborau abrupt de la altitudini mai mari de 4 500 de metri până la nivelul mării. înaintea noastră, cât vedeai cu ochii, se întindeau mlaştini sclipitoare de smarald, străbătute de cursuri de apă umflate, presărate cu nesfârşite tufărişuri luxuriante de sago. Undeva, în mijlocul acestei zone, urma să construim o casă şi să trăim în mijlocul unui trib de canibali şi vânători de capete.
86
Copilul păcii
Geneza unei misiuni
87
într-un sfârşit, în faţa ochilor noştri se contura la orizont linia de coastă a Mării Arafura, în timp ce Hank Worthington îndreptă botul aparatului de zbor Cessna în direcţia destinaţiei noastre, un mic avanpost guvernamental olandez numit Pirimapun. Acolo stabiliseră misionarii TEAM, dr. Ken Dresser şi soţia lui, Sylvia, un nou cap de pod în mijlocul populaţiei asmate sudice. Colegii noştri de la RBMU, John şi Glenna McCain, erau, de asemenea, acolo. Ei străbătuseră mlaştinile cu ambarcaţiunea lor lungă de opt metri ca să ne întâlnească şi să ne ducă acasă la ei, printre kayagari.
în acea după-masă, pe când toţi şase sorbeam o băutură răcoroasă în camera de zi a casei prefabricate din aluminiu a familiei Dresser, eu şi Carol am avut ocazia să cunoaştem mai bine aceste două cupluri înzestrate, care erau premergătorii noştri în această „margine a pământului". John şi Glenna erau familiarizaţi cu zonele mlăştinoase, fiind crescuţi lângă Everglades, de-a lungul coastei de vest a Floridei. Un cuplu liniştit şi hotărât, ei erau profund dedicaţi chemării de a-L aduce pe Cristos populaţiei kayagare, care trimisese deja un cuplu de misionari acasă cu sănătatea şubrezită.
Ken Dreser, un ingenios doctor canadian, înfruntase deja dificultăţi şi frustrări pe care mulţi le-ar fi considerat de neînvins. Ştia, de asemenea, că avea de înfruntat multe altele şi totuşi ochii săi calmi străluceau de o pace şi o mulţumire care păreau să nu-1 mai părăsească niciodată. Soţia lui, Sylvia, împărtăşea aceeaşi forţă morală, lucrând cu bucurie alături de soţul ei în sala de operaţii a spitalului lor improvizat şi având grijă de casa şi copiii lor. Aveau să treacă mulţi ani înainte ca populaţia asmată să înceapă să manifeste o receptivitate autentică la lucrarea lor de binefacere manifestată pentru nevoile lor spirituale şi fizice.
In timpul conversaţiei, Ken Dresser ne-a pus la curent cu istoria acestui loc izolat. Cu aproape două sute de ani înainte, căpitanul britanic James Cook îşi ancorase vaporul aproape de acest loc şi trimisese o barcă la ţărm, ca să caute apă proaspătă. Totuşi, din câte ştia dr. Dresser, populaţia asmată nu păstrase nicio amintire a istoricului eveniment!
Ne-au povestit despre tragica şi misterioasa dispariţie, cu doar şapte luni în urmă, a lui Michael Rockefeller, fiul fostului guvernator al Statului New York, într-un loc situat la doar treizeci şi cinci
de kilometri la nord de casa familiei Dresser. Atât soţii McCain, cât şi soţii Dresser vorbiră cu ardoare despre propriile experienţe avute în mijlocul populaţiilor kayagare şi asmate.
în cele din urmă, l-am întrebat pe John McCain în care dintre triburile aflate în zona de misionarism a RBMU considera el că ar trebui să intrăm eu şi Carol. John răspunse:
— După ce ne-am gândit la toţi factorii implicaţi, eu şi Glenna vă recomandăm să mergeţi la tribul care trăieşte la nord-vest de poporul nostru kayagar, tribul numit sawi.
După ani de pregătire şi aşteptare, simpla auzire a denumirii poporului căruia urma să ne dedicăm vieţile ne-a emoţionat! Sawi! Am întors pe toate părţile acel nume în mintea mea.

Aproape că puteam să-i simt savoarea pe vârful limbii. Avea acelaşi gust intens de mister impenetrabil ce umplea până şi jungla ce începea în spatele casei Dresser.
Dimineaţa următoare ne-am luat rămas-bun de la soţii Dresser şi am pornit din Pirimapun, urmând meandrele râului Cook, spre casa lui John şi Glenna, în satul kayagar numit Kawem, situat la şaizeci şi cinci de kilometri distanţă, în mijlocul mlaştinilor de sago.

7

Prin cortina de arbori a junglei

Şalupa lungă de opt metri a lui John McCain, *Ebenezer,* se legăna uşor în doc, în timp ce încărcăm combustibil şi provizii, în întunericul dinaintea zorilor. In apropiere, lumina suavă a lămpilor cu petrol licărea înăuntrul casei din aluminiu Kingstrand a soţilor McCain, unde Glenna şi Carol împachetau provizii alimentare pentru călătoria noastră. Puţin mai departe, formele întunecoase ale locuinţelor kayagare se îngrămădeau în două şiruri lungi de-a lungul cursului luminat de stele al râului Cook.
La ora 5:30 dimineaţa am ridicat ancora. Motorul Volkswagen al şalupei începu să vuiască, iar John îndreptă prora în aval. De pe doc, soţiile noastre ne făceau cu mâna în semn de rămas-bun. Carol îl ţinea în braţe pe micul Stephen, care tocmai se trezise. Faţa lui micuţă abia se putea vedea în lumina palid-albăstruie a răsăritului, în timp ce se cuibărea aproape de părul blond al lui Carol. Lângă ele stătea Herep, căpetenia kayagară care în trecut se dovedise a fi un apărător loial al familiei şi al proprietăţii lui John ori de câte ori el trebuise să plece şi să-i lase în acest avanpost izolat. Un al doilea apărător era Patches, fiorosul câine de pază al familiei McCain. Pe deasupra, un emiţător radio din casa soţilor McCain le dădea posibilitatea celor două femei să cheme ajutoare în caz de pericol.
Lumina deplină a zorilor ne-a găsit străbătând canalul îngust al râului Cook spre vest, către Pirimapun. In jurul nostru, o privelişte
sclipitoare de pajişti de smarald, de palmieri graţioşi şi de tufişuri iese de sago forma un extins loc de întâlnire, răvăşit de vânturi,
sntru mulţimile de egrete albe ca zăpada, raţe în culori pastelate şi râşte cu gâtul negru, care ţâşneau în zbor spre cer, una după alta, la recerea noastră. Chiar mai sus, deasupra noastră, hoarde fantomatice de lilieci de fructe pluteau neabătut înspre miazăzi, de parcă ar
fost controlate de o singură minte sinistră. Obosiţi după o noapte care căutaseră hrană sub cerul înstelat, aceştia aveau curând să-şi ascundă capetele înăuntrul largilor membrane de piele ale aripilor lor jentru a dormi pe timp de zi, stând atârnaţi cu miile într-un desiş îndepărtat din junglă.
Patru ore mai târziu am ajuns la Pirimapun, unde dr. Ken, reprezentant al TEAM, aşteptase să ni se alăture în încercarea noastră de
stabili un contact cu tribul sawi. Am luat la remorcă barca lui din îbră de sticlă şi o şalupă, în cazul în care *Ebenezer* ar fi avut pro-}leme la motor în vreo zonă mai îndepărtată a sălbăticiei. Părăsind [3]irimapun, ne-am îndreptat spre nord şi am traversat Marea Arafura în căutarea gurilor de vărsare ale râurilor care să ne conducă în teritoriul sawi.
Trei zile mai târziu, *Ebenezer* vira în gura Kronkelului, încadrân-iu-se pe acelaşi curs sinuos pe care îl urmaseră navele fluviale olan-ieze cu aproximativ doi ani înainte. în perioada care se scursese de atunci, noi exploraserăm râul Au şi intraserăm în legătură cu trei sate sawi: Mauro, Hahami şi Ero. La apropierea noastră, femeile şi copiii iin toate cele trei sate se

refugiaseră în junglă, însă unii dintre băr-)aţi au rămas pentru a ne întâlni pe mal. Am reuşit să deduc câteva cuvinte sawi din aceste scurte întâlniri, un început modest de a învăţa limbă care cuprindea probabil câteva mii de termeni.
într-un al patrulea sat, Sato, casele din copac rămăseseră goale la sosirea noastră, căci toţi locuitorii fugiseră îngroziţi. Am urcat într-una din aceste case şi am lăsat un mic cadou în mijlocul podelei, ca semn al bunei noatre intenţii. Mai târziu am aflat că trecu-serăm, fără să ştim, pe lângă alte două sate, Moşi şi Tamor, fiindcă erau ascunse adânc în adâncimile junglei. însă ne convinseserăm

de existenţa unei populaţii sawi destul de numeroase de-a lungul râului Au.
Acum speram să găsim o populaţie chiar mai numeroasă de-a lungul Kronkelului. Călătoria pe meandrele Kronkelului consumară rapid orele care ne mai rămăseseră din lumina zilei, aşa că, după ce am trecut la o distanţă sigură dincolo de două mari sate asmate, aşezate în partea de jos a râului, am coborât ancora în mijlocul albiei şi ne-am gătit masa de seară.
In dimineaţa următoare am decis să lăsăm ambarcaţiunea *Ebenezer* ancorată, fiind mai înceată, şi să ne îndreptăm rapid spre izvorul râului în şalupa de aproape cinci metri a lui Ken Dresser. Străbătând meandrele cu o viteză de aproximativ douăzeci şi cinci de noduri, am lăsat rapid regiunea asmată mult în urmă şi curând am descoperit câteva urme slabe ale populaţiei sawi sub forma caselor de copac abandonate, putrezind pe pilonii lor. De îndată, am trecut prin gura afluentului Hanai, care ducea înspre ascunzătoarea unde, ceea ce noi nu ştiam încă, Haenam îi uciseseră şi îi devoraseră pe cei patru bărbaţi din Wasohwi, cu câteva luni înainte. Legănându-ne înspre nord, în jurul unei cotituri ascuţite, ajunserăm în locul vechiului sat unde, cu doi ani în urmă, cele două vase fluviale olandeze îi terifiară pe oamenii din Haenam şi Kamur. Acesta era acum atât de năpădit de copacii care crescuseră între timp, încât abia îl observarăm.
Apoi, lunga întindere a sectorului drept al râului, despre care am aflat ulterior că se numea *kidari,* ni se desfăşura înaintea ochilor. I-am spus lui John McCain:
— Această fâşie a râului ar fi un excelent loc de aterizare pentru hidroavionul MAR
La capătul porţiunii *kidari* am descoperit mai multe case de copac în curs de putrezire ale unui alt sat abandonat. Ştiam că, dacă am merge mai departe, am pătrunde pe teritoriul kayagar, aşa că am tras şalupa la mal, aproape de satul în ruină, exact acolo unde un alt afluent se vărsa în Kronkel dinspre nord. Am păşit pe mal, pe aceeaşi ridicătură de pământ unde, cu doi ani în urmă, Kigo, Hato şi Numu ieşiseră la iveală şi statură în faţa vaselor fluviale care înaintau, într-un act de curaj monumental.
însă acum nu era nimeni care să ne întâmpine. Jungla sumbră se înălţa parcă până la cer, îngrădind poiana prea luxuriant crescută, de parcă ar fi creat arena pentru o competiţie iminentă. Ascultam cum vântul şuiera printre casele părăsite, făcând să foşnească acoperişurile de stuf putrezite şi înnegrite de fum. M-am uitat la un peşte care despică suprafaţa limpede a liniştitului afluent umbrit de arbori.
Sălbăticia acelei scene părea să mă ironizeze. Ceva în atmosfera acelui loc părea să spună batjocoritor:
— Eu nu sunt îmblânzită şi docilă precum Canada, ţara ta de baştină. Eu sunt încâlcită. Sunt prea deasă ca să te poţi plimba alene pe potecile mele. Sunt fierbinte şi plină de aburi şi îmbibată de ploaie. Sunt mocirlă până la coapse şi spini de sago de cincisprezece centimetri. Sunt plină de vipere mortale şi de şerpi veninoşi, de lipitori şi crocodili. Sunt malarie şi dizenterie, filarioză şi hepatită. Idealismul tău nu valorează nimic aici. Evanghelia ta creştină niciodată nu a impus scrupule asupra conştiinţei copiilor mei. Tu crezi că-i iubeşti, dar aşteaptă până îi cunoşti, dacă *reuşeşti* vreodată să-i cunoşti! Tu crezi că eşti pregătit să te iei la trântă cu mine, să-mi înţelegi misterele şi să schimbi natura mea. Dar eu pot cu uşurinţă să te trântesc la pământ cu întunericul meu, cu izolarea mea, cu brutalitatea mea nepăsătoare, cu indolenţa mea, cu morbiditatea mea neruşinată, cu *alteritatea* mea totală! Gândeşte-te din nou înainte să te dedici unei deziluzii! Nu vezi că nu sunt un loc potrivit pentru soţia ta? Nu sunt

un loc potrivit pentru fiul tău. Nu sunt un loc potrivit pentru tine...
Vocile arenei înfrunzite păreau să se înfoaie şi apoi să se stingă în mulţimea de lujeri căţărători şi vrejuri răsucite. M-am întors şi m-am uitat la John şi Ken, care aşteptau lângă şalupă. Dincolo de ei, acea întindere îmbietor de dreaptă a râului sclipi în lumina soarelui. Pământul pe care stăteam părea destul de ridicat. Casele de copac în putrezire erau dovada populaţiei ascunse în jungla din jurul nostru. Se putea ca micul afluent să ne conducă, până la urmă, în apropierea altor nuclee de populaţie, mai înspre nord.
E doar un mal abrupt şi înalt, m-am gândit. Şi această mlaştină face parte din creaţia Tatălui meu. Providenţa Lui poate să ne susţină aici la fel ca oriunde altundeva. Atunci pacea lui Dumnezeu coborî

peste mine şi deodată acel loc straniu deveni acasă! Casa mea! M-am întors spre Ken şi John şi am spus:
— Aici vreau să construiesc!
Ei au dat din cap în semn de aprobare. Zarurile erau acum aruncate! Mult deasupra noastră, un cacadu alb plană în sus şi se aşeză pe creanga groasă ca o grindă a unui copac din lemn de esenţă tare şi îşi întoarse capul la neobişnuita scenă a celor trei străini îmbrăcaţi şi a unei şalupe. Desfăşurându-şi creasta galbenă, se năpusti brusc în jos din nou, îndepărtându-se şi scoţând ţipete stridente, ca şi cum ar fi avertizat jungla că cineva o provocase la o confruntare. însă adânc ascuns între vrejuri şi lujeri, sta ghemuit un tânăr pe nume Seg, urmărind cu teamă mişcările noastre. Apoi, pe când ne urcam din nou în şalupă, Seg se întoarse şi se îndepărtă în grabă sub arcadele umbrite ale junglei pentru a pune în gardă satul Kamur în ce privea prezenţa noastră.
înainte de a ne întoarce pe *Ebenezer,* am mers mai departe în amonte, în căutarea altor semne ale populaţiei sawi. Dar şi acolo am găsit doar case în putrezire sau aşezări de sate sufocate de vegetaţie.
Apoi am întâlnit doi bărbaţi kayagari într-o pirogă. Ei l-au recunoscut pe John McCain din vizitele pe care acesta le întreprinsese în zona râului Cook. Folosindu-se de cunoştinţele sale în limba kayagară, John reuşi să afle de la ei că nu existau alte sate sawi situate în aval. Am descoperit, de asemenea, că satul abandonat pe care tocmai îl părăsisem se numea Kamur. Ne-au spus, de asemenea, că satul Kamur se relocalizase recent lângă sursa afluentului pe care îl văzusem.
I-am rugat să ne conducă la noua aşezare a satului Kamur. Ezitară, dar când le-am promis o răsplată, au acceptat. Le-am spus să stea jos în canoea lor şi apoi am aruncat o frânghie în jurul prorei sale ascuţite. Ken a pornit motorul suspendat Johnson şi curând înaintam în viteză, cu doi kayagari cu ochii larg holbaţi, agăţându-se din răsputeri de marginile micii lor ambarcaţiuni.
Când am ajuns la gura tributarului, fluxul scăzuse, lăsând în urmă grămezi de copaci căzuţi, care aproape blocau canalul. Era evident că şalupa nu ar fi putut deloc naviga într-o asemenea încâlceală de buşteni, însă ne-am gândit că micul vas al kayagarilor era destul
de uşor pentru a se deplasa peste cea mai mare parte a obstacolelor. Eu şi John ne-am aşezat, riscând, în îngusta canoe şi am pornit în susul afluentului, în timp ce Ken rămase lângă şalupă. Totuşi, înainte de a parcurge o sută de metri, a devenit clar că nici măcar vasul kayagar nu putea găsi o porţiune destul de adâncă de apă pentru a pluti, aşa că am abandonat încercarea şi ne-am întors la Ken şi la şalupă, pe râul principal.
După ce i-am plătit pe cei doi kayagari pentru ajutorul oferit, am pornit din nou în aval spre *Ebenezer.* Eram dezamăgiţi că nu intrasem în legătură cu nicio persoană sawi pe râul Kronkel. Insă dezamăgirea noastră urma să fie de scurtă durată!
Kani şi alţi treizeci şi nouă de războinici din satele Haenam şi Yohwi îşi mânară cu grijă pirogile negre prin tunelul şerpuitor, înconjurat de vegetaţie, al cursului afluent Hanai. Pachete de făină proaspătă de sago şi larve de gândaci prăjite umpleau spaţiile libere dintre picioarele vâslaşilor. Câţiva papagali lori fluturară energic din aripi, ca nişte mici explozii de

culoare roşie, albastră şi verde. Pui de găină nativi priveau şi ei în afară, peste pachetele de sago.
Cei patruzeci de oameni se îmbarcau acum într-un nou tip de aventură - o călătorie de negoţ spre noul avanpost guvernamental numit Pirimapun. Timp de aproape doi ani auziseră poveşti fabuloase despre Pirimapun de la satele kayagare şi atohwaeme situate de-a lungul râului Cook. De câteva ori îşi făcură cu greu destul curaj pentru a întreprinde teribila călătorie, însă frica îi oprise. Acum se avântau să o facă chiar cu preţul vieţii!
în ziua precedentă îşi ascunseseră femeile, copiii şi posesiunile de valoare adânc în junglă, lăsându-le în grija bărbaţilor mai în vârstă din sat. Apoi, imediat după ivirea zorilor, se strânseră laolaltă, aproape de izvorul afluentului Hanai, unde erau pregătite cele patru canoe noi ale lor. Acum ei se apropiau de gura afluentului Hanai, la capătul primei etape a călătoriei lor.
Kani se strânse către vârful aerodinamic al canoei care se afla în frunte şi privi atent, printre ramurile care îi ascundeau, la întinderea strălucitoare a Kronkelului. Le-ar fi fost fatal să iasă brusc la loc larg

şi să se trezească faţă în faţă cu o flotilă de canoe de război asmate. Kronkelul era liber, aşa că Kani îşi împinse vâsla adânc şi ieşi din ascunzătoare. Ceilalţi vâslaşi îl urmară.
Cu vârfurile vâslelor-suliţe mişcându-se ca nişte foarfece deasupra capetelor lor, se îndreptară în susul râului spre teritoriul kayagar, urmând calea mai lungă spre Pirimapun, pentru a evita satele asmate încă ostile care apărau zona inferioară a Kronkelului. Ştiau că era posibil să ajungă la râul Cook, luând-o de-a dreptul prin luncile kayagare inundate, căci kayagarii deveniseră recent tot mai prietenoşi cu duşmanii lor de altădată, tribul sawi. Călătorii nu se aşteptau la nicio încăierare din partea kayagarilor, însă pentru orice eventualitate, pereţii interiori ai canoelor lor erau căptuşiţi cu patruzeci de arcuri din lemn de palmier şi sute de săgeţi cu vârf ghimpat.
Aventurierii porniseră deja spre lunga întindere *kidari,* când, deodată, curajul pe care şi—l adunaseră atât de greu le fu crunt încercat. Chiar în faţă, şi ascuns vederii lor, dincolo de cotitura din capătul îndepărtat al porţiunii *kidari,* un sunet ciudat asemănător zumzăitului unui viespe înfuriat tulbura liniştea dimineţii. Se auzea din ce în ce mai tare, bâzâind exact înspre ei!
Deodată, o ambarcaţiune de culoare galben deschis apăru în faţa ochilor lor, lăsând în urma sa jeturi de apă. In barcă erau trei persoane acoperite cu piele de o culoare strălucitor de deschisă. Tuani! Un haos infernal se declanşa în cele patru canoe.
Pe când viram spre porţiunea *kidari* a râului, Ken arăta cu mâna direct înainte. Luând cotitura, am văzut patru canoe înţesate de bărbaţi, care nu puteau fi decât sawi. Inima îmi tresaltă la vederea lor.
Apariţia şalupei noastre declanşase o dezordine totală între ei. Unii săriră din canoele lor şi plonjară între trestii, în timp ce alţii îşi mişcau frenetic vâslele, încercând să-şi păstreze echilibrul în acea confuzie. Cei care rămaseră în canoe nu avură timp să scape.
în câteva secunde ne apropiaserăm de ei, iar John le striga în limba kayagară,încurajându-i să nu le fie frică. Printre ei se afla Hadi, războinicul atohwaem, care vorbea atât limba kayagară, cât şi graiul sawi, la fel de fluent precum limba lui maternă. Auzind cuvintele liniştitoare ale lui John, Hadi le traduse repede în limba sawi cu o voce clară şi puternică, care acoperi uşor zarva acelor momente de confuzie pe care o întreţineau cei patruzeci de războinici agitaţi.
Toţi erau supli, vânjoşi, musculoşi, goi cu excepţia banderolelor de pe braţe şi a ornamentelor. Majoritatea dintre ei realmente tremurau, ceea ce făcea ca pirogile lor fragile să se zgâlţâie împreună cu ei. Canoele, la rândul lor, făceau ca suprafaţa întunecată a Kronkelului să tremure în rezonanţă cu sentimentele celor patruzeci, creând impresia că acei bărbaţi, canoele lor şi natura erau toate în armonie.

Deplasându-ne şalupa alături de una dintre canoe, ne-am atins vârfurile degetelor cu războinicii care erau cel mai aproape de noi, folosind salutul sawi *„Konahariol",* care avusese atâta succes în satele pe care le vizitaserăm pe râul Au. Auzindu-1, aceşti bărbaţi ai Kronkelului au răspuns şi ei cu exuberanţă. Pentru a-şi elibera tensiunea nervoasă, urlară *„Konahariol"* la noi atât de tare, încât era aproape intimidant.
Unul câte unul, cei care se ascunseseră printre trestii ieşiră din ascunzătoare înotând şi se urcară din nou în canoele lor. Apoi le-am

împărţit vreo zece sau mai multe cutii de conserve goale, pe care le păstraserăm pentru o asemenea ocazie. Le înhăţară rapid. Cutiile de conserve sunt extrem de apreciate de aceşti oameni, care nu au alte recipiente pentru apă în afară de bucăţi scobite de bambus. Niciuna din acele cutii de conserve nu ar fi aruncată ca gunoi în junglă. Ci ar fi folosite şi refolosite până ce ruginesc.
John află apoi de la Hadi că expediţia lor avea ca destinaţie Pirimapunul. Ken Dresser exclamă:
— Aceasta e o mare aventură pentru ei! Va fi probabil prima dată în istoria lor când s-au aventurat în afara propriului teritoriu pentru a întâlni civilizaţia. Şi Dumnezeu a programat providenţial expediţia noastră pentru a-i întâlni în primii câţiva kilometri ai călătoriei lor!
Ken avea dreptate, pentru că, dacă am fi pornit în călătoria noastră cu câteva minute mai devreme, am fi trecut de gura afluentului Hanai înainte ca grupul de bărbaţi să iasă din el. Atenţia ne fu atrasă nu de bărbaţi precum Kani, Mahaen şi Maum, ci de Hadi. Personalitatea lui aprinsă şi aparenta neînfricare, plus aptitudinea sa de interpret ne-au convins că el urma să fie un ajutor de mare preţ în legăturile mele viitoare cu tribul sawi. John 1-a invitat să vină cu noi în şalupă în această călătorie până la *Ebenezer,* iar apoi până la Pirimapun şi Kawem, unde urma să se alăture iarăşi grupului de călători în dimineaţa următoare. In timpul călătoriei aş fi avut timp să stabilesc o legătură personală cu el şi poate şi să învăţ mai mult din limba sawi.
Auzind invitaţia noastră, Hadi, în ciuda pielii sale negricioase, păli! Aproape îi vizualizam mişcările agitate ale stomacului sub pielea încordată, în timp ce cumpănea implicaţiile propunerii noastre. A accepta însemna nu numai să-şi încredinţeze viaţa milei îndoielnice a trei străini bizari şi care probabil nici nu erau oameni, însemna, de asemenea, să călătorească cu ei prin terifianta regiune a diabolicilor canibali asmaţi. Dacă reuşea să treacă de tribul asmat, trebuia să mai înfrunte şi călătoria pe ocean, o experienţă care era cu totul dincolo de orizontul său.
Deşi trăise întreaga sa viaţă la doar treizeci şi doi de kilometri distanţă de Marea Arafura, Hadi nu o văzuse niciodată. Auzise totuşi relatări la a doua sau a treia mână despre cum era aceasta. Adeseori
în timpul anotimpului cu furtuni musonice din vest, auzise tunetul îndepărtat al miilor de talazuri lovind zi şi noapte şesurile de nămol de lângă Arafura şi tremura gândindu-se cât de cumplit trebuia să fie dacă s-ar afla aproape de sursa acelui sunet formidabil!
Pe de altă parte, ce aventură grozavă ar fi această călătorie! Şi cât de mare avea să fie prestigiul lui în sânul poporului său dacă se întorcea teafăr! Povestea odiseii lui ar captiva cel puţin trei triburi, fiindcă Hadi putea vorbi trei limbi! Călătoria lui ar jalona un punct de cotitură majoră în istoria neamului său, fiindcă ar învăţa despre tuani multe lucruri care urmau să pregătească viitoarele contacte cu aceştia.
Potenţialele beneficii, decise Hadi, depăşeau potenţialele pericole.
— Voi merge cu voi! îi spuse lui John, tremurând din tot trupul.
Noi ne-am bucurat, pe când prietenii lui Hadi îl priveau cu o evidentă îngrijorare, preocupaţi de siguranţa lui. Ei nu avuseseră încă timp să facă aceeaşi evaluare pe care o făcuse Hadi.
John luă apoi înţeleaptă decizie de a invita o a doua persoană care să-1 însoţească pe Hadi şi care să-1 ajute să-şi domolească remuşcările pe care le-ar fi putut avea în timpul călătoriei din cauza presimţirilor rele sau a singurătăţii. Cel ales fu un tânăr zâmbitor pe nume Er (pasăre).

Urmând sfătuirea lui Hadi, care era mai în vârstă decât el, Er acceptă curajos oferta noastră. îi luarăm pe amândoi la bord, asigurându-i încurajator pe ceilalţi călători că îi vor găsi pe Hadi şi Er bine sănătoşi la Kawem, pe unde urmau să treacă a doua zi. Apoi, cu un ultim *„Konabariol",* îi lăsarăm oarecum uluiţi, uitându-se lung după noi prin jetul de apă stârnit de motorul suspendat. în câteva secunde lăsam în urmă porţiunea *kidari,* reluându-ne călătoria noastră de întoarcere spre Marea Arafura, care era încă la o distanţă de şaizeci şi cinci de kilometri de râu sinous.

Treizeci de minute mai târziu, am găsit vasul *Ebenezer* exact cum îl lăsaserăm, am legat şalupa de coada lui şi am continuat călătoria noastră pe mare. împreună cu Hadi şi Er şedeam pe acoperişul cabinei, iar eu îi ceream întruna lui Hadi să-mi spună mai multe cuvinte

sawi, cu ajutor în limba kayagară de la John McCain, care stătea dedesubtul nostru, la cârmă. Când, în cele din urmă, am ajuns în raza vizuală a primului sat asmat, Hadi şi Er se încordară de frică. Nu se mai puteau concentra la întrebările pe care le puneam, aşa că a trebuit să las studiul lingvistic să aştepte până când ne depărtarăm de îngrozitoarea prezenţă. Asmaţii, nişte oameni sfrijiţi, cu trupuri ce arătau înfometate, se aliniară pur şi simplu de-a lungul malului şi se holbară pierduţi, în timp ce *Ebenezer* îşi lăsă dârele înspumate la picioarele lor.

Când am virat după ultima cotitură a Kronkelului şi am văzut marea în faţa noastră, lui Hadi şi lui Er li se tăie răsuflarea de uimire. Linia orizontului Mării Arafura apăru înaintea noastră dreaptă ca o sârmă întinsă, ce se întindea între mlaştinile cu mangrove de fiecare parte a gurii râului. Aprinsă de soarele după-amiezii târzii, strălucea atât de puternic, încât ne dureau ochii când încercam să ne concentrăm asupra ei. Probabil că lui Hadi şi lui Er li se părea că ne îndreptam spre neant, văzând cum *Ebenezer* se avânta cutezător în larg, înspre sclipitoarea cusătură, ce părea să se tot îndepărteze, dintre cer şi mare, virând apoi spre sud, înspre Pirimapun.

Odată ce *Ebenezer* începu să salte pe valurile mării, Hadi şi Er apucară neliniştiţi balustrada, temându-se că şalupa s-ar putea răsturna. Mi-am pus mâna pe umărul lui Hadi şi i-am şoptit calm două cuvinte în limba sawi care el însuşi mă învăţase cu câteva ore în urmă:

— *Tadan nom!* Nu-ţi fie frică!

Hadi se uită la mine şi un zâmbet de încredere reînnoită îi lumină încet faţa.

— *Tadan haser!* Nu mi-e frică! răspunse el şi dădu drumul balustradei pentru a demonstra aceasta.

Er îi urmă pilda.

Virând spre gura râului Cook la Pirimapun, Ken Dresser îşi debreie şalupa şi îşi luă rămas-bun de la noi, în timp ce eu şi John ne-am continuat drumul în întunericul tot mai dens, urmând meandrele râului Cook sub lumina reflectorului.

La ora unu noaptea, conturul familiar al casei soţilor McCain se distingea limpede în lumina stelelor. Prima noastră incursiune în teritoriul sawi se sfârşise. Am păşit pe doc şi am simţit braţele primitoare ale lui Carol cuprinzându-mă în întuneric.

— E totul în ordine? i-am şoptit eu la ureche.

— Totul e perfect! răspunse ea entuziasmată.

— Ghici ce — avem doi sawi la bord! am spus eu, fără să ştiu pe atunci că Hadi aparţinea tribului atohwaem.

Am simţit cum un fior de bucurie îi cuprinse întreaga fiinţă, în timp ce se uita pe furiş, curioasă, peste umărul meu, la siluetele neclare ale lui Hadi şi Er, care abia se puteau distinge în lumina licăritoare din cabina vasului *Ebenezer.*

După ce fu rezolvată cazarea pentru Hadi şi Er, eu şi Carol ne strecurarăm încet în camera unde Stephen dormea în pătuţul îngrădit, pe care John McCain îl construise cu atâta migală pentru el. Apropiindu-ne lanterna suficient de mult pentru a-i lumina obrajii rotunzi şi părul subţire, auriu, dar nu prea mult pentru a nu-l trezi, am stat ţinându-ne de mână şi uitându-ne visători la această imagine de seninătate angelică a fiului nostru. Indiferent de destinul care ne aştepta în mijlocul tribului sawi, bun sau rău, Stephen urma să-l împărtăşească. Eram siguri

că urma să fie unul bun.
încrederea noastră în Dumnezeu ajunsese la un nivel înalt şi se ridica şi mai sus. Exaltaţi de un energic spirit de încredere, niciodată nu ne-am gândit serios la faptul că vreo boală groaznică a mlaştinilor ar putea fura îmbujorarea sănătoasă de pe obrajii bebeluşului nostru sau că orice alt pericol ar fi putut să ne ameninţe serios pe vreunul dintre noi. „Dacă Dumnezeu este pentru noi, cine poate fi împotriva noastră?"- acestea erau cuvintele care ne întăreau în omul dinăuntru, în fiecare moment din zi sau din noapte.
De altfel, părea că acest entuziasm înviorător nu provenea de la noi, ci ne era transmis prin prezenţa lui Dumnezeu - ca şi cum Dumnezeu însuşi aşteptase de atâta şi atâta timp să aducă la împlinire tot ce îşi pusese în gând să facă pentru sawi prin noi şi era încântat că în sfârşit sosise timpul! Niciodată până atunci nu-mi trecuse prin minte că Dumnezeu s-ar putea simţi *entuziasmat,* că Cel care este omniprezent atât în timp, cât şi în spaţiu ar putea, ca să spunem aşa, să-Si izoleze

o parte a conştiinţei Sale asupra unei singure linii cosmice şi să anticipeze viitorul ca şi cum nu l-ar fi experimentat deja!
E adevărat, mă gândeam - Dumnezeu este entuziast, iar noi, ca nişte copii, ne însufleţim de bucuria contagioasă a Tatălui nostru! Această intuiţie ne-a ajutat să ne sporim şi mai mult aşteptarea înflăcărată a lucrurilor pe care Dumnezeu le pregătea pentru noi şi pentru populaţia sawi.
Cu o dorinţă aprinsă, L-am rugat fierbinte pe Dumnezeu ca mesajul mântuirii în Cristos să învingă toate barierele, satanice sau culturale, şi să răspândească această contagiune binecuvântată a bucuriei acelor oameni ciudaţi şi înfricoşaţi pe care îi întâlnisem în acea dimineaţă pe râul Kronkel. Cât de mult urma să dureze, nu puteam nici măcar ghici. Ştiam doar că viaţa mea nu avea să fie completă până nu se întâmpla acel lucru!
Un strigăt răsună din capătul îndepărtat al satului Kawem.
— Vin sawii!
Eu, Hadi şi Er am întrerupt studiul lingvistic şi am ieşit spre capătul docului soţilor McCain. Iată-i acolo! Patru canoe înaintau în şir indian, ţinându-se aproape de malul nordic, acoperit de trestie, lăsând astfel portului Kawem o dană de acostare suficient de largă. Hadi şi Er îşi ridicară mâinile pentru a le atrage atenţia, iar toate cele patru pirogi virară repede direct spre noi.
Cei treizeci şi opt de vâslaşi păreau încordaţi şi sumbri în timp ce îşi acostau canoele în jurul docului. Departe acum de propriul teritoriu, simţeau profund stranietatea întregii atmosfere. Şi mai aveau încă alţi şaizeci şi cinci de kilometri de vâslit înainte de a ajunge la Pirimapun! Herep, căpetenia kayagară, veni alergând din Kawem şi îi salută pe călători. Doi sau trei dintre ei îi oferiră lui Herep mai multe beţe în care erau înfipte larve de gândaci fripte, un fel de taxă pentru dreptul de a trece în siguranţă.
înainte de sosirea lor, Hadi şi Er căzuseră de acord să rămână cu noi la Kawem pentru studiu lingvistic suplimentar, aşa că drumeţii şi-au continuat călătoria fără ei. Două zile mai târziu se întoarseră, după ce îşi vânduseră mărfurile în „marele oraş" Pirimapun. Extenuaţi
şi cu chipuri marcate de seriozitate, după ce vâsliseră şaizeci şi cinci de kilometri în amonte, se odihneau şezând pe vâsle sau pe marginile canoelor, în timp ce Hadi şi Er adunau împreună bunurile pe care li le oferiserăm ca plată pentru patru zile de studiu lingvistic.
în timp ce Hadi şi Er îşi reocupară locurile în două dintre pirogi, John McCain îi dădu lui Hadi un ultim mesaj codificat înainte ca cele patru canoe să se îndepărteze.
— Tu şi poporul tău ar trebui să petreceţi câtva timp pescuind pe Kronkel câteva zile!
Hadi zâmbi cu subînţeles şi traduse mesajul bărbaţilor sawi. Aceasta însemna că ei trebuiau să pună pentru noi oameni pe post de observatori, pentru că noi intenţionam să ne întoarcem, dar nu puteam spune cu siguranţă când anume.
încă nu le spusesem nici kayagarilor, nici sawilor despre intenţia noastră de a locui pe Kronkel, din cauza rivalităţilor pe care această veste le-ar fi putut provoca între sate sau între

triburi, dacă era dezvăluită prea devreme, căci kayagarii erau ferm hotărâţi ca eu şi Carol să rămânem pe teritoriul lor.
Iar când cele patru canoe prinseră a se îndepărta de mal, Hadi şi Er rămăseseră în picioare, uitându-se la noi şi făcându-ne cu mâna -doi optimişti entuziaşti şi prietenoşi într-o mulţime de bărbaţi fio-roşi şi îndârjiţi. Fusese uşor să câştigăm prietenia lui Hadi şi a lui Er, însă cum rămânea cu ceilalţi?
Era încă prea devreme ca să ştim care avea să fie atitudinea majorităţii, însă urma să aflăm curând.

8

Sfârşitul unei ere
103

La ora 7 dimineaţa, în acea zi de iunie, 1962, cele două pirogi kaya-gare erau încărcate şi cei şase vâslaşi, pregătiţi. Una dintre pirogi se clătină nesigură sub greutatea a două butoaie de oţel goale, cu o capacitate de 208 litri fiecare. Cealaltă era încărcată compact cu o plasă de ţânţari masivă şi un sac de dormit, proviziile de hrană pentru o săptămână, unelte pentru construit şi bunuri de negoţ pentru a le oferi ca plată muncitorilor. Toate acestea mi le împrumutaseră soţii McCain, deoarece propriul nostru echipament nu ajunsese încă din America de Nord.
I-am sărutat pe Carol şi pe Stephen de rămas-bun şi m-am urcat în canoea din urmă, în timp ce Glenna îmi dădu un recipient cu apă fiartă pentru băut şi un pachet de prânz pentru amiază. I-am mulţumit şi apoi ne-am îndepărtat de ţărm, timp în care John le dădea vâslaşilor kayagari ultimele instrucţiuni.
Planul nostru era ca eu să o iau pe scurtătură cu piroga prin mlaştinile râului Kronkel, să reînnoiesc contactul cu sawii şi să încep construcţia unei case temporare, iar John să se întoarcă la Pirimapun cu vasul *Ebenezer* pentru a finaliza construcţia unui depozit pe care îl începuseră acolo. Cinci sau şase zile mai târziu, John îşi propuse să continue să meargă spre nord, de-a lungul liniei de coastă, până la râul Kronkel, iar apoi să urmeze cursul râului în amonte şi să mi se alăture ca să terminăm construcţia casei temporare de pe Kronkel.
102
11
Pe când vâsleam repede de-a lungul luncilor inundate, liniştea pustiului ne învelea din toate părţile, perturbată doar de plesniturile vâslelor şi de vocea murmurătoare a ierbii kunai, ce ne mângâia pirogile. Deasupra noastră, nimburi ocazionale de lumină solară licăreau pe sumbrul cer înnourat, revărsând o lucire înceţoşată deasupra pădurilor dese de sago, ce se întrezăreau dincolo de lunci.
Curând, am pătruns în tufişurile de sago, iar cursul apei se îngustă brusc. Timp de aproape patru ore, am urmat un canal extrem de răsucit, iar apoi am ieşit în luncile în care se varsă râul Kronkel. In acest punct, am fost opriţi de trei canoe pline cu bărbaţi kayagari gălăgioşi. Inconjurându-ne din toate părţile, s-au aplecat şi m-au apucat de mâini, strigând şi arătând cu mâna înainte. Presupuseseră, evident, după tipul de echipament pe care îl transportam, că intenţionam să construiesc o casă undeva în zona Kronkelului şi hotărâseră că aceasta trebuia construită în propriul lor sat, în Amyam.
Păreau să zică ceva de genul:

— Tuan, nu merge la sawi! Ei ucid şi mănâncă oameni! Vino în satul nostru! In satul nostru avem mult teren înalt. Te ajutăm să construieşti o casă foarte bună! Vino în satul nostru! Vino în satul nostru! Vino în satul nostru!
In timp ce pluteam în continuare spre Kronkel, strigătele lor se intensificară, devenind un mare vacarm. Am încercat în zadar să le reprim speranţele. Folosindu-mi vocabularul meu limitat în limba indoneziana şi kayagară, le-am cerut vâslaşilor mei să le explice acestor străini că mă îndreptam spre satul sawi numit Kamur. Cu toate acestea, vâslaşii mei ezitau în mod evident să le transmită mesajul meu.
Am început să sesizez o conspiraţie. La urma urmei, vâslaşii erau, de asemenea, kayagari şi nu îşi doreau să vadă că tribul sawi obţinea topoarele de oţel, macetele şi alte bunuri de negoţ pe care hotărâsem să le împart la anumite intervale de timp. Am început să înţeleg că în jurul meu se ducea o mare campanie de a mă constrânge să aleg satul Amyam.
John McCain mă avertizase dinainte că, în scurt timp, oamenii locului urmau să-mi testeze voinţa pentru a vedea dacă puteam fi intimidat şi era extrem de important ca eu să trec testul, fiindcă altfel, din acel moment, eu şi Carol ne-am fi înglodat în probleme şi am fi

sfârşit cu sănătatea distrusă sau descurajaţi. Deci asta e, mi-am zis, şi mi-am oţelit voinţa.
Timp de alte două ore, strigătele şi presiunea continuară. Alte canoe se alăturară alaiului nostru, intensificând zarva. Incapabil să vorbesc cu ei în vreo limbă pe care o puteau înţelege, am rămas pur şi simplu în tăcere, aşteptând. Din păcate, ei luară liniştea mea drept supunere şi începură să jubileze şi să strige în unison, proclamând în toate părţile că norocul le surâdea şi le dăruia un tuan al lor, care să-i facă bogaţi.
Apoi mi-am ridicat privirea şi am văzut drept în faţă ceea ce probabil trebuia să fie satul Amyam. Kayagarii din canoele din jurul meu începură acum să lovească tare cu paletele vâslelor de marginile canoelor lor pentru a anunţa că tuanul Amyamului sosea triumfător în noua şi splendida lui capitală! Când am ajuns la travers de sat, vâslaşii mei se uitară la mine întrebător, arătând cu mâna spre Amyam şi rugându-mă insistent să ne oprim acolo.
Le-am spus cu glas hotărât într-un amestec de limbă kayagară şi indoneziana:
— *Sevi terus ke Kamur!* Mergeţi drept spre Kamur!
Cu profundă mâhnire, au continuat să vâslească, iar apoi s-a întâmplat!
O pirogă kayagară mare şi rapidă apăru în grabă din partea dreaptă, luând curba în faţa noastră şi împingând cu forţa canoea noastră spre mal, în faţa satului. între timp, chiar oamenii din sat veniră alergând, chemându-mă, făcând semn cu mâna, cu capul, rugându-mă insistent.
Nu-mi plăcea să-i dezamăgesc, însă încordându-mi toţi muşchii pentru a-mi păstra echilibrul în piroga îngustă, m-am ridicat în picioare, înălţându-mă până la cei 1,87 de metri ai mei şi am răcnit:
— MERGEŢI DREPT SPRE KAMUR!
Se lăsă tăcere. Timp de câteva secunde nu era clar dacă urmau să-mi accepte ordinul sau să reacţioneze cu ranchiună amară. Atunci, foarte îmbufnaţi, bărbaţii din piroga ce ne bloca drumul o deplasară la o parte. Am vâslit încet înapoi pe curentul principal şi ne-am continuat călătoria.
Trecusem primul test, deşi eram întristat, ca mesager al lui Cristos, că a trebuit să refuz o asemenea invitaţie entuziastă ce venea
din partea unor oameni cu o nevoie atât de disperată de afecţiune şi atenţie. Cu toate acestea, ştiam că Amyam urma să audă mai târziu Evanghelia în propria limbă din gura lui John McCain, iar acest fapt făcea ca nevoia lor să fie mai puţin urgentă decât cea a tribului sawi, care încă nu avea niciun mesager să le poată vorbi în limba lor. Totuşi, Amyam câştigase un loc special în inima mea în acea zi, iar de-a lungul anilor aveam să mă rog pentru ei mai insistent decât pentru oricare alt sat kayagar.
Purtaţi de curentul constant al Kronkelului, trecurăm rapid printr-o regiune care în timpurile mai tulburi fusese ţinutul nimănui, separând triburile kayagar şi sawi. In timp ce intram pe

teritoriul sawi, vâslaşii mei kayagari îmi arătară diferiţi afluenţi ce se vărsau în Kronkel şi enumerară numele satelor sawi la care se putea ajunge urmând cursul fiecăruia dintre acei afluenţi până la izvoarele lor din mlaştinile de sago.
Unul dintre aceşti afluenţi se numea Sumdu.
— Duce spre Wiar, m-au informat ei.
Următorul pe stânga, după spusele lor, era Baitom, care conduce spre satul lui Hadi, numit Yohwi.
— Satul lui Hadi? am repetat eu. Repede! întoarce înspre Baitom şi du-mă la Hadi. Vreau să-l văd înainte să mergem mai departe la Kamur.
Am virat în cursul umbrit al Baitomului şi l-am urmat pe o distanţă de aproximativ un kilometru şi jumătate în jungla tot mai deasă. Am ajuns îndată într-o zonă defrişată şi am văzut şase case lungi, aliniate pe fiecare parte a râului.
Vâslaşii mei kayagari strigară:
— Hadi! Tuanul Don este aici!
A început o goană rapidă înăuntrul caselor, căci unii dintre locuitori, treziţi din somnul lor de după-amiază, se pregătiră să fugă, în timp ce alţii îşi luară timp să vadă cine venea. Aceştia m-au recunoscut şi au coborât entuziasmaţi din casele lor pentru a-mi ura bun-ve-nit în satul lor. Hadi lucra în junglă, însă mesagerii l-au găsit curând şi l-au adus înapoi. A fost ca o regăsire a doi vechi prieteni.

Copilul păcii
Hadi m-a invitat să urc în casa lui şi ne-am aşezat să vorbim, folosind vocabularul sawi, încă sărac, pe care îl învăţasem de la el. încă nu aveam nici cea mai vagă idee despre normele gramaticale care reglementau ordinea cuvintelor în această limbă ce nu mai fusese analizată niciodată, dar totuşi el părea să înţeleagă o mare parte din ceea ce spuneam.
Atunci am menţionat pentru prima dată că mă îndreptam spre vechea aşezare a satului Kamur pentru a-mi construi locuinţa. Hadi rămase mut de uimire, nevenindu-i să creadă, întrebându-se dacă nu cumva înţelesese greşit exprimarea mea greoaie în limba sawi. Am repetat afirmaţia mai apăsat şi m-am făcut înţeles. Hadi traduse cuvintele mele celorlalţi care erau adunaţi împrejur şi îndată un cor de mici fluierături şi exclamaţii semnală entuziasmul care cuprinse satul la această veste.
— Hadi, aş vrea să vii la Kamur şi să mă ajuţi să-mi construiesc locuinţa, am spus eu.
— *Der!* Bun! răspunse el, zâmbind larg. Voi veni mâine!
In timp ce mă ridicam să plec, Hadi îşi puse o mână pe umărul meu şi arătă cu mâna spre celălalt capăt al casei lungi, unde un tânăr zăcea bolnav, fiind într-o stare prea delirantă pentru a împărtăşi entuziasmul momentului.
— Fiul meu Amwi este foarte bolnav, spuse el. Poţi să-l ajuţi? Am pornit înspre tânărul chinuit de boală, înghesuit sub nişte
suporturi încărcate cu arcuri, săgeţi, suliţe şi uneltele de cernut sago folosite de locuitorii mlaştinilor. Cum încă eram neexperimentat în desluşirea simptomelor bolilor tropicale, am bănuit că era malarie şi i-am administrat medicamentul adecvat.
Apoi eu şi Hadi ne îmbrăţişarăm ca gest de rămas-bun, iar eu am părăsit Yohwi. Hadi mă urmă de-a lungul marginii mlăştinoase a Baitomului, asigurându-mă din nou şi din nou că urma să ne întâlnim la Kamur de îndată ce reuşea să culeagă sago atât cât să-i ajungă timp de câteva zile. Apoi jungla îl ascunse vederii mele.
La ora cinci în acea seară am ajuns la fosta aşezare a satului Kamur, aflat în stare de putrezire, dar care era pe punctul de a experimenta o reîntinerire spectaculoasă. încă nu exista niciun semn al

prezenţei vreunui sawi în acel loc. Nici nu am avut timp să mergem să-i căutăm, căci nu mai era decât o oră până la asfinţit. Am ales una dintre cele mai puţin dărăpănate case şi ne-am urcat acolo bunurile. Podeaua era încă destul de solidă pentru a ne susţine greutatea, cu excepţia câtorva găuri largi. Ne-am pregătit masa de seară şi ne-am întins rogojinile pentru

înnoptare.
Chiar înainte de răsărit, în dimineaţa următoare, am fost treziţi de zgomotul unei averse de ploaie care se apropia de noi. In câteva secunde lovi vechea casă cu o asemenea forţă, încât construcţia prinse a se balansa. Ploaia nu ne îngădui să începem lucrul din ziua aceea decât spre mijlocul dimineţii.
Am delegat cei şase muncitori care erau la dispoziţia mea astfel: doi trebuiau să călătorească în susul afluentului pentru a încerca să găsească satul Kamur, ducând daruri căpeteniilor satului şi invitân-du-i să vină şi să se întâlnească cu mine. Alţi trei trebuiau să îşi ia topoarele şi să pornească să taie piloni de lemn pentru fundaţia locuinţei mele. Ultimul muncitor rămase să mă ajute să defrişez terenul.
Curând cei cinci plecară, lăsându-ne pe mine şi pe un tânăr pe nume Hedip să ne descurcăm cu încâlceala cumplită de lujeri ce ţinea în mreje terenul pe care îl alesesem pentru locuinţa noastră. Ne-am apucat de treabă, ciomăgind şi retezând cu macetele noastre, încet, jungla ostilă începu să cedeze teren, însă era doar teren plat! Ştiam că, dacă ne construiam casa pe un teren ca acesta, apa ar fi băltit sub podea luni de zile, în anotimpurile ploioase.
Ne-am croit drum mai adânc, până când Hedip îşi îndreptă maceta spre rădăcinile răsucite de la picioarele lui, atrăgându-mi atenţia. M-am uitat şi, cum era de aşteptat, terenul se înclina în sus! Ne-am concentrat forţele să urmăm direcţia pantei pentru ca, spre marea noastră încântare, să vedem că se ridica la incredibila înălţime de 1,2 metri deasupra terenului mlăştinos dimprejur. O movilă de pământ atât de înaltă ca aceea era o raritate în acea zonă şi probabil nu ar fi cedat la inundaţiile ce durau doar câteva săptămâni pe an.
Şi totuşi Stephen urma să aibă ceva teren uscat unde să se joace!
Cam două ore mai târziu, activitatea noastră de defrişare fu întreruptă de întoarcerea celor doi purtători de daruri pe care îi trimise-sem în căutarea Kamurului. Radiau de fericire şi îmi spuseră:

— I-am găsit, tuanule.
— Unde sunt? am spus eu.
Un kayagar îşi ridică vâsla şi indică direcţia în susul râului. M-am uitat şi am văzut cinci sau şase pirogi înaintând treptat de dincolo de cortina de frunze. încă nu-i puteam vedea pe bărbaţii care stăteau în picioare în pirogi, dar ştiam că ei mă priveau.
Cei doi kayagari îi chemară şi îndată canoele înaintară încet, una după alta, prin cortina de frunze, dezvăluind vreo douăzeci sau treizeci de războinici sawi musculoşi şi vigilenţi. Ochii lor erau fixaţi asupra mea şi nu scoteau niciun sunet în timp ce se apropiau tot mai mult, ascultând de chemarea insistentă a kayagarilor. Arcurile din lemn de palmier le erau încordate şi pregătite la picioare, aşa cum stăteau goi, în pirogile lor.
M-am apropiat de marginea apei şi le-am strigat:
— *Konahario!*
Niciun răspuns. Canoele lor atingeau malul şi totuşi ei rămaseră cu ochii pironiţi. Acum că erau mai aproape, le puteam observa tre-murul membrelor şi zvâcnirile nervoase ale sprâncenelor. Eu însumi tremuram puţin, însă am reuşit să-mi interiorizez tremurul, ca să nu se vadă. De data aceasta nu mai era niciun John sau Ken care să dea sfaturi, niciun vas *Ebenezer* sau şalupă pentru o retragere rapidă, în cazul în care situaţia lua o întorsătură rea.
Una este o întâlnire între străini ce provin din culturi asemănătoare şi cu totul altceva este o întâlnire între străini care nu se aseamănă deloc cultural! Reprezentând capete opuse ale largului spectru cultural al umanităţii, ne-am privit drept în faţă unii pe alţii, până când şi aerul dintre noi părea să pocnească de încordare.
Cu milenii în urmă, strămoşii lor şi ai mei fuseseră un singur popor, trăind împreună, folosind aceleaşi unelte şi arme, mânaţi de aceleaşi preocupări, vorbind aceeaşi limbă. Apoi, ei au pribegit departe, nu doar pe tărâmuri diferite, ci, de asemenea, dezvoltând stiluri de viaţă care deveneau tot mai divergente. Au apărut variaţiile genetice în metabolism, în culoarea pielii, în plantaţia şi textura părului şi în proporţia corporală, acestea devenind tot mai distilate prin izolare reciprocă. Schimbările lingvistice au şters urmele limbii materne originare, separând diversele limbi rezultite, care au

continuat să se diferenţieze până când nu s-au mai putut recunoaşte ca surori.

Iar acum, după ce schimbările epocale ne metamorfozaseră pe fiecare dintre noi în aşa fel încât păream cu totul străini unii faţă de alţii, providenţa ne adusese din nou împreună pentru o demonstraţie...
în timp ce bărbaţii mai tineri rămaseră în pirogile lor, trei dintre străinii mai în vârstă păşiră atent pe mal şi se apropiară de mine. Văzând că nu mă pot îndupleca să nu mă duc la tribul sawi, kayagarii păreau acum să-şi fi schimbat complet atitudinea. Puteam vedea că le făcea o mare plăcere şi încercau un sentiment de satisfacţie de pe urma rolului lor de intermediari ai acestei noi întâlniri. Agitându-se asemenea unor doici, îi convinseră pe sawi să se apropie, dojenindu-i blând pentru reticenţa lor aproape obraznică.
Deodată, unul dintre cei trei oameni veni întins spre mine. Ochiul lui drept fusese străpuns mai demult de o săgeată şi putrezise, însă ochiul lui stâng mă pironea cu o lucire ageră. Mi-am ridicat mâna spre el. El făcu la fel.
Pentru un scurt moment ne măsurarăm din cap până în picioare, iar apoi degetele ni se întâlniră. Treptat, presiunea emoţională se diminua, iar sentimentul de stranietate intensă slăbi. Eram în aceeaşi măsură oameni... carne şi oase... bărbaţi.
El îmi zâmbi şi spuse:
— Eu sunt Hato! Apucându-i mâna, am răspuns:
— Eu sunt Don!
Ceilalţi doi bărbaţi se înghesuiră spre noi şi îmi atinseră şi ei mâna. Spuseră pe rând:
— Eu sunt Kigo!
— Eu sunt Numu!
Cei trei eroi ieşiră din nou la iveală!
însoţitorii lor ieşiră grămadă din canoe, iar atmosfera răsună de saluturi *Konahario!* Le-am arătat terenul proaspăt defrișat și mi-am exprimat intenţia de a construi o casă și de a locui acolo. Ei răspunseră:

— *Der! Der! Der!* Bun! Bun! Bun! I-am rugat să aducă scoarţă de palmier crestată pentru podea, iar ei promiseră să se întoarcă a doua zi cu ea.
Deodată, strigătele şi exclamaţiile lor se intensificară, înteţin-du-se într-un val de bucurie care atinse punctul culminant şi izbucni într-un puternic şi grav strigăt numit *hahap kaman.* Era un strigăt în care niciunul nu îşi exprima bucuria pe deplin până când şi-o exprimau toţi deodată. Stârni în mine un asemenea sentiment de stranietate amestecată cu speranţă, încât am început să simt furnicături pe pielea capului. Mă făceau să mă simt ca şi cum cineva dăduse o lovitură *home run*[1] într-un campionat naţional de baseball. Şi din moment ce toţi ochii erau pironiţi asupra mea, am dedus că eu eram acela! Abia puteam să mă ţin cu picioarele pe pământ!
Pe când strigătul general începea să se stingă, un alt sunet se intensifica pe fundalul său. M-am întors în spate şi am văzut Kronkelul întunecat de canoele din Amyam şi Yohwi. Hadi şi toată gaşca lui pluteau spre noi, lovind gălăgios cu paletele vâslelor de marginile pirogilor lor. La vederea şi la auzul lor, o altă reacţie extatică fu prompt declanşată la bărbaţii din Kamur. înainte de a se potoli cel de-al doilea *hahap kaman* al celor din Kamur, Yohwi şi Amyam încetară brusc bătăile ritmice şi strigară cu glasuri tunătoare propriul *hahap kaman,* agitându-şi vâslele şi ţopăind în canoele lor pentru a face valuri.
Canonadele vocale răsunară din nou şi din nou, aruncând voleu după voleu, înainte şi înapoi, între mal şi râu. Era echivalentul sawi al unui salut milităresc de douăzeci şi una de arme. Şi semnala sfârşitul unei ere de izolaţionism şi începutul unei ere de interacţiune.
Sfârşitul unei <

naivă e noţiunea lor! Lumea pur şi simplu nu mai este destul de mare ca *vreo persoană* să fie lăsată în pace! Este o concluzie larg acceptată că, dacă misionarii nu merg acolo *să dea,* vor merge până la urmă tăietorii de lemne, vânătorii de crocodili, prospectorii sau fermierii ca *să tal* Astfel, problema nu se pune dacă cineva ar trebui să meargă acolo, pentru că în mod evident *cineva* tot o va face! Problema se pune mai degrabă astfel: cea dintâi persoană care va ajunge acolo va fi persoana mai empatică cu soarta acelor oameni?
Fiind primul care ajunsese acolo pentru a trăi în mijlocul populaţiei sawi, scopul meu era să armonizez loialitatea faţă de Dumnezeu si faţă de Scripturi cu respectul faţă de populaţia sawi şi cultura lor. întrebarea crucială era următoarea: cultura sawi şi Scripturile urmau să se dovedească atât de opuse în premisele lor fundamentale, încât să facă această loialitate

reciprocă imposibilă? Aveam de gând să aflu.
însă înainte de toate trebuia să-mi construiesc locuinţa.
Dacă nu aş fi fost acolo în acea zi să declanşez acel salut ca emisar al lui Cristos, emisarul altcuiva l-ar fi declanşat mai târziu, probabil cu motivaţii şi rezultate destul de diferite. Cei care susţin că grupurile tribale rămase pe pământ ar trebui lăsate în voia lor nu înţeleg cât de

[1] *Home run* este, în jocul de baseball, o lovitură în care mingea este aruncată dincolo de gard (n.tr.).

9

« *din ceruri*
113
O

Zei din ceruri

Cu mai mulţi muncitori la dispoziţie, am finalizat curând defrişarea terenului. Până atunci, kayagarii se întoarseră cu o canoe încărcată cu piloni şi grinzi din lemn de esenţă tare, aşa că am stabilit locaţia casei în centrul movilei de pământ şi am început să aşez pilonii la locul lor. Nu sunt un tâmplar instruit, însă lucrând cu John McCain la construcţia unui mic depozit la Pirimapun, învăţasem câteva din principiile de bază ale construcţiilor cu piloni tăiaţi, care sunt destul de diferite de construcţiile din cherestea.
Nu după mult timp sosiră şi canoele din Haenam. Vestea sosirii mele ajunsese până la ei, în refugiul lor, adânc în desişurile junglei, la sud de Kronkel. Acum devenisem o mică pată singuratică, cu pielea albă, în mijlocul unei mulţimi îmbulzite de aproape două sute de kayagari, atohwaemi şi sawi, trei triburi care în numeroase rânduri se consideraseră vrăjmaşe şi rareori, prietene. Fiecare bărbat dintre ei era în stare să-şi iasă din fire la simpla scăpare a unui cuvânt. Majoritatea dintre ei purtau cu ei vâslele-suliţă sau aveau pumnale de piatră prinse în banderolele de la braţ. Arcurile le erau, de asemenea, încordate şi pregătite în canoe.
Era greu să mă concentrez la munca de construcţie, fiindcă mă tot uitam peste umăr, încercând să detectez orice ferment ce anunţa debutul unui conflict, înainte ca acesta să izbucnească. Totuşi, am reuşit să fixez laturile casei în unghiuri destul de drepte. Pe măsură ce orele se scurgeau, eram uimit
112
de calmul adânc pe care Dumnezeu îl insufla în mine. Mi se părea că sunt închis înăuntrul unei capsule ermetice a păcii, care amortiza impactul oricărei împrejurări alarmante şi adăuga o notă de autoritate vocii mele, făcând ca puţinele cuvinte pe care le ştiam să aibă multă greutate. Aceşti bărbaţi sălbatici ai mlaştinilor reacţionau la cererile mele ca şi cum nu ar fi existat o alternativă în afară de a se supune lor.
După ce toţi cei şaisprezece piloni fură aşezaţi la locul lor, la o distanţă de 1,5 metri între ei, am început o operaţiune de batere a piloţilor pentru a-i împinge mai adânc în pământul argilos. Am chemat diferite grupuri de bărbaţi să se urce pe rând pe o platformă improvizată pentru a ridica soneta, pentru a o lăsa mai apoi să cadă. Această activitate s-a dovedit a fi o splendidă tactică diversionistă; atenţia le era captivată de procedură. Râsetele şi entuziasmul umpleau atmosfera.
Dar după ce terminarăm de bătut piloţii, murmurele începură din nou şi priviri aspre începură să fie aruncate încoace şi încolo. Tocmai atunci, un şef kayagar înalt la statură, numit Yae, izbucni într-un bubuitor torent de cuvinte. Eram foarte tulburat, căci nu ştiam dacă el îndemna mulţimea să păstreze liniştea sau dădea frâu liber sentimentelor de ranchiună împotriva tribului sawi. Temându-mă că putea fi a doua variantă, am păşit în spatele lui şi mi-am pus mâna cu blândeţe pe umărul lui. Pentru că nu ştiam niciun cuvânt în limba kayagară destul de relevant pentru acea situaţie, i-am vorbit pe un ton liniştitor doar în engleză. Yae se domoli imediat şi la fel făcură şi ceilalţi, care începeau să se entuziasmeze.
Nu după mult timp însă murmure tensionate începură să clocotească din nou. Eram îngrijorat

ca nu cumva ziua sosirii mele să fie pentru totdeauna asociată în minţile sawilor cu amintirea vărsării de sânge. Simţind că nu mai putea face nimic ca să împiedice un conflict iminent, mi-am pus jos uneltele şi L-am rugat pur şi simplu pe Dumnezeu să intervină. în acel moment, din cer răsună zumzăitul unui motor de avion, înăbuşind numaidecât tumultul războinicilor întărâtaţi.
Desigur! în entuziasmul acelei după-amieze, uitasem complet că John McCain stabilise prin radio ca piloţii de la Missionary Aviation

Fellowship să încerce o primă aterizare a unui hidroavion pe Kronkel exact în acea zi şi să-mi aducă o încărcătură de petrol lampant. Mai devreme în acea zi încercasem să pun în gardă mulţimea că avionul urma să ajungă în curând, dar din câte îmi puteam da seama, ei nu înţeleseseră ce le spusesem eu.
Mulţumindu-I lui Dumnezeu pentru sincronizarea Lui perfectă, mi-am dat jos cămaşa, pregătit să le fac semn piloţilor cu ea când aceştia aveau să zboare deasupra noastră, iar apoi m-am aşezat jos ca să observ reacţiile însoţitorilor mei turbulenţi. Toţi aceşti oameni ai triburilor auziseră sau văzuseră, desigur, avioane trecând deasupra lor la mari înălţimi. De asemenea, mulţi dintre ei îşi aminteau de avioanele care trecuseră la înălţime mică deasupra câtorva dintre satele lor cu câţiva ani în urmă, probabil avioane militare australiene în căutare de indicii ale unei invazii japoneze sau viceversa. Ei erau convinşi că toate aparatele de zbor erau entităţi supranaturale autonome şi nu învăţaseră încă să le asocieze cu tuanii.
La apropierea unui avion, reacţia lor obişnuită era să fugă în desişuri şi să se ghemuiască de spaimă. De fapt, cu ani în urmă, un anume văzător propagase cu succes noţiunea că *aramaso,* „avioanele", erau alergice la spini. Această noţiune era perfect adevărată, desigur, căci niciunui avion nu îi lipsesc ghimpii din anvelope. Insă teoria aceasta adusese totodată şi multă suferinţă oamenilor, fiindcă după ce trecea un avion, se culegeau mai întâi pe ei înşişi din mijlocul spinilor şi mai apoi petreceau câteva zile culegându-şi spinii din carne. Cu toate acestea, trecuseră mulţi ani de când trecuse pe acolo vreun avion la o altitudine atât de mică şi se ştia că niciodată în istoria acelei regiuni nu aterizase vreunul!
Cu privirile sălbăticite de groază, războinicii scrutară eşichierul alb-negru dintre nori şi întinderea cerului, căutând după un semn al intrusului zumzăitor, sperând zadarnic că acesta se va pierde în depărtare. Deodată, iată-1, foarte jos, negru, apăru pe nori, vuind deasupra unei meandre îndepărtate a Kronkelului, iar apoi întorcân-du-se brusc pentru a urma o altă meandră direct înspre noi! Strigăte tremurătoare izbucniră peste tot în jurul meu, intensificându-se într-un ţipăt unison şi ascuţit, de panică exacerbată. Bărbaţi şi flăcăi fugeau înspăimântaţi, valuri-valuri, înspre junglă. M-am bucurat

că nu erau femei şi copii prezenţi acolo, ca să treacă prin această cumplită spaimă.
Când avionul zbârnâi pe deasupra la prima sa trecere, mi-am fluturat cămaşa şi am văzut cum aripa se apleacă în semn de confirmare. Apoi am coborât pe malul râului ca să aştept aterizarea şi am găsit, spre surprinderea mea, un mic grup de bărbaţi înghesuiţi unul în altul, tremurând de frică şi totuşi refuzând să fugă.
Kigo şi Hato se aflau printre ei, însă se pare că Numu hotărâse că asta era deja prea mult! Printre ceilalţi am recunoscut câteva căpetenii care, din câte se părea, înţeleseseră jalnicele mele explicaţii de mai devreme despre sosirea avionului, aşa că presupuseră că *aramaso* nu venea să le facă vreun rău, ci doar să-1 întâlnească pe tuan.
Doreau să vadă ce fel de tranzacţii nemaipomenite aveau loc când zeul din ceruri se întâlnea cu zeul de pe pământ!
Hank Worthington, cu părul tuns ca în armată, scrută lunga fâşie tuciurie *kidari,* căutând blocaje sau alte obstacole care ar fi putut să o descalifice ca loc de aterizare pentru hidroavion. Mulţumit că avea cale liberă, avionul zumzăi după aceea pe suprafaţa apei, iar apoi se ridică şi mugi din nou pe deasupra vârfurilor copacilor, încercând să se convingă de siguranţa decolării. Lângă el stătea blondinul Paul Pontier, care era şi el un veteran al multor prime aterizări în locuri riscante din ţinuturile îndepărtate ale Noii Guinei Olandeze.

Cei doi piloţi se uitară unul la altul şi dădură din cap în semn de acord. Hank întoarse brusc avionul Cessna 180 în direcţia opusă şi îi forţă aterizarea printre zidurile înalte din frunzişurile junglei. înalţii copaci din lemn de esenţă tare şi casele şubrezite de pe o meandră îndepărtată se vedeau din ce în ce mai aproape, ca prin nişte lentile telescopice transfocatoare.

I-am aruncat o privire lui Hato. Tot trupul îi era acoperit de şiroaie de sudoare, în timp ce urmărea cu unicul său ochi sănătos picajul lui „Mike Papa Bravo". Kigo şi ceilalţi se cutremurară şi începură să se dea înapoi când două dâre de fum alb pufăiră de sub

flotoarele hidroavionului. în acel moment, Hank Worthington accelerase motorul pentru a oferi avionului o uşoară apropiere de mal. Scăldat în sudoare, Hato se ghemui în spatele meu pentru refugiu.
Pentru un moment părea că absorbeam senzaţiile bărbaţilor înfricoşaţi din jurul meu! Am realizat că mă uitam la hidroavion din perspectiva epocii de piatră şi tremuram! Apoi am depăşit acea senzaţie, redevenind un om al secolului douăzeci, care aştepta ca un hidroavion să aducă o încărcătură de gaz lampant.
După ce Hank opri motorul, strigătele mulţimii reveniră în forţă maximă. Uitându-mă peste umăr, am văzut zeci de bărbaţi pe jumătate ascunşi la marginea pădurii. Mulţi îşi ţineau braţele întinse spre Cessna, răşchirându-şi degetele ca pentru a-1 ţine încolţit.
Deodată, Hank şi Paul deschiseră larg uşile de ambele părţi ale avionului, declanşând o altă explozie de strigăte alarmate. Apoi coborâră pe flotoare şi oftaturi de uimire se auziră din toate părţile. In acel moment, un mare mister fu dezvăluit - *aramaso* erau doar vehicule ale tuanilor! Totuşi, vocile prietenoase, în limba engleză, care mă salutară de pe flotoare li se păreau ca venind din altă lume.
Flotoarele atinseseră apa la aproape trei metri depărtare de mal, aşa că am intrat în apă şi l-am purtat pe Hank în spatele meu până la mal, în timp ce Paul Pontier descărca bidoanele de gaz lampant. La început, niciunul dintre sawi nu dorea să se apropie ca să ne ajute, însă treptat i-am convins pe Hato şi Kigo să vină mai aproape. Atinseră mâinile lui Hank şi constatară că era o fiinţă prietenoasă.
După aceea au acceptat să intre în apă la umbra acelor mari şi întinse aripi vopsite în galben şi negru şi să aducă la mal canistrele. Am deschis unul dintre cele două butoaie de 208 litri pe care le adusesem din Kawem şi am vărsat în el cam zece canistre de petrol lampant. In timp ce petrolul lampant curgea în recipientul masiv, Hank se uită la mulţimea de războinici destul de potoliţi acum, care ţopăiau şi strigau în timp ce ieşeau din tufişuri.
Apoi se uită la mine plin de curiozitate şi întrebă:
— E totul în regulă?
— Da, e totul bine, am răspuns eu. Nu i-am spus că venirea lui împiedicase probabil, printre aceşti oameni, izbucnirea unei lupte între grupuri ostile unul altuia.
— Tocmai am venit din Kawem. Soţia şi fiul tău sunt bine. Ţi-a trimis o scrisoare, explică Hank, înmânându-mi un plic cu scrisul lui Carol pe el.
Paul se alătură şi el discuţiei:
— Şi iată şi un pachet pe care ţi 1-a trimis! îl aruncă din avion, iar eu l-am prins.
Când fură gata de plecare, Paul Pontier se sprijini pe un montant de aripă şi clătină din cap. Soarele se apropia de apus, iar bărbaţii cu priviri sălbatice şi părul cleios, cu colţi încovoiaţi de porc ieşindu-le din nări, se îngrămădeau din nou mai aproape.
— După cum văd eu că stau lucrurile, ţi-aş spune să te urci în acest avion şi să ne laşi să te scoatem rapid de aici! spuse Paul. Dar bănuiesc că nu ai vrea să pleci, nu-i aşa? El mă testa, în caz că, dincolo de ceea ce arătam la suprafaţă, îmi pierdusem sângele rece şi aveam nevoie să fiu salvat din situaţia creată.
— Bineînţeles că nu, Paul, am răspuns eu. Abia am început.
— Bine, a spus el. Ai grijă de tine atunci şi ne vom ruga pentru tine.
Paul urcă în cabină, iar Hank mă salută cu mâna şi trânti uşa după el. Un vârf al aripei

avionului Cessna era la îndemâna mea, aşa că l-am apucat şi am întors avionul cu botul către canalul deschis al Kronkelului.
Elicea se roti o dată, iar apoi motorul porni, vuind. Jeturi de apă pulverizate de pe râul Kronkel ne loviră ca o ploaie torenţială, împrăştiindu-i pe oamenii tribului ca pe nişte frunze suflate de vânt. Stând singur pe malul râului, mă uitam cum „Mike Papa Bravo" acceleră furios în josul fâşiei *kidari,* se ridică deasupra copacilor şi dispăru printre nori.
Era acum după-amiază târziu şi cei mai mulţi dintre membrii de trib care fuseseră prezenţi se împrăştiară în canoele lor pentru a ajunge în sate înainte de asfinţit. Când se pregăteau de plecare, le-am dat instrucţiuni privitoare la tipul de materiale de construcţie din junglă cu care ar trebui să se întoarcă a doua zi, dacă intenţionau să se întoarcă. Câţiva dintre ei au ales să se adăpostească în casele

dărăpănate, asta ca să fie disponibili pentru muncă la prima oră a dimineţii.
Ultima problemă cu care m-am confruntat în acea zi a fost să găsesc o modalitate în care puteam să mă îmbăiez! Mă feream prea tare de crocodili, şerpi veninoşi şi lipitori pentru a risca o scufundare în Kronkel, aşa că am stat pur şi simplu lângă râu în pantalonii mei scurţi şi am umplut găleţi cu apă, le-am turnat peste mine, m-am săpunit şi apoi am folosit mai multe găleţi pline ca să mă limpezesc.
Desigur că toţi din jur îşi lăsară focurile pentru gătit nesupravegheate, ca să vină să vadă această procedură unică. Era prima dată când vedeau săpun şi modul lui de utilizare. Simţeam cum ochii lor devorau pielea mea albă şi eram curios de murmurul entuziasmat al conversaţiei ce bâzâia în jurul meu.
Mai târziu am aflat că nu numai despre pielea mea albă discutaseră ei - fuseseră îngrijoraţi şi văzând clăbucii de săpun curgând de pe trupul meu în Kronkel. Fiindcă ştiau că odată cu acei clăbuci de săpun, un nou element străin cu potenţiale consecinţe grave era introdus în râul lor - grăsimea pielii mele!
— Ce vor crede spiritele? întrebau ei. Cum vor reacţiona?
De bine, de rău, introdusesem grăsimea pielii mele în râul Kronkel, fără să ştiu că, în ochii oamenilor, acest lucru era echivalent cu aruncarea mănuşii în faţa demonilor ce-şi revendicau controlul asupra lumii sawi!
Provocarea fusese aruncată. încăierarea putea începe oricând.

Apoi Kigo stătu lângă Hato, vorbind mai multe cuvinte pe care nu le puteam auzi, ochii lui negri pledând intens pentru ceva anume. Voinicul Tumo, fiul lui Numu, fu următorul care mă pironi cu privirea lui, urmat de Hadi, Er şi alţii, ale căror nume şi feţe abia începeam să le cunosc. Unii dintre ei arătau cu degetul spre ei înşişi, spre femeile şi copiii lor, care priveau cu îngrijorare de pe marginile ţinutului mlăştinos ce ne înconjura.
Am realizat că devenisem extrem de sensibil la umanitatea intrinsecă a fiecărui individ. Necivilizaţi, diformi, plini de cicatrice, cu chipuri bizare sau acoperite cu infecţii cauzate de ciuperci care se decojeau în straturi, precum erau unii dintre ei, toţi solicitau intens, recunoscând fără cuvinte, o adâncă şi inexprimabilă nevoie.
Stăruinţa cu care îi dădeau glas era asemenea celei a oamenilor condamnaţi la moarte, care caută graţiere. Şi îmi încredinţau mie responsabilitatea acelei comutări a pedepsei. Presiunea acelei responsabilităţi deveni o povară de nesuportat.
Dintr-odată m-am trezit, plin de transpiraţie, tânjind de dorinţa de a aduce alinare acelor bărbaţi întunecaţi de o sumbră nelinişte, femeilor şi copiilor lor. Timp de aproape o oră am stat întins pe jos, exprimându-mi această tânjire singur înaintea lui Dumnezeu, stăruind pe lângă El ca acea graţiere scrisă cu sânge cu atâta amar de vreme în urmă să poată avea curând efect asupra acestor oi pierdute ale mlaştinilor. Chiar înainte de răsăritul soarelui, El mi-a insuflat încredinţarea pe care o căutam.
Mă vedeam stând printre trunchiurile foarte vizibile ale giganţilor copaci din lemn de esenţă tare, simţindu-mă foarte mic, chinuit de teroare şi scufundându-mă până la glezne în pământul moale al junglei.

Nu eram singur. Dintre stâlpi apăru încet o ceată de bărbaţi sawi. Primul dintre ei era Hato. Acesta veni şi stătu înaintea mea, exami-nându-mi cu singurul său ochi întreaga fiinţă, cu o solemnitate de nedescris. Buzele i se mişcau ca şi cum ar fi vorbit, dar nu auzeam nicio voce. Părea să îmi încredinţeze o responsabilitate extrem de urgentă.
Zorii îşi şoptiră mai întâi misterul ivirii la păsările *haragii,* care îl vestiră, sunând din goarna lor, păsărilor paradisului, care îl cântară din flaut păsărilor cacadu, care îl trâmbiţară păsărilor lori, care îl fluierară tuturor vieţuitoarelor ce umpleau mansarda forfotitoare a pădurii de triluri, ciripituri şi cântece trâmbiţate. împreună, creară o rezonantă capodoperă a sunetului, la fel de profuză precum însăşi strălucirea zorilor.
începurăm lucrul devreme, căutând să poziţionăm grinzile grele
din lemn de esenţă tare deasupra pilonilor, iar apoi să le batem în
■ cuie. Mai târziu, John McCain ajunse cu vasul *Ebenezer,* aducând

o încărcătură de prăjini făcute din mangrove, pentru scândurile podelei. împreună fixarăm podeaua cu scoarţă crestată de palmier şi încadrarăm pereţii şi acoperişul cu nişte ţăruşi dimensionaţi. Apoi am lucrat la terase, la uşi, ferestre, scări şi la dulapurile de bucătărie, în timp ce muncitorii sawi şi kayagari căptuşiră cu stuf acoperişul şi astupară pereţii cu ramuri de sago.
Pe data de 10 august le-am dat muncitorilor plata cuvenită şi am pornit spre Kawem, lăsându-le celor din tribul sawi un scurt mesaj: „Mă voi întoarce după trei zile... cu soţia şi copilul meu."

10

Destinul într-o pirogă

Laţi în umeri şi subţiri la mijloc, cei şase bărbaţi kayagari îşi afundară vâslele-suliţă în unison ritmat, propulsând barca noastră îngustă pe o distanţă de kilometri fără sfârşit de luncă inundată, în plină canicula. In faţă, un grup de egrete fusiforme observau apropierea noastră de pe ramurile unei insule singuratice de copaci *ahos.* în timp ce prora ascuţită a pirogii noastre brăzda rapid apa, tot mai aproape, acestea îşi luară brusc zborul, lăsându-se purtate de vânt ca într-o stare de imponderabilitate spre următoarea insulă de copaci *ahos,* unde se aşezară până când le ajunserăm din nou din urmă. In acest fel, asemenea unui albatros însoţind o corabie pe mare, ne-au condus piroga de-a lungul oceanului de iarbă, inundat de soare.
De sub umbrarul pe care îl instalasem în centrul canoei, doi ochi albaştri extrem de expresivi se uitară peste umărul lui Carol. Văzându-mă, se micşorară mai întâi, recunoscând faţa mea familiară, iar apoi se deschiseră larg de uimire la vederea unei fulgerări albe a unei egrete ce trecu în zbor pe lângă noi. O mână micuţă se întinse ca să atingă foşnitoarea iarbă *kunai.* O voce limpede de bebeluş ţiui a încântare, strigând la zborul năvalnic al unui cârd de raţe fluierătoare. O faţă ghiduşă se uită în sus, mirată la trecerea în zbor tăios a două păsări-rinocer groteşti.
Cu vigilenţa intensă a unui copil de şapte luni, Stephen începea să reacţioneze la noul său mediu înconjurător. I se părea cu totul

încântător. Nu simţea nicio umbră de pericol în el. Savura din plin frumuseţea acestuia până când, satisfăcut de multitudinea de noi senzaţii ale luminii, ale sunetului şi ale texturii, se domoli din nou pentru a fi alăptat şi apoi adormi, adâncindu-se în somn la legănarea domoală a canoei.
Departe înaintea noastră, un orizont brăzdat cu junglă, de o culoare verde-întunecat sclipi în căldura amiezii. Treptat, se contura tot mai aproape, iar apoi brusc, luncile dispărură în spatele nostru, alunecând sub umbra copacilor, ce se înălţau deasupra lor, pe cursul principal al Kronkelului. Purtaţi înainte de cursul vestic al râului, trecurăm curând de Amyam, unde bărbaţi, femei şi copii se holbară neîncrezători la prima apariţie a unei femei cu părul auriu şi a copilului cu părul la fel de auriu, care se odihnea în poala ei.
Soarele trecuse cu mult de zenit. Vâslaşii noştri deveneau tot mai epuizaţi, căci toropeala lipsită de orice adiere de vânt a după-amiezii târzii apăsa greu peste mlaştină. Carol îşi umezi batista în râu pentru a răcori fruntea lui Stephen. Căldura şi umiditatea intense ne vrăjiră simţurile - curgerea timpului părea să încetinească, creând impresia că până şi peştii săreau cu încetinitorul, iar lungile meandre ale Kronkelului păreau să se întindă tot mai departe, pe măsură ce le traversam.
Preocuparea mea era să ajungem la destinaţie înainte de lăsarea întunericului.
Stând în canoea lui, Narai înfipse adânc vârful vâslei sale într-un pâlc de iarba elefantului. După aceea, îşi puse paleta vâslei de-a curmezişul pereţilor canoei lui şi se aşează pe ea. Astfel ancorat de iarba elefantului, aşteptă, uitându-se lung şi constant în susul râului.
Pulsul lui Narai acceleră în timp ce se gândea la evenimentele ciudate din lunile trecute, evenimente fără precedent în istoria sawi. Intruziunea terifiantă a celor două vase fluviale... întâlnirea subită cu cei trei tuani pe *kidari...* odiseea hipnotizantă a lui Hadi şi Er... prima călătorie sawi la Pirimapun... întoarcerea unuia dintre tuani pentru a-şi construi o casă lângăTumdu... aterizarea făcută de *ara-maso...* sosirea tuanului din Kawem câteva zile mai târziu pentru
a ajuta la construcţia casei şi în final... plecarea ambilor tuani, unul dintre ei promiţând să se întoarcă trei zile mai târziu, cu soţia şi copilul lui.
Sau înţeleseseră ei greşit limbajul gesturilor sale?
A treia zi sosise. La cinci kilometri în aval, populaţiile amestecate din Haenam, Kamur şi Yohwi se strânseseră şi erau pregătite. Situaţi la distanţe diferite de-a lungul meandrelor şerpuitoare ale râului erau şi alţii care aşteptau să retransmită orice semnal pe care l-ar da Narai.
Timpul şi Kronkelul curgeau împreună.

1 *tmşr*
Narai aruncă o privire la soarele care se lăsa în jos. Probabil că tuanul, care pentru motive de neînţeles apăruse de nicăieri să construiască lângă Tumdu, hotărâse că...
Departe în amonte, o licărire de soare pe vâslele ude atrase atenţia lui Narai. Linia subţire, neagră a unei pirogi kayagare apăru brusc, afundându-se printre reflexii sclipitoare înspre observatorul singuratic. Narai se ghemui înainte în canoea lui, scoţându-şi încet vâsla din iarba elefantului.

Dar mai aşteptă puţin. Apoi văzu o licărire colorată şi de bun augur printre vâslaşii kayagari. Stând în picioare în piroga sa, îşi duse un corn de bambus la gură şi suflă un sunet lung şi grav.
în câteva secunde, semnalul fu retransmis până în îndepărtatul sat. Zâmbind plin de aşteptare, Narai se pregăti să însoţească barca ce se apropia spre destinaţia ei. Soarele ajunsese doar un conglomerat de puncte incandescente ce se scufunda dincolo de cortina de bambus.
Deodată, un sawi singuratic era acolo, vâslind pe lângă noi.
— *Konahari!* am strigat eu.

— *Konahari!* răspunse el, zâmbind.
Curând, o a doua şi a treia escortă apărură din ceaţa albăstruie a serii, plutind deasupra Kronkelului în pirogi miniaturale, care abia dacă depăşeau trei metri şi jumătate. Când am ocolit ultima meandră, şase sau şapte din aceste mici ambarcaţiuni se alăturară convoiului nostru, iar cei care erau în ele strigau în misterioasa lor limbă curgătoare, sfârşind fiecare propoziţie cu un lung şi accentuat „...uuuuuu!"
Pe ultima porţiune a râului, eu şi Carol privirăm atenţi înainte, printre picioare şi vâsle, încercând să zărim pentru prima dată casa noastră şi... ? Nu eram pregătiţi pentru ceea ce vedeam! Aproape două sute de războinici înarmaţi se îmbulzeau pe mal, întrezărin-du-se ca nişte siluete clar reliefate pe fundalul unui orizont roşu-au-riu. Penele li se zbârleau în păr şi fâlfâiau din suliţele lor. Mai departe, în spatele lor şi mai aproape de casa mică pe piloni, pe care eu şi John o finalizasem cu trei zile în urmă, un grup la fel de numeros de femei şi copii mici se uitau la noi, exprimându-şi cu voci şoptite surprinderea la vederea înfăţişării noastre ciudate.
Alunecam uşor spre mal, iar când am atins ţărmul la picioarele mulţimii înarmate, vâslaşii noştri deveniră tăcuţi.

11

Un botez al străinătăţii

— Uită-te la ei! murmură Carol.
Fiind mai aproape acum, se vedea vopseaua de un alb şi ocru strident unsă pe feţele lor în aşa fel încât le făcea orbitele să pară, prin contrast, nişte găuri negre căscate larg. Se vedeau în detaliu vârfurile ghimpoase ale cârligelor îngustându-se spre vârf până la capătul suliţelor lor. Auzeam cum sfârâitul slab al şoaptelor lor creştea în intensitate pe măsură ce entuziasmul prindea aripi.
Era greu de crezut că erau aceiaşi oameni care, cu doar câteva zile în urmă, adunaseră cu atâta sfială materiale pentru casa noastră. Atunci fusese uşor de uitat că, dincolo de manierele lor prietenoase şi entuziasmul dezarmant, ei rămăseseră încă vânători de capete şi canibali. Acum chiar îi prindea acest rol de minune.
Interpretasem eu greşit intenţiile lor? Era acesta modul lor de a exprima un salut de bun-venit sau era altceva? Oare chiar era călăuzirea lui Dumnezeu în faptul că îi adusesem pe Carol şi pe Stephen aici atât de curând? îmi puteam auzi inima bubuind cu putere, ca într-o încăpere cu ecou.
Câţiva dintre sawi păşiră în apă şi apucară marginile pirogii noastre.
„Doamne, Dumnezeule, am fost eu un prost? Aceşti oameni nu au învăţat niciodată să respecte un poliţist, fără să mai vorbim de a Te onora pe Tine - şi iată-ne aici: bărbat, soţie şi copil, la o sută de kilometri depărtare de cel mai apropiat post guvernamental — lipsiţi

de apărare, în afară de Duhul Tău care ne înconjoară. Am fost oare mânaţi doar de presupunerile noastre omeneşti sau chiar era pacea de la Tine?"

In timp ce bărbaţii sawi trăgeau piroga noastră mai sus pe malul de nămol, răspunsul veni din propria mea inimă. Acea pace, dacă fusese doar presupunere umană, avea totuşi un lucru esenţial în favoarea ei — în momentul crizei, *era tot acolol* Cu siguranţă, mă gândeam eu, dacă nu era de la Dumnezeu, m-ar fi părăsit acum! Neimpresionată de starea de alarmă a simţurilor mele, amuzată de avertizările purei raţiuni, acea pace continua să întărească latura mea cea mai profundă.
Dar cum rămânea cu Carol? Dar cu Stephen?
îngenunchind, m-am întins până sub umbrar şi l-am ridicat pe Stephen din poala lui Carol. Din braţele mele, zâmbi angelic la oastea vopsită ca de război, întinzând spre ei braţele lui dolofane. Carol ieşi încet de sub umbrar şi veni lângă mine. Era uimită, entuziasmată, însă nu trăda nici urmă de nelinişte.
Cu prudenţă, vâslaşii kayagari din partea din faţă a pirogii păşiră pe mal, făcând loc în faţa noastră. Am înaintat până în vârful canoei şi am coborât în mijlocul mulţimii. Ceilalţi trei vâslaşi ne urmară, purtând pe umeri echipamentul nostru.
Cineva mă prinse de braţul drept. Hadi! Era îmbătat de entuziasm. O altă mână mă apucă de umăr. Hato! Singurul său ochi strălucea cu o licărire proprie. Femei sawi mai în vârstă îi mângâiau neîncrezătoare pe Carol şi pe Stephen. Bărbaţii se îmbulzeau mai aproape pe măsură ce se lăsa întunericul.
I l-am dat pe Stephen lui Carol ca braţele mele să fie libere să facă loc prin mulţime spre casa noastră, care era încă la cincizeci de metri distanţă de noi. Totuşi, războinicii erau acum atât de strâns înghesuiţi în jurul nostru, încât era imposibil să înaintăm. Nu puteam face nimic altceva decât să ne supunem voinţei lor, să stăm şi să aşteptăm.
Deodată, şoaptele înăbuşite din jurul nostru începură să se intensifice într-un strigăt de *esa!*
esa! esa!
De undeva din spatele meu,

o voce puternică strigă un ordin pe un ton ascuţit. Un semnal. Pentru ce?
Privirea lui Carol o întâlni pe a mea, în timp ce Stephen examina rapid feţele noastre. Ochii ei limpezi, albaştri încă radiau încredere,

fără nici cea mai mică sugestie de reproş care să îmi spună: „De ce ne-ai adus aici?" Văzând privirea ei, Stephen se relaxa din nou pe umărul ei, iar eu am ştiut atunci, la fel ca înainte, că alesesem femeia potrivită.
Totuşi, testul nu se încheiase încă.
Declanşată de stridentul semnal, o avalanşă apăsătoare de bătăi de tobe explodă în jurul nostru, facându-ne să tremurăm involuntar. Uitându-mă cu atenţie prin mulţime, am zărit una dintre tobe. îngustă la mijloc, evazată la ambele capete, atât corpul acesteia, cât şi mânerul de pe toată suprafaţa lui erau gravate cu modele ancestrale exotice. însuşi capul de tobă era făcut din piele de şopârlă cu pete negre, lipită cu sânge de om, lăsat să se prelingă în urme întunecate pe marginile tobei şi să se usuce ca parte din decor.
Alteritatea totală a sawilor.
Treptat, toboşarii îşi sincronizară ritmurile într-un tunet constant, bubuitor, la auzul căruia întreaga oaste izbucni într-un paroxism de strigăte sălbatice, săltând în aer, împungând cu suliţele lor în sus şi în jos. Stând în inima acelui vacarm, observarăm cu atenţie feţele sălbatic însufleţite ale celor ce sărbătoreau, uimiţi de intensitatea aprigă a emoţiei lor, a absolutei lor implicări în semnificaţia acelui moment.
îndată, strigătele deveniră incantaţii, săriturile în aer fură înlocuite cu dans. Val după val, războinicii se învârteau tot mai aproape, ca pentru a ne înghiţi. E ca un botez, îmi veni un gând. Un botez al spiritului primitiv. Al stranietăţii.
Brusc, în lucirea albastră a apusului, ne învălui o Prezenţă mai puternică decât prezenţa mulţimii. Aceeaşi Prezenţă care ne atrăsese la început să ne încredem în Cristos şi apoi ne cucerise pentru a traversa continente şi oceane până în acest loc defrişat din junglă, înaintea acelei Prezenţe, orice gând sau sentiment răzleţ dispărură, iar eu am început să simt o adâncă

cercetare a motivaţiilor mele.
— Misionarule, mă întreba El, de ce eşti aici?
Era o întrebare pe care adeseori o primisem din partea necredincioşilor. Acum mi-o punea Domnul meu şi nu puteam sub nicio formă să mă sustrag cercetării ei pătrunzătoare. Ochii fiecărui dansator sawi păreau să mă întrebe acelaşi lucru. Vocile lor păreau să o rostească în incantaţii, iar tobele lor o repetau în ecou.
Un botez al straneităţii
129

Lv

Am trecut în revistă răspunsurile pe care le folosisem în trecut, renunţând la ele, unul câte unul. Motivele secundare, circumstanţiale nu mai contau. Nici ambiţiile ascunse nu puteau rezista la realitatea cvasidimensională pe care şi-o asumase sarcina noastră acum.
în doar câteva minute ajunsesem la o nouă esenţă a lucrurilor. Apoi am şoptit răspunsul meu:
— Doamne Isuse, pentru Tine stăm noi aici, scufundaţi nu în apă, ci în umanitatea tribului sawi. Acesta este botezul nostru în lucrarea pe care ai anticipat-o pentru noi înainte de a crea lumea. Păstrează-ne credincioşi. Dă-ne putere prin Duhul Tău. Facă-Se voia Ta printre aceşti oameni, precum este în cer. Iar dacă vor primi vreun lucru bun prin noi, onoarea este a Ta!
El a răspuns:
— Pacea lui Dumnezeu, care întrece orice pricepere, îţi va păzi inima şi gândurile prin Cristos.
Era bine acum. Relaţia noastră fusese reînnoită. Simţeam un izvor proaspăt ţâşnind bolborosit dinăuntrul meu.
Deodată, mulţimea porni a se mişca printre umbrele adânci, pur-tându-ne spre casa noastră. Se despărţi în două pentru a ne permite accesul spre treptele nefinisate pe care le modelasem mai înainte. Urcarăm împreună pe terasa din faţă încă neterminată şi ne întoarserăm spre ei. Un strigăt straşnic făcu atmosfera să vibreze. Bărbaţii şi băieţii săltau, băteau din tobe şi cântau cu mare intensitate. In spatele lor, femeile dansau separat, fustele lor lungi din iarbă legănându-se precum valurile mării.
Când ne uitam la feţele îndreptate în sus ale războinicilor, ne era clar acum că ei nu intenţionaseră să ne sperie. îşi purtau sulițele în acelaşi fel în care un corp de gardă militară de onoare poartă baionete. Fiecare mişcare, fiecare strat de vopsea si fiecare cadenţă a sunetului erau pentru delectarea noastră.
Kayagarii îşi făcură cumva loc prin mulţime cu proviziile noastre. Am luat o lanternă dintr-un bagaj şi am arătat drumul în casă, iar Carol mă urmă, împreună cu Stephen, cu ochii lui larg deschişi. Văzându-ne intrând, mulţimea de oameni sawi începură să danseze
130
Copilul păcii
Un botez al straneităţii
131

încet în jurul locuinţei noastre, până ce o înconjură din toate părţile. Vacarmul vocilor, al tobelor şi al picioarelor ce dansau păreau aproape să se năpustească prin pereţii subţiri din ramuri de sago ai micii noastre locuinţe.
împreună, am cercetat cu lanterna interiorul noului nostru domiciliu. Peste tot în jurul nostru, zeci de greieri negri se grăbiră să se ascundă de raza de lumină, în timp ce deasupra capetelor noastre o broască de copac mare cu ochii proeminenţi sărea frenetic de pe o grindă pe alta. Insă ochii broaştei nu erau singurii care ne urmăreau. Intorcându-mă, am văzut câţiva dansatori care părăsiseră cântecele şi se îngrămădiseră pe terasa noastră, zgâindu-se la noi prin fereastră.
Sub privirile lor cercetătoare, am umplut cu petrol lampant o lampă cu presiune şi am aprins-o, uitând că aceasta era prima dată când foloseam un asemenea instrument printre sawi. Urmă o coborâre nebunească în momentul în care neaşteptata lumină le sări în ochi. Nimeni nu mai pierdu timpul ca să găsească treptele - pur şi simplu ţâşniră, sărind peste balustradă. Din fericire, nivelul terasei noastre era la doar un metru şi jumătate de pământ.
Afară, bătăile tobelor încetară brusc, iar cântecele se revărsară într-un bocet. Se auzea un

sunet inconfundabil de sute de picioare care o luau la goană în mijlocul nopţii. Aşezând lampa pe un dulap, m-am grăbit afară ca să-i liniştesc pe oameni.
Apoi am înţeles de ce o luaseră la goană. întreaga noastră casă era aprinsă de lumină ca un gigant şi minunat felinar sculptat din-tr-un dovleac. Printre sutele de crăpături ale pereţilor din ramuri de sago, prin fiecare uşă şi fereastră, orbitoarea lumină a micii prelate izolatoare, luminând cu tăria a cinci sute de lumânări, străpungea întunericul.
Nu eram singurii botezaţi cu stranietate.
— *Tadan nomo! Tadan nomol Kee nawain!* am strigat eu. Nu vă fie frică! Veniţi înapoi!
încet, Hadi, Hato şi ceilalţi se întoarseră, liniştindu-se când văzură că lumina intensă era emanată doar de un instrument şi nu însemna că eu, Carol şi Stephen ne transformaserăm brusc în zei care radiau vreo formidabilă putere supranaturală.

Câteva minute mai târziu, tobele începură să bubuie din nou, căci dansatorii îşi redobândiră calmul şi se întoarseră pentru a încercui casa noastră - deşi la o distanţă mai generoasă.
In timp ce Carol găti o mâncare simplă pe un primus[1], eu am întins sacul nostru de dormit într-un colţ şi am agăţat o plasă de ţânţari deasupra ei. In scurt timp, toţi trei eram sub plasă. în ciuda bubuiturilor produse de tobele de dincolo de peretele nostru, Stephen adormi în câteva minute, respirând uşor lângă noi. Mie şi lui Carol ne luă mai mult timp.
Unii dintre dansatori purtau acum torţe, care luminau sinistru prin pereţii noştri din ramuri de sago.
— închide ochii, draga mea, am şoptit, şi spune-mi ce vezi. Ea răspunse:
— Văd kilometri de luncă trecând pe lângă noi şi egrete zburând în jurul nostru. Simt legănatul canoei. Acum văd asfinţitul şi pe toţi acei oameni dansând în jurul nostru. Dar nu mi-e frică. Mă simt atât de diferit, ca şi cum Dumnezeu mi-ar fi dat noi reacţii emoţionale care să mă facă în stare să trăiesc aici.
El chiar îi dăduse, iar mie la fel.
Acea împrejmuire strânsă de corpuri omeneşti — un pântece vibrând de sunete şi de simţiri străine - fusese modelarea lui Dumnezeu pentru a ne transforma în creaturi care puteau respira, fără vreun efect toxic, aerul acestei lumi primitive, cu scopul de a-I putea sluji şi în acest univers.
Cu condiţia, desigur, de a-i stăpâni mai întâi limba şi de a-i pătrunde misterele.
[1] Primusul este un tip de lampă de gătit care funcţionează cu benzină sau petrol lampant (n.tr.).

12

S TI

Mişcându-se greoi ca o pată întunecoasă printre umbre, mistreţul sălbatic adulmecă mirosul unui miez de sago proaspăt şi porni spre el. Croindu-şi drum cu râtul său lung sub bucăţi de vegetaţie ce îi blocau avansarea, merse mai departe cu uşurinţă, lăsând în urma sa o încâlceală de lujeri şi ramuri ce se ridica peste suprafaţa oblică a gâtului său ţepos şi de-a lungul pantei abrupte a spatelui său. Ieşi într-o mică poiană inundată de lumina lunii. La capătul opus al poienii zăcea doborât un palmier de sago, al cărui trunchi avea o despicătură largă pe partea orientată spre el. Se mişcă greoi într-acolo.
Se opri brusc în mijlocul poienii, flxându-şi toate cele patru copite în pământul nămolos al

junglei, pregătit în orice clipă pentru luptă, în oricare direcţie. Un nou miros se îmbină cu aroma amăruie a miezului de sago - mirosul de om.
Cu un grohăit aspru, mistreţul îşi roti capul dintr-o parte în alta, scrutând cu prudenţă împrejurimile. Nu exista nicio mişcare, în afară de plutirea umbrelor unor lilieci giganţi în lumina stelelor, niciun sunet, în afară de cântecul greierilor şi sunetul strident al corurilor de broaşte dintr-o mlaştină din apropiere.
Mistreţului nu îi era străin mirosul de om. II întâlnise adeseori, mai ales în poieni precum aceasta, unde oamenii cultivau sagoul. Insă oamenii lucrau ziua. Noaptea îi aparţinea lui.

îmbărbătat, adulmecă mai aproape de spintecătura aromată din trunchiul de sago. Descoperi că miezul dinăuntrul spintecăturii fusese deja scobit. Pentru a ajunge la mai mult, ar fi trebuit să-şi vâre capul înăuntru.
Scrută tufărişul pentru o ultimă dată, lumina lunii făcându-i colţii arcuiţi să sclipească. Apoi îşi vârî capul înăuntrul trunchiului de sago şi începu să mănânce miezul bogat, încărcat de pulbere făinoasă. Gaura avea exact mărimea potrivită.
De îndată, o săgeată lungă de bambus alunecă înainte printr-o gaură dintr-o cortină de ramuri de sago din apropiere. De după cortină se auzi un mic *tik* al unei corzi de arc din lujer de viţă, întinsă aproape până la punctul de rupere. Porcul nu îl detecta. Urechile îi erau pline cu sunetul propriului clefăit. însă deodată se simţi străfulgerat de o durere ce-i trecu direct prin inimă. Săgeata pătrunse direct prin el.
Chiar înainte să se oprească trepidaţia corzii aspre din lujer de viţă, porcul se clătină, eliberându-se din trunchiul de sago, suflările fiindu-i ca nişte detunături ce-i răbufneau din plămâni. Guiţând, o luă la goană spre capătul îndepărtat al poienii, cu sângele curgându-i din trup ca de la două robinete.
Deodată, se învârti ca să vadă ce anume îi cauza chinul, însă totuşi nu se vedea niciun adversar. Apoi, cele patru picioare ale sale se îndo-iră sub el. Tuşind sânge, se rostogoli pe o parte şi rămase nemişcat.
Câteva minute mai târziu, vânătorul ieşi de după cortina de ramuri, cu o a doua săgeată fixată în arc. Se apropie încet de porc şi îl atinse cu piciorul, destinzând coarda arcului său când văzu că porcul era mort.
Hato păşi ţanţoş înapoi la locul de pândă şi se întoarse aducând de acolo şase din ramurile mai scurte. Intinzând ramurile în trei perechi suprapuse în jurul prăzii sale, îngenunche la pământ şi începu să împletească frunzele suprapuse ale fiecărei perechi. Terminând de împletit, luă dintr-o traistă un brici subţire de bambus, se aplecă peste porcul mort şi începu îndelungata sarcină a tranşării.
în timp ce lucra, o aureolă sinistră de lumină suavă învălui trupul său gol - jocul luminii selenare pe aripile a sute de muşte bâzâind

în jurul lui. Deasupra capului său, printre împletiturile de liane cocoţate sus, sclipeau licurici, iar în cotloanele întunecate ale junglei, pete fosforescente luceau din vegetaţia cariată, ca o mulţime de ochi incandescenţi.
Hato în lumina lunii.
Nicodată nu îi trecuse prin minte că universul ar putea undeva să ofere omului ceva mai mult decât un mediu mlăştinos. Şi chiar dacă îi trecuse prin minte, nu ar fi putut concepe un mediu mai potrivit vreunei aşezări omeneşti decât acesta care îi inunda acum simţurile.
împărţind cadavrul în trei grămezi de halci de carne, intestine şi oase, aşeză câte o parte în centrul fiecărei perechi de ramuri de sago împletite, pe care le pregătise. Apoi împături frunzele încă neîmpletite peste carne şi le împreună şi pe acestea, formând trei saci puternici, fiecare conţinând aproape douăzeci şi cinci de kilograme de carne şi oase de porc. La sfârşit, legă lujeri de viţă, ca nişte toarte, de fiecare capăt al diferitelor cozi de ramură din fiecare sac, iar apoi ridică unul dintre ele pe spate.

Deja se iveau zorile. îndoindu-se sub greutatea sacului său, Hato îşi strânse arcul şi săgeţile, inclusiv săgeata încărcată de sânge care trecuse prin porc. Stând în lumina slabă a zorilor ce mijeau, putea fi confundat cu oricare dintre strămoşii lui în toate privinţele. Cu excepţia uneia. întorcându-se la pânda de vânătoare, Hato se aplecă şi ridică o nouă macetă de oţel pe care o câştigase ajutându-1 pe tuan să-şi construiască locuinţa şi pe care o folosise pentru a tăia ramurile pentru pânda pe care o făcuse. Singura diferenţa însă era una însemnată.
în timp ce jungla se trezea la orchestraţiile a nenumărate sunete de păsări, Hato se îndreptă spre casa lui de copac de lângă izvorul râului Tumdu. Doi dintre numeroşii lui fii urmau să meargă după ceilalţi saci mai târziu.
* * *
Sirowi şi Imati, două dintre cele patru soţii ale lui Hato, se aşezară fiecare de o parte şi de alta a unui înalt palmier de sago. Greoi, loveau din ambele părţi ale palmierului cu topoare de piatră până când fibrele din învelişul său negru şi greu slăbiră. Gigantul se clătină

şi se prăbuşi, îngropând o treime din lungimea sa în pământul jilav al junglei.
In timp ce Imati desfăcea învelişul pe o parte, Sirowi pregătea o scobitură pentru prelucrarea sagoului. După ce fu expusă inima palmierului, cu tesle de piatră în mâini, cele două femei începură să scobească miezul fibros, plin de făină. După aceea, urmau să spele fibrele în scobitură, drenând în soluţie lichidă făina de sago, o sursă vitală de hrană.
Deoparte, bebeluşul în vârstă de două săptămâni al lui Imati stătea culcat, clipind la cerul care se lumina, aşezat confortabil pe un pat moale de frunze. Yami, una dintre nepoatele lui Hato, flutura o frunză deasupra bebeluşului pentru a îndepărta de lângă faţa lui muştele de care nu puteai scăpa în toată jungla.
Sus, la înălţime, un tânăr numit Badep stătea agăţat de ramurile cele mai de sus ale unui copac *kabi,* făcând de gardă ca nu cumva năvălitorii asmaţi porniţi în căutare de capete umane să fie atraşi spre femei de sunetul cioplitului. In special, stătea cu ochii pe stolurile de păsări cacadu, învârtindu-se de ici-colo deasupra pădurii. Orice perturbare neobişnuită printre ele ar putea indica apropierea unui duşman. Nu fără temei populaţia sawi denumise pasărea cacadu cu supranumele de *ragedep,* „destăinuitorul".
Un alt copil al lui Hato, un adolescent cu trup mlădios pe nume Amio, alunecă tiptil printre luminişurile mlăştinoase, izvorul principal al afluentului Tumdu. Deasupra lui, palmieri de sago înalţi de douăzeci şi cinci de metri se ridicau spre soare, ramurile lor mari arcuindu-se împreună pentru a forma un plafon cu mai multe bolţi deasupra bălţilor umbrite de la bază. Uşor ca o pană, Amio ocoli bălţile principale, săltând de pe o formaţiune bizară de rădăcini pe alta.
Brusc, privirea îi fu reţinută de săritura unui somn dintr-o baltă. Amio se ghemui pe o rădăcină şi aşteptă, cu arcul şi săgeata în mână. Un al doilea peşte sări, iar apoi al treilea. Amio se ridică în picioare şi scrută cu privirea copacii dimprejurul lui.
In cele din urmă, printre palmierii ca nişte stâlpi reperă un copac *os.* Scoţând un cuţit nou de oţel din cingătoarea lui de iarbă împletită,
singurul articol de îmbrăcăminte pe care îl purta, Amio crestă mai multe bucăţi de scoarţă dintr-o latură a copacului ales. Partea interioară a fiecărei bucăţi lucea de sevă albă, vâscoasă. Amio căra bucăţile până la marginea bălţii, le ţinu sub suprafaţa apei şi începu să le frece una de alta.
Curând, o peliculă albă se răspândi înspre centrul bălţii şi în jos, în adâncimile sale întunecoase ca de ceai negru. Amio repetă această acţiune din diferite părţi ale bălţii, până când toată seva albă fu dizolvată în apă. Apoi aruncă scoarţa la o parte, ridică arcul din nou şi potrivi pe lujerul de viţă o săgeată pentru vânat peştele. Nu trebui să aştepte mult.
Curând, un peşte străpunse suprafaţa, căscând gura de durere, ochii fiindu-i înneguraţi de substanţa albicioasă. Prima săgeată a lui Amio îi perfora trupul; peştele se zvârcoli în cercuri, încă plutind la suprafaţă, trăgând săgeata după el. Când ajunse destul de aproape de el, Amio prinse capătul săgeţii şi îşi înălţă captura din apă.

Acum mai mulţi peşti orbiţi despicau suprafaţa. Ii prinse pe toţi. După aceea, făcu şi el un sac din ramuri de sago şi înfăşură peştii înăuntrul acestuia, însă nu înainte de a îndepărta ţepii veninoşi de pe aripile dorsale ale somnilor. Nimeni nu ar fi vrut să ridice legătura în spate doar pentru a simţi un ţepuş ca acela perforându-i carnea printre frunze.
Amio se îndreptă spre casa din copac. Ajunse acolo tocmai când cei doi fraţi ai săi mai mari, Hanay şi Wagay, se întoarseră cu cei doi saci de carne de porc proaspătă pe care tatăl lor, Hato, îi lăsase în junglă. Intre timp, celelalte două soţii ale lui Hato găteau carnea pe care Hato însuşi o adusese mai devreme de la vânătoarea sa nocturnă.
Kimi şi Sayo, două dintre fiicele mai în vârstă ale lui Hato, discutau încet, croindu-şi drum printr-un crâng de palmieri de sago tineri, cu fustele lor lungi de iarbă ce se legănau de fiecare dată când evitau cu graţie desişurile de spini lungi de cincisprezece centimetri care protejează baza acestor palmieri în fazele lor timpurii. Aplecându-se la marginea uneia dintre bălţile limpezi ale afluentului Tumdu,

îşi întinseră mâinile jos în apă şi ridicară doi saci făcuţi din ramuri împletite, pe care îi puseseră acolo cu două zile înainte.
Fiecare dintre cei doi saci erau umpluţi cu o grămadă de fibre moi, ca de bumbac, conţinând frunzele embrionice pe care fetele le luaseră de pe lăstarii din interiorul vârfului unui palmier de sago căzut la pământ. In timp ce apa se scurgea încet din cei doi saci, fetele observară încântate mişcările din coadă ale mai multor creveţi de apă dulce care se adăpostiră în cele două grămezi de fibre. Creveţii nu puteau rezista niciodată unor ascunzători ideale precum acestea.
Kimi şi Sayo rupseră cu iscusinţă numeroasele frunze lungi de aproape doi metri de iarba elefantului, înveliră crustaceii vii, iar apoi coborâră din nou cele două capcane pentru creveţi în apele puţin adânci şi întunecoase ale râului Tumdu. Trecură în acelaşi fel de la o baltă la alta, străbătând un circuit până la punctul unde îşi lăsaseră traistele de cărat şi beţele de săpat. Punând mănunchiurile de creveţi înăuntrul sacilor voluminoşi, luară apoi beţele ascuţite pentru săpat, făcute din lemn de palmier şi croiră o cărare prin pădurea luxuriantă de iarba elefantului, rupând lujerii groşi chiar sub nivelul apei. îndepărtând frunzele uriaşe, dezvăluiră miezul comestibil al fiecărei plante, adunându-1 în sacii lor.
îşi potriviră greutăţile pe umăr, se îndreptară spre casa din copac, oprindu-se din loc în loc ca să smulgă noi frunze comestibile din ramurile unui copac *sinaham* sau să scuture fructe proaspete dintr-un *akakor.* Din când în când, se aplecau ca să-şi smulgă de pe picioare sau glezne câte o lipitoare ce le sugea sângele, azvârlind-o la o parte fără ca aceasta să le întrerupă câtuşi de puţin conversaţia.
Intre timp, Sirowi şi Imati spălaseră în jur de treizeci de kilograme de făină de sago în covată. După ce aceasta fu extrasă din lichid, goliră apa şi arseră exteriorul fiecărei bucăţi de sago cu torţe aprinse pentru a face exteriorul cleios să se coaguleze. Părţile exterioare coagulate fură apoi decojite şi împărţite între toţi cei prezenţi pentru o gustare hrănitoare de amiază.
Câţiva copii veniră din casa de copac pentru această ospătare specială. Râseră în hohote în timp ce întindeau cauciucatul *du rayp,*

„mucus de sago", până se rupse şi plesni înapoi în mâinile lor. In timp ce copiii mâncau din bucatele de sago, Sirowi şi Imati înveliră pâinile moi în saci, pentru a le căra acasă.
în timp ce diverşii culegători de hrană ajunseră la baza casei din copac, aşezară mai întâi legăturile de hrană în cele trei pirogi ale familiei trase la mal printre trestiile afluentului Tumdu, iar apoi urcară în casa lor cocoţată în copac. Hato anunţase că în acea zi toţi trebuiau să se întoarcă în sat, aşa că nu avea sens să urce poverile grele în casa din copac.
Proviziile de hrană erau într-adevăr îmbelşugate. în afară de carne de porc, sago, peşte, creveţi, miez de iarba elefantului, frunze comestibile şi fructe, mai erau şi pachete de larve zvârcolitoare de gândaci, o viperă mortală pe care Hanai o ucisese cu o săgeată în timp ce se întorcea cu carnea de porc şi o pasăre pe care Badep o nimerise în timp ce stătea de pază

împotriva năvălitorilor asmaţi. în plus, câţiva băieţi mai tineri îndesaseră, în sacoşele lor, câteva broaşte şi o şopârlă.
Adunaţi la acelaşi nivel cu vârfurile copacilor, membrii familiei mestecau felii de carne de porc friptă, în timp ce-1 ascultau pe Hato povestind despre omorârea mistreţului. împrospătat acum după o odihnă de dimineaţă, bătrânul cu un singur ochi vorbea şi ţinea una dintre urechile mistreţului în mâinile lui. O căpuşă în căutarea unei noi locuinţe i se târî de la ureche până pe mână. Hato îi dădu nepăsător un bobârnac în focul care fumega lângă el.
Folosind un brici de bambus, tăie o bucată circulară de şoric păros din mijlocul urechii mistreţului, iar apoi făcu o gaură în centrul unei bucăţi mai mici, transformând-o într-un inel. Fixând acest inel la capătul arcului său, îl trase în jos, punându-1 alături de alte trofee asemănătoare de porci, pe care îi omorâse mai înainte.
In tot acest timp, o săgeată din trestie, lungă de 1,2 metri, pătată de sânge era aşezată lângă el, pe rogojina din iarbă. Era doar o săgeată normală care îşi făcuse drum prin întreaga grosime a trupului unui porc, fără să atingă vreun os. Chiar şi în acest caz, doar un arcaş fără pereche ar fi putut să tragă o săgeată cu suficientă forţă pentru a o introduce complet în trupul animalului.

Hato era un astfel de arcaş, ce avea parte de patru soţii care trăiau liniştite alături de el, de respectul a unsprezece fii şi fiice încă în viaţă, de bucuriile făcute de un cârd de nepoţi în creştere şi de groaza duşmanilor săi din toate părţile. Hato, patriarhul care trăia la izvorul afluentului Tumdu.
De ce altceva mai avea nevoie? Se uită în jos la noua sa macetă. îşi duse un deget de-a lungul tăişului său scânteietor. Ce altceva îi *mai* lipsea?
Mai multe macete, topoare şi cuţite, cu siguranţă. Propria lui macetă şi cuţitul lui Amio erau un început. Hato spera ca, în cele din urmă, fiecare dintre soţiile şi copiii lui să aibă cel puţin o macetă, un topor şi un cuţit. Acest lucru necesita timp şi muncă, fiindcă era deja clar că tuanul nu avea nicio intenţie să arunce aceste lucruri ca pe nişte cadouri. Acest lucru îi convenea lui Hato. El şi familia sa erau obişnuiţi cu munca.
Dar exista ceva mai mult de-atât? Era deja clar că tuanul şi nyonya[1] lui intenţionau să reorienteze universul sawi, însă Hato nu putea bănui ce formă avea să ia acel nou univers. Totuşi, ardea de curiozitate să afle mai multe despre intenţiile lor.
— *Es aphaem ke hafem!* Haideţi să mergem în sat! strigă el, ridi-cându-se în picioare.
Focurile de gătit fură stinse cu apă stropită din ulcioare de bambus. Rogojinile fură rulate. Craniile comemorative ale rudelor fură legate de grinzi, atârnând în aşteptarea unei întoarceri ulterioare a clanului la casa din copac. Bebeluşii fură aşezaţi în traiste, iar mamele lor îi puseră în cârcă. Lunga procesiune coborî apoi stâlpii scării în pirogile care îi aşteptau.
După o oră de vâslit în josul cursului întortocheat al râului Tumdu, Hato şi familia lui se apropiară de punctul de confluenţă a afluentului cu Kronkelul. Puteau vedea casa mică, pătrăţoasă a tuanului în poiana sa, iar de fiecare parte diferite poieni mai mari

[1] *Nyonya* este un termen folosit de tribul sawi pentru a denumii soţia unui tuan (n.tr.).
în care oamenii din Kamur, Haenam şi Yohwi îşi ridicară case temporare, premergătoare construirii ulterioare a altor locuinţe permanente. Fumul cenuşiu se încolăcea leneş deasupra acoperişului de stuf roşu-maroniu, proaspăt uscat.
Deodată, singurul ochi al lui Hato observă că ceva mai mult decât fum se arcuia deasupra locuinţei. Săgeţi din stuf alb zburau ca nişte ace în lumina soarelui, în timp ce se încrucişau chiar peste vârfurile copacilor înainte să cadă înapoi la pământ. Chiar atunci se auziră în depărtare strigăte. Şi bocete.
— Repede! strigă Hato. în curtea tuanului s-a pornit o luptă!

13

Război la usa mea
143
O

— Carol! Am strigat eu deasupra vacarmului care mă închiţi brusc din toate părţile. Ţine-1 pe copil departe de ferestre!
Luându-mi notiţele de limbă, am luat-o la goană spre casă şi am intrat repede, ca să scap dintre bărbaţii înarmaţi care apăruseră pe neaşteptate din direcţia Kamurului. între timp, Narai, informatorul meu de limbă sawi, dispăruse în pădure, în direcţia opusă.
în timp ce fugeam, mă uitai în direcţia Haenamului, de unde o a doua ceată de bărbaţi înfuriaţi aruncau deja săgeţi înspre atacatori. Am văzut trei dintre săgeţi arcuindu-se sus în înălţime şi am încercat să intuiesc traiectoria lor. Toate păreau să cadă direct înspre mine, aşa că am sărit în spatele casei noastre, la adăpostul acoperişului. Una, două, trei, pătrunseră în pământ la o distanţă de doisprezece metri de casa noastră. Nu atât de aproape precum mă aşteptasem.
Un răpăit constant de corzi de arc din lujeri de viţă se îmbină cu strigătul de luptă în timp ce urcam treptele din spatele casei noastre, grăbindu-mă înăuntru. Luând aminte la avertizarea mea, Carol îl apucă pe Stephen, trezindu-1 din somnul lui de după-amiază, şi îl duse în cămara noastră, unde peretele interior putea împiedica orice săgeată care ar fi venit printr-o fereastră cu plasă sau printr-o gaură din pereţii exteriori ai locuinţei noastre. In timp ce Carol stătea lângă Stephen, am mers la uşa din faţă şi m-am uitat afară.
142
Majoritatea bărbaţilor din Kamur erau împrăştiaţi acum pe întreaga suprafaţă a terenului deschis pe care îl defrişasem între casa noastră şi râul Kronkel. Alţii îşi luaseră poziţiile pe partea îndepărtată a micului adăpost pe care îl întrebuinţam pentru studiul lingvistic. Bărbaţii din avangarda Haenamului erau desfăşuraţi într-o linie lungă pe latura îndepărată a unui teren mlăştinos ce le stătea înainte. Nimeni nu încerca să se ascundă după ceva. Era evident că preferau să lupte pe câmp deschis.
Cei care aduseseră suliţe în bătălie le înfipseră în pământ cu vârful în sus, eliberându-şi mâinile pentru a-şi ţine arcurile. Aţintindu-şi privirile înverşunate asupra duşmanului, începură să înainteze, făcân-du-şi drum dintr-o parte în alta, ridicându-se drept în picioare pentru a arunca o săgeată, ghemuindu-se din nou pentru a asigura o ţintă cât mai puţin observabilă, săltând pentru a evita săgeţile iuţi ca fulgerul ce zburau înspre ei. Erau complet absorbiţi în această activitate mortală - cu săgeţi aruncate la viteze mai mari de 150 de kilometri pe oră, până şi o fracţiune de secundă de neatenţie putea fi fatală.
Luptătorii mai experimentaţi formau liniile frontale de pe fiecare parte, atacând şi apărându-se la o distanţă de aproape cincizeci de metri. Cei mai puţin experimentaţi, majoritatea dintre ei băieţi adolescenţi, stăteau mult mai în spate, aruncându-şi săgeţile sus în aer, ca o ploaie, deasupra poziţiei duşmanului. Astfel, fiecare combatant, constrâns fiind să acorde întreaga sa atenţie săgeţilor care veneau înspre el cu o mai mare forţă şi precizie la nivelul mai apropiat de pământ, se lupta şi cu frica de a nu fi lovit în cap sau în umeri de un vârf ghimpat căzut de sus. După ce epuiza rezerva de săgeţi pe care o adusese cu el, fiecare bărbat apuca pur şi simplu altele înfipte în pământ în jurul lui şi le arunca înapoi asupra duşmanului.
In planul din fundal al fiecărei linii de luptă, femeile agitau ameninţător bâtele lor de bătut

sagoul, strigând blesteme la adresa duşmanului peste capetele bărbaţilor lor, bătând furioase dm picioare sau jelind din cauza neliniştii. Şi mai în spate, copiii se urcau pe buşteni sau pe buturugi de copac pentru a-şi îmbunătăţi priveliştea asupra spectacolului.
Tensiunea se înteţi pe măsură ce atât combatanţii, cât şi specta-arii aşteptau ca prima săgeată să lovească în carne de om, ştiind că

de îndată ce o persoană era lovită, duşmanii lui urmau să-şi concentreze imediat un torent de săgeţi direct spre el, sperând să-i cauzeze mai multe răni în timp ce era distras sau inapt. Fiecare luptând cu hotărârea de a nu fi prima victimă, numeroşii adversari se mişcau cu reflexele încordate până la limitele acuităţii umane.
M-am deplasat spre terasa din faţă, încărcat de adrenalină, încordat şi pregătit pentru acţiune, dar totuşi paralizat de o stare de indecizie. Am avut nevoie de câteva secunde pentru a accepta un gând: *totul e real.* Obişnuieşte-te, omule, acesta nu e un film la cinematograf şi nici nu visezi.
Aceştia sunt oameni reali şi chiar încearcă să se ucidă unii pe alţii. Fiecare dintre ei este ca o bucată de merinde ispititoare atârnând deasupra gurii flămânde a morţii. Chiar acum, una dintre aceste personalităţi pline de viaţă, cu care abia ai început să interacţionezi, ar putea fi nimicită pentru eternitate. Tocmai când te pregăteai să împărtăşeşti mesajul pe care nu l-au auzit niciodată.
Acţionează, omule! Fă ceva! Dar în timp ce acţionezi, nu-ţi permite să uiţi — *ceea ce se întâmplă este real!*
Am mers mai departe în capul scărilor. Mi-am deschis gura să strig către ei să se oprească, însă apoi am ezitat. Dacă aş striga, aş putea distrage cuiva atenţia tocmai când o săgeată venea direct înspre el. Aş putea fi o cauză secundară a rănirii sau a morţii cuiva.
Poate ar fi mai bine să fug în mijlocul lor şi să le fac semn cu mâinile. Cu siguranţă atunci toţi s-ar opri şi nu ar mai striga. Cu siguranţă ştiu că, dacă mă ucid, orizontul nu este aglomerat cu tuani aşteptând să vină şi să-mi ia locul. Pe de altă parte, poate că a câştiga această bătălie înseamnă mai mult pentru ei decât a avea un tuan prin preajmă.
Răsună apoi în mintea mea un ecou al unui sfat pe care mi-l dăduse cineva: „Ai grijă când încerci să faci pe împăciuitorul — nu e nevoie decât de o singură săgeată în locul potrivit şi lucrarea ta, dacă nu chiar viaţa ta, au ajuns la capăt."
Aşa e, mă gândeam. Uită-te la acei oameni — ştiu cum să se mişte acolo printre acele săgeţi zburătoare. Eu nu ştiu. Probabil că dacă doar mă rog şi aştept, nimeni nu va fi rănit. Cu siguranţă Dumnezeu nu se aşteaptă să intervin când nici măcar nu ştiu lim...

Un strigăt puternic zgudui arena. Haenam crezu că una dintre săgeţile lor îl lovise pe Tumo, însă răcnetul lor de bucurie era prematur. In ultima fracţiune de secundă, Tumo sări, săgeata trecându-i pe sub coapsă. Tumo — unul dintre aceia după a cărui mântuire tânjisem în visul meu.
Emoţiile erupeau în crescendo în lăuntrul meu, vreme în care Haenam încerca să profite de dezechilibrul de moment al lui Tumo, trimiţând în viteză săgeată după săgeată înspre el. Dacă îl ucideau, mă gândeam eu, Kamur nu va renunţa până când nu va egala scorul. Este crucial ca această bătălie să fie oprită înainte să se verse sânge!
— Ferice de cei împăciuitori, părea să şoptească o voce dinăuntrul meu, căci ei vor fi numiţi copii ai lui Dumnezeu.
împăcarea *este* una dintre sarcinile mele, am concluzionat eu, şi ce motiv am eu să mă aştept ca o obligaţie atât de profundă să fie uşoară, nedureroasă şi neriscantă? Probabil că fiecare act autentic de împăcare trebuie să implice în mod inevitabil un risc pentru împăciuitor.
Cu atât mai mult cu cât adevărata bătălie de-aici nu se dă între Kamur şi Haenam - se dă între primitivism şi Evanghelia mea. Tot ceea ce fac printre aceşti oameni stabileşte un precedent. Dacă doar stau aici inert, voi stabili un precedent al neimplicării. Trebuie să fixez un precedent de necontestat acum, chiar la început, un precedent pe care pot să-l confirm şi să-l

întăresc treptat în zilele care vor urma.
Am sărit de pe trepte strigând cel mai la îndemână dintre toate cuvintele sawi pe care aş fi putut să le învăţ vreodată:
— *Es!* Ajunge!
Ghemuindu-mă cât mai jos şi rugându-mă fierbinte, am mers mai aproape de capătul ocupat de Kamur pe câmpul de bătaie, făcând semn cu mâna celor din Haenam să nu mai tragă. Tragerea încetă pe flancul de bătaie din proximitatea mea, însă continuă în centru şi în partea îndepărtată. Făcându-mi curaj, m-am apropiat şi mai mult. Câţiva dintre bărbaţii de pe ambele părţi încercară să-mi facă semn cu mâna să mă dau la o parte, însă am continuat să înaintez, puţin câte puţin.
Mă simţeam inundat de o carismă dată de Dumnezeu. Tulburaţi, bărbaţii din Kamur se deplasară spre râu pentru a îndepărta loviturile

Haenamului din locul în care mă aflam, însă deja întrerupsesem avântul bătăliei. Crescendoul ei trecuse. Eram plin de bucurie.
Tragerea încetase, iar în locul acesteia izbucniră strigăte lansate din toate părţile. Bărbaţii începură să-şi agite arcurile, în loc să le încoarde. Totuşi, toţi erau încă foarte îndârjiţi.
Acum că întrerupsesem tragerea săgeţilor, cum puteam să rezolv neînţelegerea care cauzase lupta încă de la început? în mod evident, acelaşi conflict putea răbufni din nou dacă nu era asigurat un acord civil. Acum era nevoie de cuvinte, iar eu stăteam acolo fără cuvinte, la marginea gloatei.
O mână puternică mă apucă de cotul stâng. M-am întors şi m-am trezit uitându-mă în singurul ochi al lui Hato, care era foarte încruntat.
Pieptul i se umfla ritmic de la gâfâit.
— Tuanule, părea să spună el, aşteaptă aici. Mă ocup eu de asta. Am scos un suspin de uşurare când el păşi pe lângă mine cu
paşii lui mari şi se postă în faţa războinicilor din Kamur, cu spatele întors fără frică către Haenam. Ridicându-şi vocea deasupra gălăgiei, începu să-şi mustre prietenii în limba sawi cu un glas tunător. Stăpâniţi, bărbaţii din Kamur îşi lăsară în jos armele.
Cu toate astea, cei din Haenam erau încă întărâtaţi de furie. Cu siguranţă, mă gândeam eu, trebuie să fie cineva acolo la care pot apela. Am ocolit repede mlaştina până la locul unde se afla Haenam, căutând pe cineva... oricine.
Apoi îl zării pe Hadi stând în picioare pe o buturugă cu braţele încrucişate, urmărind calm desfăşurarea lucrurilor. Hadi! Desigur!
— Hadi! am răcnit eu, bâjbâind după cuvinte. Tu... tu VORBEŞTE!
Pentru un moment căscă gura, stupefiat de ordinul meu, apoi sări de pe buturugă şi se aşeză direct în faţa gloatei din Haenam, strigând mai tare decât ei cu vocea lui minunată.
Reunirea a trei sate într-unui singur era un experiment pe care populaţia sawi îl încercase rareori de-a lungul existenţei lor - era genul de experiment care se sfârşea atât de rapid cu vărsare de sânge!
Până şi ultima încercare de a alătura doar două sate la capătul îndepărtat al porţiunii *kidari* se sfârşise cu o bătălie care îl costase pe Hato ochiul său drept. Nu era de mirare că aceste comunităţi sawi preferau să lase câţiva kilometri de junglă neocupată ca zone tampon, care să le separe până şi de cei mai dragi vecini ai lor.
în cazul de faţă, puternicul stimulent care strânsese laolaltă satele Kamur, Haenam şi Yohwi era noutatea şi caracterul practic - şi probabil un anumit prestigiu - de a trăi alături de două fiinţe extrem de rare, despre care credeau că erau o sursă de provizii potenţial nelimitate de topoare, macete, cuţite, lame de ras, oglinzi, undiţe, cârlige de undiţă şi cine mai ştie ce!
Oamenii din Kamur ştiau că aveau dreptul de a trăi alături de tuan din evidentul motiv că el alesese să-şi construiască locuinţa pe teritoriul lor! Haenam şi Yohwi pretindeau, de asemenea, drepturi de vecinătate, fiindcă ei intraseră primii în contact cu el.
Astfel, căzuseră de acord să împartă, să încerce. în timpul celor trei zile care trecuseră până

m-am întors din Kawem cu Carol şi Stephen, bărbaţii care mă ajutaseră să-mi construiesc casa hotărâseră să-şi aducă *şi ei* nevestele şi copiii, adunându-i din mlaştinile adânci de sago unde locuiau ei de obicei. Lucrând împreună cu familiile lor, ridicară în mare grabă *saurai,* case „temporare" aşezate pe pământ. Acestea urmau să fie folosite ca adăposturi, atâta vreme cât sărbătoreau sosirea noastră şi, de asemenea, până ce ridicau permanentele *anep,* case „înalte", înainte ca ploile musonice să inunde mlaştinile.
Astfel, am fost încântaţi când, după prima noapte cu bătăi de tobe asurzitoare petrecută în mijlocul populaţiei sawi, lumina unei noi zile dezvălui dovada că trei sate întregi intenţionau să locuiască permanent lângă noi. Ştiam că acest lucru ne va înlesni în mare măsură interacţiunea cu tribul şi, de asemenea, ne va înlesni accesul cu ajutorul medical de care aveau disperată nevoie.
în cea mai mare parte a acestor trei zile şi nopţi, întreaga populaţie continuase să bată din tobe, să cânte şi să danseze - cu excepţia unei întreruperi memorabile când hidroavionul MAF se întoarse pentru a doua aterizare pe Kronkel, aducând, printre alte lucruri, un mic emiţător radio, singurul nostru mijloc de comunicare directă cu lumea din afară. După ce sărbătoarea-maraton se sfârşi, majoritatea
iii[1]

oamenilor, asemenea lui Hato, se întoarseră la locuinţele lor din junglă pentru a aduna provizii de hrană înainte de a începe lucrul la casele lor permanente din noul amplasament al satului.
Trecuse deja aproximativ o săptămână de la sosirea noastră, iar oamenii tocmai se întorseseră din junglă bine-dispuşi, cu canoele încărcate cu provizii proaspete - însă aproape imediat camaraderia de care se bucuraseră în timpul celor trei zile de dans dispăruse în momentul în care Kamur şi Haenam se ciocniră în faţa casei noastre. Eram uimiţi de cât de repede se puteau schimba atitudinile lor.
Perspectivele de viitor ale comunităţii noastre de curând alcătuite păreau într-adevăr sinistre. Măcar dacă am putea să-i împiedicăm să verse sânge, până când aveam timp să învăţăm limba lor - ne gândeam noi - atunci probabil am putea ţine cele trei sate laolaltă.
Această speranţă urma să se dovedească a fi deşartă.

14

Roiul de băieţi sawi curioşi se furişară încet tot mai aproape de fereastra luminată, hazardându-se acolo unde altă dată doar bătrânii tribului îndrăzniseră să se apropie. La început, lampa tuanului nu numai că îi orbi cu lumina ei puternică, dar îi şi intimida cu şuieratul ei, însă treptat ochii lor se acomodară, iar îndrăzneala le spori.
Priviră înăuntru. Numai pereţii din ramuri de sago erau familiari. In rest, totul, de la lampă până la strălucitoarele perdele galbene, arăta cât se putea de straniu. Dulapuri, o masă, scaune, faţă de masă, farfurii şi castroane, cuţite, furculiţe şi linguri, tablouri pe perete, o plită cu ardere pe petrol lampant, toate erau ciudat de misterioase pentru puştii curioşi ai mlaştinilor. Ţinându-se laolaltă pentru sprijin moral, îi urmăriră cu privirea pe tuan şi pe nyonya cum stăteau jos cu bebeluşul lor. II observară cu atenţie pe tuan ridicând un castron cu mâncare aburindă şi începând să-şi servească din ea în farfuria lui, ochii lor deschizându-se larg de fascinaţie amestecată cu groază. Se uitară unul la altul şi tremurară.
Atunci unul dintre ei exprimă în cuvinte lucrul la care se gândeau toţi:

— *Asem mohop ke manken!*
Brusc, o luară la goană de pe terasă şi fugiră prin întuneric până la satul Kamur, răspândind în taină, din casă în casă, o veste incredibilă. Dinăuntrul diferitelor case lungi, bătrânii le răspunseră:
149
150
Copilul păcii
— Sigur aţi înţeles greşit!
— Mergeţi repede şi vedeţi cu ochii voştri! insistară băieţii. Stârniţi acum, bătrânii Kamurului veniră curioşi şi se strânseră
grămadă pe terasa din faţă a tuanului. Uitându-se în sus, le-am văzut doar albul ochilor lucind în întuneric. I-am salutat, dar nu au răspuns. Ochii lor erau aţintiţi asupra mâncării pe care o mâneam.
— E adevărat! exclamă unul dintre ei în cuvinte pe care nu le puteam înţelege. E chiar adevărat! Tuanul mănâncă creieri!
Intrebându-mă care să fie motivul frământării lor, am dus din nou la gură furculiţa cu macaroane.
Tuanul mănâncă creieri
151
de fapt un duh rău care încearcă să se înstăpânească peste comunitate, întrupându-se într-un copil cu adevărat uman şi născându-se împreună cu acesta. In lumea plină de demoni a tribului sawi, nici măcar pântecele unei mame nu este ferit de interferenţa satanică.
Plângând împreună cu tribul sawi moartea lui Maso, suspinam, tânjind după ziua în care populaţia sawi urma să înţeleagă faptul că îi puteam ajuta chiar şi în chestiuni atât de private precum naşterea de copii, după ziua în care vor avea încredere deplină în noi pentru a primi ajutorul pe care li—1 puteam oferi.
Când eram pe punctul de a stinge lampa pentru culcare, am auzit o femeie ţipând în mari chinuri. Luând o lanternă, am pornit atent printre buturugi şi rădăcini spre casele lungi, învăluite de fum, ale Kamurului.
— De ce ţipă femeia aceea? am strigat eu de la capătul satului. Un bărbat pe nume Asyman se uită afară din uşa casei sale şi
încercă să-mi facă semn cu mâna să plec. Am rămas ferm pe poziţie şi am întrebat din nou.
— De ce ţipă femeia aceea?
Asyman răspunse cu cuvinte pe care nu le înţelegeam, cu excepţia celui din urmă:
— *Amynahai!* Pleacă!
Alţii, de asemenea, stăteau acum la uşa casei lor, facându-mi semn să plec. Femeia, între timp, îşi încetă ţipetele.
Devenind oarecum conştient de intervenţia mea în mod evident nedorită, cât şi de neputinţa mea de a înţelege explicaţiile lor, m-am întors în cele din urmă acasă, fără să mă fi lămurit cu nimic. In răstimpuri, înainte să adormim, o auzirăm pe femeie strigând din nou. Apoi chiar înainte de revărsatul zorilor, am fost treziţi de bocete stridente venind dinspre Kamur.
Dimineaţa aflarăm că femeia, Maso, murise dând naştere unor gemeni. Nici gemenii nu scăpaseră cu viaţă. Chiar dacă ar fi trăit amândoi, propriul lor tată l-ar fi ucis pe unul dintre ei, urmând credinţa sawi conform căreia al doilea născut dintre gemeni este
Carol încerca să-1 instruiască pe Haimai ca băiat de casă. După ce el umpluse ascultător cu apă fierbinte şi aburindă maşina noastră de spălat haine alimentată cu benzină, ea îi arătă cum să adauge clă-buci de săpun. Apoi, în timp ce strângea haine pentru spălat, văzu la întâmplare un săculeţ de ceai folosit, lăsat lângă chiuvetă. 1-1 dădu lui Haimai, spunându-i într-o limbă sawi stâlcită să îl ducă afară şi să-1 arunce în coşul de gunoi. Părând confuz, duse săculeţul de ceai afară.
Câteva minute mai târziu, Carol mă chemă să pornesc motorul maşinii de spălat. Când motorul fu pornit, trase levierul pentru a porni amestecătorul. Tocmai când era pe punctul de a afunda prima încărcătură de rufe în clăbucii învolburaţi, oftă:
— Don, ce sunt toate acele picăţele negre în apa mea de spălat, doar am pus-o curată?
Am scos o mână plină de clăbuci şi m-am uitat atent la picăţelele negre. Frunze de ceai!

în dimineaţa acelei zile, uriaşul atohwaem numit Yakub îşi anunţase intenţia de a o lua ca a treia soţie pe văduva Fasaha. Un capăt al Haenamului era în favoarea tranzacţiei, însă Nair, din celălalt capăt al satului, protestă că văduva ar trebui să îi fie mai degrabă dată lui.
La amiază, când rudele Fasahei deciseră împotriva propunerii lui, Nair, susţinut de fratele său, Paha, ieşi ca o furtună din casa lui, urlând ameninţări la adresa lui Yakub. Doi dintre prietenii lui Yakub, Mavu şi Sinar, ieşiră pentru a-i înfrunta pe cei doi bărbaţi furioşi.
152
Copilul păcii
Tuanul mănâncă creieri
153
Cei patru se încăierară rapid în luptă, în timp ce ţipetele femeilor lor se ridicară precum alarma unei sirene deasupra satului.
Lupta dură numai câteva secunde. Mavu lovi primul. Fandând şi lovind cu *kafam-vl* său, o suliţă cu capete multiple, prevăzută cu un mănunchi de vârfuri ghimpate legate împreună cu un lujer de viţă, îl înţepă pe Paha în şold. Nair, văzând că fratele său lasă în urmă dâre de sânge, lansă spre Sinar o săgeată de vânat porci, cu tăiş de bambus. Săgeata spintecă rapid muşchiul părţii superioare a braţului lui Sinar şi chiar pătrunse scurt în cutia lui toracică. Mavu, în schimb, se răzbună, afundând întregul tăiş al unei săgeţi de vânat porci în coapsa lui Nair.
Când am ajuns la faţa locului, Mavu era încă turbat de mânie, însă nu mai era nimeni care să răspundă provocării sale în acea poiană a satului stropită cu sânge. Văzând gravitatea rănilor, am chemat-o pe Carol să aducă bandaje şi penicilină, în timp ce eu am rămas acolo ca să mă asigur că Mavu nu încerca să câştige un avantaj şi mai mare faţă de adversarii săi, în condiţia lor slăbită. Când terminarăm de curăţat şi de bandajat rănile, de administrat injecţiile cu penicilină, mâinile noastre erau pline de sânge.
Când eram pe punctul de a pleca, m-am uitat direct în ochii lui Mavu, arzând de dorinţa de a-i spune ceva, însă ce puteam spune? Ştiam că, dacă îl certam pentru că aproape ucisese doi oameni, ar fi dat pur şi simplu din umeri, ca şi cum ar fi spus: „Şi ce dacă?" Aşa că, în loc să fac asta, i-am spus pe un ton misterios:
— Ai pătat mâinile soţiei mele cu sânge.
Această remarcă îl luă prin surprindere. Aruncă rapid o privire la mâinile lui Carol şi păru să tresară la conştientizarea subită a caracterului impropriu al scenei la producerea căreia contribuise. Mavu se trase înapoi, temându-se ca nu cumva să fi comis, fără să ştie, vreo nedreptate lugubră cu consecinţe cosmice.
Tânjeam să-i spun despre Altcineva, ale Cărui mâini fuseseră mânjite cu sânge de dragul lui, un fapt de o importanţă cu adevărat cosmică, însă cuvintele pur şi simplu nu erau acolo. Nu încă. Aşa că a trebuit să-l las, după cum urma să mărturisească mai târziu, zguduit profund.
După mai multe injecţii cu penicilină pentru prevenirea infecţiei, cei trei pacienţi se însănătoşiră de pe urma unor răni care s-ar fi putut dovedi mortale. Ţinând moartea la distanţă, împiedicasem din nou un conflict sângeros care, odată început, ar fi putut continua ani de zile. De data aceasta, pericolul existase între clanuri ostile unul altuia chiar din interiorul satului Haenam. O preocupare şi mai mare era aceea de a împiedica un conflict sângeros pe o scară şi mai largă, între Haenam şi Kamur.
Cu acest sentiment al urgenţei de viaţă şi de moarte în sarcina ce apăsa greu asupra noastră, am decis să amânăm construcţia locuinţei noastre permanente timp de un an, cu scopul de a începe la capacitate maximă o campanie de spargere a codului limbii sawi în cel mai scurt timp posibil. Cu câteva îmbunătăţiri ici-colo şi o utilizare chibzuită a spaţiului, „cutia de stuf" de şase metri pe şase urma să se dovedească destul de locuibilă, cu condiţia ca noi să putem suporta armatele de insecte şi de alte vieţuitoare care uneori pătrundeau dedesubtul şi deasupra grinzilor şi prin crăpăturile pereţilor din ramuri de sago.
Am stropit pilonii care ne susţineau locuinţa cu insecticid cu efect remanent, ceea ce a ajutat la oprirea invaziilor de termite şi a altor tipuri de insecte târâtoare care au nevoie de contactul cu umezeala pământului pentru a supravieţui. Insă insectele zburătoare precum gândacii de bucătărie, greierii, muştele şi ţânţarii au dus o campanie neîntreruptă de hărţuire împotriva noastră şi a proviziilor de bază.

Anumite varietăţi de vieţuitoare păreau să se alieze unele cu altele. De exemplu, la adăpostul întunericului, greierii perforau plasele de ţânţari, permiţând acestor insecte încărcate cu paraziţi malariei debilitanţi, viruşi de febră Denga[1] sau larvelor elefantiazice să se infiltreze prin mijloacele noastre de apărare. Şobolanii rodeau şi găureau, de asemenea, recipientele de plastic pentru mâncare, dând ocazia hoardelor de furnici şi de gândaci să distrugă conţinutul. Totuşi, aveam şi noi aliaţii noştri. Mici păianjeni săritori şi şopârle verzi fosforescente hălăduiau în voie pe pereţii şi pe ferestrele noastre cu plasă, vânând muşte pe timpul zilei, ţânţari şi molii pe timp de

[1] Febra Denga este o boală care se manifestă prin friguri tropicale infecţioase, L dureri articulare acute (n.tr.).

noapte. Pe lângă aceasta, ordii de păsări de noapte şi lilieci zburau în jurul casei noastre în fiecare seară, devorând ţânţarii şi moliile atrase spre casa noastră de lumina lămpii.

In anumite perioade ale anului, armate de furnici zburătoare eclozau cu miile în jungla dimprejurul nostru şi apoi se apropiau de casa noastră de îndată ce lampa era aprinsă în amurg. Roind în camera noastră de zi intens iluminată, mai întâi se izbeau de sticla lămpii, iar apoi căpeau ameţite sau moarte, acoperind paginile cărţii, când unul dintre noi citea, sau înfundând clapele maşinii de scris în timp ce unul dintre noi o folosea.

Ni se încurcau în păr şi ne gâdilau, mişunând uşor în sus şi-n jos pe sub mânecile cămăşilor.

Ele ne-au ajutat să ne dezvoltăm obiceiul de a merge la culcare devreme.

Scopul meu în fiecare zi era să petrec zece ore de învăţare activă a limbii sawi. Programul includea trei sau patru ore de interacţiune cu informatorii lingvistici, timp în care mă străduiam să izolez noi cuvinte, fraze şi construcţii gramaticale. Restul timpului îl petreceam vizitând locuinţele sawi şi casa bărbaţilor, călătorind împreună cu ei în junglă sau în alte sate, ascultând seara conversaţiile lor pe malul râului, încercând să intervin cu întrebări şi răspunsuri care să aibă sens pentru ei.

Fără niciun interpret care să ne ajute, adeseori am fost nevoiţi să descoperim semnificaţia cuvintelor prin pură presupunere. Calc pe un par şi se rupe. Un bărbat sawi exclamă:

— *Getar haser!*

Ştiu deja că *haser* înseamnă „nu", aşa că presupun cantor înseamnă „tare" şi că bărbatul spune că parul pe care am călcat „nu este tare"[2].

Pentru a verifica aceasta, arăt cu mâna spre un alt obiect care nu este tare şi îl descriu ca fiind *getar haser.*

Informatorul meu poate aproba, răspunzând:

— Esawab! O tai getar haser — inapi!

Apoi mă voi risca, presupunând că *esawab* înseamnă „adevărat", *o tai* înseamnă „acesta, de asemenea" şi *inapi* înseamnă „slab". întregul enunţ, conform acestei teorii, sună astfel:

— Adevărat! Acesta, de asemenea, nu este tare - este slab!

Acest mod de abordare era, în cel mai bun caz, insuficient, mai ales în etapele de început, când aveam atât de puţine indicii care să ghideze presupunerile noastre. Adeseori, o privire confuză sau un hohot de râs neîncrezător ne informa că era timpul să facem cale întoarsă şi să încercăm o altă presupunere.

′ Literalmente înseamnă „nu tare" (n.tr.)

Odată, în timp ce învăţam să vâslesc stând în picioare într-o pirogă sawi, îngustă cum era, mi-am pierdut echilibrul şi am căzut în apă. însoţitorul meu sawi clătină din cap cu tristeţe şi spuse:

— *Tuan, go nigi kabi mar jah!* Am presupus că spunea:

— „Ar fi trebuit să te apleci pe cealaltă parte!" sau: „Ai grijă la crocodili!"

însă câteva luni mai târziu, când m-am uitat peste notiţele mele, mi-am dat seama că spusese:

— Tuanule, tu ai o relaţie proastă cu canoele noastre!

Zi după zi, cuvânt după cuvânt, ne-am lărgit capul de pod lingvistic, în cele din urmă, am descoperit cuvintele sawi pentru termeni precum „bucuros", „trist", „încăpăţânat", „prostesc" şi „nervos". Acum puteam să ne descriem emoţiile!

Mai târziu, cu ajutorul altor cuvinte sawi care înseamnă „a gândi", „a se căi", „a ierta", „a judeca" şi „a iubi", am început să pătrundem în interiorul sanctuarului de expresii abstracte ale limbii. Ne puteam mişca mult mai liber... câştigam încredere... ne pregăteam. Nirvana

comunicării totale părea a fi puţin mai aproape.
Sau era, de fapt, la fel de departe ca întotdeauna?

15
Întâlniri în casa bărbaţilor

Rămăşiţele zburătăcite ale unei furtuni ce durase toată noaptea pluteau încă mânate de vânt deasupra copacilor din lemn de esenţă tare, în timp ce mă apropiam încet de casa bărbaţilor din haenam-yohwi, cu notiţele în mână, umblând în zorii zilei prin spaţiul ce mi-1 oferea un univers de bălţi, picuri de apă şi ceaţă luminoasă.
Casa bărbaţilor se înălţa deoparte lângă râu, ca un gardian sinistru al celor două şiruri gemene de case recent ridicate de către bărbaţii din Haenam şi Yohwi. Pentru un străin, o casă a bărbaţilor nu arată foarte diferit de locuinţa sawi obişnuită — doar o casă lungă ce a fost oarecum lăsată în afara şirului, probabil cu câteva cranii de om şi de animale aşezate în ghirlande la uşorii uşii, ca dovezi ale vitejiei locuitorilor ei.
Insă în ochii unui sawi, o casă a bărbaţilor nu este o simplă locuinţă. Este Partenonul culturii sawi. O sală de banchete pentru onorarea oaspeţilor distinşi. Un consiliu de experţi care urzesc planuri de război. Un forum al retoricii, al umorului obscen şi al lăudăro-şiei stridente. Un refugiu pentru ocazionale legături homosexuale. O casă de măcel pentru ospeţe canibalice.
Mi-am propus să o transform într-un Areopag[1] în care să-L proclam pe Fiul Dumnezeului celui Viu. O poartă prin care Evanghelia

Areopagul era un consiliu şi tribunal suprem în Atena antică, o adunare de savanţi, de artişti de mare valoare. Apostolul Pavel a vorbit în Areopag despre singurul Dumnezeu adevărat în cultura politeistă a grecilor din acele timpuri (n.tr.).

urma să ajungă, în cele din urmă, la fiecare şemineu ce fumega în casele celor din Haenam şi Yohwi. însă acest lucru nu avea să se întâmple fără o trudnică sforţare.
Primul obstacol era limba. Vorbirea limbii sawi se dovedea a fi mult mai mult decât un exerciţiu de înşiruire a unor simpli termeni. Un singur cuvânt se dovedea adeseori a fi doar o rădăcină la care putea fi ataşat un număr aparent nelimitat de sufixe sau o înlănţuire de sufixe. Fiecare verb, de exemplu, are nouăsprezece timpuri verbale doar la conjugarea la modul indicativ. Până în acel moment izolasem funcţiile doar a unei treimi din acele nouăsprezece timpuri. De asemenea, fiecare dintre cele nouăsprezece timpuri există atât într-o formă de persoana întâi, cât şi într-o formă ce nu include persoana întâi, creând un total de treizeci şi opt de terminaţii verbale din care trebuia să aleg de fiecare dată când doream să fac o simplă afirmaţie la modul indicativ în limba sawi.
Un alt grup de terminaţii verbale începea să se contureze treptat ca modul subjonctiv[2] al limbii, un sistem prin care se puteau exprima termenii precum: „dacă", „aş fi putut să (fac)", „aş fi (făcut)" şi „ar fi trebuit să (fac)". Mai mult, începeam să sesizez anumite nuanţe ale unui mod imperativ exprimat printr-o structură de sufixe aplicabile la persoana întâi singular şi plural şi la persoana a treia[3], precum şi exprimarea unui ordin la persoana a doua.
După câte se părea, anumite rădăcini verbale deveneau spectre etimologice care îşi puteau asuma oricare dintre cele cincisprezece forme diferite, chiar înainte de a fi extinse prin sufixe. O formă a rădăcinii declara subiectul la singular, alta la plural. Altele indicau o acţiune îndreptată spre un complement care era fie la singular, fie la plural. Alte forme semnalau

acţiuni care puteau fi obişnuite, în

[2] Modul subjonctiv din limba engleză corespunde, în limba română, atât modului conjunctiv, cât celui condiţional-optativ (n.tr.).
[3] In limba engleză, imperativul este exprimat şi prin expresiile „let me", „let us", „let him" la persoana întâi şi a treia, ceea ce în limba română se traduce prin „hai să", „haideţi să". In limba română, modul imperativ nu are forme pentru persoana întâi şi a treia, ci numai pentru persoana a doua, singular şi plural (n.tr.).
desfăşurare, repetate, reciproce, experimentale, concluzive, parţiale, excesive sau întrerupte. In limba sawi, fiecare înşiruire trebuie să fie în ordine temporală corectă, fără omisiunea vreunei etape. Gramatica este corespunzător organizată pentru a manevra într-o mod fluent şi graţios lungi secvenţe ce exprimă acţiuni.
Fiecare enunţ trebuie clasificat ca informaţie directă sau indirectă. Limba sawi nu permite cuiva să-şi asume meritul pentru gândurile altcuiva. Şi nici nu permite unei persoane să se sustragă de la responsabilitatea propriilor declaraţii. Detestă imprecizia. Nu tolerează niciun nonsens. S-ar opune unei traduceri a romanului „Alice în Ţara Minunilor" la fel cum uleiul se opune apei. De o precizie chirurgicală, scopul ei este descrierea tranzistorizată.
Câteodată simţeam că circuitele creierului meu urmau să se scurtcircuiteze înainte să ajung să stăpânesc limba sawi. Totuşi, învăţarea ei a fost o aventură minunată. Adeseori mă simţeam cum trebuie să se simtă un matematician în timp ce abordează o problemă şi sparge codul unor noi formule care funcţionează ca într-o lume magică.
Limba sawi are un vocabular încântător de specific. In limba engleză, îţi deschizi ochii, inima, o uşă, o cutie de conserve sau mintea cuiva, toate cu un singur verb banal - „a deschide"[4]. Insă în limba sawi, *fagadon* ochii, *anahagkon* inima, *tagavon* o uşă, *tarifan* o cutie de conserve şi *dargamon* mintea cuiva.
Dacă cineva mi-ar fi arătat o formulare gramaticală în limba sawi şi mi-ar fi cerut să ghicesc tipul de persoane care au dezvoltat-o, m-aş fi gândit la o rasă de filosofi pedanţi, obsedaţi de grija extrem de minuţioasă de a manevra eficient cantităţi imense de detalii.
Cu toate acestea, la o analiză mai fină, aş fi presupus că erau şi poeţi - o întreagă subclasă de verbe sawi este dedicată personificării obiectelor neînsufleţite, cărora li se atribuie capacitatea de a vorbi! Dacă o floare are un miros plăcut, ea spune *foklfok!* nărilor tale. Este şi frumoasă? Atunci spune *ga! ga!* ochilor tăi. Când o stea străluceşte, îţi şopteşte *sevair! sevair!* Dacă îţi sclipesc ochii, ei spun *si! si!*

[4] în limba română se aplică aceeaşi regulă (n.tr.).

Dacă noroiul pleoscăie în jurul picioarelor tale, murmură *sos! sos!* In universul sawi, nu numai omul, ci toate lucrurile comunică.
Căţărându-mă pe un stâlp din lemn cu trepte crestate, am intrat în casa bărbaţilor şi m-am aşezat pe o rogojină, printre bărbaţii din Haenam şi Yohwi. Aceştia nu arătau ca filosofi-poeţi, aşa cum ar fi sugerat limba pe care o vorbeau. Simţeam că stau în prezenţa unui mister. Cum putea o cultură dedată primitivismului să dezvolte o limbă atât de rafinată, logică şi eficientă? Probabil că rapiditatea gândirii şi reflexele ascuţite, nevoite să supravieţuiască într-un context violent au contribuit totodată şi la generarea unei eficiente lingvistice.
Sau poate era limba lor un artefact al unei epoci anterioare, de aspiraţii mai complexe? Observasem deja că poporul sawi avea o stimă adâncă, aproape obsesivă, pentru strămoşii lor. Probabil că motivaţia acestui lucru era mai mult decât pur sentimentală.
Timp de câteva minute am rămas tăcut în mijlocul lor, acomo-dându-mă din nou cu caracterul bizar al bărbaţilor cu care trebuia să comunic şi chiar cu atmosfera sinistră din casa bărbaţilor, cu craniile ei cu orbite sumbre, cu uneltele de luptă, rogojinile împletite, focurile pâlpâitoare şi pânzele de păianjeni încărcate de fum solidificat.
In ciuda multor aspecte ale vieţii lor care îmi dădeau fiori, era imposibil să nu-i respect pe bărbaţii din jurul meu. Fiecare dintre ei era un naturalist desăvârşit, versat din copilărie în

denumirile şi trăsăturile sutelor de specii de floră şi faună. Oricare dintre ei putea supravieţui independent într-o sălbăticie în care eu, izolat de ajutorul din afară, aş fi murit.
Erau, în mod evident, bărbaţi de mare vitejie şi de o voinţă oţe-lită. Puteau să se mişte uşor printr-o ploaie de săgeţi sau să rişte eviscerarea prin perforarea abdomenului de colţii înfiorătorilor mistreţi sălbatici. Chiar mai remarcabil decât atât, ei puteau transforma o pustietate aparent ostilă într-un supermarket îmbelşugat, unde bunurile se puteau lua pe gratis, fără a distruge prin asta habitatul.
In esenţă, existau două presupuneri pe care le împărtăşeam cu tribul sawi - credinţa într-o lume supranaturală şi importanţa interacţiunii dintre acea lume supranaturală şi oameni. Sawii credeau într-o

ierarhie de demoni indiferenţi, dacă nu chiar răuvoitori şi în spiritele celor morţi. Eu mă încredeam într-un Dumnezeu infinit şi în acelaşi timp personal, care iubeşte dreptatea şi mila. Sawii erau convinşi că nicio nenorocire nu se întâmpla accidental, ci era, fără excepţie, cauzată de spirite demonice care puteau fi stârnite sau împăciuite prin vrăjitorie. Eu eram încredinţat că toate lucrurile erau poruncite sau permise de către o Providenţă divină care, la rândul ei, putea fi influenţată prin rugăciune.
Dincolo de acest punct, nu prea exista vreo perspectivă comună în viziunea noastră, a fiecăruia, asupra lumii. Desluşeam astfel o barieră mai mare decât cea de comunicare. Intr-un fel sau altul, trebuia să construiesc, într-un mod relevant pentru ei, o punte peste această prăpastie.
Am aşternut înaintea mea câteva notiţe şi am început discuţia. Mai întâi, am inventat un nume pentru Dumnezeu în limba sawi — *Myao Kodon,* „Spiritul Suprem". Apoi am încercat să-L descriu. Le-am explicat că El nu exista numai într-un buştean afundat în pământ sau într-un palmier de sago, precum *hamars* ai sawilor, ci în schimb umplea întregul cer şi tot pământul.
— De fapt, am adăugat eu, noi stăm aici, înăuntrul Lui, chiar
acum!
Se uitară fără să vrea înjur, tresărind la acest gând.
— In cazul spiritelor *hamars,* am continuat, voi folosiţi vrăjitoria pentru a le împiedica să intre în satele voastre, casele voastre şi chiar în trupurile voastre. Dar nu există niciun farmec, niciun obiect fetiş care să-L poată ţine la distanţă pe *Myao Kodon.* El nu Se poticneşte în nicio vrăjitorie. El este peste tot şi nimeni nu poate scăpa de El vreodată.
O privire de vulnerabilitate apăru pe câteva chipuri.
— Şi fiindcă toate — soare, lună, starea vremii, râuri, junglă, animale şi oameni - sunt înăuntrul Lui, El ştie totul despre toate. El ştie ce spune, ce face şi ce gândeşte fiecare. Noi nu-L putem vedea, dar El ne vede pe noi! De asemenea, El controlează totul, la fel de uşor cum voi controlaţi mişcările propriilor voştri muşchi. Fără El,

vântul nu poate să sufle, nici ploaia să cadă. Soarele nu poate să strălucească, nici luna nu poate să răsară fără puterea Lui. Plantele nu ar putea creşte şi nici bebeluşii nu ar putea fi zămisliţi fără purtarea Lui de grijă.
Kani şi alţii se aplecară înainte, ascultând. Până acum primiseră doar materie brută din lumea exterioară. Acum auzeau idei. Păreau entuziasmaţi.
In timp ce continuam, un bărbat pe nume Gar veni şi se aşeză cu faţa la mine. După ce absorbi fiecare propoziţie, se întoarse spre tovarăşii lui şi repetă cu atenţie ceea ce spusesem. Adeseori refor-mula cuvintele mele într-o exprimare mai clară, adăugând propriile comentarii interpretative - dintre care unele erau amuzant de eronate.
Era o dovadă de politeţe, deşi la început mi s-a părut derutant, însă după aceea am devenit extrem de mulţumitor pentru acest obicei. Faptul că îl ascultam pe Gar reformulându-mi gândurile mi-a oferit o înţelegere inestimabilă a mentalităţii sawi. Totodată, îmi acorda timp să elaborez sintaxa pentru următoarea mea propoziţie.
întâlniri în casa bărbaţilor

163
Mai important decât atât, de fiecare dată când Gar repeta ceea ce spuneam, întărea cu fermitate mesajul într-un mod care nu genera plictiseală.
Enunţ după enunţ, am amplificat contrastul dintre spiritele meschine, sarcastice, pe de o parte, al căror spectru terifiant acoperea fiecare aspect al vieţii sawi, şi Dumnezeul infinit, creativ, pe de altă parte, a cărui dragoste pentru dreptate şi milă L-a atras într-o urmărire profund sacrificială a oamenilor pierduţi. Voiam să le ofer un fundament cu un orizont larg şi limpede care să îi încurajeze înspre o alegere liberă între aceste spirite şi Dumnezeu. Unii dintre bărbaţi păreau dezinteresaţi. Alţii ascultau cu gura căscată de uimire, ca şi cum erau uimiţi să audă în limba lor concepte la care ei, posesorii limbii, nu visaseră niciodată.
Am vorbit despre cum Dumnezeu l-a creat pe om în mijlocul unei lumi darnice şi îmbelşugate, despre apariţia răului în comunitatea omenească, de promisiunea străveche a unui Eliberator şi, în cele din urmă, despre apariţia minunată a acelui Eliberator. Mă apropiam de punctul culminant al povestirii, descriind lucrarea lui Isus în mijlocul poporului evreu, când, brusc, Maum căscă zgomotos şi se întinse după cuţitul său şi o bucată de lujer de viţă despicat care se aflau lângă el, pe rogojină.
Apucând strâns un capăt al lujerului între degetele de la picioare, trase de el tare şi începu să-l cureţe cu cuţitul său. Făcea o nouă coardă de arc. Părea să-şi fi pierdut complet atenţia.
Alţii, de asemenea, îşi reluară micile lor conversaţii. Simţeam că, dacă aş fi vorbit despre asmaţi, kayagari şi auyu în loc de evrei, ar fi continuat să asculte. In orice caz, epuizasem capacitatea lor de atenţie. Indiferent cine erau evreii, aceştia păreau să fie îngrozitor de departe.
în vizitele ulterioare, am dezvoltat mai departe subiectul vieţii şi lucrării lui Isus, încercând să pun bazele realităţii şi importanţei Lui în vieţile lor, însă fără un succes vizibil. Sawii nu erau obişnuiţi să se transpună cu gândul în alte culturi şi circumstanţe atât de respingător de diferite de a lor.
O singură dată reuşisem să provoc prin prezentarea mea un ecou răsunător din partea lor. Descriam felul în care Iuda Iscarioteanul
164
Copilul păcii
II trădase pe Fiul lui Dumnezeu. Când eram aproape la jumătatea descrierii, am observat că toţi ascultau absorbiţi. Remarcaseră detaliile: timp de trei ani Iuda II însoţise îndeaproape pe Isus, împărţind cu El aceleaşi bucate, bătătorind împreună acelaşi drum.
Era extrem de greu de crezut că vreun asociat al lui Isus ar fi putut concepe ideea trădării unei asemenea personalităţi impresionante. Iar dacă cineva *totuşi* concepuse această idee, ar fi fost cel mai puţin probabil ca unul din cercul apropiat de ucenici de nădejde ai lui Isus să aleagă să facă aşa ceva. Şi totuşi, Iuda, unul dintre ucenicii lui Isus, alesese să-L trădeze şi făcuse această faptă groaznică singur, fără ca vreunul din ceilalţi ucenici să fi suspectat complotul său.
In punctul culminant al poveştii, Maum fluieră de admiraţie. Kani şi mulţi alţii îşi atinseră pieptul cu vârful degetelor, copleşiţi de un sentiment de uimire şi respect. Ceilalţi râdeau pe înfundate.
La început stăteam acolo nedumerit. Apoi am înţeles. *îl aclamau pe Iuda ca fiind eroul poveştii!* Da, pe Iuda, pe cel pe care îl prezentasem drept duşmanul adevărului şi al bunătăţii, motivat de porniri satanice!
Fiori reci îmi trecură prin şira spinării. Am încercat să protestez, spunându-le că Isus era bun. El era Fiul lui Dumnezeu, Mântuitorul. Era greşit să-L trădezi. Insă nimic din ce am spus nu putea şterge sclipirea de plăcere sălbatică din ochii lor.
Kani se aplecă înainte şi exclamă:
— Asta da, o adevărată *tuwi asonai man!*
Orice ar fi însemnat *tuwi asonai man,* era de apreciat.
M-am ridicat şi am părăsit casa bărbaţilor, apăsat de un sentiment de deznădejde. M-am uitat pe ţărmul opus al mlaştinii la mica locuinţă pe care o construisem. Se profila în faţa ochilor mei ca un monument al inutilităţii. Carol distribuia medicamente pe terasă, în timp ce Stephen se juca pe o rogojină lângă ea. Era aceasta limita superioară a binelui pe care îl puteam face

pentru sawi? Să aducem sănătate fizică trupurilor lor, în timp ce esenţa fiinţei lor rămânea distantă şi de neatins?
Pe când eu mă îndreptam spre casă, bărbaţii încă discutau pe tema poveştii şi râdeau de situaţie. Ajuns singur în odaia mea de lucru, am început să mă rog. Insă pe când mă rugam, sintagma misterioasă

1

a lui Kani se derula încontinuu în mintea mea. După ceva vreme, am luat un stilou şi am scris ciudata expresie pe un cartonaş de notiţe.
Tuwi asonai man! Părţile ei de bază erau destul de simple. *Tuwi* înseamnă „porc". *Ason* înseamnă „a prinde", iar cu terminaţia *-ai* -„a fi prins". *Man* înseamnă doar „a face".
— A fi prins un porc, pentru a face... Pentru a face ce anume? Am mers până la uşă şi l-am chemat pe unul dintre informatorii
mei lingvistici, pe Narai. Când a ajuns, l-am rugat să-mi explice ce înseamnă *tuwi asonai man.* Narai se uită pe fereastră şi îmi arătă cu bărbia spre un porc tânăr pe care Hato îl prinsese mai devreme în junglă. Domesticit, hoinărea acum liber prin curtea satului.
— Tuanule, după ce Hato a prins mai întâi acel porc, 1-a ţinut în propria lui casă, 1-a hrănit cu mâna lui şi 1-a protejat de câinii satului. Acum că umblă încoace şi încolo, încă îi mai aruncă resturi de mâncare în fiecare zi. Porcul se simte în siguranţă, protejat şi bine hrănit. E liber să vină şi să plece când vrea. Dar într-o zi, când porcul va fi mare, ce se va întâmpla cu el?
— Hato şi familia lui îl vor tăia şi-1 vor mânca, am răspuns eu.
— Dar are acum porcul vreun semn de averizare despre ce se va întâmpla?
— Niciunul.
— Exact! aprobă Narai. *Tuwi asonai man* înseamnă să faci cu un om ce face Hato cu acel porc
— *să-l îngraşi cu prietenie pentru o măcelărire neaşteptată*
Narai stătea şi urmărea efectele cuvintelor lui asupra chipului meu.
— Lucrul acesta chiar se întâmplă? am întrebat eu naiv.
— Sigur că da, răspunse el rapid şi începu să povestească despre un străin care obişnuia să vină des în vizită la Haenam. La prima lui vizită, fusese ospătat regeşte, flatat cu laude şi invitat să se întoarcă din nou şi din nou. Povestea se sfârşi când gazdele acelui om deve-niră măcelarii lui, când cel hrănit ajunsese hrană.
Narai continuă povestea trădării rudelor lui Mahaen din Wasohwi de Kani şi Mahaen. La încheierea poveştii am rămas mut de uimire.
— Dar dacă Mahaen a comis o asemenea crimă, am îndrăznit eu, de ce este atât de popular printre voi? De ce atâţia bărbaţi i-au promis că îi vor da lui fiicele în căsătorie?

Privirea din ochii lui Narai îmi spunea că el pur şi simplu nu înţelegea nicio noimă în întrebarea mea. Iar aceasta era un răspuns în sine.
In timp ce Narai continua să relateze alte exemple clasice de trădare sawi, eu mă gândeam intens. Vedeam acum că sawii nu erau numai cruzi, ci *onorau* cruzimea. Plăcerea lor supremă depindea de nefericirea şi disperarea altora. Depăşiseră demult ceea ce ei considerau a fi conceptul unui om de rând asupra crimei şi adoptaseră un stil de viaţă radical, în care trădarea era idealizată ca virtute, ca scop al vieţii.
Uciderea făţişă nu mai reprezenta pentru ei o plăcere reală. Ar fi riscat chiar să lase o victimă anume să scape pentru a urmări idealul mai sofisticat exprimat prin *tuwi asonai man.* Acesta era motivul pentru care povestea lui Iuda Iscarioteanul îi stârnise. Atinsese miezul psihicului lor, stimulând o reacţie adâncă, aproape subliminală.

Iuda era un super-sawi! Iar Cristos, obiectul trădării lui Iuda, nu însemna nimic pentru cei din casa bărbaţilor.
Sarcina mea era să schimb complet sensul situaţiei. Pe baza Scripturii, nu putea exista niciun compromis, nicio numărătoare uşor de făcut a convertiţilor care încă mai alimentau o asemenea filosofie tragică. însă cum putea un singur bărbat şi soţia lui să schimbe semnificaţia viziunii asupra lumii şi vieţii a unui întreg popor, o viziune care fusese deja adânc statornicită în psihicul lor colectiv, probabil milenii la rând?
Ştiam, adânc înăuntrul meu, că simpla recitare a Evangheliei nu avea să fie de ajuns. Nici nu aveam de gând să recurg la metoda „şcolarizării" folosită de unii, prin care se renunţă la generaţia actuală, considerată imposibil de educat, punându-se în schimb accentul asupra înrolării a sute de copii în şcoli, unde o influenţă creştină constantă, de-a lungul a multor ani, are ca scop victoria pentru a doua sau a treia generaţie.
Eu voiam să câştig *această* generaţie de sawi. Şi voiam să-i câştig pe propriul lor teritoriu şi chiar lângă vetrele lor. Dacă Evanghelia nu putea câştiga oameni ca Mahaen, Kani, Hato şi Kigo, atunci nu era mesajul care pretindea că este.
Eu eram dispus, dar aveam şi multe piedici. Nu ştiam cum să rezolv o enigmă culturală ca aceasta. M-am îndreptat spre casă pentru prânz, suspinând în sinea mea. „Doamne, în tot timpul şi spaţiul existente, a întâlnit vreodată mesajul Tău o viziune asupra lumii mai ostilă decât aceasta? Ar putea exista o viziune asupra lumii mai antagonistă Evangheliei? Şi s-a confruntat vreodată un om cu o problemă de comunicare mai mare decât aceasta pe care mi-ai încredinţat-o mie?"
Să-1 luăm ca pildă pe Ioan Botezătorul. Problema lui de comunicare era o nimica toată, comparativ cu a mea. El a propovăduit un botez al pocăinţei pentru iertarea păcatelor unui popor deja familiarizat cu ritualul botezului şi cu concepte precum „pocăinţă" şi „iertarea păcatelor".
El a proclamat venirea lui Mesia unui popor care aşteptase mii de ani să apară Mesia! Iar când Mesia a apărut, Ioan nu a trebuit decât să declame o propoziţie, şi orice evreu care se afla în raza de propagare a acesteia era informat cu privire la rostul venirii lui Mesia: „Iată Mielul lui Dumnezeu care ridică păcatul lumii!"
Ioan a strigat o dată, a aşteptat o zi, iar apoi a declarat a doua oară: „Iată Mielul lui Dumnezeu!" Comunicarea lui a fost atât de eficientă, încât doi dintre propriii lui ucenici l-au părăsit imediat şi L-au urmat pe Isus!
Din moşi strămoşi, sacrificarea mielului fusese o parte integrantă a culturii ebraice. Era un lucru căruia oamenii îi erau deja devotaţi intelectual şi emoţional. însă poporul sawi nu auzise niciodată de un miel şi, după câte puteam să-mi dau seama, nici nu aveau noţiunea unui substitut inocent care să moară pentru păcatul celor vinovaţi.
Să luăm cazul lui Isus însuşi. La o primă vedere, s-ar crede că orice persoană care începe o lucrare atât de unică precum era a Lui ar avea de înfruntat o colosală barieră de comunicare. De fapt, El Se bucura de acelaşi avantaj al comunicării pe care îl valorificase Ioan Botezătorul înaintea Lui.
Pentru Nicodim, Isus S-a asemănat pe Sine cu şarpele de aramă pe care îl ridicase cândva Moise pe un stâlp, pentru ca evreii care erau atunci pe moarte din cauza muşcăturilor de şarpe să îl poată privi

şi să fie vindecaţi. Nicodim nu avea cum să nu înţeleagă. Isus este ţinta credinţei spre care trebuie să ne uităm toţi, ca să nu pierim.
Pentru Natanael, El S-a asemănat pe Sine scării pe care patriarhul Iacov o văzuse într-un vis, scara pe care urcau şi coborau îngerii lui Dumnezeu. Natanael nu avea cum să nu înţeleagă: Isus este mijlocul de comunicare între Dumnezeu şi om.
Pentru mulţimile de evrei care căutau provizii miraculoase de hrană, El a devenit adevărata mană din cer, spunându-le: „Moise nu v-a dat pâinea din cer... Pâinea lui Dumnezeu este aceea care se coboară din cer şi dă lumii viaţă."

In mod evident, fusese deja aşezat un considerabil fundament pentru a-i pregăti pe evrei să-L recunoască pe Mesia al lor. Dumnezeul suveran turnase acea temelie cu milenii în urmă, dezvoltând în cadrul culturii ebraice zeci de analogii ale mântuirii care arătau spre El. Ioan Botezătorul şi Isus au avut un impact nemăsurat, lămurind cine era împlinirea perfectă, personală a acelor analogii ale mântuirii. La urma urmei, acestea fuseseră puse acolo cu mii de ani înainte de sosirea lor, pentru a fi valorificate la momentul potrivit şi exact în acest mod! Evanghelia, venind ca mesaj dintr-o altă lume, a obţinut prima sa cucerire etnică, nu numai prin demonstraţia miracolelor, ci, chiar mai important, prin însuşirea dinamică a analogiilor ebraice ale mântuirii. Aceasta fusese strategia aleasă de Dumnezeu pentru a-L prezenta pe Cristos.
Prin această strategie, problema de comunicare a lui Ioan Botezătorul, a lui Isus şi a apostolilor Săi fusese redusă la minim. După aceea a venit autorul Epistolei către evrei din Noul Testament pentru a dezvolta această strategie cu o profunzime şi mai mare.
Şi chiar şi atunci când Evanghelia a ajuns la greci, apostolul Ioan a putut să-L prezinte acestora pe Cristos drept *Logos,* preluând un termen tocmai din propria lor filosofie elenă: „La început era *Logos* şi *Logos* era cu Dumnezeu şi *Logos* era Dumnezeu!... *Logos* S-a făcut trup şi a locuit printre noi."
Insă mie mi se părea, în timp ce priveam melancolic la casa bărbaţilor din Haenam de pe cealaltă parte a mlaştinii, că Dumnezeu nu Se ostenise să-i pregătească pe sawi într-un mod similar pentru
sosirea Evangheliei. Pe evrei... da! Pe greci... da! Şi chiar propriii mei strămoşi anglo-saxoni avuseseră dinainte termenul păgân de *zeu*[5], un termen pe care cineva şi—l apropriase încântat pentru a ne învăţa ceva superior venerării copacilor şi pietrelor.
Insă poporul sawi nu avea niciun nume pentru Dumnezeu. Nici măcar conceptul de Dumnezeu. Nici ritualul de sacrificare a unui miel care să-i înveţe nevoia de ispăşire. Nicio analogie a mântuirii pe care să o pot folosi.
Părea ca şi cum Dumnezeu mă condusese la capătul pământului şi mă lăsase să lupt singur cu o problemă de comunicare mai mare decât oricare alta cu care El le ceruse profeţilor sau apostolilor să se confrunte. Sau înţelesesem eu greşit situaţia?
Fără îndoială că harul Său urma să găsească o cale de a răzbi şi până la sawi. Trebuia să existe o cale, dar care putea fi aceasta?
— Doamne, m-am rugat eu cu voce tare în timp ce îmi continuam drumul, am nevoie de ajutorul Tău!
Carol asculta cu îngrijorare când, la masa de prânz, îi explicam natura problemei cu care ne confruntam.
— Crezi că există vreo posibilitate ca ei să... ?
— ... să ne îngraşe/x? *noi ca* prietenie pentru măcelărire? am spus eu. Foarte posibil că le-a trecut prin minte gândul acesta, dar faptul că noi suntem singura lor sursă de topoare de oţel este probabil un mare avantaj în favoarea noastră, cel puţin deocamdată. Ce mă preocupă pe mine cel mai mult este cum să desfiinţăm această idealizare a trădării înainte să ne desfiinţeze ea pe noi!
— Dumnezeu are întotdeauna o soluţie, spuse Carol cu înţeles. Trebuie să existe o soluţie.
Am consimţit, spunând că, dacă Isus ar fi prezent în mod fizic în casa bărbaţilor din Haenam, nicio piedică nu L-ar putea opri. Chiar dacă ar exista o singură soluţie, El ar descoperi-o precis. însă Isus nu era acolo în formă fizică.
' In engleză, cuvântul pentru „Dumnezeu" *(God)* şi pentru „zeu" *{god;* este acelaşi.

Erau doar un bărbat şi o femeie care sperau să se califice ca reprezentanţi ai Lui, care aveau încrederea că Duhul lui Isus trăia şi lucra în ei. Aşa că acel Duh trebuia să le reveleze aceeaşi cheie pe care Domnul lor ar fi folosit-o, fiindcă altfel nu exista nicio speranţă.
Văzându-ne total dependenţi de Dumnezeu, ne-am propus să ne punem *speranţa* în acea cheiţă. Nu puteam bănui ce formă va lua aceasta. Ştiam doar că va fi de la Dumnezeu şi va avea binecuvântarea Lui.
A doua zi izbucniră din nou lupte foarte serioase între Haenam si Kamur.

16 în majoritatea culturilor, antrenarea pentru război, în cazul în care aceasta este o obligativitate, nu începe decât la vârsta adolescenţei. La poporul sawi, antrenarea pentru război începe din fragedă pruncie.
Deseori am văzut câte un tată repetând continuu o poruncă unui fiu de trei sau patru ani în timp ce copilul îşi ignora tatăl ca şi cum acesta nu ar fi fost acolo. In zadar l-ar fi dojenit sau amenințat părintele, care se întorcea mai apoi şi se lăuda unui prieten că fiul lui este cu adevărat *kwai,* „cu voinţă puternică". Iar fiul auzea lauda tatălui său.
Orice copil sawi ştie că, dacă se isterizează destul de violent, va obţine ceea ce vrea. Am văzut chiar copii mici, care nu învăţaseră încă să înoate, aruncându-se în râu pentru a-1 sili pe un părinte sau pe un frate să alerge într-un suflet să-i scoată de acolo.
în rarele ocazii în care un părinte îl loveşte pe vreunul dintre copiii săi cu intenţia reală de a-1 pedepsi, copilul întoarce adeseori lovitura sau cel puţin se înfurie convulsiv pentru a-1 face pe părinte să cedeze. Părintele acceptă această reacţie, încurajând astfel o atitudine similară data viitoare. în general, pedepsirea unui copil este dezaprobată, iar motivul invocat este *mesu furamake gani,* „ca nu cumva să-i frângi spiritul". Să o numim disciplină inversă.
Copilul sawi este antrenat să-şi impună voinţa prin ingenua forţă a violenţei şi a acceselor de furie. Este constant întărâtat să recurgă
171
172
Copilul păcii
Criză pe malul Kronkelului
173
la *otaham,* „răzbunare", de fiecare dată când i se face un rău sau este insultat. El are, de asemenea, pilda vie a propriilor părinţi, care recurg la represalii violente împotriva a tot ce îi ofensează, fără a mai menţiona permanenta recitare a poveştilor şi a legendelor care ridică în slăvi violenţa şi trădarea ca obligaţii tradiţionale.
Produsul rezultat în urma a şaisprezece sau optsprezece ani de programare sistematică în acest spirit, avea să fie un tânăr bărbat cu un instinct de luptător atât de adânc imprimat, încât uneori nici chiar preocuparea firească pentru autoconservare nu îl poate suprima. Pe lângă aceasta, în primitiva regiune de sud-vest a Noii Guinei, copiii crescuţi după un oricare alt standard ar deveni rapid prada legitimă a duşmanilor lor.
Nu trebuie să ne mire, în acest caz, că sate întregi de astfel de bărbaţi se mânie cu suliţe şi cu săgeţi la simpla slobozire a unui cuvânt nepotrivit. Nu era surprinzător, din moment ce trăiam în mijlocul a *trei* sate de astfel de oameni, nici faptul că numărasem paisprezece lupte purtate în raza vizuală a casei noastre în decursul primelor două luni în care am locuit printre sawi. După aceea am pierdut şirul.
Aceasta nu includea certurile familiale obişnuite, în care un soţ, de exemplu, îşi pedepsea soţia trăgându-i o săgeată prin braţ sau prin picior. Sau o bătea peste spate cu o legătură de nuiele în flăcări. Sau o forţa să stea într-un colţ cu ochii fixaţi la perete, zile la rând, lovind-o zdravăn de fiecare dată când îndrăznea să se uite înjur la copiii ei sau la alte rude - o pedeapsă numită *yukop hauhuyap,* aplicată de obicei nevestelor tinere cărora le fugeau ochii prea des la bărbaţii străini.
Ne obişnuiserăm cu spectacolul aproape zilnic al sângelui. Cu tropăitul ca de tobe al picioarelor care se grăbeau spre război. Cu răcnetul unificat al mulţimilor de bărbaţi întărâtaţi. Cu răpăiala corzilor de arc şi cu bufniturile bâtelor care izbeau cu un zgomot surd în carnea oamenilor. Cu ţipetele ascuţite ale femeilor care băteau cu beţe de săpat sago în pereţii din ramuri de sago ai caselor lor lungi, protestând asurzitor împotriva vreunei nedreptăţi.
Dacă tribul sawi şi altele asemenea lui ar fi dezvoltat tehnologia de război a secolului al douăzecilea având ca aliat psihicul lor subliminal de ucigaşi, ar fi generat un genocid pentru jumătate din planetă. Să încerci să înfrânezi o asemenea cultură de la violenţă

şi contra-violenţă era ca şi cum ai încerca să forţezi mai multe sute I de computere să efectueze o funcţie exact invers decât au fost ele programate iniţial.
Din când în când aveam un oarecare succes. De exemplu, atunci când Atae anunţase că dorea să o aibă pe singura soţie a lui Şamani ca a treia lui soţie, iar dacă lui Şamani nu-i convenea,

putea să se împotrivească şi să fie omorât. M-am urcat în casa lui Atae, am stat jos cu el lângă vatra lui şi am început să-1 conving de faptul că-1 aştepta judecata lui Dumnezeu dacă îi făcea lui Şamani o asemenea nedreptate. Atae stătea acolo clipind de uimire, pe măsură ce cuvintele mele îşi găseau un ecou în mintea lui. Avea pregătite arcul şi săgeţile, aşezate peste poala sa, aşteptându-1 pe Şamani să sosească pentru confruntarea finală.
— Dacă eu, un tuan, sunt fericit cu o singură soţie, tu de ce ai nevoie de trei? l-am întrebat eu, folosind toate tipurile de influenţă la care mă puteam gândi. Acum că au ajuns până la tine cuvintele lui Isus, eşti mai responsabil decât erai înainte. II vei jigni îngrozitor pe *Myao Kodon* dacă faci asta.
A funcţionat. Acea bănuială obsedantă că tuanul avea probabil legătură cu puteri supranaturale pe care poporul sawi nu le descoperise încă, plus puternica impresie că tuanul nu era pur şi simplu de partea lui Şamani, ci era preocupat, în mod personal, şi de binele lui Atae însuşi, câştigaseră victoria.
Era deja ziua în amiaza mare. Şamani apăru, orbit de furie. Era un bărbat subţirel, bolnăvicios şi nu s-ar fi putut măsura cu Atae. Spre uimirea satului, Atae ţinu un discurs public, retractând anunţul de dinainte. Pentru a nu se face de râs, preciza că se răzgândise numai „din respect pentru tuanul Don". Spre surprinderea mea, Atae şi Şamani deveniră curând prieteni apropiaţi. Acelaşi lucru s-a întâmplat cu mine şi Atae.
însă nu a fost întotdeauna atât de uşor. într-o bună zi, prietenul nostru zâmbitor, Er, aproape a fost ucis. îi făcuse avansuri unei fete, când deodată tatăl, unchii şi fraţii ei s-au întors împotriva lui. Aceştia înfipseră trei săgeţi în trupul lui Er înainte ca eu să-1 pot scăpa. Hidroavionul MAF era în trecere, aşa că l-am sunat pe pilotul George Boggs şi am solicitat un zbor medical care să-1 ducă pe Er

la un spital misionar, situat la o sută cincizeci de kilometri spre nord, unde vârfurile ghimpate adânc inserate puteau fi îndepărtate pe cale chirurgicală. In zece minute, avionul ateriza pe Kronkel, iar până atunci eu le înduplecasem pe toate rudele lui Er să-1 lase să fie dus pentru a fi operat.
Sau aşa crezusem eu. în timp ce George decola în josul porţiunii *kidari,* ducându-1 pe Er într-un tărâm necunoscut, am auzit în spatele meu un strigăt de furie. Fratele mai în vârstă al lui Er, Ama, îşi încordase arcul şi ţintea o săgeată spre mine.
— L-ai trimis pe fratele meu departe! ţipă el. Nu îl voi mai vedea niciodată pe fratele meu!
înainte de a-şi lansa săgeata, mai mulţi bărbaţi sawi îl trântiră la pământ şi îl dezarmară rapid, sărind asupra lui şi placându-1[1].
După aproximativ o săptămână, MAF ni-1 înapoie pe Er, sănătos şi fericit, etalând cu mândrie cele trei vârfuri de săgeată care fuseseră cumva îndepărtate din trupul lui „în timp ce dormea". Relată, de asemenea poveşti uluitoare despre vârfuri muntoase înalte, despre un pământ acoperit cu pietre - o raritate în acel ţinut mlăştinos - şi despre prietenoşii (creştinii) oameni ai tribului dani, care îl primiseră ca pe un frate.
Mai târziu, l-am auzit pe Ama, cel care mă amenințase, că încearcă să facă un târg cu un alt bărbat sawi, spunându-i:
— Hai să ne rănim unul pe altul, ca să putem merge amândoi unde a mers Er!
Ama era din nou cel care precipita acum cea mai serioasă luptă pe care o văzusem până în acel moment, în cinci luni petrecute pe malul Kronkelului. Supărându-se din cauză că un tânăr din Haenam îi spusese „piele de şopârlă", Ama îi ralie pe tinerii bărbaţi din Kamur şi atacă Haenamul. Mai târziu, se implicară căpeteniile din ambele sate, iar de data aceasta era clar că nu puteau fi convinşi să renunţe până nu reuşeau să cauzeze pierderi grave taberei inamice.

[1] Autorul face o analogie cu jocul de rugby - „a placa" înseamnă, în rugby, a opri un jucător să pătrundă spre poarta adversă, imobilizându-1 cu mâinile.
Timp de cinci luni de zile ne străduiserăm din greu să împiedicăm moartea cauzată prin violenţă, nu numai pentru vieţile celor implicaţi, ci, de asemenea, pentru a păstra intactă

comunitatea noastră de trei sate. Bandajasem zeci de răni sângerânde, administrasem sute de injecţii de penicilină, strigaserăm până la răguşeală, ne rugaserăm până când ochii ni se îngreunau de somn, purtaserăm discuţii de persuasiune, îi linguşiserăm, plătiserăm pentru zboruri medicale de urgenţă şi chiar ne interpusesem propriile trupuri ca metodă finală în încercarea de a-i convinge să înceteze ostilităţile. Totuşi, ura dintre Haenam şi Kamur continua să crească asemenea unui flux irezistibil.
Uciderea iminentă a cel puţin unei persoane, urmată de dispersarea celor trei sate şi începutul unui lung conflict sângeros păreau acum inevitabile. Aşa că zilnic pledam pe lângă bărbaţii de frunte ai Haenamului şi ai Kamurului să facă pace, dar nu voiau să asculte. Din fericire, Yohwi, satul lui Hadi, rămase în mare parte neimplicat.
într-o zi, un nou gând mă determină să mă opresc brusc din tot ceea ce făceam. Tu tot încerci să-i convingi să facă pace -

îmi spuneam eu în sinea mea - presupunând că pacea ar fi posibilă pentru acest popor. Totuşi, pacea necesită garanţia unei sincere bunăvoinţe de ambele părţi.
însă printre sawi, unde *tuwi asonai man* este o constantă posibilitate, poate exista vreodată garanţia unei bunăvoinţe sincere? Fiecare parte cunoaşte perfect capacitatea celeilalte părţi de a folosi prietenia ca mijloc de trădare. Fiecare parte cunoaşte, de asemenea, că în orice moment poate fi folosită o legătură *tvaness* pentru a închide gura până şi acelora care, în condiţii normale, ar susţine un acord de pace.
Acum credeam că ştiu de ce îmi răspundeau ei, atunci când îi îndemnam să facă pace, astfel:
— Tuanule, pur şi simplu nu înţelegi!
Acum înţelegeam că, atunci când trădarea este justificată filosofic, adevărata pace este imposibilă. Cu mult, mult timp în urmă, strămoşii poporului sawi blocaseră întreaga lor cultură pe o bandă de alergare circulară a conflictului, aflată în perpetuă mişcare de atunci încoace.
Mii de ani mai târziu, descoperisem antica pistă în deplină funcţionalitate, iar descendenţii trudindu-se încă să nu fie măcinaţi de acţiunea ei. îmi doream să îi eliberez din acel circuit de prizonierat. Fuseseră închişi acolo destulă vreme. însă nu vedeam nicio cale.
Ceea ce mă nedumerea pe mine era secretul care făcuse ca populaţia sawi să supravieţuiască. Cu o mortalitate infantilă de peste cincizeci la sută şi cu o durată medie de viaţă probabil mai scurtă de douăzeci şi cinci de ani, nu îşi puteau permite să se omoare unii pe alţii, pe lângă pierderile pe care li le cauzau asmaţii, kayagarii şi molimele. Şi totuşi erau determinaţi să facă tocmai acest lucru!
Am ajuns la concluzia că obiceiul lor de a trăi în grupuri mici, izolate, fusese probabil cheia supravieţuirii lor. Dacă îşi ţineau potenţialii duşmani la distanţă, existau mai puţine ocazii de a vărsa sânge. Bolile contagioase se răspândeau cu o rată redusă în sânul unei populaţii risipite pe o suprafaţă mai extinsă. Oamenii erau mai dependenţi unii de alţii în comunităţile mici şi, drept urmare, acordau o mai mare importanţă vieţilor celorlalţi. Era totodată mai uşor pentru grupurile mici să se ascundă de duşmanii din afară.
Criză pe malul Kronkelului

Am dedus totodată că eu şi Carol îi privaserăm involuntar pe cei din satele Haenam, Kamur şi Yohwi de izolarea reciprocă de care aveau nevoie pentru a supravieţui în relativă pace, prin faptul că îi atrăsesem într-o singură comunitate. Rezulta că, pentru binele poporului, trebuia să plecăm de la ei. Urma să fie un fapt greu de acceptat, dar ştiam că în lipsa noastră ei aveau să se împrăştie la casele lor din inima junglei, urmând să întreţină relaţii paşnice. Intre timp, puteam încerca să atingem alte comunităţi sawi din nord, cu speranţa că ne vom întoarce mai târziu să slujim separat satelor Haenam, Kamur şi Yohwi, pe bază itinerantă.
Eu şi Carol ne-am rugat împreună pentru acest plan de acţiune, iar apoi am ieşit să vorbesc cu bărbaţii din casa bărbaţilor atât din Haenam, cât şi din Kamur.
— Din moment ce nu puteţi face pace unii cu alţii, am spus eu, este clar pentru noi că ar fi mai bine să plecăm de la voi. Dacă rămânem aici, nu este decât o chestiune de timp până când

veţi începe să vă omorâţi între voi, iar apoi veţi intra într-un blocaj de conflicte sângeroase, care ar putea lua şi mai multe vieţi. Mai sunt şi alte sate sawi pe râul Au — Tamor, Sato, Ero şi Hahami - vom merge să vedem dacă trăiesc în pace unii cu alţii şi vom încerca să-i învăţăm.
Cuvintele mele declanşară discuţii tumultuoase în cele două case ale bărbaţilor.
M-am întors la Carol, întrebându-mă dacă Haenam şi Kamur se vor învinovăţi mânioşi unii pe alţii pentru decizia noastră de a pleca şi vor lansa noi atacuri. Sau ambele părţi vor decide că, dacă tot nu vom mai fi sursa lor de medicamente şi topoare de oţel, probabil puteau găsi alte întrebuinţări pentru noi? După ce se lăsă întunericul, puturăm auzi încă discuţii vuind în ambele case ale bărbaţilor.
încercam să lupt împotriva unei disperări conradiene[2], văzând că soţiei mele, Carol, pe atunci însărcinată cu al doilea copil al nostru, i s-ar fi părut foarte dificil să ne mutăm într-o altă locuinţă de junglă, plus că Stephen, bolnav de malarie, devenea tot mai palid şi mai apatic.

[2] Joseph Conrad a fost un autor polonez care a scris în limba engleză după ce s-a stabilit în Anglia. A scris povestiri şi romane, multe dintre ele având un cadru maritim şi prezentând chinurile spiritului uman în mijlocul unui univers indiferent (n.tr.).

Copilul păcii

Nu bine stinsesem lampa cu presiune, că am şi auzit un strigăt înapoia uşii noastre din spate. Am luat o lanternă şi am ieşit pe terasa din spate. Raza de lumină dezvălui feţele sinistre ale unei mulţimi de căpetenii din ambele tabere de război - Kani, Mahaen, Maum, Hato, Kaiyo, Kigo şi mulţi alţii.
— Tuanule, mă rugă solemn unul dintre ei, nu pleca de la noi!
— Dar nu vreau să vă omorâţi unii pe alţii, am răspuns eu.
— Tuanule, nu ne vom omorî unii pe alţii. Vorbitorul se opri, îşi oţeli voinţa şi spuse:
— Tuanule, mâine facem pace!

17

— Veţi face pace? am repetat eu, neputând să-mi cred urechilor.
Fiindcă ce spusese vorbitorul de fapt fusese:
— Mâine ne vom stropi cu apă rece unii pe alţii!
„Apă rece"în limba sawi este o expresie pentru „pace". A se stropi cu apă rece unii pe alţii nu putea însemna decât „a face pace". Dar oare chiar vorbeau serios?
Conform analizei pe care o făcusem asupra condiţiei lor culturale, nu era posibil pentru ei să *realizeze* mai mult decât o îndepărtare reciprocă, printr-o simplă separare fizică a forţelor, în afară de cazul în care una dintre părţi era destul de credulă pentru a se încrede complet în cealaltă, ceea ce era greu de crezut având în vedere istoria sawi atât de bine păstrată în memoria ancestrală. Aşa că, fie se prefăceau, fie analiza mea era pe cale de a fi desfiinţată. Speram să fie a doua variantă. Nu-mi puteam însă imagina ce dovadă de sinceritate puteau să ofere pentru a elimina posibilitatea *tuwi asonai man.*
Abia am dormit în noaptea aceea, întrebându-ne ce urma să aducă revărsatul zorilor. Nici sawii nu au dormit mai bine. In cea mai mare parte a nopţii am auzit murmurul vocilor pe fundalul neîntreruptelor sunete stridente ale miriadelor de greieri.
Când zorile readuseră culoare şi viaţă sinistrelor case lungi, junglei şi râului sclipitor, eu şi Carol ne uitam pe fereastră. Fumul usturător

179
180
Copilul păcii
ba rece mame
181
de la focurile pentru gătit era purtat în sus de vânt prin acoperişurile de stuf, cocoşii cântau, câinii lătrau, iar porcii umblau după firimituri de sago sub casele lungi.
Insă abia puteai zări vreun bărbat, femeie sau copil. Cu excepţia zgomotelor făcute de animale, era o linişte ca de moarte, la fel cum se aşternuse adesea înainte de o bătălie.
Apoi îi văzurăm pe Mahaen şi pe soţia lui cea mai în vârstă coborând din casa lor din Haenam şi îndreptându-se spre Kamur. Apoi, alţi oameni din Haenam — bărbaţi, femei şi copii — coborâră şi ei şi statură în linişte, privind cum Mahaen şi soţia lui se îndepărtau de ei. Mahaen ducea în spate un copil, pe unul dintre propriii lui fii. Soţia lui, Syado, plângea cu hohote violente.
Eu şi Carol am ieşit încordaţi pe verandă.
In acel moment, oamenii din Kamur coborau şi ei în masă din casele lor lungi. Tensiunea se intensifică pe măsură ce sute de ochi, inclusiv ai noştri, urmăreau înaintarea lui Mahaen şi a soţiei lui îndurerate. Cei trei erau acum mai aproape de noi, iar Carol îmi atinse neliniştită braţul, în timp ce vedeam amândoi determinarea îndârjită de pe faţa lui Mahaen şi lacrimile ce şiroiau din ochii lui Syado. Agăţat de gâtul lui Mahaen, copilul părea pasiv şi inconştient de faptul că s-ar întâmpla ceva neobişnuit.
Femeia numită Syado se uită peste umărul lui Mahaen şi îi văzu pe oamenii din Kamur adunaţi şi aşteptând, holbându-se anticipativ la cei trei. Ea începu să tremure convulsiv, fie de frică, fie de adâncă întristare; nu eram siguri care era motivul. Ştergându-şi lacrimile din ochi, smulse brusc băieţelul de pe umerii soţului ei şi începu să alerge cu el înapoi spre Haenam, ţipând.
Mahaen alergă după ea, încercând să smulgă copilul din braţele ei, însă Syado se agăţă de băieţaşul ei cu o forţă născută din disperare. Giriman, fiul mai mare al lui Mahaen, se desprinse din mulţime şi fugi înainte, intervenind de partea mamei sale. Cu un răcnet de frustrare, Mahaen îşi întoarse spatele spre amândoi şi păşi furios încoace şi încolo în faţa Haenamului, strigând ceva ce nu puteam înţelege.
In mod evident, Syado şi Giriman îl împiedicaseră în realizarea scopului său, indiferent care era acesta. Atunci, brusc, alte femei din Haenam îşi îmbrăţişară strâns copiii la piept, ţipând alarmate.
Bărbaţii alergau înainte şi înapoi, gesticulând, strigând. Satul era în mare învălmăşeală.
Un strigăt puternic din Kamur ne atrase atenţia. Ceva se întâmplase în mijlocul satului.
Lăsând-o pe Carol pe terasa noastră, am alergat spre un loc de unde aveam o vedere de ansamblu şi am urmărit cu încordare scena. Am văzut un bărbat pe nume Sinau ridicând un bebeluş deasupra capului său ca să-l vadă toţi. Apoi, înfăţişarea i se distorsionă de o spaimă cumplită, iar Sinau dădu copilul fratelui său, Atae.

%
— Nu pot îndura să-l dau eu însumi! strigă el. Atae, fă-o tu pentru mine!
Atae luă copilaşul şi se îndreptă cu paşi mari în acest scop spre Haenam. însă Sinau, tatăl, nu putea să-şi întoarcă privirea de la tru-puşorul neajutorat al micuţului său fiu. Bebeluşul era ca un magnet puternic care îl atrăgea.
Cu ochii plini de lacrimi, cu degetele crispate de disperare, Sinau sări brusc spre copil, strigând:

182
Copilul păcii
t>a rece mâine
183
— M-am răzgândit! Nu-l pot lăsa!
Sinau îl smulse pe micul său fiu din braţele lui Atae. Nimeni nu părea să-l condamne. însă

nici zarva nu încetă.
In mod straniu, forţe opuse de atracţie şi respingere făceau să se acumuleze o tensiune incredibilă între Haenam şi Kamur. Din punctul meu de observaţie plasat între cele două sate, puteam să simt acele forţe pocnind în jurul meu cu o violenţă aproape fizică. Părul de pe ceafă începu să mi se ridice în timp ce vedeam cum ambele sate erau în ghearele unei tulburări generale, de parcă ar fi fost în durerile naşterii unui plan spectaculos, care nu putea totuşi să se nască. Apoi, cu colţul ochiului am observat un bărbat corpolent din Kamur pe nume Kaiyo îndepărtându-se de mulţime şi cocoţându-se repede în casa lui lungă.
Inima lui Kaiyo bătea cu putere când se furişă pe lângă soţia lui, Wumi, şi urcă scara din piloni în casa lui. Mahaen nu izbutise! Sinau la fel! Atât Mahaen, cât şi Sinau aveau mulţi copii, însă niciunul dintre ei nu se putuse hotărî să dea măcar unul.
Kaiyo avea un singur copil, pe Biakadon, în vârstă de şase luni -care stătea întins pe rogojina de iarbă. Kaiyo se apropie încordat de copil, inima strângându-i-se în spasme puternice înăuntrul lui la gândul a ceea ce urma să facă. Biakadon se uită în sus la tatăl lui şi, recunoscându-l, îi zâmbi. îşi încleşta pumnii lui mici şi cafenii şi îşi agită braţele, aşteptând să fie ridicat.
— Trebuie! îşi aminti Kaiyo lui însuşi. Nu există nicio altă cale de a opri luptele. Iar dacă luptele nu încetează, tuanul va pleca.
Kaiyo se întinse după Biakadon şi îl ridică. Singur în casa goală, strânse la pieptul lui, pentru ultima dată, trupuşorul moale, cald şi fremătător al fiului său, care gângurea. Se gândi la mâhnirea pe care fapta lui urma să i-o provoace lui Wumi, însă nu exista nicio altă cale.
Kaiyo se uită spre ieşirea plină de lumină de la capătul îndepărtat al casei lungi şi începu să meargă spre ea, cu picioarele tremurânde şi faţa contorsionată din cauza emoţiilor contradictorii ce se războiau în pieptul său.
Mama lui Biakadon, Wumi, stătea în mijlocul mulţimii care se îmbulzea şi striga, absorbită de suspansul general, întrebându-se dacă
urma să fie pace sau nu. în mod normal, dacă cineva s-ar fi hotărât să dea un copil, ar fi fost cineva care avea mulţi copii, motiv pentru care nu i-ar fi lipsit prea mult unul dintre ei. De aceea era exclus ca Wumi şi Kaiyo să se gândească să îl dea pe Biakadon.
— Dar, se gândi ea, unde e Kaiyo? Cu câteva minute în urmă, stătuse chiar acolo, lângă ea.
Cu o tresărire de nelinişte, ochii negri ai lui Wumi se întoarseră brusc spre casa lungă, exact în momentul în care soţul ei sări jos din capătul îndepărtat şi începu să fugă spre Haenam cu Biakadon în braţe!
Preţ de o clipă, Wumi încremeni, nevenindu-i să creadă, spunân-du-şi că era doar o coincidenţă că Kaiyo se îndrepta în acea direcţie cu Biakadon. Apoi, brusc, fu pălită cu o forţă zdrobitoare de înţelegerea faptului că nu era o coincidenţă. Wumi ţipă şi fugi după Kaiyo, tânguindu-se din toate puterile.
însă Kaiyo nu se uită în spate nici măcar o dată. Spatele lui lat se micşoră din ce în ce mai mult în depărtare, pe măsură ce fugea înaintea ei. Wumi simţi cum picioarele i se adâncesc în mâlul unei mici bălţi. în supliciul său, ea ratase drumul.
Nu mai era nicio speranţă acum. El era prea departe. Aproape ajunsese la mulţimea care aştepta printre casele din Haenam. Era pierdută până şi speranţa că se va întoarce înapoi din propria lui voinţă.
Cu un strigăt jalnic, Wumi se prăbuşi în nămolul în care se afundase. Zvârcolindu-se necontrolat, repeta întruna cu glas plângător:
— Biakadon! Biakadon, fiul meu!
Nu-mi amintesc să fi simţit vreodată o milă mai intensă pentru o fiinţă umană decât aceea pe care am simţit-o pentru Wumi în acel moment. Aruncând o privire spre casa noastră, am văzut-o pe Carol ţinându-l pe Stephen mai strâns în braţele ei. Ştiam că simţea la fel ca mine - o compasiune adâncă pentru durerea lui Wumi din cauza a ceea ce propriul nostru fiu însemna pentru noi. Stephen se uita mirat la lacrimile care se prelingeau pe obrajii lui Carol. în acelaşi timp, alte două emoţii depăşiră până şi mila noastră pentru Wumi. Una era îngrijorarea noastră pentru Biakadon. Ce soartă îl aştepta?

Smulgându-mi privirile de la priveliştea sfâşietoare a durerii lui Wumi, l-am urmat pe Kaiyo spre Haenam. îmi veniră în minte gânduri legate de sacrificarea copiilor la canaaniţi şi am decis ca, dacă viaţa lui Biakadon era în primejdie, să folosesc orice mijloc care îmi stătea în putinţă pentru a-1 salva şi a-1 înapoia teafăr mamei lui.
A doua emoţie era curiozitatea intensă. Ce făceau ei acolo? De ce era necesar? Intensitatea durerii lui Wumi dezminţea speranţa mea că Biakadon urma să îi fie curând înapoiat, sugerând că fapta lui Kaiyo, indiferent care era scopul ei, era ireversibilă.
Pieptul lui Kaiyo se umfla ritmic de emoţie când ajunse la marginea Haenamului. Căpeteniile satului erau adunate în faţa lui acum, uitându-se plini de aşteptare la copilul pe care Kaiyo îl ţinea în braţe. Kaiyo scrută şirul feţelor duşmane dinaintea lui. Maum, Kani, Mahaen, Nair — toţi erau acolo.
Apoi îl văzu pe omul pe care îl alesese şi îl chemă pe nume.
— Mahor! strigă el.
Mahor sări în faţă, cu ochii strălucindu-i de emoţie. Kaiyo şi Mahor se apropiară unul de altul. Toţi bărbaţii, femeile şi copiii din Haenam se îmbulziră mai aproape, cu feţele strălucindu-le de aşteptare. Kaiyo putea auzi în spatele său vuietul de entuziasm al oamenilor din propriul lui sat, care urmăreau scena din depărtare.
Kaiyo şi Mahor statură faţă în faţă.
— Mahor! strigă Kaiyo. Vei pleda pentru cuvintele Kamurului în mijlocul poporului tău?
— Da! răspunse Mahor. Voi pleda pentru cuvintele Kamurului în mijlocul poporului meu!
— Atunci ţi—1 dau pe fiul meu şi împreună cu el şi numele meu! Kaiyo îl întinse pe micul Biakadon, iar Mahor îl primi cu blândeţe în braţele lui.
Mahor strigă:
— *Eehaal* Este de ajuns! Sigur voi pleda pentru pace între noi! Ambele sate rostiră cu glasuri tunătoare o serie de *hahap kamans,*
până când pământul însuşi părea să se cutremure de emoţie. Oamenii începură acum să îl cheme pe Mahor cu numele de Kaiyo.

Brusc, Mahaen apăru din nou înaintea mulţimii. îndreptat cu faţa spre Kaiyo, Mahaen îl ridică pe unul dintre fiii lui micuţi şi strigă:
— Kaiyo! Vei pleda pentru cuvintele Haenamului în mijlocul poporului tău?
— Da! strigă Kaiyo, întinzându-şi mâinile spre Mahaen.
— Atunci ţi—1 dau pe fiul meu şi împreună cu el şi numele meu! In timp ce Kaiyo îl luă pe Mani, micuţul băiat, de la Mahaen, un
strigăt subit de disperare străpunse văzduhul din spatele mulţimii. Rudele apropiate ale copilului tocmai realizaseră ceea ce se întâmpla. Kaiyo era pe cale de a răspunde la darul lui Mahaen, când Mahaen îl zori:
— Pleacă! Pleacă repede!
Kaiyo se răsuci şi fugi spre Kamur cu Mani, fiul său proaspăt adoptat. Rudele apropiate ale copilului încercară în zadar să-1 ajungă din urmă.
In timp ce Kaiyo se depărta, Mahor invită cu glas tare întreaga populaţie a Haenamului:

— *Ini Hm ke kanenai arkivi demake,ysyny asimdien!* Cei care acceptă acest copil ca temelie a păcii, să vină şi să-şi pună mâinile peste el!
Tineri şi bătrâni deopotrivă, bărbaţi şi femei, se aliniară nerăbdători pe lângă Mahor şi, pe rând, îşi puseră mâinile peste micuţul Biakadon, confirmând faptul că acceptau pacea cu Kamur. Aceeaşi ceremonie avu loc în Kamur de îndată ce Kaiyo se întoarse cu copilaşul lui Mahaen în braţele lui. Kaiyo purta de-acum numele lui Mahaen.
Intre timp, Wumi se târî afară din baltă şi porni clătinându-sc spre casa ei, plângând întruna. O femeie frumoasă, devenise acum o apariţie singuratică, glazurată din cap până în picioare de nămolul aproape uscat. Strigătele ei aveau ca ecou gemetele celor din Haenam, văduviţi în acelaşi fel ca ea. Femei mai în vârstă, înrudite cu Wumi, veniră acum şi i se alăturară cu

bocetele lor, într-o încercare zadarnică de a-i alina durerea.
Intre timp, Biakadon şi Mani fură purtaţi sus în casele bărbaţilor din satele lor adoptive pentru a fi decoraţi pentru o sărbătoare a păcii. Era prima dată când îmi amintesc să fi văzut atâţia bărbaţi sawi adunaţi laolaltă fără nicio armă de război asupra lor.
în timp ce copilaşii fură împodobiţi, tineri bărbaţi îşi puseră pene în păr, îşi scoaseră afară tobele şi începură să danseze. Am reuşit să îl trag pe unul dintre ei la o parte. Aveam nişte întrebări de pus.
Numele tânărului bărbat era Ari. Plin de exuberanţă, el îmi explică ce se întâmplase.
— Kaiyo 1-a dăruit Haenamului pe fiul său ca *tarop Hm,* copil al păcii, iar Mahaen ne-a dat şi el nouă, în schimbul lui, un *tarop Hm*
— De ce e necesar acest lucru? am întrebat.
— Tuanule, ne-ai tot îndemnat să facem pace - nu ştii că e cu neputinţă să existe pace fără un *copil al păcii}*
Probabil am părut foarte ignorant când am dat din cap în semn de negaţie.
Ari era uimit.
— Vrei să spui, întrebă el, că voi, tuanii, puteţi face pace fără... ? Se opri o clipă, pierdut în gânduri, iar apoi faţa i se lumină ca de
o nouă revelaţie.
— Ah! exclamă el. Acum înţeleg. Voi, tuanii, nu purtaţi niciodată război unii cu alţii, aşa că fireşte că nu aveţi nevoie de un copil al păcii.

Când Ari rosti aceste cuvinte, un mic clopoţel începu să rezoneze undeva, adânc înăuntrul meu. însă era un sunet foarte nedesluşit. Abia dacă i-am acordat vreo atenţie.

Gândurile încă îmi erau învălmăşite din cauza şocului produs de evenimentele la care asistasem. încă eram îndurerat de milă pentru Kaiyo, Wumi, Biakadon şi ceilalţi. încă eram uimit de motivaţia îndârjită şi impecabila putere a voinţei care au putut să îi conducă pe aceşti doi bărbaţi la o subordonare supraomenească a instinctului paternal pe care îl remarcasem la ei. încă eram electrizat de evaporarea subită a atmosferei de război şi cu greu îndrăzneam să cred în noul început care plutea în aer.
Vocile tinerilor dansatori răsunară cu putere, claritate şi voioşie pe fundalul bubuitului sacadat al tobelor lor. Mă făcură să conştientizez faptul că, după şase luni de groază, şoc şi tensiune, efectiv uitasem cum e să mă simt degajat şi vesel. Dar era potrivit să mă simt degajat şi vesel pe socoteala lui Kaiyo şi a lui Wumi?
— Tuanule, nu înţelegi... mă avertizaseră ei.

Dacă aş fi ştiut că apelul meu la pace îi va determina pe taţi să renunţe la propriii lor fii, că le va arunca pe mame în durere şi îi va înstrăina pe copilaşi, ce aş fi ales? Să le las pe mame să continue să alăpteze copii pe care propriile pântece îi purtaseră sau să îngădui unor bărbaţi violenţi să continue să se omoare unii pe alţii? Nu aveam niciun răspuns.
Insă trei sute de sawi îşi puseseră mâinile peste un copil al păcii. Şi cântau. Şi râdeau. Iar înlăuntrul meu, un mic clopoţel începea să rezoneze tot mai audibil.
— Ce se va întâmpla cu Biakadon şi cu Mani? am întrebat eu. Vor fi vătămaţi în vreun fel?
Eram încă în gardă, ca nu cumva bucuria pe care o exprimau aceşti oameni imprevizibili să fie doar un preludiu amăgitor al sacrificiului uman. Sau ca nu cumva, mai târziu, în cazul în care cineva ar încălca acordul de pace, Biakadon şi Mani să fie ucişi ca ostatici.
Ari se grăbi să mă liniştească.
— Nu li se va face niciun rău, tuanule, spuse el. De fapt, satele noastre vor păzi amândouă viaţa acestor copii *tarop* chiar cu mai mult zel decât îşi protejează propriile lor odrasle.
Fiindcă dacă Biakadon moare, Kamur nu va mai fi legat de un acord de pace cu Haenam. Iar dacă Mani moare, Haenam nu va mai fi legat de un acord de pace cu noi.
Eram atât uşurat, cât şi îngrijorat. Uşurat să ştiu că cei doi bebeluşi nu erau în pericolul de a fi maltrataţi. îngrijorat, deoarece cu rate ale mortalităţii atât de ridicate, pacea care tocmai fusese

câştigată cu un preţ atât de mare al sentimentelor umane putea fi pierdută înainte de a fi început măcar. O cădere accidentală în râu, o întâlnire întâmplătoare cu o viperă veninoasă sau un atac subit de malarie cerebrală, şi extraordinarul sacrificiu nu ar mai fi considerat valabil, iar agonia părinţilor s-ar dovedi zadarnică.
Astfel că - mă gândeam eu - această pace depinde de viaţa copilului păcii implicat în acest acord. Micul clopoţel din subconştientul meu scoase un sunet extrem de puternic, care aproape îmi captivă atenţia.
Ap,
>a rece mame
189
Cei doi copilaşi erau acum complet împodobiţi cu mici banderole din viţă împletită, prinse de braţe şi de picioruşe, de care erau legaţi ciucuri aurii din fibre de palmier răsucite. Watiro, una dintre femeile de frunte ale Kamurului ieşi din satul ei, ţinându-1 pe micul Mani în braţele ei. Stătea drept în picioare, pe un dâmb de pământ, cu faţa spre Haenam. In mod similar, o femeie conducătoare din Haenam ieşi în faţă cu micuţul Biakadon şi stătu faţă în faţă cu Watiro, la o distanţă de aproximativ cincizeci de metri.
Deodată, bărbaţii şi băieţii din Kamur trecură pe lângă Watiro, lovind în tobele lor şi cântând. Un alai similar ieşi năvalnic din mijlocul Haenamului, pe lângă proaspăt adoptatul lor copil al păcii, până când se întâlniră faţă în faţă cu vrăjmaşii lor de odinioară, la jumătatea drumului dintre cele două sate. Cu toţii îşi zâmbeau unul altuia. Până şi neînduplecatul Ama îi zâmbea acum lui Huyaham, cel care îl insultase.
în timp ce tobele îşi continuau bubuitul lor constant, diferiţi indivizi înaintară din ambele grupuri şi făcură schimb de daruri precum topoare, macete, cuţite, scoici sau coliere din colţi de animale. Am aflat că cei care făceau între ei schimb de daruri, făceau şi schimb de nume. Fiecare bărbat din Kamur primi un nume din Haenam adăugat la propriul său nume. De acum înainte, când cineva din Haenam urma să i se adresese, urma să îl cheme cu numele lui din *Haenam,* sugerând că ei nu îl mai considerau un străin, ci îl acceptau cu dragă inimă, la fel cum l-ar accepta pe fiul nativ al cărui nume îl purta.
De cealaltă parte, oamenii Kamurului urmau să se adreseze cetăţenilor din Haenam cu numele lor din *Kamur,* acceptându-i ca şi cum ar fi de fapt persoanele ale căror nume le purtau. Pentru a face mai uşoară această identificare încrucişată, numele erau schimbate între persoane de statură şi reputaţie echivalente.
Odată ce schimbul de daruri şi de nume fu încheiat, urmă un dans ciudat. Mai întâi, bărbaţii din Kamur se adunară într-un grup strâns, în timp ce bărbaţii din Haenam se rotiră în jurul lor într-un cerc apropiat. Apoi, bărbaţii din Haenam ieşiră la o parte şi formară
190

un alt grup, în timp ce Kamur îi încercui. In cele din urmă, dansul culmina cu o izbucnire sălbatică de urale extaziate.
Am numit această manifestare dansul tu-în-mine-eu-în-tine. Simboliza îmbrăţişarea reciprocă a păcii dintre cele două sate. Clopoţelul din subconştientul minţii mele răsuna mai rezonant acum, aşteptând cu nerăbdare ca eu să recunosc mesajul său.
După ce Kamur şi Haenam încheiară istorica sărbătoare, ducând acasă simbolurile vii ale păcii, i-am chemat pe Narai şi pe ceilalţi informatori lingvistici ai mei în odaia mea de lucru şi am stat cu ei la o discuţie lungă şi profundă.
Ieşea la iveală imaginea corectă. Crezusem că cultura sawi era bazată pe un singur pilon — o idealizare totală a violenţei, cu teribilele ei manifestări ale trădării, ale vânării de capete şi ale canibalismului, ajutată la nevoie de imprevizibila ei legătură *waness.* In această perspectivă, pacea nu s-ar fi putut stabili niciodată, fiindcă bunele intenţii nu ar fi avut nicio credibilitate în contextul *tuwi asonai man* şi al legăturii *waness.* Autoanihilarea culturii care onora violenţa era prevenită doar de fragmentarea ei în comunităţi mici, izolate.
Teoria păruse logică, impermeabilă - şi totuşi, undeva în preistorie, strămoşii poporului sawi realizaseră ceva ce teoria spunea că nu poate fi realizat. Găsiseră o cale de a demonstra sinceritatea şi de a stabili pacea chiar şi în abominabilul context al *tuwi asonai man* şi al legăturii *wanessl* Printre sawi, orice demonstraţie de prietenie era suspectă, cu excepţia uneia.

Dacă un om l-ar da într-adevăr pe propriul său fiu duşmanilor lui, acel om putea fi de încredere! Acest lucru şi doar acesta era o dovadă de bunăvoinţă pe care nicio umbră de cinism nu putea să o discrediteze.
Şi oricine îşi punea mâinile peste fiul dăruit era obligat să nu exercite violenţă împotriva celor care l-au dăruit, nici să recurgă la legătura waness *spre propria lor distrugere.* Micul clopoţel răsună din nou, iar de data aceasta îmi câştigase atenţia. I-am perceput mesajul şi am răsuflat uşurat!
Aceasta era cheia pentru care ne rugaserăm!
Partea a treia

O lume transformată

18

Linişte în casa bărbaţilor

în timp ce mă apropiam de casa bărbaţilor din Haenam-Yohwi cu notiţele în mână, m-am oprit ca să observ jocul câtorva copii sawi. Câţiva stăteau în pirogi şi se stropeau unii pe alţii, plesnind apa râului Kronkel cu vâslele. Alţii plonjau în Tumdu de pe ramurile unui grup de copaci *ahos,* cu trupurile lor zvelte, ude, scânteind în timp ce se arcuiau în lumina soarelui, râzând în hohote şi făcând vălurele în jurul lor.
Ne bucuraserăm de două luni de pace — *tarop* funcţiona!
Numai o singură dată ne-am temut că pacea ar putea fi ruptă. Un porc ce aparţinea Kamurului fusese ucis în mod misterios, undeva nu departe de sat. Proprietarul porcului bănuia că cineva din Haenam fusese implicat. înfuriat, el şi câţiva din prietenii lui îşi luară armele şi se îndreptară spre Haenam, când brusc interveni Kaiyo.
Fiind cel care primise un copil al păcii de la Haenam, Kaiyo deţinea dreptul public recunoscut de a judeca orice neînţelegere dintre Haenam şi Kamur. Apropiindu-se de persoanele care intenţionau să încalce tratatul, Kaiyo întinse mâinile şi îl prinse pe liderul lor de urechi! Mă aşteptam ca omul acela să reacţioneze violent la această umilinţă, dar, în schimb, o acceptă! Chiar se opri din drumul său şi îşi lăsă jos arcul, ascultând de îndemnul lui Kaiyo.
între timp, cineva veni alergând cu Mani, copilul păcii adoptat de la Haenam, şi îl ţinu în faţa lui Kaiyo. Eliberând din strânsoare

urechile acelui bărbat, Kaiyo îşi puse mâinile peste micul Mani şi spuse:
— *Tarop tim titindakeden!* Aduc ca justificare copilul păcii! Kaiyo continuă:
— Dacă acest copil ar fi murit, ai fi liber să faci ce vrei să faci. Dar nu este mort. Este încă în viaţă, iar eu sunt aici ca *raendep hobhan,* „avocat" al Haenamului. Nu ai voie să lupţi împotriva Haenamului! Mâna mea este puternică!
După aceea, Kaiyo îl prinse din nou pe omul acela şi începu să-1 tragă tare de urechi. Apoi,

omul se întoarse şi plecă supus înapoi la casa lui, urmat de tovarăşii săi. Dacă persoanele nedreptăţite ar fi rămas ostile, Kaiyo le-ar fi tăiat coardele arcurilor, ar fi rupt vârfurile oricărei suliţe pe care ar fi încercat să o folosească şi ar fi aruncat orice altă armă în râu. După ce persoanele păgubite se întoarseră la casele lor, Kaiyo cercetă cu de-amănuntul posibilitatea ca cineva din Haenam să fi omorât porcul. In cele din urmă, ambele sate ajunseră la concluzia că porcul fusese ucis de către un spion dintr-una din alte numeroase comunităţi care purtau pică împotriva Kamurului.
Evoluţia crizei fusese împiedicată. Obiceiul *tarop* îşi dovedise eficienţa. Un copil al păcii viu era într-adevăr un antidot cultural împotriva idealizării violenţei specifice poporului sawi. Agonia lui Kaiyo, a lui Mahaen şi a celor două mame purificase într-adevăr cele două comunităţi de orice emoţie a războiului.
Existau *doi* piloni, nu unul, care sprijineau structura. De-a lungul istoriei lor, poporul sawi se sprijinise mai întâi pe primul pilon, iar apoi pe celălalt. în mod colectiv, erau asemenea unui om care stă pe un picior până când oboseşte, iar apoi schimbă poziţia pe celălalt picior.
Timp de două luni, cercetasem fiecare aspect al celui de-al doilea pilon, asimilând vocabularul său abstract şi pregătind o strategie. Acum, în timp ce mă urcam în casa bărbaţilor din Haenam-Yohwi, am simţit din nou un val de entuziasm înviorător care era mai mult decât o simplă emoţie de-a mea.
— Aţi văzut cât de îngrozit am fost când Kaiyo vi 1-a dat pe Biakadon, am spus eu, pocnind alternativ din degete cum fac sawii

într-un moment de tensiune. Când am văzut-o pe Wumi zvârco-lindu-se îndurerată în mocirlă, eram aproape gata să mă năpustesc între voi, să-1 iau pe Biakadon şi să-1 dau înapoi mamei lui.
Mahaen, Mahor şi ceilalţi stăteau în tăcere, urmărind direcţia gândirii mele.
— îmi tot spuneam mie însumi: „Of, dacă ar putea face pace fără această renunţare dureroasă la un fiu!" Dar voi îmi spuneaţi întruna: „Nu există altă cale!"
M-am aplecat înainte şi mi-am pus palma mâinii drepte pe podeaua din ramuri de sago.
— Aţi avut dreptate!
Toţi ochii din casa bărbaţilor erau aţintiţi asupra mea.
— Când am stat să mă gândesc la asta, mi-am dat seama că voi şi strămoşii voştri nu sunteţi singurii care aţi descoperit că pentru a face pace e nevoie de un copil al păcii. *Myao Kodon,* Spiritul al cărui mesaj îl port, a declarat acelaşi lucru — adevărata pace nu poate exista niciodată fără un copil al păcii! Niciodată!
Sawii uitaseră oarecum formalitatea de a repeta tot ce spuneam. Nu mai părea necesar acum. încetaseră să se mai gândească la mine ca la un vizitator în casa bărbaţilor.
— Fiindcă *Myao Kodon* vrea ca oamenii să fie împăcaţi cu El şi unii cu alţii, El a decis să aleagă o dată pentru totdeauna un copil *tarop* destul de bun şi destul de puternic pentru a stabili pacea, nu doar pentru o vreme, ci pentru totdeauna! Problema era următoarea: pe cine ar trebui să aleagă? Asta pentru că, dintre toţi copiii oamenilor, nu exista niciun fiu destul de bun sau destul de puternic pentru a fi un *tarop* pentru eternitate.
M-am oprit şi le-am studiat feţele. Curiozitatea lor creştea văzând cu ochii.
— Şi pe cine a ales? întrebă Mahaen, prăjind un băţ cu larve de gândaci deasupra focului de gătit.
Am răspuns cu o altă întrebare.
— Kaiyo 1-a dat pe fiul unui alt bărbat sau pe propriul său fiu?
— L-a dat pe propriul său fiu, răspunseră ei.
— Ai dat tu, Mahaen, pe fiul altui bărbat sau pe propriul tău fiu?
— L-am dat pe propriul meu fiu, răspunse el, amintindu-şi agonia.

— La fel a făcut şi Dumnezeu! am exclamat eu, urmând brusc răspunsul lui Mahaen şi uitându-mă apoi lateral, spre perete, într-un gest care însemna „gândiţi-vă la asta!"

Am continuat:
— La fel ca şi Kaiyo, Dumnezeu a avut un singur Fiu de dat şi, la fel ca şi Kaiyo, El totuşi L-a dat! Mahaen, copilul pe care l-ai dat tu nu era un fiu de aruncat, de care voiai să te scapi - era fiul tău preaiubit. însă Fiul pe care L-a dat Dumnezeu era şi mai preaiubit!
Mahaen trase din nas, un mod de a spune: „înţeleg."
— Am observat cât de mult respectaţi voi cuvintele transmise de strămoşii voştri. Ascultaţi acum ce spun strămoşii tuanilor despre Copilul *Tarop* de la Dumnezeu.
Am deschis o Biblie în limba engleză şi am tradus o parte din profeţia lui Isaia în limba sawi:
— „Căci un Copil ni s-a născut, un Fiu ni s-a dat şi domnia va fi pe umărul Lui; îl vor numi: Minunat, Sfetnic, Dumnezeu tare, Părintele veşniciilor, Domn - *Tarop* - al Păcii. El va face ca domnia Lui să crească şi o pace fără sfârşit va da scaunului de domnie al împărăţiei Lui."
Şi apoi din Evanghelia lui Ioan:
— „Fiindcă atât de mult a iubit Dumnezeu lumea, că a dat pe singurul Lui Fiu, pentru ca oricine crede în El, să nu piară, ci să aibă viaţa veşnică"![1]
Bărbaţii se aplecară în faţă, uitându-se lung la micul şi ciudatul mănunchi de frunze care stătea deschis în mâinile mele, uimiţi de mesajul care fusese prins înăuntrul lui şi de abilitatea mea de a extrage din el acel mesaj pentru ei.
Mahaen se uită la mine şi întrebă:
— El este Acela despre care ne-ai tot vorbit? *Yesus}*
— Exact! El este Acela! am răspuns eu.
— Dar ai spus că un prieten L-a trădat - dacă Yesus a fost un *Tarop,* a fost foarte greşit să fie trădat. Avem un nume pentru asta. îi spunem *tarop gaman.* Este cel mai rău lucru pe care-l poate face cineva!

[1] Citatele biblice sunt din Biblia românească, traducerea Cornilescu (n.tr.).

— Din nou ai dreptate, am spus eu, uitându-mă în ochii lui Mahaen. A dispreţui copilul *Tarop* al lui Dumnezeu *este într-adevăr* cel mai rău lucru pe care-l poate face cineva!
Mă gândeam în sinea mea că înainte de acel moment, Iuda fusese un super-sawi. Acum era un ticălos.
— Spune-ne mai mult, zise Mahaen, punând deoparte băţul lui cu larve de gândaci prăjite.
Câteva ore mai târziu, repetam acelaşi mesaj în casa bărbaţilor din Kamur.
— Când tu, Kaiyo, l-ai dat pe Biakadon, l-ai dat pentru a stropi cu apă rece peste *un singur* sat - Haenam. Mahaen ţi l-a dat pe Mani pentru a face pace cu *un singur* sat - al tău. Dar Yesus nu este un *Tarop* doar pentru un singur sat, ci pentru *toată* umanitatea - nu numai pentru tuani, ci şi pentru asmaţi, kayagari, auyu, atohwaemi şi pentru voi, de asemenea! Când tu, Kaiyo, l-ai dat pe Biakadon,

ai fost foarte selectiv când ai ales persoana căreia urma să încredinţezi viaţa fiului tău. L-ai ales pe acela pe care l-ai considerat un bărbat ideal - pe Mahor. Dar când *Myao Kodon* a căutat un om vrednic de a-L primi pe *Taropul* Său, nu a găsit pe nimeni! Noi toţi am fost nevrednici de Copilul Păcii al lui Dumnezeu. Dar oare a spus *Myao Kodon:* „Nu pot să-L dau pe Fiul Meu, fiindcă toţi sunt nevrednici"?
Feţe grave mă urmăreau printre rotocoalele de fum de la focurile de gătit, aşteptând răspunsul retoric.
— Nu, nu a spus asta. De fapt, El a spus: *„Kwai fidaemakonl* Cu toate acestea, îl dau!"
Mi-am îndreptat din nou atenţia spre Kaiyo.
— Kaiyo, să presupunem că cineva te-ar fi avertizat că în momentul în care îl vei da pe Biakadon, oamenii din Haenam îl vor dispreţui şi chiar îl vor omorî - l-ai mai fi dat?
— Sigur că nu! răspunse el.
— Dar în cazul lui Yesus, am continuat eu, *Myao Kodon* ştia dinainte că oamenii II vor dispreţui şi chiar îl vor omorî pe Copilul Păcii pe care El li L-a trimis.

O expresie plină de înfiorare apăru pe faţa lui Kaiyo în timp ce aştepta următoarea mea propoziţie.
— Dar *Myao Kodon* ne-a iubit atât de mult încât... Casa bărbaţilor era cufundată în linişte.
— ... L-a dat pe Fiul Lui de bunăvoie, chiar dacă ştia că oamenii II vor dispreţui şi II vor omorî. De fapt, prin înţelepciunea lui *Myao Kodon,* oamenii care au vărsat sângele lui Yesus au făcut un *raendep,* „o ispăşire" pentru a potoli mânia lui Dumnezeu împotriva oamenilor. Ei L-au omorât cu răutate, dar *Myao Kodon* a fost atât de *maraviap,* „ingenios", încât chiar şi cei mai răi oameni nu puteau face altceva decât să slujească scopului Său! Dacă nu ar fi fost aşa, nu ar fi nicio speranţă pentru niciunul dintre noi.
Tocmai eram pe punctul de a povesti învierea victorioasă a Copilului Păcii, când am fost întrerupt de bocetul lui Hato, încărcat de o intensă durere. Expresia de pe faţa patriarhului cu un singur ochi mă înfiora. Amărăciune extremă.
Amio, fiul lui Hato, explică:
— Nu cu mult timp înainte să vii tu, tatăl meu a dat kayagarilor un copil al păcii. Au luat copilul şi nu au dat altul în schimb.
Amio se cutremură în timp ce continua:
— Mai târziu am auzit că au ucis copilul şi l-au mâncat, îngrozit, am tras adânc aer în piept. M-am întins şi am atins
mâna lui Hato, simţind cum întreaga mea fiinţă se îngemănează cu a lui într-o împărtăşire mută a durerii.

De pe marginea acelei încăperi a amărăciunii în care ne aflam, vocea lui Amio continuă să explice:
— Am aflat atunci că kayagarii nu pecetluiesc pacea prin punerea mâinilor pe *taropul* viu, aşa cum facem noi, ci prin consumarea cărnii copilului *tarop.* In acest fel, o moarte accidentală a copilului nu pune capăt păcii, fiindcă el continuă să trăiască *înăuntrul tuturorl* Oamenii din Haenam şi din Yohwi ne-au luat la rost, spunându-ne: „Voi, oamenii din Kamur, nu îi înţelegeţi pe kayagari. Voi îi înţelegeţi doar pe auyu. Dacă am fi ştiut că doriţi să daţi kayagarilor un *tarop,* v-am fi avertizat."
Altcineva adăugă:

— Acesta a fost motivul pentru care eram pe punctul de a ne război cu kayagarii în ziua în care ai venit să-ţi construieşti casa.
Uluit de această combinaţie complexă de revelaţii, stăteam gân-dindu-mă în tăcere, când vocea lui Hato mi se adresă încet:
— *Myao Kodon nohop kahane savos kysir nide?*
Ochii mi se umplură de lacrimi la auzul cuvintelor lui. El spusese:
— *Myao Kodon* trebuie să fi fost trist, la fel ca mine.
A doua zi, siluete umbrite, gravate parcă în fum, se aplecară înainte pentru a asculta, în timp ce eu continuam acelaşi mesaj în sumbra casă a bărbaţilor din satul Seremeet, situat la câţiva kilometri în josul râului.
— în cazul unui *tarop* sawi, argumentam eu, voi îl primiţi trupeşte în casele voastre, iar el devine dependent de voi pentru îngrijire şi protecţie. Dar în cazul *Taropului* lui Dumnezeu, nimeni nu-L primeşte trupeşte.
— Atunci cum putem să-L primim? întrebă un ascultător atent, pe nume Morkay.
— II primiţi pe Copilul Păcii al lui Dumnezeu, invitându-L pe Duhul Său în inimile voastre, am răspuns eu. Apoi El devine Purtătorul vostru de grijă şi Protectorul vostru. Iar când Duhul lui Yesus locuieşte în inimile voastre, *Myao Kodon* vă va da şi *numele* Lui. De fapt, veţi intra într-o relaţie *hauwat,* „de schimb de nume", cu Dumnezeul cerului şi al pământului. El va lega numele voastre de numele Fiului Său şi vă va accepta de dragul Lui. Apoi El va fi în voi, iar voi în El, la fel cum Kamur a fost în Haenam, iar Haenam în Kamur în ultimul lor dans al păcii!
Un murmur de discuţii se făcu auzit de-a lungul ambelor părţi ale lungului coridor central. în timp ce se atenua treptat, m-am ridicat în picioare pentru a concluziona analogia exact în felul în care o făcusem în

casele bărbaţilor din Haenam şi Kamur. Toţi ochii erau aţintiţi asupra mea, plini de aşteptare, iar eu stăteam în picioare, lângă un raft încărcat până sus cu lemne de foc puse la uscat.
— Vremuri şi soroace fără număr s-au scurs de când strămoşii voştri şi-au dat copiii pentru a stabili pacea - fără să ştie că *Myao*
Kodon a găsit deja un Copil al Păcii perfect pentru toţi oamenii — propriul Său Fiu! Şi deoarece copiii voştri nu au fost puternici, pacea nu putea dura. Copiii au murit, iar voi aţi revenit la război. Acesta este motivul pentru care m-a trimis *Myao Kodon* — ca să vă spun despre Copilul Păcii, care este puternic — *Taropul* definitiv, Yesus! De acum încolo, lăsaţi mamele sawi să-şi păstreze copiii la pieptul lor — Dumnezeu L-a dat pe Fiul Lui pentru voi! Puneţi-vă mâinile peste El cu credinţă şi Duhul Lui va locui în inimile voastre ca să vă ţină pe calea păcii.
M-am oprit pentru a-mi reînnoi dependenţa mea de Duhul Sfânt înainte de a exclama:
— Dacă pruncii voştri *tarop,* care erau slabi, au putut să vă aducă pace, gândiţi-vă cu cât mai mare va fi pacea pe care o va aduce *Taropul* perfect al lui Dumnezeu!
Apoi am auzit din nou acel sunet. Aceeaşi interjecţie nazală slabă pe care o observasem cu o zi înainte, la sfârşitul şedinţelor mele cu Haenam şi Kamur. Poporul sawi îl numesc *yukop kekedon yah mota-ken.* Semnifică preocupare adâncă. îl puteam auzi exprimat în mici explozii ce izbucneau în jurul meu.
Un bărbat pe nume Sieri formulă în cuvinte ceea ce gândeau tovarăşii lui:
— *Sin bohosl* E adevărat; copiii noştri *tarop* nu sunt puternici! Am cunoscut cândva un bărbat care şi-a dat fiul ca *tarop* duşmanilor lui, a aşteptat câteva zile, iar apoi a îndrăznit să facă o vizită de prietenie în satul care îl adăpostea pe copilul său. Dar în timp ce se apropia de casa bărbaţilor, bărbaţii au ieşit furioşi de-acolo şi l-au ameninţat cu suliţele. El a strigat: „De ce mă ameninţaţi? Vi l-am dat pe fiul meu!" Ei au răspuns: „Ni l-ai dat pe fiul tău, dar a murit noaptea trecută -ce faci aici?" Apoi l-au omorât!
Această evocare declanşa o izbucnire şi mai puternică de *yukop kekedon yah motaken.* Bărbaţii îşi frecau coatele în timp ce stăteau pe rogojinile lor de iarbă, un semn că se întrebau în sinea lor: „Ce ar trebui să facem?"
Expresia de pe feţele lor îmi spunea nu numai că descoperisem o paralelă între cultura lor şi Evanghelie, ci atinsesem, de asemenea, un nerv sensibil — imperfecţiunea evidentă a copilului de pace al sawilor!

Şi rămăseseră cu toţii crispaţi de durere în timp ce eu tatonam terenul în jurul acestui nerv sensibil.
Ştiau că acest concept al copilului păcii era *cea mai bună variantă* a lor. Acum descopereau ceea ce descoperisem şi eu cu nouă ani în urmă — *cea mai bună variantă a omului nu e suficient de bună!* Nu erau departe de a înţelege faptul că adevărata identitate a fiecărui om aşteaptă să fie descoperită în Fiul lui Dumnezeu.
Iar dacă nu-ţi găseşti adevărata identitate *acolo,* o *pierzi*\ Pentru totdeauna!
M-am aşezat din nou printre ei şi am început să vorbesc despre schimbarea de comportament care urmează după primirea copilului păcii. Identificasem încă o paralelă între cultura lor şi Evanghelie -credinţa comună în pocăinţă.
încă o dată se lăsă tăcerea în casa bărbaţilor.

19

Pe parcursul lunilor martie, aprilie şi mai ale anului 1963, am continuat să accentuez importanţa Copilului Păcii al lui Dumnezeu în casele bărbaţilor din mai multe sate sawi,

invitându-i cu blândeţe pe aceia care doreau să trăiască după standardul de pace al lui Dumnezeu să II primească. Kani, Mahaen, Hato şi alţii ca ei ascultau atenţi, chiar gânditori, însă de fiecare dată când se apropiau de pragul deciziei, se retrăgeau.
Frica unei reacţii nefavorabile din lumea demonilor era principalul lucru care îi reţinea. Cum aveau să considere spiritele această îndepărtare radicală de tradiţia strămoşească pe care o propunea tuanul? In caz că demonii reacţionau nefavorabil — iar sawii nu se îndoiau de acest lucru -, putea tuanul şi Dumnezeul lui să-i protejeze de dezastru pe cei care credeau, pe soţiile şi pe copiii lor?
Argumentele pentru a-L primi pe Copilul Păcii al lui Dumnezeu erau rezonabile şi convingătoare, cu siguranţă. Acum aproape toată lumea înţelegea de ce veniseră tuanul şi soţia lui, însă cum urma să arate transpunerea acestui plan iniţial în practică?
In ceea ce mă privea pe mine, mă întrebam:
— Ce altceva mai lipseşte pentru a-i atrage pe aceşti oameni şi familiile lor la Isus? Li L-am prezentat în termenii unei analogii a mântuirii specifice propriei lor culturi. Am folosit cheia pe care mi-a dat-o Dumnezeu şi, făcând aceasta, le-am satisfăcut nevoia

intelectuală de a înţelege Evanghelia. Baza credinţei a fost explicată. Şi totuşi e nevoie de ceva mai mult pentru a le declanşa devotamentul faţă de El! Ce alt argument mai convingător le-aş putea oferi?
Nici nu intuiam eu ce forme mai adânci de persuasiune avea Dumnezeu pregătite pentru poporul sawi, sau care urma să fie preţul pe care trebuia să-1 plătim pentru a fi intermediarii acelei persuasiuni.
în mai 1963, guvernul olandez a cedat Statelor Unite controlul asupra Noii Guinei Olandeze, aceasta urmând să-1 transfere suveranităţii indoneziene în decurs de opt luni de zile. Abia câţiva ani mai târziu aveau să înţeleagă poporul sawi şi alte triburi asemenea lui impactul zguduitor pe care acest eveniment politic urma să-1 aibă asupra viitorului lor.
In esenţă, politica guvernului olandez fusese aceea de a stabili câteva avanposturi răspândite pe distanţe mari, lăsând zonele de sălbăticie dintre ele practic neatinse şi necontrolate. Datorită acestei politici de minimă intervenţie, triburi precum cel al sawilor au fost lăsate neperturbate chiar până la începutul anilor 1960. Doar ocazional, câte un ofiţer de patrulă, explorator, om de ştiinţă, cercetător sau vânător explorau vastele regiuni neguvernate şi, când se întâmpla acest lucru, luau puţin şi schimbau puţin.
Controlul indonezian, în schimb, avea să aducă schimbări spectaculoase. Recenzorii aveau să viziteze curând fiecare sat la care puteau ajunge. Patrulele de poliţie aveau să implementeze legea civilă tot mai agresiv. Profesori subvenţionaţi de guvern urmau să întemeieze şcoli acreditate în limba indoneziana. Doborârea arborilor cu lemn de esenţă tare şi a altor esenţe de lemn valoroase de construcţie avea să înceapă intensiv. In unele regiuni, crocodilii aveau să fie vânaţi aproape până la dispariţie pentru pieile lor extrem de apreciate.
Companiile occidentale de exploatare a petrolului şi a cuprului urmau să construiască peste noapte baze masive în sălbăticia virgină. Curând, cântecele greierilor şi trilurile păsărilor paradisului aveau să fie înecate în unele regiuni de vuietul generatoarelor Diesel, de zgomotul elicopterelor şi de tunetul dinamitei detonatoare de piatră.
Chiar mai important decât atât, deschiderea stăvilarelor pentru migraţia intensă din insule supraaglomerate precum Java, Sumatra şi Celebes aveau să transforme, în decursul unei generaţii, populaţia sawi şi ceilalţi opt sute de mii de tovarăşi ai lor guineeni într-un popor minoritar în propria lor ţară. Acestea erau doar câteva dintre schimbările monstruoase care pândeau la orizontul junglei în 1963 -schimbări care aproape sigur aveau să arunce populaţia sawi şi alte triburi nepregătite într-o severă dezorientare culturală, apatie şi chiar dispariţie, dacă...
Dacă noi, ca primii agenţi ai schimbării care trăiam printre ei, nu reuşeam să-i pregătim în mod eficient pentru a supravieţui în lumea modernă. Pentru a realiza acest lucru, trebuia să le

oferim nu numai nădejdea creştină a vieţii veşnice, ci şi o etică destul de puternică şi riguroasă, care să-i susţină de-a lungul unei tranziţii conflictuale, pe durata unei generaţii, de la epoca primitivă la secolul al douăzecilea.
Pentru a fi înţeleasă, noua etică trebuia să fie, într-un fel sau altul, conectată la cultura lor de dinainte. Pentru a le asigura bunăstarea, aceasta trebuia să-i echipeze pentru a discerne binele şi răul în contexte noi şi nefamiliare şi apoi să-i motiveze să aleagă binele! Iar ca să perdureze, acea etică trebuia să izvorască din încrederea în dragostea şi dreptatea neschimbătoare ale lui Dumnezeu.
Eram convins până în măduva oaselor că Biblia pe care o ţineam în mâna mea era sursa rânduită de Dumnezeu pentru acel gen de etică. Ca atare, ea era cheia bunăstării poporului sawi atât în lumea aceasta, cât şi în cealaltă. însă pentru a deveni eficientă, trebuia să câştige un lucru esenţial pe care toate rugăciunile noastre, puterea noastră de convingere şi munca noastră nu l-au putut produce — receptivitatea lor!
Iar timpul rămas pentru pregătirea culturală a populaţiei sawi era pe terminate.
între timp, chiar pe când diplomaţii din New York, Haga şi Jakarta semnau documentele lor oficiale, vânătoarea de capete şi canibalismul încă persistau de-a lungul râului Kronkel. Cu doar câteva luni înainte, asmaţii din zona Kronkelului de jos decapitaseră şi devoraseră şapte adolescenţi sawi din satul Mauro. Mai târziu, în mai 1963, asmaţii au încercat să împiedice represaliile tribului sawi, trimiţând

satului Mauro daruri ca plată a păcii. Comunitatea Mauro acceptă darurile şi promise pace, dar în realitate nu considera că acea plată îi încarcă pe ei cu vreo obligaţie. O mână de cuţite, coliere din dinţi de câine şi alte bagatele nu erau acelaşi lucru cu un copil al păcii. Şi nu compensau câtuşi de puţin pierderea a şapte tineri bărbaţi.
Gândindu-se că rezolvaseră problema, asmaţii deveniră mai puţin precauţi.
In 20 mai, câţiva bărbaţi, femei şi copii asmaţi culegeau creveţi de-a lungul bancului de nămol al Kronkelului când, din senin, frunzişul de deasupra lor fremăta cu roiuri de sawi înarmaţi. Un singur bărbat scăpă, vâslind disperat în josul râului cu fusul rupt al unei suliţe ieşindu-i pronunţat din spinare. Capetele celorlalţi fură curând agăţate în vârfurile arcurilor şi aliniate de-a lungul pereţilor casei bărbaţilor din Mauro, îndreptate cu orbitele căscate spre propria lor carne ce sfârâia la focurile de dedesubt.
Temându-se de represalii masive din partea asmaţilor, Mauro se deplasă mai adânc în mlaştinile de sago. La fel făcu şi Seremeet care se temea că, nereuşind să localizeze Mauro, asmaţii urmau să-şi continue drumul mai departe în susul râului şi să se dezlănţuie, în schimb, împotriva satului Seremeet.
De asemenea, de frica asmaţilor, Haenam, Kamur şi Yohwi se gândiră să abandoneze aşezarea noastră de la malul râului, însă deciseră să rămână pentru a ne proteja pe noi!
— Cu cele trei sate ale noastre unite, avem destui bărbaţi pentru a ţine piept chiar unei forţe asmate foarte mari, spuseră Hato şi Kigo.
Hato adăugă apoi solemn:
— Tuan şi Nyonya, noi cei de aici am renunţat la vânătoarea de capete şi la canibalism de dragul vostru, dar peste tot în jurul nostru...
îşi mişcă circular arcul înspre orizont.
— Ştiu, am răspuns eu. Ştiu şi că, dacă eu şi Carol am pleca de aici, voi v-aţi întoarce repede la vânătoarea de capete şi la canibalism împotriva duşmanilor voştri, fiindcă nu i-aţi cerut *Taropului* lui Dumnezeu să vă dea inimi noi.
Hato se gândi un moment la acest lucru.
— *Sin bohos komai.* Cred că ai dreptate! răspunse el în cele din urmă.

în luna iunie a aceluiaşi an, eu, Carol şi Stephen ne-am întors în răcorosul Karubaga din ţinuturile muntoase pentru a aştepta naşterea celui de-al doilea copil al nostru. S-a născut în 21 iunie, prin îngrijirea doctorului Jack Leng, asociat RBMU. L-am numit pe copilaşul nostru Shannon Douglas.

în 1 iulie ne-am întors la tribul sawi cu încântătorul nostru nou-născut şi, de asemenea, cu un musafir! Winifred Frost, o colegă din Canada, decisese să petreacă câteva zile ale vacanţei sale cu noi, pentru a putea fi martoră la începuturile rudimentare ale lucrării într-un nou trib. în acel moment, achiziţionaserăm un motor suspendat de optsprezece cai-putere şi o pirogă lungă de şase metri, pe care Hato, Maum şi Kani, sub supraveghere atentă, o prelucraseră cu două trăsături pe care nicio pirogă sawi nu le avusese vreodată — o carenă pentru a-i îmbunătăţi stabilitatea şi un suport special pentru motorul nostru suspendat.
într-o după-masă târzie, în data de 4 iulie, am pus la pachet prânzul şi am pornit cu Winifred şi cu cei doi copilaşi ai noştri într-o călătorie de relaxare cu barca, în amonte de Kamur, luându-l şi pe băiatul nostru de casă, Mavo, din tribul sawi, pentru a ne fi ghid şi ajutor. în timp ce ne îndepărtam de mal, l-am pus pe Mavo să stea chiar în faţă, la prora pirogii late de un metru, pentru a fi atent la buştenii scufundaţi care s-ar fi putut afla de-a lungul cursului nostru.
— Mavo, dacă vezi vreun buştean, fă-mi cu mâna, i-am spus eu, mărind viteza bărcii până la aproximativ douăzeci de kilometri pe oră.
Mavo încuviinţă cu capul, însă în timp ce sunetul strident al motorului suspendat deveni tot mai puternic şi barca se deplasa în salturi, l-am văzut căscându-şi larg ochii de frică. I se părea că noi zburam cu viteză ameţitoare deasupra apei line, întunecate. Douăzeci de kilometri pe oră era o viteză aproape de trei ori mai mare decât viteza cu care Mavo călătorise vreodată pe apă. Neliniştit, se prinse strâns de marginile pirogii. După câteva minute se va obişnui cu viteza şi se va relaxa la fel ca Hadi şi Er pe *Ebenezer,* mă gândeam eu.
Zece minute mai târziu, navigam de-a lungul unei meandre mărginite de junglă, la aproape trei kilometri în amonte lată de Kamur,

când dintr-odată Mavo se uită în spate şi începu să îmi facă semn frenetic să schimb direcţia în lateral. Trebuie să ne un buştean scufundat în faţa noastră, mă gândeam, şi am întors barca puţin prea brusc spre stânga. Piroga începu să se încline. Carena pe care mă bazam pentru un plus de stabilitate se părea că nu ne este de niciun ajutor.
Am încercat să recuperez echilibrul, întorcând din nou spre dreapta, însă era prea târziu. într-o secundă de oroare, care păru să dureze o eternitate, am văzut-o pe Carol ţinându-l strâns în braţele ei pe Shannon, în vârstă de treisprezece zile, în timp ce dispărea sub suprafaţa apei... pe Stephen căzând în adâncimile întunecate... pe Winifred şi pe Mavo sprijinindu-se în zadar de marginea pirogii, în timp ce aceasta se ridică deasupra noastră.
Apoi am căzut şi eu în apă, ţinând încă strâns de manivela motorului suspendat. Puteam auzi vuietul nedesluşit al motorului vibrând sub apă; fluieratul elicei învârtindu-se periculos de aproape de umărul meu. Apoi motorul se opri şi noi plutirăm în linişte tocmai în mijlocul Kronkelului bântuit de crocodili.
Winifred şi Mavo ieşiră la suprafaţă aproape imediat şi se întinseră după carena întoarsă în sus a pirogii. Mavo, temându-se de crocodili, se trase imediat deasupra pirogii şi stătu inert la carena. Carol, Stephen şi Shannon nu se vedeau nicăieri.
— Doamne, ajută-mă! am strigat eu într-o rugăciune disperată -trebuie să-i găsesc înainte să ne despartă curentul! Apoi un al doilea gând îmi trecu prin minte precum un glonte — şi înainte să-i găsească vreun crocodil!
Ştiam că nu prea era util să-i caut cu privirea sub apă. Era imposibil să vezi mai mult de jumătate de metru prin Kronkelul întunecat de algele decolorate. In schimb, am înotat până la locul unde dispăruse Carol şi am orbecăit în toate direcţiile sub suprafaţa apei, întinzându-mi mâinile şi picioarele pentru a încerca să întru în contact cu ea.
Dintr-odată, faţa mică a lui Shannon ieşi la suprafaţă exact în faţa mea. Probabil Carol îl împinsese în sus pentru ca eu să-l pot vedea, m-am gândit eu în timp ce l-am prins pe Shannon şi l-am împins împreună cu păturile îmbibate de apă ce-l înfăşurau în braţele lui Mavo. Shannon izbucni imediat într-un plâns zgomotos, speriat.

— Bun! am spus eu în sinea mea. Asta înseamnă că nu a tras apă în plămâni.
Chiar în timp ce mă învârteam ca să-mi continui căutarea după Carol şi Stephen, Carol ieşi la suprafaţă. Am prins-o de încheietura mâinii şi am tras-o aproape de pirogă, spunându-i să se ţină tare de carena.
Acum urma Stephen. Am scrutat rapid suprafaţa apei ca să văd măcar o mână micuţă întinsă în sus.
Am văzut doar reflexii mişcătoare din valurile pe care le iscarăm. Iar sub apă - doar întunecime.
Undeva în acea întunecime, fiul meu de nouăsprezece luni se zbătea, probabil scufundându-se deja în nămolul nesfârşit de pe fundul Kronkelului, la şase metri adâncime. Luptându-mă să rezist valurilor de disperare, m-am întins din nou cu mâinile şi picioarele, încercând să ating un volum cât mai mare de apă posibil. Nu simţeam nimic.
— Probabil e prins sub pirogă! Tată din ceruri, ţine crocodilii departe!
Brusc, mă străfulgera gândul că Mavo, din poziţia lui de deasupra pirogii, era capabil să vadă în adâncime printre fasciculele de lumină frânte mai bine decât puteam vedea eu, aceasta în cazul în care Stephen se afla încă la o distanţă de până la jumătate de metru de suprafaţă.
— Mavo, îl poţi vedea pe Stephen? am strigat eu cu o nelinişte crescândă.
întrebarea păru să-1 smulgă din stupoarea lui. Scrută cu atenţie apa. Arătă cu mâna.
Cuprins de un val de speranţă, am înotat în acea direcţie şi apoi am văzut ce văzuse Mavo - o mică pată de nuanţă blondă, abia vizibilă prin apa întunecoasă a Kronkelului. Intr-o secundă, Stephen era în braţele mele. Cu siguranţă că până acum a tras apă în plămâni, mă gândeam eu. Greşeam. Dumnezeu, în mila Lui, îi dăduse simţul de a nu încerca să respire sub apă. De îndată ce l-am scos rapid din apă, inspiră adânc şi începu să plângă. In clipa următoare, Mavo avea un bebeluş şi sub celălalt braţ.
Acum trebuia să-i ducem pe toţi la mal. Ar trebui oare să abandonăm piroga şi să înotăm până la mal cu cei doi bebeluşi? Am observat găleata noastră de plastic cu mâncarea de prânz plutind în apropiere —

o puteam folosi pentru a scoate apa din pirogă, dar ne-ar fi luat cel puţin zece minute! Cu siguranţă că crocodilii nu ar aştepta atât de mult, şi nici pitonii lungi de" patru metri, care abundau în Kronkel.
Problema era că, dacă un crocodil ne-ar fi surprins înotând spre mal, nu am fi avut nimic de care să ne agăţăm şi care să ne împiedice să fim traşi în jos. Desigur, dacă crocodilul era mare, nici agăţarea de pirogă nu era o soluţie.
Ce bine ar fi dacă cineva s-ar afla prin apropiere cu o canoe. Puţine şanse, mi-am spus — a mai rămas doar o oră din zi şi nimeni nu ar hoinări atât de departe de sat.
— Doamne, ajută-ne! am strigat din nou din toată inima. Apoi am auzit ceva. Vâslind frenetic, la o distanţă de o sută optzeci de metri, o pirogă sawi de culoare neagră ţâşni din gura unui mic aflu-ent. Treptat, fără a ne veni să credem, am desluşit două siluete în canoe - pe Taeri, tatăl lui Mavo însuşi, şi pe sora lui mai mică, Aray.
— Taeri, grăbeşte-te! strigă Mavo, încercând să acopere planşetele copilaşilor. Bătrânul Taeri aproape îşi rupea pagaia de tare ce vâslea!
Un minut mai târziu, erau acolo lângă noi, frânând piroga cu lungile pagaie din lemn de esenţă tare şi ajutând-o pe Carol să urce în barca lor îngustă. De îndată ce Carol fu aşezată în canoea lui Taeri, Mavo i-i dădu pe Stephen şi pe Shannon.
Văzând cât de mică era piroga lui Taeri, Winifred decise să înoate până la mal, decât să rişte o a doua răsturnare. Taeri vâslea în dreptul ei, pregătit să folosească vârful superior ascuţit al vâslei sale ca o armă împotriva vreunui crocodil care ar fi atacat în acel moment.
In timp ce ei se îndreptau spre mal, eu şi Mavo am întors piroga noastră în sus şi am început să scoatem apa din ea, folosindu-ne atât mâinile strânse căuş, cât şi găleata de plastic destinată merindelor de prânz. Am observat că Mavo se tot uita la mine cu o privire speriată.
Vâslind împotriva curentului, am ajuns acasă chiar înainte de lăsarea întunericului, tremurând

de la umezeala rece a hainelor noastre şi la gândul groaznicei tragedii care aproape ne lovise. Sătenii sawi se aliniară pe mal, nerăbdători să întrebe ce se întâmplase. Am ajuns la mal şi am început să le povestesc despre accident. In timp ce le povesteam, mi-am dat toată silinţa să-i lămuresc că totul se întâmplase din vina mea.
Dar niciunul nu vru să mă asculte. In schimb, bărbaţii de pe mal se înfuriară pe sărmanul Mavo, insultându-l şi ameninţându-l pentru că fusese atât de neglijent cu tuanul şi familia lui. Atunci am înţeles de ce fusese Mavo atât de timorat după accident. Din moment ce răsturnarea unei canoe însemna de obicei pierderea de topoare, macete sau cuţite valoroase, dacă nu chiar şi a unei vieţi omeneşti, era considerată o „gravă" crimă printre sawi, de obicei urmată de acuzaţii aspre şi chiar de vărsare de sânge.
Mavo era în încurcătură şi el ştia asta. Trist şi speriat, se umili în faţa lui Hato şi a celorlalţi, în timp ce indignarea lor împotriva lui începu să se înteţească.
Brusc, Hato se întoarse spre mine cu un lujer de viţă lung şi greu în mână.
— Tuanule, zise el furios, spune un singur cuvânt şi îl voi bate crunt pentru tine cu lujerul acesta!
Puteam să-mi dau seama că se aştepta pe deplin să-i dau pe loc acordul meu. Dar în timp ce Carol şi Winifred îi duseră pe copii în casă, am trecut pe lângă Hato şi mi-am pus braţul în jurul umerilor tremurători ai lui Mavo. Privindu-l pe venerabilul şef drept în ochi, am spus răspicat în faţa tuturor:
— Niciunul dintre voi nu va ridica mâna împotriva prietenului meu, Mavo. Fără ajutorul lui, aş fi putut uşor să-l pierd pe unul dintre copiii mei în râu. Cât voi trăi eu, Mavo va fi pentru mine ca un fiu preaiubit!
Expresia aspră de pe chipul lui Hato se transformă brusc. Ceilalţi sawi amuţiră de uimire, în timp ce eu am continuat:
— In loc să-l învinovăţiţi pe Mavo, mulţumiţi-I împreună cu mine lui *Myao Kodon* pentru că ne-a scăpat de tragedie!
Mai întâi, Hato îşi lăsă în jos lujerul pentru biciuit; apoi îşi plecă capul. Ceilalţi îi urmară exemplul, ascultând, în timp ce eu îmi exprimam mulţumirea către Dumnezeu în graiul lor. Când mi-am deschis ochii, Mavo se uita în sus la faţa mea, cu ochii scăldaţi în lacrimi.
Am ridicat împreună motorul inundat din pirogă şi l-am cărat până în casă. Urma să ia ceva timp până aveam să-l facem să funcţioneze din nou.

212

Copilul păcii

In următoarea duminică am vorbit unei mari adunări de sawi şi atohwaemi despre „Cristos, Purtătorul păcatelor noastre". După întâlnire, un tânăr atohwaem de statură înaltă, pe nume Yodai, se apropie de mine. Fiind fluent şi în limba sawi, Yodai ascultase cu atenţie Evanghelia timp de mai multe luni.
Adeseori stătuse pe terasa noastră din faţă ore în şir, observân-du-ne în tăcere în timp ce mâneam, lucram, ne rugam, vorbeam unul cu altul şi ne jucam cu copiii noştri. Ne ajutase din când în când, amuzându-l pe Stephen sau ducându-l la plimbare. Fusese adânc mişcat de tragedia ce fusese cât pe ce să ni se întâmple pe râu.
Uitându-se la mine, a spus în stilul său calm şi direct:
— Sunt gata să îmi pun încrederea în Isus, care a venit de la Dumnezeu.
L-am luat deoparte şi l-am învăţat să se roage. M-am bucurat când a început să se roage în limba sawi, fiindcă voiam să-l ascult. Totuşi, după doar câteva propoziţii s-a oprit şi mi-a cerut permisiunea să continue în limba lui maternă, pentru a-şi putea exprima sentimentele mai liber către Dumnezeu.
— Desigur, Yodai, i-am răspuns eu.
De îndată se revărsă din el un şuvoi de cuvinte în limba atohwaemă, pe un ton imperturbabil. Era absolut neinteligibil pentru mine, însă după ce termină, strălucirea din ochii lui Yodai îmi spunea că Dumnezeu înţelesese şi acceptase tot ce rostise el. Delectându-ne împreună în prezenţa lui Dumnezeu, ne îndreptarăm spre casă.
De la distanţă, Mavo stătea urmărindu-ne, învârtind încontinuu un băţ în mâinile sale. Bucuria de pe faţa lui Yodai stârni în el o nouă şi ciudată invidie, într-un fel sau altul, în mod

instinctiv, ştia că acea bucurie îl aştepta şi pe el. Visase dintotdeauna la ea. Acum voia să aibă şi el parte de ea, indiferent care ar fi fost consecinţele. In aceeaşi seară, după ce şterse şi pusese la loc ultimul vas de la masa noastră de seară, Mavo stătu în linişte, rămânând în aşteptare, până ce am observat tânjirea din ochii lui. Câteva minute mai târziu, şi el se îndreptă spre casă cu acea bucurie pulsând înăuntrul lui. O mică fisură apăruse în temelia primului pilon.
Cel de-al doilea pilon era în ascendenţă.

20
Îmi tremură ficatul

Yodai şi Mavo erau totuşi amândoi foarte tineri, şi în niciun caz nu se putea spune că se numărau printre liderii triburilor din care proveneau. Dacă cultura ca întreg urma să fie transformată, reacţia patriarhilor era esenţială. Acest lucru s-a întâmplat în casa bărbaţilor din Kamur, câteva săptămâni mai târziu.
Tocmai îl proslăvisem din nou pe Copilul Păcii al lui Dumnezeu şi invitam cu blândeţe pe oricine care dorea să primească standardul de pace al lui Dumnezeu, când...
— Tuan Don!
M-am întors. Hato se ridicase şi stătea, drept, cu faţa la mine, cu picioarele proptite ferm pe podeaua din ramuri de sago. Braţele lui musculoase erau încrucişate sus peste piept, în maniera unei căpetenii. Pieptul i se mişca ritmic de emoţie şi îşi încorda muşchii mici din maxilar. Singurul său ochi strălucea asemenea unui cărbune aprins prin fumul şi umbrele din casa bărbaţilor.
Din fragedă copilărie, rudele şi prietenii îi insuflaseră frica specifică sawi de a nu gândi, a nu vorbi, a nu încerca, a nu mânca sau a nu bea ceva ce nu fusese consfinţit de strămoşi. A face reversul însemna să te pricopseşti cu porecla de *baidam,* „îndrăzneţul". Unii îl numiseră *baidam* când, cu trei ani în urmă, împreună cu Kigo şi Numu, alesese să stea şi să înfrunte vasele fluviale olandeze.

însă decizia pe care tocmai voia s-o anunţe acum în casa bărbaţilor părea a fi mult mai îndrăzneaţă. Dacă îl numiseră *baidam* atunci când riscase o simplă întâlnire *fizică* cu necunoscutul, cu atât mai mult acum.
Vocea lui Hato era joasă şi fermă.
— Cuvintele tale îmi fac ficatul să tremure (Ai stârnit dorinţă înăuntrul meu).
In timp ce continuă, vocea i se bloca din cauza fricii amestecate cu hotărâre:
— *Myao Kodonfidasir Tarop Tim fasifofadivi!*
Mă întrebasem cum ar spune-o o căpetenie sawi şi care era sentimentul ce m-ar fi încercat atunci când urma să o aud. Acum ştiam, fiindcă Hato spusese:
— Vreau să-L primesc pe Copilul Păcii al lui Dumnezeu. Iar sunetul cuvintelor lui *răsuna, ga!ga!* în urechile mele! M-am apropiat de el şi mi-am pus mâna pe umărul lui. Braţele îi căzură pe lângă corp şi părea în mod ciudat că uitase de mine şi de bărbaţii din jurul lui, care îl priveau ţintă, plini de uimire. Unicul său ochi privea în gol, dincolo de mine, sclipind cu o surprinzător de nouă strălucire. Nu exista nicio confuzie. Era bucuria spirituală.
— A venit în inima ta? am şoptit eu.
— *Ota, es!* A venit în inima mea! răspunse el şi apoi adăugă: *Yesus av!* E Isus!
M-am întors de la Hato şi am văzut cum fiecare dintre bărbaţii sawi din încăpere avea ochii

aţintiţi asupra lui. Am simţit că nu era nevoie să explic ce se întâmplase. Şi ei puteau simţi Prezenţa dulce care îl vizitase pe şeful lor. Unii dintre ei începură să-şi frece coatele. Alţii se simţeau jenaţi, foindu-se şi negăsindu-şi locul.
De acum încolo, lucrurile aveau să cunoască o schimbare de direcţie întru un mai mare bine sau întru un mai mare rău. Insă nimic nu putea rămâne la fel.
Pentru evrei, El era *Mielul lui Dumnezeu,* pentru greci, era *Logos.* Insă pentru sawi, El era *Tarop Tim Kodon,* Copilul Perfect al Păcii -împlinirea ideală a propriei lor analogii a mântuirii! Ticăind ca
îmi tremură ficatul
215
o bombă cu ceas de-a lungul veacurilor, analogia mântuirii tocmai era detonată de proclamarea Evangheliei. De acum încolo, orice om sawi care II respingea pe Cristos înţelegea că nu repudiază un concept străin, ci mai degrabă II respingea pe Săvârşitorul celei mai bune soluţii pentru propria lor cultură!
M-am grăbit spre casă şi am găsit-o pe Carol radiind de bucurie. I-am spus despre Hato şi ea mi-a răspuns:
— Kimi, fiica lui Hato, s-a rugat împreună cu mine dimineaţa aceasta. Spunea că tatăl ei i-a zis că II vrea pe Copilul Păcii al lui Dumnezeu şi s-a decis că II doreşte şi ea!
Am îmbrăţişat-o pe Carol şi I-am mulţumit amândoi lui Dumnezeu în rugăciune, până la un moment dat, când am fost întrerupt de o uşoară zgâlţâială în dreptul genunchiului şi de o voce suavă, ce îmi spunea în limba sawi:
— Afaw/Tati!
Stephen voia să ia şi el parte la bucuria noastră, aşa că l-am ridicat şi l-am ţinut între noi. Culoarea sănătoasă îi revenise de mult în obraji.
— Draga mea, am şoptit eu în părul auriu al lui Carol, locul acesta pare... pare... Cum puteam să-i spun? Pare a fi centrul voii lui Dumnezeu!
— Ştiu, răspunse ea. Şi eu simt asta!
în decurs de două săptămâni, aproape fiecare membru al familiei lui Hato călcase pe urmele lui şi luase aceeaşi decizie a patriarhului. Eu şi Carol am început să-i învăţăm aproape zilnic, ori de câte ori se aflau în sat.
într-o zi, l-am întrebat pe Hato:
— Ce te-a făcut să te decizi în favoarea *Taropului* lui Dumnezeu? El răspunse:
— Când am văzut că *Taropul* lui Dumnezeu a putut să-ţi dea pace chiar şi atunci când cei doi băieţi ai tăi aproape s-au înecat, am ştiut că tot ce ai spus despre El trebuie să fie adevărat. Am decis că El poate să aibă grijă şi de noi.
Cunoştinţele lui Hato, Yodai şi Mavo din toate satele dimprejur îi urmăreau acum cu atenţie, aşteptând cu suspans să vadă dacă reacţia spiritelor urma să se dovedească a fi mai gravă decât se aşteptaseră

cei trei aventurieri spirituali. Pentru sawi de genul acesta era nevoie de niveluri mai înalte de persuasiune şi mă înfioram la gândul că preţul acelui nivel superior de putere de convingere s-ar putea să fie destul de ridicat.
înfiorarea mea era justificată.

21

O Mortul viu

— Warahai a murit!

Strigătul răsună ca un tunet printre casele din Haenam în acea zi îngrozitoare din ianuarie 1964. Bărbaţi, femei şi copii speriaţi ieşiră repede pe terasele lor exact când mesagerul tragicei veşti îşi trase la mal piroga în apele mici din faţa satului. Cu vâsla lui lungă, le direcţionă privirea încă neîncrezătoare spre *kidari.*
Trei pirogi pline de oameni se apropiau cu repeziciune. Ii întâmpină un sunet tremurător, de rău augur. Era bocetul de înmormântare specific sawi. Hohote de plâns izbucniră printre privitorii satului. In timp ce se apropiau cele trei pirogi, câţiva dintre bărbaţii şi femeile care aşteptau coborâră în grabă din locuinţele lor şi se aruncară în apă, jelind frenetic.
Ne-am uitat din locuinţa noastră la cele trei pirogi care ajunseră la mal şi la trupul fără vlagă al lui Warahai, care fu purtat într-o casă pe umerii prietenilor lui.
— Păcat că l-au dus în junglă tocmai când tratamentul nostru începea să-i îmbunătăţească starea! i-am spus eu lui Carol în timp ce mă îndreptam spre casa în care zăcea Warahai. Dacă aş fi stat acasă în acea zi, ar fi fost mult mai uşor. Aş fi putut să iau parte la durerea lor de la distanţă şi să nu fi ştiut niciodată adevărul. Insă ceva m-a atras să urc scara tremurătoare în acea casă fatidică, chemându-mă să pătrund printr-o uşă joasă ca să stau

printre siluetele dezgolite ale bărbaţilor îndoliaţi. Acel ceva m-a făcut să aştept într-un loc unde aerul era atât de îngreunat de groaza morţii, încât abia putea fi respirat, unde fiecare faţă era contorsionată de durere pentru un suflet omenesc şi unde bocetele vuiau în urechile mele ca o explozie prelungită.
M-am uitat în jos, încercând să întrezăresc ceva prin perdeaua jocului de braţe şi picioare tuciurii care se mişcau încrucişându-se şi am văzut cadavrul gol, întins pe o rogojină. Mama mortului, bătrâna Augum, se ghemui peste trupul fiului ei, acoperindu-i zona genitală cu faţa şi mâinile ei zbârcite. Comportamentul ei era bazat pe o credinţă sawi conform căreia sufletul zăboveşte câteodată în organele reproducătoare chiar şi după ce alte organe ale corpului au murit.
Alte rude apropiate stăteau întinse peste picioarele şi pieptul fără vlagă ale mortului, strigându-i numele, ciupindu-i pielea sau arzându-1 cu tăciuni fierbinţi într-o încercare zadarnică de a provoca anumite mişcări care să dea impresia de viaţă.
DE VIAŢA? M-am uitat din nou. Da, mortul respira! Un fior îmi trecu pe şira spinării. Cu siguranţă că bocitorii truchează impresia de viaţă apăsând ritmat cutia lui toracică, mă gândeam eu. M-am străduit să mă apropiu pentru a avea o imagine nerestricţionată, însă jelitorii manevrau acum trupul cu atâta violenţă, încât nu mai puteam fi sigur de aparenta mişcare a respiraţiei.
M-am aplecat încet să prind încheietura mâinii lui Warahai. Cu o stranie încordare, mi-am apăsat degetul pe locul în care trebuia să fie pulsul său. De îndată am simţit palpitaţia unui puls foarte slab.
Groaza mi se topi într-un val de entuziasm şi m-am străduit din răsputeri să mă ridic în picioare.
— Am veşti bune pentru voi, oameni buni! am spus eu în timp ce îmi agitam braţele dintr-o parte în alta pentru a le atrage atenţia. Voi credeţi că prietenul vostru e mort. Probabil că respiraţia i-a încetinit atât de mult, încât credeaţi că i s-a oprit; apoi, în durerea jalei, nu aţi observat că i-a sporit din nou.
Mi-au trebuit câteva minute să stăvilesc potopul de bocete aşa încât să mă fac auzit. Abia aşteptam momentul în care anunţul meu avea să alunge disperarea de pe feţele lor şi să o înlocuiască cu speranţă pentru recuperarea lui Warahai.

în cele din urmă, Mavu îmi prelua rugămintea şi urlă:
— Tăceţi! Tuanul vrea să spună ceva!
Rămaseră doar un suspin redus în intensitate şi un bocet stins ce veneau din partea rudelor celor mai apropiate. In sfârşit puteam să le spun!
— Warahai nu e mort! am declarat eu. încă are puls! Dacă vă uitaţi mai atent, veţi vedea că

încă respiră!
Am crezut că se vor grăbi să verifice pulsul lui Warahai şi să se convingă singuri că încă respira. Nimeni nu se grăbi să vadă. Nimeni nu aruncă nici măcar o privire la pieptul lui Warahai care acum se mişca în mod vizibil în sus şi în jos. Doar se holbară la mine cu priviri indiferente, ca şi cum erau iritaţi de această întrerupere a planşetelor lor.
„Nu înţeleg ce le spun?" m-am întrebat eu în timp ce repetam vestea şi am adăugat:
— Puteţi să vă opriţi din bocit. Eu şi Carol îi vom da lui Warahai cele mai bune medicamente pe care le avem. Poate îşi va reveni.
Pe când rosteam aceste cuvinte, tocmai soţia bolnavului, Anai, se uită uluită la Mavu şi întrebă:
— Tuanii nu ştiu despre moarte?
Răspunsul pe care Mavu i-1 dădu lui Anai mă şoca.
— Fireşte că din moment ce tuanii nu mor niciodată, nu ne putem aştepta ca un tuan să înţeleagă ce e moartea. Va trebui să avem răbdare cu el!
Aşa că sawii ne credeau nemuritori!
— Greşeşti, Mavu, am protestat eu. Noi, tuanii, suntem supuşi morţii la fel cum sunteţi şi voi. Tatăl meu a murit când eu eram destul de mic. înţeleg ce e moartea.
Mavu şi ceilalţi fură surprinşi. Tocmai desfiinţasem un mit. Apoi replică din nou:
— Foarte bine, voi înţelegeţi moartea aşa cum o ştiu tuanii. Dar -Mavu se uită cu tristeţe la silueta comatoasă, cu răsuflarea stinsă - în mod evident nu înţelegeţi moartea sawi!
— De ce spui asta, Mavu?
— Fiindcă tu crezi că Warahai e încă în viaţă!
— Tu însuţi vezi că încă respiră!

Mavu îmi zâmbi cu condescendenţă. Apoi continuă, ca şi cum i-ar fi repetat o lecţie unui copil:
— Warahai respiră încă, pentru că e într-o stare de „viaţă aparentă" numită *aumamay.* Câteodată, în stare de moarte, trupul unei persoane continuă să funcţioneze un timp, după ce sufletul 1-a părăsit. Insă nu durează mult.
— Cum poţi să faci deosebirea dintre *aumamay* şi inconştienţă temporară? l-am contrazis eu.
Mavu zâmbi din nou.
— Ne spun spiritele.
— Cum vă spun? am insistat.
Câţiva dintre bocitorii care ne înconjurau începeau să devină iritaţi. Chestiunea în discuţie era atât de elementară pentru ei, încât abia suportau să o audă din nou şi nu puteau să-şi mai amâne mult timp jelania. Bocetele reîncepură în jurul meu.
— Ne spun printr-o vrăjitoare, explică Mavu ca ceva de la sine înţeles.
— Şi cine este vrăjitoarea care spune că Warahai este în *auma-may}* am întrebat eu pe fundalul zgomotului ce se înteţea.
Mavu arătă cu bărbia spre vrăjitoarea din Haenam numită Aham. M-am întors şi m-am uitat la Aham. Ea se uită duşmănos la mine, de parcă simţea o provocare.
— Aham a avut o vedenie azi dimineaţă. Chiar a văzut sufletul lui Warahai părăsindu-i trupul în *aumamay.*
— Asta spune ea, l-am contrazis eu, gândind rapid.
Mavu nu păru să înţeleagă sensul remarcii mele. Aham era cea mai vestită vrăjitoare în comunitatea noastră de trei sate. Nu le trecea prin minte sawilor să pună la îndoială cuvântul ei.
Bocitorii începeau să îl mişte din nou pe Warahai cu violenţă, arzându-1 cu tăciuni fierbinţi şi strigându-i în urechi. Sub un astfel de tratament, în condiţia lui slăbită, avea să moară înainte de apus. Credinţa sawi în *aumamay* urma să fie şi mai mult confirmată! Iar vrăjitoarea Aham avea să grăbească moartea unui pacient pe care am fi putut să-1 salvăm.
înaintea lui Dumnezeu, am ajuns la o decizie. Mi-am ridicat braţele şi am strigat din nou, cerând linişte. Aham mă armarea neliniştită. Când zarva se potoli, am lansat provocarea.
Mortul viu

— Aham v-a spus în numele demonilor că Warahai este deja mort. In numele lui Isus, eu vă spun că el e încă viu! Sufletul lui e încă în trupul lui! Acum vă rog — nu îl mai jeliţi! Nu îl mai ardeţi cu cărbuni! Daţi-ne timp să ne rugăm pentru el şi să-1 tratăm. Dacă îşi revine...
Inima îmi bătea violent. Warahai nu arăta ca un pacient care s-ar fi putut recupera. Inconştienţa lui semăna într-adevăr cu o comă finală nu cu mult diferită de conceptul sawi de *aumamay.* Eu puneam totul la bătaie, iar aşa-zişii sorţi de izbândă erau toţi în favoarea lui Aham.
— Dacă Warahai îşi revine, dacă îşi deschide într-adevăr ochii şi vorbeşte cu voi şi mănâncă - atunci veţi şti că v-am spus adevărul în numele lui Isus. Dar dacă... (Eram pe cale să spun „dacă moare", dar apoi mi-am dat seama că acest lucru nu ar fi avut sens pentru ei, fiindcă ei îl considerau deja mort.) ... dacă pulsul i se opreşte, puteţi s-o credeţi pe Aham dacă vreţi!
Mavu râse dintr-odată.
— E imposibil ca Warahai să-şi revină! Altcineva strigă:
— Păstrează-ţi medicamentele pentru cei vii!
Apoi bătrânul încărunţit, Boro, se ridică în picioare. Era fratele cel mai mare al lui Warahai. Acesta dădu un ordin brutal câtorva dintre bărbaţii mai tineri care şedeau aproape de el:
— Mergeţi şi construiţi o casă de înmormântare!
Tinerii bărbaţi îşi luară macetele şi plecară, supunându-se lui Boro. Apoi am simţit cum mă sufocam de groază când Boro se uită la mine, zicându-mi:
— II îngropăm pe Warahai astăzi!

22

înmormântarea în cultura sawi presupune înfăşurarea strânsă a cadavrului într-o rogojină de iarbă şi legarea fermă a acestuia cu lujeri de viţă în jurul gâtului, taliei şi gleznelor şi apoi înhumarea lui într-o carcasă mică, de mărimea unui coşciug, ridicată la o înălţime de 1,5 metri până la 4,5 metri deasupra pământului. Şi pentru că sawii erau pe deplin convinşi că persoanele oficial declarate ca fiind în *aumamay* erau deja moarte, nu aveau nicio remuşcare în legătură cu înhumarea lor în carcase de înmormântare.
M-am cutremurat la gândul nenumăraţilor bărbaţi, femei şi copii în stare de inconştienţă care, în vremurile trecute, fuseseră înhumaţi în asemenea carcase de înmormântare şi părăsiţi. Mai târziu, probabil că îşi recăpătaseră conştiinţa, realizaseră strâmtorarea în care se aflau şi strigară în zadar după ajutor prin rogojinile sufocante, legate strâns în jurul feţei, care îi strangulau şi amortizau zgomotul. Orice trecător care le auzea gemetele nici nu s-ar fi oprit să verifice — s-ar fi gândit că era doar un caz de *aumamay* care dura mai mult decât de obicei.
Din moment ce fundul carcasei era înclinat pentru a împiedica trupul să alunece afară, o persoană slăbită, imobilizată în rogojini, nici nu ar fi avut şansa de a se zvârcoli pentru a ieşi afară şi a cădea pe pământ pentru a atrage atenţia. Aşadar, nu putea decât să se cufunde din nou într-un delir al terorii şi să moară de foame şi de sete, dacă nu chiar din cauza strânsorii în care se afla.

„Sărmanul Warahai, m-am gândit, uitându-mă în jos la silueta lui extrem de slăbită. Ai căzut între tâlhari: credinţele răpitoare de suflete ale propriului tău popor. Şi eu nu îmi permit să

trec pe lângă tine, ca preotul sau ca levitul, pe partea cealaltă, doar fiindcă cultura ta este diferită de a mea. Eu sunt protectorul tău, Warahai!"
— îmi pare rău, Boro, am spus eu cu voce tare. Este *apsar,* „tabu" pentru mine să las ca un om să fie înmormântat în timp ce încă mai respiră. Nu vrei să mă faci vinovat de încălcarea tabuului, insistând, nu-i aşa?
Boro clipi şi se gândi preţ de câteva momente. Apoi se întoarse şi le spuse tinerilor care construiau casa de înmormântare să se întoarcă. M-am uitat înjur la ceilalţi şi am spus:
— Doar ca să mă asigur că nu îl veţi mai arde pe Warahai cu tăciuni fierbinţi şi nu îi veţi mai striga în urechi, voi rămâne aici toată după-amiaza.
Am mers până la uşa casei şi am strigat-o pe Carol. In câteva minute, ajunse cu medicamente şi îi dădu lui Warahai o injecţie. Boro, Mavu, Augum şi Aham se uitară unii la alţii nedumeriţi şi apoi se păru că deciseră pur şi simplu să aştepte cu răbdare sfârşitul lucrurilor, decât să rişte o ciocnire frontală a voinţelor. Erau siguri că respiraţia lui Warahai avea să înceteze înainte de lăsarea întunericului.
Patru zile şi trei nopţi mai târziu încă ne străduiam din răsputeri să salvăm viaţa lui Warahai şi încă rezistam valului de opinie generală ce voia să-l îngroape ca pe un om mort. Warahai arătase câteva semne de îmbunătăţire a stării lui, însă nu destule pentru a zgudui credinţa sawi în *aumamay* sau în infailibilitatea pretinsei vedenii a lui Aham.
— Medicamentele tale fac ca starea lui de *aumamay* să dureze mai mult decât în mod normal, dar nu pot să-i aducă sufletul înapoi! fu concluzia lor. Iar acum, tocmai când întunericul trăgea cortina peste cea de-a patra zi, orice semn de însănătoşire la Warahai dispăruse, iar condiţia lui se deteriora rapid.
Credinţa noastră pentru această criză aproape se epuizase. Ochii ni se înroşiseră de la trei nopţi de nesomn aproape neîntrerupt, în care l-am protejat pe bolnav de bocitori şi am încercat să ne împotrivim prin rugăciune avansării constante a morţii. Hato şi alţi creştini

sawi erau îngrijoraţi ca nu cumva să întind prea mult răbdarea rudelor lui Warahai.
Confuzi şi epuizaţi, eu şi Carol ne-am aşezat pentru a lua masa de seară când, dintr-odată o zarvă de planşete izbucni din casa în care zăcea Warahai. Acelaşi gând nerostit ne trecu prin minte la amândoi -pulsul lui Warahai trebuie să se fi oprit!
Luând o lampă cu gaz, am înaintat cu repeziciune prin întunericul nopţii până la acea casă. Era înţesată de oameni care ţipau, băteau din picioare şi plângeau în hohote. Impingându-mă până în mijlocul mulţimii, i-am găsit din nou maltratând şi arzând trupul fără vlagă al lui Warahai. Probabil că nu mai contează, mă gândeam eu, în timp ce m-am aplecat după încheietura mâinii lui Warahai.
— Doamne, Dumnezeule, ne-ai abandonat înfrângerii în această criză? am strigat eu într-o nelinişte tăcută.
L-am prins pe Warahai de încheietura mâinii şi i-am căutat pulsul, înălţând încă o rugăminte mută înspre ceruri.
— Vei irosi Tu şansa aceasta de a distruge o credinţă ce timp de secole a supus mii de victime neajutorate unei morţi premature?
încă nu găseam pulsul.
— Dacă Warahai moare, credinţa în *aumamay* va fi mai adânc întărită ca niciodată, fiindcă slujitorii tăi au contestat-o şi au dat greş.
întreaga casă se balansa. Era greu să-mi ţin echilibrul în umbrele slab tremurătoare.
— Ai putea să-l vindeci atât de uşor! Nu vrei onoarea pe care încercăm să o câştigăm pentru

Tine în minţile acestor oameni?
Plin de disperare, am apăsat încheietura mâinii lui Warahai pentru o ultimă dată.
— De ce nu am reuşit să găsesc favoare la Tine?
Pielea îi pulsa slab, dar constant, pe vârful degetului meu. Bătălia nu se terminase încă.
— De ce aţi reînceput deodată să bociţi? am întrebat eu. Cineva strigă la mine cu privirea speriată:
— Aham a avut încă o vedenie! De data aceasta a văzut un spirit atacând sufletul lui Warahai şi mâncându-1! Acum ştim că nu mai există nicio şansă să faci ca sufletul lui Warahai să se întoarcă în trupul lui! Spiritele vor să-1 îngropăm mâine dis-de-dimineaţă!
Printre umbre, am văzut-o pe Aham uitându-se la mine cu o privire triumfătoare pe faţa ei negricioasă. Se săturase ca, până atunci necontestată, infailibilitatea să-i fie pusă la îndoială. Găsise o modalitate de a accelera fără întârziere deznodământul final.
Bocete pline de resentimente începură să se intensifice în umbrele din jurul meu. Bătrâna mamă a lui Warahai sărea înainte şi înapoi, batjocorind intenţia noastră de a încerca să-1 însănătoşim pe fiul ei. In spatele meu şi din toate părţile, oamenii începură să spună:
— Pleacă! Lasă-ni-1 nouă pe Warahai!
Brusc, o voce sinceră, înţelegătoare se auzi dintre umbre. Era vocea lui Narai, informatorul meu lingvistic şi unul dintre creştini. El spuse:
— Tuanule, tu nu înţelegi moartea sawi. Ar fi mai bine să pleci. Alte voci din lăuntrul meu cădeau deja în acord cu el. Vocile
spuneau:
— Ai făcut deja tot ce ţi-a stat în putinţă. Dacă Dumnezeu ar vrea să-ţi dea victorie în această situaţie, ar fi făcut-o deja. Lasă rudele să-şi asume responsabilitatea pentru propriile lor fapte.
— Warahai are deja ochii înceţoşaţi. Horcăitul morţii îi stă deja în gât. Oricum va muri în douăzeci şi patru de ore. Nu are rost să faci tărăboi. Doar mândria ta e cea care nu vrea să accepte înfrângerea. Dă-te bătut!
După aceea însă am încercat să mă imaginez dându-mi consimţământul a doua zi dimineaţa, când aveau să înfăşoare giulgiurile din iarbă ţesută în jurul feţei lui Warahai, care încă respira, şi aveau să îl lege strâns cu lujerii. încercam să mă închipui stârnindu-mi curajul de a contesta credinţa lor în *aumamay* cu o altă ocazie, după ce aş fi eşuat cu această ocazie. Nu, nu se poate.
încercam să-mi fac curaj, acelaşi curaj pe care Dumnezeu mi-1 dăduse în momentele cruciale din trecut, însă curajul dispăruse, dezin-tegrându-se deja înăuntrul unui cocon al disperării. Mi-am avântat duhul lipsit dezgolit de orice pretenţii înaintea lui Dumnezeu, ca El să creeze un nou curaj în lăuntrul meu. El a zămislit atunci în fiinţa mea acea îndrăzneală, iar aceasta a crescut, hrănindu-se chiar din disperarea ce-mi nimicise îndrăzneala de odinioară. In câteva minute, aceasta urma să se lanseze în acţiune.
— Doamne, ce să fac?

— Scoate-1 pe Warahai de aici!
— Dar, Doamne, pentru asta am nevoie de ajutor. Care dintre cei prezenţi aici mă va ajuta? Sunt singur.
— Uită-te în jurul tău!
Am început să mă uit împrejur şi de îndată se distinse în lumina lămpii mele faţa sobră, uscăţivă a lui Mahaen.
— Mahaen, vino aici.
Acesta veni ca şi cum nu avea de ales. I-am zis încet la ureche:
— Când îl voi ridica pe Warahai pe spatele tău, să-1 scoţi de aici şi să-1 duci la magazia unde îmi depozitez mărfurile. Eu voi face loc înaintea ta.
Mahaen îmi cercetă chipul. Cum putea el mai bine să îmi facă pe plac în acele condiţii? In ultimele luni devenise tot mai prietenos faţă de mine, însă de data aceasta nu era prea convins de înţelepciunea deciziilor mele.
— Warahai este încă în viaţă! Ajută-mă să dovedesc acest lucru! am insistat eu.
Trăsăturile lui Mahaen se îndârjiră sub impulsul deciziei.

— *Fisahaemakon!* II duc! spuse el.
Am pus lampa jos şi l-am ridicat pe bolnavul inconştient pe spatele lui Mahaen. Acesta se clătină pe picioare sub greutatea lui Warahai. Oamenii izbucniră de mânie în jurul nostru în timp ce ne îndreptam spre uşă.
Kimi, fratele mai mic al lui Warahai, stătea pregătit să ni se împotrivească cu armele sale. Mahaen ezită.
— Du-te mai departe! l-am îndemnat eu.
— Tuanule, Warahai e mort! strigă Mahaen, aproape cedând la presiunea mulţimii.
— Nu e mort! Du-te mai departe!
Dintr-odată, un alt tânăr pe nume Aidon ieşi din mulţimea de protestatari.
— Te ajut eu să-1 porţi! spuse Aidon cu fermitate, ridicând picioarele lui Warahai pe umerii lui.
încurajat, Mahaen ieşi pe uşă şi coborî scara crestată, urmat de Aidon.

Eu eram cu ochii pe Kimi şi pe ceilalţi. Nu se pregătiseră pentru o asemenea stratagemă neaşteptată. Luaţi prin surprindere, ne urmară prin întuneric, strigând:
— Aduceţi-1 înapoi pe Warahai! Aduceţi-1 înapoi!
Am continuat să mergem până când am intrat în depozit. Am închis uşa în urma noastră, blocând accesul mulţimii. Augum, mama lui Warahai, sărea înainte şi înapoi în faţa uşii, plângând cu amărăciune, în timp ce Kimi striga:
— Tuanule, lasă-mă să-1 duc înapoi în casă! Am răspuns cât am putut de hotărât:
— Nu!
Curând, mulţimea se risipi la casele lor. Timp de două ore, planşetele lor de furie se înteţiră până când am ajuns să mă întreb dacă nu se pregăteau cumva să atace minuscula clădire. Puteau uşor să o facă.
înspre miezul nopţii, satul se cufundă în tăcere. Aidon se întoarse acasă, în timp ce Mahaen rămase să supravegheze împreună cu mine trupul lui Warahai, ce zăcea nemişcat. Pe la miezul nopţii, Carol mi se alătură în magazie. Mahaen stătea şi asculta în linişte, în timp ce noi ne rugam din nou pentru vindecarea lui Warahai şi cântam un imn de laudă lui Dumnezeu.
în timp ce se lumina de ziuă, m-am trezit auzind horcăitul de rău augur din pieptul lui Warahai. Pneumonia îi umplea plămânii de lichid. Pentru a preveni sufocarea, mi-am folosit hidrometrul cu baterie ca să aspir cât mai mult lichid posibil din gâtul lui.
Mai târziu în acea zi, Carol îmi arătă cutia cu fiole de penicilină care mai rămăseseră şi spuse:
— Acest singur om ne epuizează rapid stocul de penicilină şi fără niciun folos. Să continui?
— Nu, am răspuns eu. Dacă medicamentele noastre ar putea să-1 ajute, cu siguranţă că am fi văzut o ameliorare până acum. Alţi pacienţi vor avea nevoie de acele medicamente. De acum înainte, rugăciunea şi doar rugăciunea mai poate schimba ceva.
Ne-am uitat la Warahai. Respiraţia îi devenea din ce în ce mai slabă. Pielea îi atârna ca un pergament desfăcut pe scheletul său descărnat. Ochii săi pe jumătate deschişi nu mai clipeau şi oăreau deja să privească în cealaltă lume.

Carol îşi aminti:
— In spitalul în care m-am pregătit ca infirmieră, pacienţii ca Warahai erau ţinuţi sub perfuzie constantă şi aveam echipament electric care să le dreneze fluidul din plămâni. Chiar şi aşa, unii dintre ei mureau, iar starea lor nu era atât de gravă ca a lui Warahai. Sunt sigură că nu există niciun doctor în lumea aceasta care ar spune că mai există vreo speranţă pentru el, în afară de...
— ... un miracol? am răspuns eu. Aceasta este singura noastră speranţă acum.
Mai târziu în acea zi, Mavo apăru brusc la uşa casei noastre.
— Tuanule, şopti el, vin Kimi şi alte rude ale lui Warahai. Kimi ascunde un pumnal de piatră la spate. Ai grijă.
I-am mulţumit lui Mavo şi m-am uitat pe fereastra noastră cu plasă la grupul care se apropia. Ochii le erau plini de durere şi de reproş. Păreau să-mi spună: „De ce ne faci să tărăgănăm

lucrul acesta zi după zi? Dacă nu erai tu, Warahai ar fi fost îngropat cu mult timp în urmă. Pur şi simplu faci ca situaţia să fie şi mai dureroasă pentru noi toţi."
— Kimi! am strigat eu brusc. Tu ascunzi un pumnal de piatră la spate - scoate-l din curtea mea imediat!
Tresărind, Kimi dădu arma unui băiat de lângă el, care duse rapid arma înapoi în sat.
La apus, Kimi, Boro şi alte rude ale lui Warahai se întoarseră cu o atitudine mult mai împăciuitoare.
— Tuanule, noi încă credem că Warahai este mort şi ar trebui îngropat, dar am hotărât să respectăm dorinţele tale. Lasă-ne să-l ducem înapoi acasă şi îţi dăm cuvântul nostru că nu îl vom jeli, nu îl vom arde cu tăciuni şi nici nu vom încerca să-l înmormântăm atâta vreme cât mai are puls. Când pulsul i se opreşte, te vom chema să vezi tu însuţi că s-a oprit. Doar apoi îl vom îngropa.
Inima mi s-a înmuiat faţă de ei. Cel puţin această victorie măruntă fusese câştigată, deşi încă speram la mult mai mult. Le-am dat permisiunea de a-l purta pe Warahai înapoi la casa lui. Coma în care se afla era mai profundă ca oricând.

Când întunericul se lăsă peste sat, rudele lui Warahai se ţinură de cuvânt. Nu se auzea niciun bocet şi nicio agitaţie în satul Haenam. Cum avea să se sfârşească totul, după cinci zile de eforturi? Cât timp mai avea să respire Warahai, în timp ce Dumnezeu rămânea în aşteptare? într-o intensă agonie spirituală, mi-am luat cartea noastră de citire a Bibliei pe subiecte specifice, am întors la citirea de seară pentru data de 30 ianuarie şi am început să citesc cu voce tare:
— „O, Tu care auzi rugăciunea... Ochii Domnului sunt asupra celor neprihăniţi şi urechile lui sunt deschise la strigătul lor... Când va striga către Mine, Eu voi auzi, fiindcă Eu sunt milos... El va împlini dorinţa celor ce se tem de El... O, Doamne, Tu eşti Dumnezeul nostru; nu îngădui ca omul să triumfe asupra Ta... Vă mai spun iarăşi că, dacă doi dintre voi se învoiesc pe pământ să ceară un lucru oarecare, le va fi dat de Tatăl Meu care este în ceruri".
Amândoi stăteam şi ne uitam unul la altul în lumina slabă a lămpii. Dacă ar fi fost o singură promisiune izolată în mijlocul pasajului, ar fi fost deja destul de dulce. In schimb, în mod neaşteptat, promisiuni peste promisiuni săriră de pe o singură pagină, fiecare luându-se la întrecere cu celelalte ca să vadă care ne putea încuraja mai mult.
Ne-am zâmbit unul altuia, cu ochii înceţoşaţi şi obosiţi, şi totuşi debordând brusc de bucurie. Nici măcar o voce audibilă nu ar fi putut face mesajul mai clar. Dumnezeu ne ascultase rugăciunea.
Dimineaţa, Haenam era cufundat, în mod ciudat, în tăcere. Am pornit încet înspre sat. Yamasi, unul din fraţii lui Warahai, stătea şi mă aştepta la marginea drumului. Cioplea cu cuţitul un băţ şi se prefăcea că nu observase întrebarea din ochii mei. Aşa că am spus-o cu voce tare:
— Cum se simte?
Yamasi îmi aruncă o privire timidă şi spuse:
— A început să vorbească cu noi.
— A început să vorbească?
— Da.
Inima îmi zvâcni de bucurie.
— Ce a spus?
— I-a spus mamei lui: „Mamă, nu fi tristă!"

Ca prin vis, am trecut pe lângă Yamasi şi am urcat în casă. Warahai îşi deschise ochii şi se uită la mine în timp ce stăteam aplecat peste el. Respiraţia îi era liberă şi normală.
— *Konahari,* Warahai! i-am spus eu.
— *Konahari!* răspunse el, zâmbind.
Stătea aplecat în poala mamei lui. Soţia, copiii lui şi alte rude erau adunate strâns în jurul lui. I-am ridicat încheietura mâinii în mâna mea. Răceala prevestitoare de moarte dispăruse.

Pulsul îi era mai puternic.
Casa care era de obicei zgomotoasă era acum cufundată într-o tăcere ca de catedrală. M-am uitat împrejur la fiecare faţă. Una câte una, rudele lui Warahai îşi plecară privirile în jos.
— Spun oamenii morţi *konahari}* am întrebat eu încet. După o tăcere plină de stânjeneală, cineva spuse:
— Nu. Oamenii morţi nu spun niciodată *konahari.*
— Şi dacă sufletul lui Warahai ar fi fost tăiat în bucăţi şi mâncat de un demon, s-ar uita el la noi cum vedeţi că se uită acum? am continuat eu.
— Am ascultat o minciună, spuse Mahaen solemn. M-am uitat înjur după Aham, dar aceasta era de negăsit.
— Aproape că am îngropat un om viu, spuse Boro, uitându-se pierdut la perete.
— Cât de mare e bunătatea lui Isus! spuse bătrâna Augum, mângâind fruntea lui Warahai.
M-am grăbit acasă ca să-i spun lui Carol şi ne-am întors împreună cu hrană pentru Warahai. Acesta zăcuse câteva zile fără mâncare. După ce a mâncat, L-am lăudat pe Dumnezeu în mod public pentru însănătoşirea lui Warahai şi apoi ne-am grăbit spre Kamur ca să împărtăşim bucuria noastră cu creştinii de acolo.
In ziua următoare, patru dintre căpeteniile Haenamului L-au primit pe Cristos. Unul dintre cei patru era soţul lui Aham. Altul era Mahaen. Un altul era Kani, „maestrul trădării".
Mai târziu, în casa bărbaţilor din Seremeet, Morkay se ridică în picioare. Se putea observa o tensiune nemaiîntâlnită până atunci pe faţa lui, care în mod normal era lipsită de orice emoţie, în timp ce spunea următoarele:
Puterea stării aumamay
231
— *Myao Kodon* ne-a arătat că mâna Lui este puternică! In ce mă priveşte pe mine, eu cred!
Sieri şi fiul său, Badan, urmară exemplul lui Morkay şi jumătate din satul Seremeet avea să-1 urmeze într-un răstimp de doi ani.
Când m-am întors din Seremeet, l-am vizitat din nou pe Warahai în casa lui şi l-am găsit şezând fără ajutorul nimănui lângă vatră. Mă salută cu voioşie. Am stat jos şi am discutat, iar apoi m-am rugat cu el înainte să plec de acolo. Din câte îmi dădeam seama, şi el ajunsese să aibă o credinţă autentică în Cristos.
Am fost dezamăgit să aflu că clanul lui Warahai nu depunea niciun efort pentru a face rost pentru el de hrană proaspătă din junglă, iar sagoul stătut pe care i-1 ofereau ei i se părea acestuia foarte inapetisant. I-am îndemnat să aibă mai mare grijă de el, însă fără vreun efect vizibil. Drept pildă, eu şi Carol i-am trimis din când în caând lui Warahai daruri de mâncare proaspătă.
După câteva zile, Boro, Aham, Kimi, Yamasi şi alte rude ale lui Warahai mă lămuriră că ei hotărâseră să-L respingă pe Cristos în ciuda milei pe care Dumnezeu o dovedise prin vindecarea lui Warahai.
— Sunteţi într-adevăr liberi să-L respingeţi pe Fiullui Dumnezeu, dacă aceasta este alegerea voastră. Dar ţineţi minte un lucru, i-am sfătuit eu, acum cunoaşteţi ceva ce niciunul dintre strămoşii voştri nu a cunoscut, iar Dumnezeu vă va judeca conform acestei noi înţelegeri a lucrurilor. Acelaşi Dumnezeu care arată bunătate poate să şi pedepsească.
Boro răspunse:
—Să creadă cei care vor să creadă. Noi vom rămâne aşa cum suntem.
Fără să mai spun un cuvânt, m-am întors şi am plecat de la el. în afara casei lui Boro aştepta un grup de credincioşi din Haenam. Am mers împreună spre o casă mică de întâlnire, care se afla atunci pe o ridicătură de pământ.
Alţii, care crezuseră recent, coborâră din casele lor lungi şi se alăturară conversaţiei noastre vesele în timp ce ne continuam drumul. Printre ei se aflau prietenul meu Mahaen şi încântătoarea Waiv, fiica bătrânei Wario, care urma curând să îi fie dată de soţie lui Mahaen.

232
Copilul păcii
împreună cu ei veniră şi tânărul Amus cu viitoarea lui soţie, Aiyau, însoţită de gânditorul Kani, care multă vreme purtase în el atât de multe amintiri întunecate. Yodai, Hadi şi alţi

câţiva credincioşi atohwaemi din Yohwi îi urmară, împreună cu o ceată de copii care râdeau, deşi nu înţelegeau încă despre ce era vorba, însă fuseseră atraşi în mod spontan de bucuria noastră.

înăuntrul casei de întâlnire aşteptau credincioşii din Kamur: Hato, soţiile lui, fiii şi fiicele lui; Kaiyo, care îşi dăduse copilul pentru pace şi îmi deschisese ochii. Mavo, persoana tăcută care ajuta întotdeauna, şi încântătorul Isai, băiatul care se urcase în copac pentru a urmări cele două vase fluviale trecând pe lângă satul său, se aflau şi ei acolo.
Alături de ei se afla tatăl lui Isai, Mairah, pe care Isai îl adusese la Isus, şi Seg, care mă observase pe ascuns pe când stăteam în arena plină de frunze şi alegându-mi locul pentru casă. Amhwi, cel sincer, care învăţase să aibă credinţă luând exemplul lui Mavo, completa grupul.
Carol îmi dădu o cutie cu cartonaşe. In timp ce o deschideam, se lăsă tăcerea.

— Avem o surpriză pentru voi.
Am ridicat din cutie o mână de cărţulii albe, proaspăt tipărite. Apoi, cu un aer de maximă confidenţialitate, am şoptit audibil:
— Vă vom învăţa pe toţi să citiţi!
Mâinile nerăbdătoare ale tinerilor şi bătrânilor totodată se întinseră să ia de la mine copii ale primului abecedar sawi. Prima lecţie a fost despre cum să ţină abecedarele cu partea dreaptă în sus. Hato rânji avid. învăţa repede.
Acesta fu un interludiu plăcut înainte de următorul nostru şoc.

25

Ochii înroşiţi de la privit

o „ o

Pilonii subţiri ai carcasei de înmormântare tremurară de la asaltul frenetic al bocitorilor. Unii se sprijineau de marginile acesteia, gemând de o durere extremă, cu braţele întinse în sus înspre cadavrul de deasupra lor, cu degetele crispate ca într-o încercare de a se agăţa de o anume substanţă intangibilă a sufletului celui răposat. Alţii se urcară chiar până pe platformă şi se aplecau, mişcându-şi braţele întinse deasupra trupului mort ca nişte vulturi prădători, tânguin-du-se strident asemenea unor creaturi prevestitoare de moarte.
Trupurile bocitorilor erau mânjite cu noroi. Aerul era încărcat de duhoarea cadavrului, însă ei o îndurau de bunăvoie. Muşte atrase de mirosul cadaveric roiau în jurul feţelor lor, dar ei nu le acordau nicio atenţie.
Aşteptaseră vreme de nouă zile fierbinţi şi nouă nopţi umede până când duhoarea se înteţi tot mai mult şi roiurile de muşte deve-niră tot mai dense. Stătuseră pe rogojini în casa lungă din junglă, situată în apropiere, aşteptând şi inspirând acea duhoare. Aceasta era doar prima etapă a procedurii sawi de venerare, numită *gefam ason.* Acum rudele erau nerăbdătoare să împlinească şi ce mai rămăsese din procedura *gefam ason,* pregătiţi să umple cupa durerii în răgazul de timp şi etapele statornicite de tradiţie.

Deodată, o rudă tânără îşi făcu loc între doi dintre pilonii de susţinere de sub casa de înmormântare. Dansă frenetic, chemând cu
234
voce tare numele răposatului. In timp ce dansa, o ploaie de viermi şi carne intrată în putrefacţie, scuturate de pe platforma ce se clătina deasupra lui îi cădeau pe umeri, pe frunte, pe plete.
Tânguirile deveniră mai stridente, în semn de simpatie faţă de devotamentul extrem al tânărului. îndată, tânărul se deplasă de sub casa de înmormântare şi merse clătinându-se până la bălţile liniştite ale unui curs de apă din apropiere. Acum, că ordaliile sale se sfârşiseră, îndrăzni să-şi destindă voinţa şi începu să vomeze convulsiv, copleşit de valuri de greaţă. Gemând şi vărsând cu spasme involuntare, îşi dădu drumul în apa limpede, scufundân-du-se în ea.
Toate privirile se întoarseră acum spre bărbaţii care înconjurau cadavrul, deasupra platformei de înmormântare. Era la latitudinea unuia dintre ei dacă următorul nivel avea să fie atins. Probabil că nu aveau să reuşească.
Holbându-se încordaţi la oroarea clocotitoare dintre ei, bărbaţii aceştia îngenuncheară într-un cerc strâns. Mâinile le tremurau. Trupurile li se contractară.
Brusc, unul dintre bărbaţi îşi ridică braţul sus, deasupra cadavrului şi cu un ţipăt de o stridenţă apocaliptică îşi vârî adânc pumnul încleştat în cavitatea trupului putred. Timp de câteva secunde, pe faţa bărbatului se putu vedea paloarea cadaverică de negrăit a şocului, impregnând o amintire eternă în minţile tuturor celor care îl priveau. Apoi, leşinând de la crunta epuizare emoţională, se lăsă încet pe marginea platformei, trăgând după el mâna de pe care picura putreziciunea. Al treilea nivel fusese îndeplinit.
Ceilalţi bocitori îl prinseră şi îl cărară sus în casa lungă, aşezân-du-1 pe o rogojină, unde aşteptă până când îi fu adus sago proaspăt gătit. Luând sagoul în mâna lui dreaptă contaminată, îl ridică până la gură şi îl mancă, în timp ce ceilalţi bocitori îl sprijineau de jur împrejur cu un zel incredibil. Fusese încheiat al patrulea şi cel din urmă nivel al disperării. Punctul culminant al celei mai înalte emoţii trecuse. Majoritatea jelitorilor se deplasară încet spre casa lungă, în timp ce seara aurie scălda într-o lumină roşiatică paradisul palmierilor de sago, care se înălţau deasupra poienii lor.
236
Copilul păcii
Câţiva rămaseră să plângă mai departe în jurul carcasei de înmormântare: Boro, Augum, Yamasi şi Kimi. In timp ce plângeau, invocau cu voce tare numele cadavrului de curând rănit de deasupra lor: Warahai.
Săgeţile roşii ale apusului străpungeau umbrele din jurul meu. De ce îl lăsase Dumnezeu să moară? Timp de zece zile câştigase în greutate, îndrăznind să iasă afară din casă şi chiar să stea până noaptea târziu la taifas cu prietenii lui. Apoi, în a unsprezecea zi, fără niciun semn de prevenire, Warahai îşi pierdu conştiinţa, iar în a treisprezecea zi muri.
Fusese doar lipsa mâncării proaspete ceea ce pusese capăt vieţii lui? Cât de mult îmi doream să-i fi trimis mai mult din proviziile noastre limitate de fructe şi ouă! Sau aveau creştinii sawi dreptate când spuneau că Dumnezeu alesese să îndeplinească avertizarea mea către Boro, înfruntându-i astfel pe necredincioşi cu un nivel şi mai înalt al persuasiunii?
Timp de nouă zile îmi pusesem întrebări precum acestea. Sperasem ca Warahai să rămână o dovadă vie a milei şi a puterii lui Dumnezeu, însă Dumnezeu îşi revendicase acea dovadă pentru Sine.
Aveam totuşi parte de consolările mele. Credinţa sawi în *aumamay* fusese zguduită pretutindeni unde se răspândise vestea însănătoşirii lui Warahai. Credinţa credincioşilor crescuse şi mulţi alţi credincioşi se alăturaseră grupului nostru.
Am inspirat adânc şi m-am îndreptat spre casă tocmai când un om îşi trase la mal piroga în faţa casei noastre. Când am ajuns la treptele noastre din faţă, mă salută.
— *Konahari* i-am răspuns eu. De unde vii?
— De la casa lungă a lui Boro de pe afluentul Sagudar, răspunse el. Au avut o ceremonie pentru Warahai astăzi. Warahai a fost o rudă îndepărtată a mea, aşa că m-am gândit că ar trebui să particip.
— Ce ceremonie? am întrebat eu. Credeam că Warahai a fost înhumat acum nouă zile.
— A fost, răspunse omul. Tuanule, nu ai auzit de *gefam ason}* înseamnă „atingerea duhorii".
Ochii înroşiţi de la privit
237

— Nu. Ce e *gefam ason}*
Omul îşi înfipse paleta vâslei în pământ şi se uită la mine, pregătit să vorbească. Apoi se gândi mai bine, se scuză că trebuia să plece, îşi luă din nou vâsla şi trecu pe lângă mine.
Mi-am pus mâna pe braţul lui.
— Ai face bine să-mi spui, am zis eu.
— Nu sunt sigur că ai fi de acord, tuanule.
— Oricum voi afla mai târziu.
Ştia că era adevărat. Rezemându-se în vâslă, începu să-mi dezvăluie străvechea oroare la care fusese martor tocmai în acea zi.
în acea noapte, eu şi Carol ramaserăm treji, tulburaţi de această nouă revelaţie a mentalităţii sawi. Deci acesta era încă unul dintre lucrurile pe care Boro le alesese în locul lui Cristos!
în primul rând, cum putea să fie aprobat un astfel de obicei? Ce simţ îngrozitor al tragediei îl născocise? Şi cât de puternic, cât de adânc trebuia să fie acel impuls irezistibil al autoconstrângerii, care determinase generaţii la rând să perpetueze de bunăvoie o cutumă respingătoare chiar şi pentru ei înşişi!
Chinuit ca de o durere usturătoare la aparenta imposibilitate de a înţelege vreodată esenţa unei asemenea enigme, am gemut zgomotos în perna mea. Ce ar trebui să fac în această privinţă? Cum puteam să abordez ceva ce nu puteam înţelege?
Ştiam că nu avea să fie de ajuns să le spun pur şi simplu:
— Fiţi atenţi aici! Nu mai faceţi asta! Nu e frumos!
Ştiau deja că nu e frumos. In mod evident, tocmai lipsa de frumuseţe a acelui obicei era oarecum legată de scopul acestuia, la fel ca voita lipsă de frumuseţe a actului legăturii *waness,* care aşeza în mod forţat o datorie asupra unei persoane.
Apoi răsuflarea mi se opri brusc. Putea fi vorba de aşa ceva? M-am ridicat drept în patul meu, întrebându-mă în sinea mea.
Putea fi obiceiul *gefam ason* doar un mod de a încerca impunerea unei nemaipomenite legături *waness* asupra... nu doar asupra unui individ, ci asupra întregii lumi supranaturale? Ideea începea să prindă contur.

Insă care putea fi scopul unei legături *waness* la o scară atât de largă, efectuată de nenumăraţi sawi, de-a lungul atâtor veacuri? Putea fi acela de a impune o desfiinţare definitivă asupra morţii înseşi? Eram hotărât să verific această bănuială. Mi se păru că se scursese o eternitate până a doua zi dimineaţa.
încet, am înaintat cu greu de-a lungul coridorului inundat dintre cele două rânduri de case lungi din Haenam şi Yohwi. Stridentul sunet tânguitor al unui bocet de înmormântare sawi se înteţea tot mai mult, pe măsură ce mă apropiam de sursa lui. Stând învăluită în fum lângă vatră, o bătrână ştirbă se legăna înainte şi înapoi, jelind moartea lui Warahai.
Cuvintele bocetului ei erau în mare parte de neînţeles pentru mine, fiindcă vocea îi era întreruptă de hohote de plâns. Am încercat în zadar să înţeleg mesajul. Apoi l-am văzut pe Mahaen. Coborâse scara casei lui ca să mă vadă.
— Mahaen, spune-mi ce zice femeia aceasta. El răspunse:
— Zice:
Cuvinte de *remon* Cuvinte de *remonl* De ce amânaţi atât de mult? Din cauza amânării voastre, moartea mi-a luat fiul!
Cuvinte de *remonl* Cuvinte de *remonl* Ochii ne sunt roşii de la cât am aşteptat să veniţi!
Cuvinte de *remon* Cuvinte de *remonl* Veţi veni din susul apelor de râu? Veţi veni din apele din vale?
Cuvinte de *remon* Cuvinte de *remon* Grăbiţi-vă, altfel moartea ne va lua pe toţi şi nu va mai rămânea nimeni să vă întâmpine.
Amărăciunea acestui poem sawi, răsunând în contextul sinistru al satului îndoliat, acompaniat de bocetul bătrânei, era copleşitor. Cu o voce şoptită, şi totuşi nerăbdătoare, am întrebat:
— Mahaen! Ce înseamnă *remon}*
Am început să ne deplasăm încet spre odaia mea de lucru cu acoperiş de stuf, în timp ce Mahaen explica:
Ochii înroşiţi de la privit

— *Remon* este ceea ce se întâmplă atunci când o omidă scapă de moarte, transformându-se într-un fluture şi iese afară din coconul ei ca să trăiască într-un nou corp. Descrie totodată şi modul în care o şopârla sau un şarpe scapă de moarte prin năpârlirea pielii lor vechi. *Remon,* în acest caz, era aproape echivalent cu cuvântul nostru englezesc „regenerare"[1].
— Şi ce sunt cuvintele de *remon}* am întrebat eu mai departe.
— Se spune că, mai demult, şi oamenii aveau puterea de a-şi *remon* corpurile lor şi de a trăi veşnic. Apoi o şopârla şi o pasăre *karasu* au avut o ceartă. Şopârla, ca simbol al lui *remon,* spunea că oamenii ar trebui să rămână liberi de puterea morţii. Pasărea, fiindcă moare atât de uşor, era simbolul morţii. Ea a insistat ca oamenii să fie supuşi morţii, precum era ea, şi chiar începu să taie piloni pentru prima casă de înmormântare!
— Şi ce s-a întâmplat?
— Şarpele continua să spună: *„Rimi! Rimi!* Să fie înnoiţi! Să fie înnoiţi!" Acestea au fost cuvintele de *remon.* Insă pasărea continua să spună: *„Sanay! Sanay!* Să putrezească! Să putrezească!" Cearta a continuat până când şopârla a cedat în faţa voinţei păsării. Din acel moment, oamenii au început să moară.
— De ce a cedat şopârla?
— Nu ştim. Ceva trebuie să se fi întâmplat, dar noi am uitat ce anume.
— Acesta e sfârşitul?
— Nu. Strămoşii noştri spuneau că, într-o bună zi, cuvintele de *remon* se vor întoarce iarăşi la noi. Iar atunci, acei care vor mai fi încă în viaţă îşi vor înnoi trupurile la fel ca şopârla şi omida. Nu va mai exista moarte.
întreaga mea fiinţă se cutremură când am început să înţeleg incredibila semnificaţie a cuvintelor lui Mahaen. Apoi mi-am adus aminte şi am întrebat:
— Şi ce legătură are obiceiul *gefam ason* cu toate acestea? Mahaen se opri din drum şi îmi aruncă rapid o privire.
— Ştii despre *gefam ason}* întrebă el.
[1] în engleză, *regeneration* (n.tr.).

Ochii înroşiţi de la privit

— Ştiu ce trebuie făcut pentru a fi îndeplinite condiţiile sale. Ce nu ştiu este motivul pentru care este el necesar.
— II ţinem pentru că strămoşii noştri îl ţineau, spuse el pe un ton neserios.
Acesta era un răspuns universal preferat al populaţiei sawi, cel care explica o mie de întrebări dificile. Nu i-am acordat atenţie.
— Poţi să le dai copiilor tăi un astfel de răspuns, dar nu-1 încerca pe mine, am zis eu zâmbind.
Mahaen râse.
— Sincer, tuanule, nu ştiu dacă ştiu vreo altă...
Vocea i se atenua încet. Se gândea. Se gândi multă vreme, în timp ce eu aşteptam cufundat până la glezne în nămol, cu stiloul în mâna aşezată deasupra caietului meu.
— Poate că e..., a început el să zică în cele din urmă, iar eu mi-am notat cuvintele sawi în timp ce el le spunea,. *..rigav bohos savos keroho farakotai remon sinfatar ni naha saren gani!...* pentru ca, atunci când omenirea va ajunge la deplina măsură a durerii sale, cuvintele de *remon* să poată veni cu atât mai repede!
I-am mulţumit lui Mahaen şi am decis să-i întreb pe ceilalţi informatori lingvistici ai mei. Unii dintre ei nu exprimau nicio opinie asupra posibilei semnificaţii a obiceiului *gefam ason.* Alţii aveau opinii similare cu cea a lui Mahaen. Restul, cei care nu aveau nicio părere proprie, acceptară imediat opinia lui Mahaen, când aceasta le fu sugerată.
Găsisem, cel puţin, unele indicii că legătura *waness* şi obiceiul *gefam ason* provin amândouă din aceeaşi rădăcină - credinţa că scopurile care nu pot fi realizate prin forţă sau prin persuasiune obişnuită, pot fi atinse prin autosupunerea la umilire şi mortificare extremă. In alte culturi, aceeaşi tendinţă psihologică e exprimată în moduri precum înclinaţia spre accidente, penitenţa, înfometarea ca formă de protest, flagelarea sau sacrificiul de sine.

însă Noul Testament are un singur şi rezonant răspuns pentru prizonierii acestui complex aproape universal al autoconstrângerii -umilirea şi moartea lui Cristos în locul nostru! Numai moartea Lui a putut impune o legătură *waness* asupra legilor lansate împotriva pământenilor vinovaţi. învierea Lui oferă singura speranţă de *remon*
pe care o putem avea vreodată! începea, astfel, să se contureze strategia cu care aveam să tratez această morbidă, aproape psihopată obsesie sawi faţă de trupurile moarte.
Mai devreme sau mai târziu, guvernul indonezian urma să interzică obiceiul *gefam ason* din raţiuni strict sanitare, însă aceasta nu avea să remedieze deficienţa spirituală latentă care dăduse naştere obiceiului, la originea sa. Cultura sawi se zbătuse de-a lungul mileniilor fără un răspuns adecvat la disperarea pe care moartea o aduce omului. Doctrina creştină a învierii era antidotul dat de Dumnezeu pentru acea disperare, iar credinţa sawi în viitoarea întoarcere a cuvintelor de *remon* era analogia mântuirii prin care putea fi introdus acel antidot.
I-am chemat pe creştinii din Haenam, din Yohwi şi din Kamur la o întâlnire. Hato, Kaiyo, Mahaen şi alţii ascultară cu atenţie în timp ce eu făceam un rezumat al raţionamentului meu. Am început cu întâmplarea în care Isus 1-a înviat pe prietenul Său mort, Lazăr, şi am descris propria Lui înviere din a treia zi după ce a murit.
Apoi am încheiat cu concluzia:
—I-a înviat pe alţii din morţi. A înviat El însuşi din morţi! S-a declarat pe Sine învierea şi Viaţa în Persoană! Cuvintele Lui sunt cuvintele de *remon*\ Şi ele au ajuns deja la voi! Ele vă aduc mai întâi *remon* pentru fiinţa voastră lăuntrică prin Duhul Sfânt care locuieşte în voi, iar apoi, conform promisiunii Bibliei, vă vor aduce *remon* pentru trupurile voastre în Ziua lui Cristos! De mult timp tot spuneţi că ochii vă sunt roşii de la cât aţi aşteptat promisiunea de *remon* -sper că nu sunt prea roşii ca să o recunoaşteţi acum că e aici! Iar dacă credeţi că cuvintele lui Isus sunt adevăratele cuvinte de *remon,* mai aveţi nevoie să practicaţi *gefam ason* asupra trupurilor moarte ale celor dragi ai voştri?
Hato se ridică imediat în picioare:
— Mulţumesc lui Dumnezeu că ne-ai spus asta! Acum putem să renunţăm la obiceiul acesta urât! exclamă el.
Apoi se întoarse către rudele sale şi le dădu instrucţiuni ferme:
— Când îmi vine mie rândul să mor, lăsaţi-mi trupul să putrezească în pace. Dacă continuaţi cu *gefam ason,* înseamnă că nu credeţi cu adevărat promisiunea de *remon* în Isus.

Rudele lui dădură din cap în semn de aprobare.
Unul câte unul, ceilalţi credincioşi se ridicară în picioare şi făcură prietenilor lor aceeaşi rugăminte pe care le-o făcuse Hato. Acum, guvernul indonezian nu mai era nevoit să reprime obiceiul *gefam ason* printre sawi, cel puţin în cazul celor creştini, fiindcă acesta era deja înlocuit de Evanghelie. Iar în timp ce credincioşii se adresau celorlalţi cu aceste vorbe, am rămas mut de uimire înaintea lui Dumnezeu.

— Iţi mulţumesc, Tatăl meu, pentru că ai aşezat temelia pentru lucrarea de slujire printre aceşti oameni. Poporul sawi fusese străin de moştenirea noastră iudeo-creştină, şi totuşi Tu ai pregătit dinainte, atât de providenţial în cultura lor, aceste analogii milenare ale mântuirii, pentru ca într-o zi noi să le descoperim şi să le folosim pentru slava Ta. Ai fost preocupat nu doar să găseşti mesageri, ci şi să pregăteşti o cultură care să primească mesajul lor. La fel cum i-ai pregătit pe evrei şi pe greci, nici poporul sawi nu a fost prea neînsemnat sau prea păgân pentru a primi atâta din providenţa Ta. Şi totuşi standardul este Cuvântul Tău, nu analogiile lor. Văd acum mai bine ca oricând de ce Tu Te numeşti Dumnezeul înţelepciunii şi Dumnezeul dragostei şi Dumnezeul puterii. Te laud pentru toate acestea!
— încet, cei cincizeci de oaspeţi din satul Mauro apărură din licărirea aerului dilatat de căldură de pe strălucitoarea întindere *kidari,* înaintând prudent în pirogile lor înguste. Acceptaseră invitaţia noastră, dar...

Singur şi grav, Kani, legendarul, stătea urmărindu-i de la marginea satului Haenam. Intuiam în sufletul meu ce simţăminte şi gânduri îl încercau. In adierea suavă a dimineţii ce mişca iarba *kunai* din jurul nostru, m-am apropiat tăcut în spatele lui şi mi-am pus mâna pe umărul

său. Nu se întoarse cu faţa la mine.
— Kani, am spus eu cu blândeţe. După toţi aceşti ani, în sfârşit i-am convins pe aceşti oameni din Mauro să uite de ura şi suspiciunea lor şi să vină aici să se întâlnească cu tine şi cu poporul tău pe acest teritoriu. Acum tu...
— Tuan! mă întrerupse el. Tocmai ei sunt oamenii care l-au ucis pe fratele meu Huyaham. Şi aproape m-au ucis şi pe mine.
Indoindu-şi un braţ la spate, atinse cicatricea urâtă marcată în trupul lui de o suliţă mauro. Un junghi de neliniște mă săgeta subit. Judecasem greşit când apreciasem că acesta era momentul potrivit? Probabil că noua credinţă a lui Kani nu era încă destul de puternică pentru a-şi înfrâna vechile imperative într-un moment de ispită. Bărbaţii din Mauro erau mai aproape acum, încrezându-se în asigurările pe care li le dădusem. Simţeam de la distanţă cum încrederea lor se prelungea până la mine.

— Kani, i-am răspuns eu, împotrivindu-mă panicii subite care se intensifica în interiorul meu. Vad rana de pe trupul tău şi înţeleg rana şi mai adâncă din amintirile tale. Şi ştiu ce te-au învăţat strămoşii tăi să le faci oamenilor care ţi-au făcut rău, iar aceşti oameni ţi-au făcut rău. Insă strămoşii tăi nu au ştiut niciodată ceea ce ştim eu şi tu, Kani — că a fost oferit *Taropul* perfect, care *încă trăieştel* Din cauza acelui *Tarop* te-a iertat Dumnezeu pe tine, prietene. Şi din cauza acelui *Tarop,* şi tu trebuie să-i ierţi pe oamenii din Mauro. Iartă-i, Kani! Iartă-i!
Acest bărbat care îl ucisese pe Fushuman fără milă, se întoarse şi se uită la mine cu o expresie indescifrabilă. Am aşteptat optimist un răspuns, însă nu am primit niciunul, iar sunetul vâslelor oamenilor din Mauro ajunsese la urechile noastre.
îmi spuneam în sinea mea:
„Toţi aceşti ani de grijă şi de rugăciune, de speranţă şi de aşteptare. .. au fost în zadar? Doamne, oare omul acesta crede cu adevărat în Tine sau m-am înşelat? Astăzi voi afla. Astăzi.
Pirogile din Mauro plutiră pe lângă noi, îndreptându-se spre locul de ancorare de la gura afluentului Tumdu. Kani îi urmări cu privirea.
M-am întors trist de la Kani şi m-am îndreptat spre locul de ancorare, ca să-i întâmpin pe oaspeţi. In timp ce măapropiam de ei, am observat că se uitau dincolo de mine la Kani şi la casele lungi din Haenam. Şi ei îşi aduceau aminte. Puteau uita vreodată acea zi fatidică în care un ambasador din satul lor plecase în călătorie la Haenam fără a se mai întoarce la ei?
In timp ce îi întâmpinam pe oaspeţii din Mauro, un strigăt ce se auzi din direcţia caselor lungi aflate în spatele locuinţei noastre anunţă că sosise un alt grup de oaspeţi - războinicii tăcuţi, rezervaţi din satul Wiyar. Prudenţi, şi aceştia îşi traseră la mal canoele şi stăteau într-un grup strâns, în timp ce bărbaţii din Kamur ieşiră să-i întâmpine. Era însă un tânăr din Kamur despre care ştiam că nu avea să se alăture lor pentru a-i întâmpina pe oamenii din Wiyar. Numele acelui tânăr era Beray. Cu şase ani în urmă, oamenii din Wiyar îl uciseseră într-un ritual canibalic pe tatăl lui Beray.

Până la mijlocul dimineţii, nu numai oaspeţii din Mauro şi din Wiyar, ci şi sute de alţi sawi din Esep, Seremeet şi Kagas îşi traseră la mal canoele în locul de ancorare de lângă Tumdu. Reunisem mai multe sate fiindcă era Ziua de Crăciun - ziua pe care o alesesem pentru prima sărbătoare la scară mare pe care tribul sawi o cunoscuse în istoria lui. In timp ce carnea a cinci porci se frigea deasupra focurilor de gătit, tinere fete înfigeau beţe ascuţite prin sute de larve zvârcoli-toare de gândaci şi le prăjeau deasupra flăcărilor, pe când mamele lor înfăşurau sute de pâini subţiri de sago în frunze *yohom* pentru copt.
Ziua se dorea cu ardoare a fi una festivă, însă piedicile erau multe. Mulţi dintre vizitatorii noştri, de exemplu, refuzară să se amestece unii cu alţii şi cu oamenii din Haenam, Yohwi şi Kamur. în schimb, rămaseră izolaţi în mici grupuri exclusive, vigilenţi şi temători.
Apoi se întâmplă ceva!

O lungă pirogă kayagară apăru din amonte, purtând un pacient care era pe moarte din cauza pneumoniei. Un grup de tineri bărbaţi mă urmară în timp ce eu mă îndreptam spre marginea Kronkelului pentru a-1 examina pe bolnav. L-am recunoscut ca fiind Hurip, kaya-garul care, cu ani în urmă, arătase primul topor de oţel bărbaţilor din Haenam. Sufla greu din piept când eu am înenuncheat lângă piroga lui şi i-am verificat pulsul.
Insă înainte să termin de numărat bătăile pulsului lui Hurip, o voce - ameninţătoare, tăioasă şi plină de amărăciune - se auzi din spatele meu.
— Tuanule, nu ai de gând să îi dai medicamente acestui om, nu-i aşa?
Am recunoscut vocea ca fiind a lui Amio, fiul lui Hato. Uitându-mă peste umăr, am văzut trupul său zvelt, închis la culoare, tremurând de emoţie.
— Vrei ca Hurip să moară? am întrebat eu.
— Da! şuieră Amio.
Plin de nelinişte, m-am ridicat şi m-am întors cu faţa la Amio.
— De ce?
Am observat că Amio era neînarmat, însă ştiam şi că un singur cuvânt din partea lui i-ar face pe prietenii lui să vină în fugă cu armele. între timp, prietenii kayagari ai lui Hurip îşi apucară ferm

vâslele-suliţe. Simţeau pericolul, deşi nu înţelegeau conversaţia noastră în limba sawi.
Vocea lui Amio era înecată de emoţie când răspunse:
— Iţi aduci aminte că ţi-am spus că tatăl meu Hato a dat cândva un copil *tarop* kayagarilor, iar mai târziu a aflat că aceştia îi uciseseră copilaşul şi îl mâncaseră?
Am dat din cap aprobator, iar Amio continuă:
— Bărbatul care zace în această canoe este bărbatul căruia tatăl meu i-a dat acel copil! El este acelaşi bărbat care 1-a omorât şi 1-a devorat pe fratele meu mai mic! Tuanule, aştept de ani de zile o şansă de a...
Acum tremuram şi eu. Spiritul Crăciunului nu sosea uşor pe malurile Kronkelului în acea zi. Kani, Beray şi acum Amio... eram oare realist să sper că ei aveau să-şi ierte duşmanii de dragul lui Cristos? Cumva, cândva, ei trebuiau să ierte, dar poate că era prea curând...
Preţ de o clipă, am rămas fără cuvinte înaintea lui Amio, rugân-du-mă pentru înţelepciune. Apoi îmi răsări în minte o veche amintire. Intinzându-mi ambele mâini, l-am prins pe Amio de urechi. Acesta tresări brusc, dar nu se trase la o parte. Ascultă cu atenţie în timp ce îi spuneam:
— *Tarop Tim titindakeden!* Aduc ca justificare Copilul Păcii! Amio replică rapid:
— Copilul păcii pe care 1-a dat tatăl meu lui Hurip e mort! Hurip însuşi 1-a omorât!
— Dar Copilul Păcii pe care L-a dat Dumnezeu trăieşte încă! l-am contrazis eu. Şi fiindcă El trăieşte, nu ai voie să te răzbuni pe Hurip. Iartă-1, Amio, de dragul lui Isus!
Degetele mele încă îl ţineau strâns de urechi.
încleştarea lăuntrică se imprimă pe faţa tânără a lui Amio cu o intensitate copleşitoare, iar apoi începu să se potolească. Curând, aceasta fu înlocuită de strălucirea unei noi înţelegeri. In următoarea clipă, Amio se uita în jos cu blândeţe la duşmanul său Hurip, care era pe moarte.
Am dat drumul urechilor lui Amio şi, cu toate că ochii mi se înceţoşară, am spus pe un ton cât am putut de natural:
Lunga călătorie
2A1
— Amio, am nevoie de ajutor să-1 car pe Hurip până la casa de îngrijire medicală.
Cu o profundă hotărâre, Amio îşi îndreptă umerii şi zise:
— Tuanule, lasă-mă să-1 car eu singur pe Hurip!
Doi kayagari îl ridicară pe Hurip pe spatele lui Amio şi îl priviră uimiţi pe tânărul bărbat care îl purta pe bolnavul aproape inconştient spre clinică, unde Carol avea pregătită o seringă proaspăt umplută. Urmărindu-1 pe Amio, am observat apoi o altă persoană care remarcase schimbarea inimii lui Amio - pe Kani. în timp ce treceam pe lângă el, Kani se uită la mine cu o privire care mă asigură că nu mai aveam niciun motiv să mă tem de intenţiile lui cu privire la vizitatorii din Mauro.

Aproape ameţit de bucurie, am scos un suspin adânc de uşurare. Până la urmă, începeam să simt că e Crăciun!
După ce Amio îl încredinţa pe Hurip în grija lui Carol, am mers împreună pe o potecă ce ducea spre biserica cu acoperiş de stuf, unde sărbătoarea era acum gata să înceapă. Zeci de creştini sawi se amestecau cu diferitele grupuri de oaspeţi încă reticenţi, care până în acel moment preferaseră să stea aproape de vâslele-suliţe şi canoele lor.
Una câte una, aceste cete de străini înveliţi în sobrietate cedară în faţa unei atitudini de blândeţe convingătoare a credincioşilor şi se porniră în rând pe drumul spre biserică. Cu priviri uimite şi întrebătoare, păşiră pe sub ramurile de palmier ce împodobeau festiv intrarea şi pătrunseră în încăperea răcoroasă şi spaţioasă, cu pielea înfiorată de la întâmpinarea fără rezerve pe care o primeau, ce părea să schimbe până şi aerul pe care-l respirau.
Am observat că trei sau patru dintre ei se uitară înapoi cu tresăriri subite de frică, măsurând distanţa care îi separa acum de vâslele-su-liţă şi canoele lor. însă apoi se relaxară, clipind cu uimire când văzură bucuria care strălucea pe feţele femeilor şi bărbaţilor transformaţi, a căror invitaţie o acceptaseră.
— Sigur trebuie să fie adevărat, mulţi dintre ei spuneau din priviri. Cu siguranţă asistau la o părtăşie ce era prea reală pentru a fi învinsă de grozăvia unei posibile *ttewi asonai man.*

Copilul păcii
Şi chiar era!
Carol, Stephen şi al doilea fiu al nostru, Shannon, mi se alăturaseră pe când începu sărbătoarea. Stăturăm împreună şi îi priveam pe creştinii sawi din diferite sate cum se ridică şi traversează acum atât de aglomerata casă de întâlnire pentru a aşterne daruri de sago, larve de gândaci şi carne de porc sălbatic la picioarele foştilor lor duşmani. Şi în timp ce oferirea de daruri continua, imnurile cântate cu voce tare de creştinii sawi umpleau atmosfera din jurul nostru cu mulţumire la adresa lui Dumnezeu, pentru că ni L-a dat pe Fiul Lui, cel mai mare dar dintre toate.
Apoi Isai, care era acum un predicator sawi bine instruit, se ridică în picioare şi citi un verset din Biblie pe care îl tradusesem pentru
acea ocazie:
— „Căci un Copil ni s-a născut, un Fiu ni s-a dat.
Cuvintele pătrunseră adânc şi fură primite cu o percepţie şi o înţelegere probabil rare printre creştinii occidentali. M-am uitat în jur la feţele fascinate ale credincioşilor, care erau absorbite nu de admiraţie pentru decoraţiuni, panglici şi beteală - fiindcă asemenea lucruri nu puteau avea nicio însemnătate pentru sawi -, ci de adorare pentru Copilul Păcii însuşi. Era adorarea Copilului Păcii care fusese născut nu numai la Betleem, ci şi în inimile lor.
Gândul îmi zbură cu ani în urmă şi la kilometri depărtare la alte sărbători de Crăciun pe care le trăisem - Crăciunuri înzăpezite, printre brazii acoperiţi cu ger ai casei mele canadiene. Insă niciunul nu se putea compara cu Crăciunul din zăduful junglei, cu triumful spiritului său de iertare în inimile unui popor pentru care răzbunarea fusese un mod de viaţă.
Fusese o călătorie lungă, dar care încă nu se terminase.
Atingerea mâinii lui Stephen mă aduse înapoi din starea mea de reverie. Am strâns mâna lui şi a lui Shannon şi m-am aplecat înainte ca să-1 ascult pe Isai care începea să vorbească adunării.
Era cel mai frumos Crăciun pe care îl trăisem vreodată.

25

In anul 1972, perspectiva creştină îşi statornicea deja rădăcinile adânc în mentalitatea sawi. Bărbaţi care cândva îşi abuzau şi chiar îşi torturau soţiile ca pe nişte sclavi subumani recunoaşteau acum deschis drepturile acestora ca partenere şi tovarăşe demne de preţuit. Monogamia începea să înlocuiască poligamia ca ideal al căsniciei, deşi poligamii îşi păstrară încă soţiile.
Femeile care cândva se lăsau în voia toanelor, a ţipetelor şi a limbajului extrem de abuziv

manifestau acum o irezistibilă înnoire şi căldură a personalităţii. Copiii nu mai erau instruiţi pentru război. Străinii şi chiar foştii duşmani puteau acum accepta invitaţii la sărbători fără frica de *tuwi asonai man. Gefam ason* şi legătura *waness* erau acum doar nişte sumbre amintiri.
Chiar înainte de sosirea controlului guvernamental stabil, căpeteniile sawi creştine începeau să creeze o oarecare măsură de lege civilă, deşi existau încă mulţi necredincioşi care preferau să-şi rezolve problemele locale cu arcuri, suliţe şi pumnale. Şi pretutindeni unde pătrundeau pe teritoriul sawi, patrulele de poliţie şi funcţionarii guvernamentali erau călduros întâmpinaţi de un trib care fusese deja bine iniţiat în politicile şi programele guvernării civile.

Una dintre credinţele pe care poporul sawi le moştenise din trecutul îndepărtat era credinţa că era neînţelept să încerce ceva ce strămoşii lor nu aprobaseră mai înainte. Desigur, impietasem deja într-o măsură considerabilă această antică fixaţie, prin faptul că îi angajasem să construiască pista de aterizare, podul din lemn de esenţă tare de peste Tumdu şi canalul lung de 6,5 kilometri care lega Kronkelul de cel mai apropiat sistem fluvial din nord.
— Săparea albiilor de râuri e slujba spiritelor, nu a oamenilor! şoptiseră ei când le-am sugerat pentru prima dată acest ultim proiect.
Cu toate acestea, finalizară canalul în decurs de o lună, fără să sufere vreo repercusiune supranaturală.
Insă cea mai mare şi mai îndrăzneaţă provocare a sosit când am sugerat construcţia „sawidomului". Până în 1972, populaţia yohwi se întorsese şi construise un nou sat de-a lungul unei laturi a pistei noastre de aterizare. De asemenea, Seremeet acceptase invitaţia de a construi de-a lungul celeilalte laturi a pistei de aterizare, aşa că acum eram o comunitate de patru sate cu o populaţie totală de aproximativ opt sute de oameni.
Casa noastră de întâlnire, care fusese deja lărgită de două ori, era din nou neîncăpătoare până şi pentru adunările obişnuite şi nu putea adăposti nici măcar o cincime din oamenii care veneau grămadă de două sau de trei ori pe an la „agapele"[1] noastre creştine. Cu asemenea ocazii, trebuia să ne întâlnim în aer liber, la mila climei tropicale capricioase. De aceea, deveniserăm conştienţi de nevoia acută a unei construcţii care să poată cuprinde nu doar comunitatea noastră în rapidă dezvoltare din Kamur, ci şi mulţimile tot mai mari care soseau din satele înconjurătoare, în zilele speciale.
— Ar trebui să aibă locuri pentru cel puţin o mie de oameni, le-am explicat eu prezbiterilor bisericii. Şi trebuie să fie circulară, cu un acoperiş în formă conică. Orice altă structură pentru o clădire atât de mare nu ar fi suficient de rezistentă la furtunile muso-nice, având în vedere tipul de materiale cu care suntem nevoiţi să lucrăm.
[1] Agapa este un ospăţ cu caracter intim, prietenesc; masă colegială; masă comună frăţească la primii creştini (n.tr.).

Nu menţionasem nimic despre lipsa utilajelor grele sau lipsa de experienţă a lucrătorilor care urmau să fie implicaţi - creştinii sawi -, nici de maistrul care urma să supravegheze lucrarea — eu însumi.
Câteva zile la rând, prezbiterii chibzuiră cu grijă sugestia mea. Decizia le aparţinea în totalitate - construcţia urma să fie proprietatea lor, nu a mea. Aveau să fie nevoiţi să adune şi să pregătească mii de piloni, zeci de mii de frunze de sago pentru acoperişul împletit, sute de metri de lujeri pentru legat şi alte materiale de junglă pentru proiect. Singura contribuţie din lumea tuanilor aveau să fie trei butoaie[2] de cuie de oţel pentru postamentele principale, unelte de lucrat, câteva plăci de aluminiu de mâna a doua pentru învelirea acoperişului în partea superioară şi asistenţa tehnică.
In cele din urmă, se întoarseră la mine.
— Chiar crezi că putem s-o construim? întrebară ei.
— Oameni ca voi, care au o tradiţie în construcţia de case înalte de copac, pot să facă aşa ceva, am răspuns eu. Dacă nu aţi fi avut o moştenire de acest fel, nici nu aş fi venit cu o asemenea propunere. Acest proiect este doar o extindere a tradiţiei pe care au început-o

strămoşii voştri.
Următoarea duminică, prezbiterii bisericii sawi îndemnară fiecare bărbat, femeie sau copil credincios din congregaţie să se alăture gigantului proiect.
— Dacă ne gândim doar la noi, putem, desigur, să ne descurcăm cu o clădire mai mică, explică Amhwi, prezbiterul principal. Insă noi, împreună cu tuanul, credem că ar trebui să ridicăm o clădire destul de încăpătoare pentru credincioşii tuturor satelor şi pentru prietenii lor, ca să se adune împreună sub un singur acoperiş, să audă Cuvântul lui Dumnezeu şi să se bucure de noul spirit al unităţii pe care El ni 1-a dat, o unitate la care strămoşii noştri nu au visat niciodată.
— Va fi o casă a păcii în care foşti duşmani pot să stea împreună la masa Domnului şi o casă de rugăciune pentru triburile dimpreju-rul nostru, care sunt încă fără Cuvântul lui Dumnezeu.
— Pentru acest proiect nu trebuie să vă aşteptaţi la nicio plată din partea tuanului, adăugă un alt prezbiter. Tuanul ne-a adus Cuvântul

[2] Butoi cu o capacitate de 58 de litri (n.tr.).

lui Dumnezeu, dar acum noi înşine trebuie să acceptăm responsabilitatea pentru progresul său pe mai departe. Dacă sunteţi de acord să ajutaţi, faceţi acest lucru pentru că-L iubiţi pe Dumnezeu şi pentru că vreţi ca şi alţii să primească Cuvântul Lui!
Răspunsul a fost prompt. Din toate părţile se ridică un strigăt tot mai amplificat:
— *Asyfem!Asyfem!* Să-1 construim! Să-1 construim!
După Cina Domnului, toţi credincioşii se prinseră de mâini în jurul parcelei de pământ desemnate pentru construcţie. Cu un spirit de anticipare intensă, se dedicară pe ei înşişi lui Dumnezeu pentru sarcina respectivă. A doua zi, bărbaţii începură să doboare cei douăzeci şi patru de stâlpi din lemn de esenţă tare ce urmau să susţină greutatea întregului acoperiş. Fiecare stâlp era lung de 6,6 metri şi cântărea peste 67 de kilograme. Această sarcină dură mai multe zile.
Apoi constructorii căutară prin junglă douăzeci şi patru de piloni *sereg,* care ajungeau la aproximativ doisprezece metri în lungime. Aceştia urmau să fie grinzile principale, fiecare dintre ele fiind aşezate în consolă din vârful unui stâlp de lemn, înclinându-se într-un unghi abrupt spre vârful acoperişului. In acest punct, o întrerupere mult-aşteptată opri, pentru o vreme, lucrarea.
Tocmai primisem vestea prin radio că un nou cuplu misionar RBMU, John şi Esther Mills din Canada, urma să ajungă în câteva zile pentru a se alătura lucrării noastre printre sawi. Creştinii se împrăştiară prin junglă ca să adune hrană pentru un ospăţ de bun-venit. Când în sfârşit John şi Esther ajunseră cu avionul MAF, aproape o mie de sawi lansară urale gălăgioase de entuziasm, urmate de o grandioasă festivitate. După aceea, am început de îndată lucrul la finalizarea unei noi locuinţe pentru cuplul Mills.
Când aceasta fu gata, ne-am îndreptat din nou atenţia spre noua construcţie pentru conferinţe. în timp ce bărbaţii şi femeile sawi îşi continuau munca de strângere a sute de piloni ce aveau să fie dimensionaţi, John Mills începu să se ocupe de sarcina alăturării grinzilor la stâlpii din lemn de esenţă tare şi a fixării lor temeinice. Când această fază de lucru fu încheiată, am delimitat o suprafaţă circulară de pământ de douăzeci şi doi de metri în diametru, am săpat de-a lungul circumferinţei sale douăzeci şi patru de gropi, la distanţă egală

una de cealaltă şi am introdus baza unui stâlp din lemn de esenţă tare în fiecare gaură.
Fiind lipsiţi de ajutorul unei macarale înalte, a trebuit să găsim o modalitate de a ridica fiecare legătură înaltă de stâlp-grindă, urmând să o susţinem ferm în unghiul corect până când putea fi îngropată la bază în argilă. Am reuşit să facem acest lucru legând aproximativ doisprezece lujeri lungi la jumătatea grinzii înălţate şi apoi desemnând câte un om să ţină strâns fiecare

lujer, în timp ce alţii împingeau grinda în sus cu piloni bifurcaţi. Odată ce grinda era ridicată la jumătatea distanţei, bărbaţii care ţineau de lujeri puteau să o tragă în sus în poziţie complet verticală.
Bărbaţii care ţineau de lujeri puteau, de asemenea, să împiedice grinzile de la a se balansa. De fiecare dată când o grindă începea să se încline spre vest, de exemplu, doi sau trei bărbaţi de pe partea de est începeau să tragă de lujerii lor până când aceasta revenea în poziţie verticală. In mod asemănător, dacă se apleca spre nord, lucrătorii de pe partea de sud îi puteau corecta înclinaţia.
In decurs de două zile, toate cele douăzeci şi patru de grinzi în consolă se înălţau deasupra capetelor noastre, înclinându-se în interior, din vârfurile stâlpilor de lemn, spre un punct central comun. Eram oarecum consternat. Mă aşteptasem ca vârfurile grinzilor să se aplece în jos sub propria greutate şi ţinusem cont de arcuirea lor când proiectasem un acoperiş de aproximativ doisprezece metri înălţime în centru — înălţimea unei case de copac sawi. Insă acestea nu se arcuiseră.
Datorită unei particularităţi neobişnuite a pilonilor *sereg,* fiecare grindă stătea în linie perfect dreaptă, ca şi cum capătul de sus nu avea nicio greutate. Acest lucru însemna că vârful acoperişului avea să fie în cele din urmă mult mai înalt de doisprezece metri. Nu puteam şti sigur cu cât avea să fie mai înalt. Talentul sawi de a lucra fără frică la înălţimea vârfurilor de copaci avea să fie un factor crucial în finalizarea proiectului.
Acum începea a doua etapă a lucrării - legarea împreună a grinzilor într-un con stabil, măsurând douăzeci şi patru de metri în înălţime, şi totuşi destul de puternic pentru a rezista forţei vijeliilor musonice care băteau câteodată cu optzeci de kilometri pe oră.

256
Copilul păcii
Afară din coconul ancestral
257
Mi-am amintit de un episod din viaţa lui John Paton, un misionar din secolul al XlX-lea, în insulele Noile Hebride:
„Intr-un scurt timp, clădirea (bisericii) a fost finalizată şi foarte mândri erau aniwanii de munca mâinilor lor. Biserica era lungă de optsprezece metri şi lată de şapte, iar peretele avea trei metri şi jumătate în înălţime - o clădire trainică, potrivită pentru nevoile noastre, despre care mulţi sperau că va dura mulţi ani. Dar vai! Nu după multă vreme, un uragan groaznic se năpusti asupra insulei, iar biserica a fost făcută una cu pământul."[3]
Cu cât mai mare avea să fie atunci pericolul pentru „sawidomul" nostru, cu o suprafaţă a podelei de patru ori mai extinsă decât clădirea aniwană?
Pentru a întări scheletul, i-am însărcinat pe lucrători să întreţească piloni orizontali în interiorul şi în afara grinzilor înclinate în sus, la fel cum ai ţese un coş gigantic. Din motive de siguranţă, am fixat pilonii atât de aproape unii de alţii, încât era imposibil ca un lucrător să poată aluneca printre ei. După cum mă aşteptam, cu cât ajungeam mai aproape de vârful acoperişului cu lucrările de consolidare, cu atât mai stabil devenea conul. Sawii fură curând uimiţi să se vadă lucrând la o înălţime de cincisprezece până la optsprezece metri, la o construcţie care refuza să se clatine nici chiar sub greutatea a douăzeci de oameni sărind pe ea.
Grinzile care fuseseră iniţial lungi de doisprezece metri trebuiră, bineînţeles, să fie ajustate de mai multe ori pentru a aduce acoperişul într-un vârf comun, care se dovedi a fi la optsprezece metri deasupra pământului. Prelungind acoperişul în afara stâlpilor din lemn de esenţă tare, am lărgit diametrul clădirii la douăzeci şi şase de metri, cu o suprafaţă a podelei de aproape cinci sute cincizeci de metri pătraţi.
Ulterior am ridicat în vârful clădirii o turlă din aluminiu înaltă de şase metri şi jumătate şi am montat-o ferm, sporind înălţimea totală la douăzeci şi cinci de metri. Turla cântărea în jur de o suta treizeci şi cinci de kilograme. Ridicarea ei lentă pe panta de patruzeci şi cinci de grade până în vârful său înalt a durat aproximativ o jumătate

[3] Charles D. Michael,_/ofe *Gibson Paton, D.D.,* Kilmarnock, Scoţia, John Ritchie Ltd.,p. 134 (n.a.).

de oră, fiind realizată de către treizeci de bărbaţi vânjoşi, încurajaţi de uralele a sute de oameni care se aflau jos, pe pământ.
După aceea, am acoperit masivul acoperiş cu frunze de sago. Această operaţiune a durat două săptămâni.
Apoi am strâns aproape şapte sute cincizeci de metri cubi de argilă, ridicând nivelul terenului de dedesubtul domului deasupra celui mai înalt nivel de inundaţie. De asemenea, l-am modelat în forma unui uriaş castron concav. Iar suprafaţa pe care am excavat-o pe partea de sud a bisericii a devenit mai târziu, în anotimpurile ploioase, o oglindă ce reflecta măreaţa clădire.
Pentru a finaliza proiectul, a fost nevoie de bănci pentru un număr de peste o mie de persoane. Nu aveam joagăr, astfel că credincioşii sawi au cioplit manual sutele de scânduri necesare.
In iunie 1972, creştinii sawi dedicară clădirea lor de conferinţe proaspăt finalizată slavei lui Dumnezeu. Deşi acoperişul din frunze necesita uneori reparaţii, clădirea a rezistat deja, fără sa se clatine, la vreo douăsprezece furtuni musonice. Nici sawii înşişi nu sunt

conştienţi că au construit ceea ce este probabil cea mai mare clădire circulară din piloni nepiuaţi din lume.
Străvechile fixaţii nu îi mai inhibă pe creştinii sawi. Realizând că lumea strămoşilor lor este prea mică, sawii încep să dea la o parte anticul cocon ancestral. Acum, noi speranţe, înălţându-se asemenea turlei sawidomului lor, îi impulsionează spre orizonturi neexplorate încă, atât spirituale, cât şi seculare, deşi mijloacele lor de a realiza scopurile lor seculare sunt deocamdată compătimitor de insuficiente.
Cu toate acestea, în miezul noii lor lumi stă ceva care este asociat în mod straniu cu trecutul lor unic - povestea unui Copil al Păcii. Este povestea Copilului Păcii care, într-un mod foarte special, a devenit Copilul lor de Pace, un Copil al Păcii care le complineşte trecutul şi le călăuzeşte viitorul. El este întăritorul celui de-al doilea pilon, care fusese de fapt dintotdeauna menit să fie cel dintâi pilon.
Stephen, Shannon şi Paul se cuibăriră aproape de Carol, ascultând-o cu atenţie în timp ce le citea dintr-o carte veche, roasă de la intensa mânuire. Era povestea întoarcerii fiului risipitor:
— Astfel, fiul s-a întors la tatăl său, iar tatăl, văzându-l de departe, a alergat să-l întâlnească, a căzut pe gâtul lui şi l-a sărutat. Iar fiul şi-a ridicat glasul şi a plâns.
Carol se opri ca să pună o întrebare.
— Spune-mi, Shannon, de ce crezi că a plâns fiul?
Căutând un răspuns la întrebare, ochii albaştri ai fiului meu mijlociu deveniră foarte gânditori. Deodată, se uită vesel în sus şi spuse:
— Fiindcă a căzut pe gâtul lui!
Eu, Carol şi Stephen am izbucnit în râs, în timp ce Shannon şi Paul se uitau la noi cu ochii larg deschişi de nedumerire.
Afară am auzit ecoul slab al unui corn de bambus. Amhwi chema creştinii să se adune pentru un seminar de seară. Lăsându-i pe Carol şi pe băieţi să-şi termine povestea, am ieşit afară pe gazonul nostru luminat de lună şi am urmat şuvoaiele de oameni care se îndreptau spre seminarul lui Amhwi. Aşezându-mă mai în spatele încăperii aglomerate, l-am auzit pe Amhwi cum citea un pasaj din Biblie

la lumina unui mic felinar de furtună, ascultând cu uimire în timp ce făcea o analogie izbitoare pentru a-1 ilustra.
— Vă aduceţi aminte ce obişnuia să facă Kaiyo cu cei care amenințau să încalce pacea care fusese stabilită. El le arăta copilul *tarop* şi spunea: „Dacă acest copil ar fi murit, aţi fi liberi să faceţi tot ce vreţi să faceţi. Dar nu e mort. E încă viu, iar eu sunt avocatul responsabil cu menţinerea păcii. Nu aveţi voie să încălcaţi pacea! Mâna mea e puternică!"Tot aşa, dacă cineva ne ademeneşte să facem rău, ar trebui să-i spunem: „Fii atent aici! Dumnezeu a pus în mine Duhul Copilului Său de Pace, Isus. Dacă acel Copil al Păcii ar fi murit sau ar fi plecat şi m-ar fi părăsit, aş fi liber să fac răul pe care mi-l propui tu. Dar El nu e mort! Şi nici nu m-a

abandonat! El încă trăieşte în mine ca să mă ţină pe calea bunătăţii, iar mâna Lui e puternică! Nu sunt liber să fac răul pe care tu mă sfătuieşti să-1 fac!"
Reacţia ascultătorilor săi fu plină de entuziasm.
— Acestea sunt cuvinte bune! Sau:
— Da, hai să răspundem toţi exact aşa! Sau:
— înţelegem! Amhwi continuă:
— Şi de ce nu mai facem schimb de copii *tarop* între satele noastre? Fiindcă Dumnezeu S-ar simţi jignit. El ar spune: „Nu e Copilul Meu de Pace destul de bun? Credeţi că trebuie să-i adăugaţi la El pe propriii voştri copii?"
In linişte, am ieşit neobservat în răcoarea nopţii şi am pornit spre casă. Curând, am trecut pe lângă micul birou în care lucrasem ore în şir la complexităţile limbii sawi şi unde lucram iarăşi la ultimele capitole ale traducerii Noului Testament în limba sawi. Amintirile începură să mă năpădească din nou, amintiri care mă atraseră la o parte, pe o cărare îngustă, ce se ramifica spre Tumdu.
Am urmat cărarea până când am ajuns pe creasta unui dâmb de pământ de lângă râul liniştit. M-am uitat pierdut la iarba kunai umezită de rouă din jurul meu, amintindu-mi de cei doi bărbaţi care zăceau îngropaţi dedesubt. Doi bărbaţi pe care ajunsesem să-i iubesc foarte profund. Doi bărbaţi care de-a lungul vieţii lor reuşiseră

să îmi citească până în adâncul sufletului cu o precizie a înţelegerii arareori întâlnită pe pământ.
Unul era Kaiyo. El fusese ucis cu patru ani în urmă, fiind o victimă neaşteptată a unei izbucniri subite de violenţă chiar în satul Kamur. ^nsă lecţiile pe care le-am învăţat de la el au supravieţuit.
Celălalt? Mi-am adus aminte de ziua în care, cu trei ani în urmă, eu şi Carol ne întorsesem dintr-o călătorie şi am aflat că Hato murise de pneumonie în timpul absenţei noastre. Plecase atât de repede.
Străinul cu un singur ochi care mi-a atins pentru prima dată mâna în acea arenă înfrunzită care devenise de atunci locuinţa mea; prietenul care avusese încredere în mine chiar şi atunci când nu putea înţelege; căutătorul care prinsese atât de repede Misterul care îl căuta pe el.
Metamorfoza la care am fost supuşi veacuri de-a rândul, în locuri distincte, ne-a schimbat atât de mult, încât se părea că proveneam de pe planete absolut diferite. Totuşi, providenţa ne adusese din nou împreună. De ce? Pentru a dovedi că Cristos este împlinitorul adevăratei identităţi *a fiecărui* om.
M-am întors încet de la cele două morminte nemarcate şi m-am plimbat de-a lungul marginii ierboase a râului Tumdu. Pacea părea să fie peste tot şi în toate. Curgea pe pământ odată cu lumina lunii, sclipind printre stele, strălucind printre reflexii. Palpita pe fundalul ciripitului de păsări şi al vocii, acum îndepărtate, a lui Amhwi.
îmi amintea de o altă voce care, deşi se odihnea acum în pace, răsuna încă din acea lume foarte diferită din care venise; vocea fermă, poruncitoare a unui bătrân încărunţit:
— Veţi întâlni datini şi credinţe care vă vor consterna, dar care trebuie înţelese... Domnul nostru e nerăbdător să-Şi întemeieze împărăţia dragostei Lui în acele locuri întunecate, care acum sunt locuite de cruzime... Cine va merge?
Mi-am adus aminte cum întreaga mea fiinţă reacţionase cu o certitudine care refuza să tolereze orice altă opinie: *„Eu voi merge!"*
Am întins mâna să deschid poarta, iar când am atins-o, un val de bucurie mi-a inundat fiinţa. O bucurie ce nu era doar a mea.

Cei şase bărbaţi asmaţi stau întinşi cu faţa la pământ, unul lângă altul, pe o rogojină de iarbă din mijlocul unei case a bărbaţilor. Ceilalţi sunt foşti duşmani dintr-un sat îndepărtat care au venit să facă pace. Cele şase soţii ale celor şase bărbaţi stau în poziţie verticală cu picioarele desfăcute printre soţii lor întinşi cu faţa în jos, fiecare soţie având o labă a piciorului ascunsă sub pieptul soţului ei, iar cealaltă sub şoldul lui, în timp ce călcâiele ei ating pieptul şi şoldul bărbatului care stă întins în spatele ei.
Apoi bătrânii ambelor sate aduc în casa bărbaţilor şase copii miraţi, trei din fiecare dintre cele două comunităţi aflate în tratative. Copiii sunt frumos decoraţi cu banderole de braţ ţesute şi cu ciucuri din fâşii zdrenţuite de ramuri de sago. Unul câte unul, sunt puşi să se întindă pe burtă, cu faţa în jos şi să se târască peste spatele celor şase taţi de dedesubtul lor şi printre gleznele celor şase mame de deasupra lor. Pe măsură ce fiecare copil iese din acel canal de trupuri umane, sunt ridicaţi în braţe, legănaţi şi li se cântă ca unui copil nou-născut.
Pasajul format de trupurile celor şase taţi şi al celor şase mame este un canal simbolic al naşterii *comunale,* prin care trei copii din fiecare tabără au fost renăscuţi în sistemul de înrudire din satul vecin. Câtă vreme aceştia trăiesc, vor crea o legătură vitală între cele două sate, împiedicându-le să recurgă la război.
Pacea printr-o experienţă a naşterii din nou!
261
262
Copilul păcii
Un misionar care lucra în mijlocul danilor de vest din Irian Jaya (noul nume indonezian pentru Noua Guinee Olandeză sau Irianul de Vest) a descoperit cum să alăture două cuvinte foarte importante. Unul este *ki,* „viaţă". Celălalt este *wone,* „cuvinte".
în afara uşii de la odaia sa de lucru, stă aşezată o mare mulţime de bărbaţi dani cu înfăţişare fioroasă, cu colţi de porc şi ornamente din cochilii de ghiocuri ce strălucesc intens pe pielea lor neagră şi pe încâlceala lor din părul înnegrit de fum.
Fără ţintă, misionarul iese din casă, ca să testeze noua lui expresie. Ridicându-şi mâinile deasupra capului, cere linişte şi apoi strigă într-o limbă dani împleticită:
— Am venit să vă aducem *ki wone,* cuvintele vieţii!
Nu ştia că printr-o singură propoziţie putea să declanşeze o revoluţie, începutul său fu aproape imperceptibil, fiindcă tinerii şi copiii nu acordară mare atenţie vorbelor ciudate ale acestei fiinţe bizare care venise mult mai de departe decât cei mai îndepărtaţi munţi.
Insă câţiva dintre bărbaţii dani mai bătrâni pricepură expresia, înţelepţii încărunţiţi de bătrâneţe se întoarseră şi se uitară ţintă la omul alb, clipind de parcă se trezeau dintr-un somn secular. In adâncul fiinţei lor, începea să curgă un izvor care fusese blocat cu veacuri în urmă, declanşând un mecanism subtil, ce le stârnea uimirea. Stăteau cu gurile căscate, începând deja să contureze pronunţarea care fusese amânată atâta vreme. Tremurând de entuziasm, în timp ce se sprijineau de toiegele lor, înţelepţii se sfătuiră între ei.
— Pielea lui e albă exact ca pielea nouă a unui şarpe după ce a năpârlit vechea piele, spuse un om.
— Şi vorbeşte despre *ki wonel* exclamă un al doilea.
— Lucrurile se întâmplă exact cum au spus strămoşii noştri că se vor întâmpla! spuse un al treilea cu voce hârcâită. „Când nemurirea se va întoarce la omenire, cei care îi vor învăţa mai întâi secretul vor veni de dincolo de munţi şi vă vor spune acel secret. Pieile lor vor fi albe, fiindcă se înnoiesc constant ca pielea unui şarpe. Să îi ascultaţi negreşit când vor veni, fiindcă altfel, *nabe-lan-kabelan* — «pielea-mea-pielea-ta», sau «nemurirea» va trece pe lângă voi!"
Post-scriptumul autorului
263
Misionarul era acum ocupat cu alte treburi, nefiind încă conştient de trezirea care prindea avânt în jurul lui. în acea noapte, când întreaga vale izbucni în cântece, începu să se întrebe ce fel de sărbătoare avea loc.
A doua zi dimineaţa, mii de dani înconjurară casa lui, întrebând:
— Cum să primim cuvintele vieţii?
Analogiile mântuirii, cheia lui Dumnezeu pentru culturile umane, sunt abordarea aprobată în Noul Testament pentru evanghelizarea transculturală. Şi doar în Noul Testament găsim

modelul prin care le putem discerne şi însuşi, un model pe care trebuie să învăţăm să-l folosim.
Unele analogii ale mântuirii se remarcă în legendele şi în izvoarele scrise ale trecutului: Olenos, Purtătorul păcatelor; Balder Inocentul, hăituit până la moarte, şi totuşi destinat să conducă noua lume; *Omul Drept* al lui Socrate; zeul necunoscut al atenienilor, o analogie însuşită de apostolul Pavel; Logosul, analogia întrebuinţată de apostolul Ioan; mielul de sacrificiu al evreilor, însuşit atât de Ioan Botezătorul, cât şi de Pavel.
Alte analogii ale mântuirii au fost descoperite în cultura prezentului — latente, neexplicate, în aşteptare: copilul *tarop* al sawilor şi cuvintele de *remon; nabelan-kabelan,* speranţa la nemurire adânc înrădăcinată a tribului dani; ceremonia asmată a naşterii din nou. Alte analogii sunt locurile de refugiu şi legendele lapsariene, ale căderii omului, ale Potopului şi ale „scării" care conectează pământul de cer.
Câte altele mai aşteaptă încă să fie găsite, aşteaptă să fie însuşite pentru eliberarea poporului care crede în ele, aşteaptă să fie înlocuite de Cristos, ca să se stingă apoi în spatele strălucirii gloriei Lui, după ce îşi vor fi îndeplinit menirea rânduită de Dumnezeu?
Doar cei care pornesc în căutarea lor le vor găsi.

Treizeci de ani mai târziu: o actualizare a informaţiilor despre tribul sawi

De când Regal Books a publicat pentru prima dată *Copilul păcii* în 1974, numărul membrilor din tribul sawi a crescut de două ori, şi chiar mai mult de-atât. Eu şi Carol am estimat populaţia de atunci cam pe la 2 600 de oameni în optsprezece sate. Populaţia sawi se apropie acum de 6 000, însă nu vă îngrijoraţi - cei 2 300 de kilometri pătraţi de junglă de sago şi râurile încărcate de hrană le satisfac uşor necesităţile. Pe lângă aceasta, am introdus hrană pe care puţini sau niciunul dintre sawi nu au gustat-o vreodată - palmierul de nucă de cocos, ananas, papaya, guava, sirsap şi alte fructe tropicale. Imigranţi din alte părţi ale Indoneziei încep să aducă acum orezul pentru populaţia sawi.
Limba sawi nu este deloc un simplu dialect al altor limbi papuaşe. Vocabularul său este înrudit doar doi la sută cu limba asmată, şase la sută cu limbile kayagară şi atohwaimă şi douăzeci şi unu la sută cu auyu. Prin comparaţie, engleza, olandeza şi franceza sunt toate *înrudite până la aproximativ optzeci şi cinci la sută!* Pentru ca limba sawi

să fie atât de diferită de limbile papuaşe învecinate, neamul sawi trebuie să fi existat ca popor izolat timp de mai multe milenii.
După un timp atât de îndelungat, nu ar trebui să existe cel puţin *un milion* de oameni sawi?! Un război tridimensional aproape constant (între familii, între clanuri şi între triburi) şi-a revendicat în tot acest timp tributul. Bolile epidemice (malarie, framboesia, dizenterie, elefantiaza şi hepatita), împreună cu epidemiile unor boli rare (holeră, gripă, meningită, febră Denga, pojar, tuse măgărească şi oreion) - toate agravate de lipsa de igienă — au întârziat creşterea populaţiei. Ce diferenţă au produs organizaţia Marelui Copil al Păcii şi ajutorul medical! O populaţie care avusese nevoie de mai multe mii de ani pentru o oarecare creştere numerică *s-a dublat într-o singură generaţiei*

Cei doi copii ai păcii sawi, Biakadon şi Mani

Biakadon a murit ca tânăr adult creştin cu ani în urmă. Mani (cunoscut ulterior cu supranumele de Yohannes) a devenit un învăţăcel atât de devotat al şcolii noastre primare, încât succesorii noştri credincioşi, John şi Esther Mills, au rezolvat ca Yohannes să se înscrie

la gimnaziu şi liceu la şaizeci şi cinci de kilometri depărtare cu avionul, la Agats, un avanpost guvernamental din regiunea asmată. Yohannes a devenit mai târziu primul sawi cu educaţie superioară. A absolvit la un institut creştin de pregătire a învăţătorilor, înfiinţat de fundaţia Lillian Dickson Mustard Seed International şi localizat în Balim, renumita vale înconjurată de munţi. Imaginaţi-vă uluirea de pe chipul unui locuitor al mlaştinilor, care nu văzuse niciodată *un deal,* când a zărit pentru prima dată munţi înălţându-se mai sus de nori!
Yohannes este acum director de şcoală primară într-un sat sawi. Este căsătorit şi are mai mulţi copii. Fiind primul absolvent de facultate din poporul sawi, el a stabilit un standard pe care alţi tineri din tribul său încearcă să-1 întreacă. In prezent, mulţi alţi fii ai vânătorilor de capete sawi sunt absolvenţi ai unor instituţii precum Bird-of-Paradise University de lângă Jayapura, capitala provinciei din extremitatea estică a Indoneziei, Papua de Vest (înainte cunoscută ca Irian Jaya).

Moravurile culturale ar putea să încetinească realizarea unor asemenea obiective în rândurile tinerelor femei sawi probabil pentru încă o generaţie.

Colaboratorii noştri printre sawi

După cum am explicat în *Copilul păcii,* eu şi Carol am slujit sawilor în cadrul unei misiuni cunoscute atunci sub denumirea de Regions Beyond Misionary Union, acum World Team. A lucra cu o societate misionară, şi nu independent, oferă anumite avantaje. De exemplu, o societate misionară de acasă recrutează, pregăteşte şi trimite alţi colegi pentru a susţine lucrările misionare pe măsură ce acestea cresc. World Team a găsit într-adevăr şi ni i-au trimis pe unii dintre cei mai buni colaboratori pe care ni i-am fi putut dori vreodată (şi ce echipă internaţională am devenit!).

Din Grecia — Costas şi Alky Macris

Plecând în concediu după primii noştri patru ani, eu şi Carol am încredinţat grija bisericilor sawi proaspăt formate lui Costas şi Alky Macris. Cuplul Macris i-au încurajat pe credincioşii sawi, au îngrijit bolnavii din numeroase triburi şi au condus prima ardere a fetişurilor oculte în timpul unui memorabil an în Kamur. Pentru relatarea unui episod şi mai intimidant al carierei uimitor de variate a lui Costas şi Alky Macris, vezi cartea mea *Lords ofthe Earth* [Stăpânii pământului].

Din Canada -John şi Esther Mills

John şi Esther au venit la noi nu doar ca înlocuitori pentru un concediu de un an. Angajamentul lor faţă de poporul sawi avea să fie unul pe termen lung. Amândoi stăpâneau limba sawi. John i-a ajutat pe prezbiterii bisericii sawi să-şi îmbunătăţească cunoştinţele biblice şi abilităţile de predare. Cei ajutaţi de John l-au ajutat pe el, în schimb, să revizuiască şi să pregătească Noul Testament în limba sawi pentru a fi publicat în cele din urmă de Societatea Biblică Indoneziana. John a tradus, de asemenea, părţi din Vechiul Testament. In prezent, a doua generaţie de pastori sawi pot citi alte cărţi ale Vechiului Testament în Bibliile lor în limba indoneziana.

Câţiva ani mai târziu, m-am întors la Kamur pentru a împărtăşi cu John şi Esther bucuria oferirii de copii ale Noului Testament în limba sawi într-o ediţie durabilă, rezistentă şi legată după tehnica Keylar.
Deşi nu avea instruire de infirmieră, Esther a învăţat de la Carol abilităţile de îngrijire a bolnavilor şi, mai ales după ce ne-am retras treptat din lucrarea în comunităţile sawi, pe la mijlocul anilor 1970, ea a condus clinica pe care o înfiinţase Carol. Un calcul estimativ pe care l-am făcut arată că, împreună, Carol şi Esther au tratat până la două mii de pacienţi din cinci triburi, lună de lună, iar prin lucrările lor combinate au salvat probabil, în medie, o viaţă pe zi, de-a lungul a aproape trei decenii! Esther a continuat, de asemenea, orele de „citire şi scriere în limba sawi" pe care eu şi Carol le începusem cu ani în urmă. Asemenea lui Carol, Esther le-a învăţat pe femeile sawi să trăiască vieţi evlavioase prin harul lui Isus Cristos.

Din SUA -Jim şi Joan Yost

John şi Esther, în schimb, i-au ajutat pe Jim şi Joan Yost de la American World Teamers să

stăpânească limba sawi şi i-au echipat cu abilităţile de bază necesare în medicina de junglă. Jim şi Joan au deschis apoi un nou avanpost în mijlocul satelor sawi greu accesibile din Kamur - satele de pe râul Au (vezi Harta 3). Lăsând în urma lor biserici puternice, plantate de-a lungul râului Au, Jim şi Joan au lansat apoi o lucrare mai amplă în alte părţi ale Indoneziei.

Din Australia - Ken şi Mary Studd, Brian şi Sheila Perkins

Ken şi Mary Studd (Ken este o rudă îndepărtată a lui C.T. Studd) şi Brian Perkins, un tâmplar de meserie, au slujit admirabil în cadrul echipei World Teamers, fiind trimişi de ramura australiană a misiunii noastre. Soţia lui Brian, Sheila, o infirmieră din Scoţia, a devenit australiancă prin căsătorie.

Alţi colaboratori ex-patrioţi

Au fost piloţi creştini care ne-au aprovizionat în mod continuu, an după an, cu alimente, echipamente, medicamente şi corespondenţă — fără a mai menţiona transportul pe care ni l-au asigurat ori de câte ori aveam nevoie. Au fost doctori care ne-au sfătuit prin radio cum

să facem faţă urgenţelor medicale care depăşeau abilităţile noastre. Unul dintre ei, dr. Ken Dresser, chiar a venit cu avionul şi, pe terasa noastră din spate, a ajutat-o pe Carol să supravegheze naşterea unui copil sawi din poziţie inversă a fătului! Au fost secretare care ne-au actualizat vizele şi ne-au completat ordinele de plată. Şi în spatele tuturor acestora stau mii de creştini de numeroase naţionalităţi, care sponsorizează şi se roagă pentru susţinerea lucrărilor descrise aici. Şi sunt mult, mult mai mulţi decât acei pe care i-am amintit aici.

Colaboratori papuaşi

Bisericile înfiinţate în tribul de locuitori ai munţilor, tribul dani, au parcurs un nivel de maturizare remarcabil (vezi cartea lui John Dekker, *Torches ofjoy* [Torţele bucuriei] de pe site-ul meu www.donri-chardsonbooksales.com). Pe la mijlocul anilor 1960, bisericile dani au început să-şi trimită propriii misionari dani, care de curând învăţaseră să scrie şi să citească, în alte triburi papuaşe. Numeroase cupluri de misionari dani devotaţi au sosit la noi ca parteneri în lucrare, în mijlocul sawilor. Pentru a pregăti sosirea lor, am construit locuinţe şi şcoli în satele sawi care şi-au exprimat dorinţa de a primi un cuplu dani.

întrebări esenţiale păreau că îşi aşteaptă răspunsul: puteau misionarii dani să se adapteze mediului sawi? Puteau nişte locuitori ai munţilor dintr-un climat răcoros să se adapteze unui ţinut mlăştinos umed? Aveau oameni obişnuiţi cu cartofi dulci şi igname să se acomodeze cu o nutriţie bazată pe sago şi larve de gândaci prăjite? Puteau danii să înveţe limba sawi - o limbă cu o gramatică ce permite fiecărui verb să opereze câteva mii de permutări în conjugare?

Răspunsul la fiecare întrebare s-a dovedit a fi - şi încă rămâne la fel - „Da!" Eu, Carol şi colegii noştri am fost uluiţi să vedem cum odată stabilită în mijlocul sawilor - în ciuda feluritelor diferenţe culturale - membrii populaţiei dani au construit o punte de legătură care ni s-a părut mai grandioasă decât orice minune a ingineriei moderne. Mă refer la o punte *a prieteniei transculturale ce leagă două popoare care tocmai se află în procesul de emergenţă din epoca de piatră.* Din cauza acestei punţi, congregaţiile sawi aparţin acum unei familii de aproape o mie de biserici care cuprind nu numai poporul dani, ci şi populaţia yali, alături de multe alte culturi.

O retragere necesară

De îndată ce John şi Esther Mills au considerat că liderii bisericii sawi erau suficient de maturi, World Team a cedat bisericii drepturile asupra tuturor caselor, şcolilor şi clinicilor, după care şi-a retras tot personalul din Occident. In mod deliberat, creştinii sawi au fost lăsaţi din acea zi să facă faţă^><? *cont propriu* unor împrejurări sociale în rapidă transformare - un lucru pe care creştinii de pretutindeni trebuie să înveţe să-l facă. E greu să te gândeşti la lucrurile pe care trebuie să le înfrunte aceştia, însă e o tranziţie necesară.

Cu toate acestea, sawii ştiu că ajutorul le este disponibil dacă îl solicită. World Team le-a furnizat un emiţător radio alimentat de la baterie (şi un generator pentru a ţine bateria încărcată). In cazul în care se pornesc epidemii sau apar crize, pot apela la consilieri,

infirmiere sau doctori. In afară de World Team, o altă agenţie internaţională, World Vision, este în măsură să ofere ajutor poporului sawi.

Perseverenţa şi devotamentul sawi

Un popor de agricultori care cultivă pământul din apropierea locuinţelor lor şi locuiesc aproape unii de alţii poate frecventa cu uşurinţă serviciul divin săptămânal în biserica principală din zonă. Dimpotrivă, vânătorii-culegători, precum sawii, străbat distanţe lungi cu canoea sau pe jos, în căutarea hranei şi a vânatului. Guvernul indonezian impune familiilor sawi să-şi ţină copiii acolo unde pot frecventa şcoala de luni până vineri. Astfel, părinţilor sawi le rămân *doar două zile* — sâmbăta şi duminica — pentru a strânge suficientă mâncare pentru următoarea săptămână. Dacă mai trebuie să frecventeze duminica o biserică localizată central, atunci le rămâne *doar sâmbăta* - un timp prea scurt - pentru a aduna hrana necesară subzistenţei. Ce este de făcut?

în mod tipic, familiile sawi care ocupă aceeaşi regiune găzduiesc cel puţin un pastor instruit în rândurile lor. Fiecare asemenea pastor conduce un serviciu divin duminica dimineaţa într-o casă lungă, situată în centrul regiunii de unde clanul său strânge hrana. Aceasta

înseamnă că aproape fiecare pastor predică *undeva* aproape în fiecare duminică, în loc să aştepte şapte sau opt săptămâni până când are şansa de a predica într-o biserică principală, pierzându-şi în felul acesta abilităţile de învăţător din pricina lipsei de activitate. Astfel, fiecare familie poate profita de *două zile pline* pentru strângerea hranei, în mod asemănător, dacă un grup de bărbaţi merg să lucreze într-un loc îndepărtat, un pastor îi însoţeşte, lucrează cu ei şi îi învaţă la sfârşit de săptămână. însă în timpul vacanţelor, toţi se adună pentru o sărbătoare generală care cuprinde o regiune mai întinsă.

în cadrul acestui plan de lucru, copiii sunt educaţi, pastorii continuă să predice, toată lumea creşte spiritual şi nimeni nu merge la culcare flămând. Totuşi, văzând numărul redus al celor ce frecventează serviciul divin principal din Kamur într-o zi normală de duminică, un vizitator ocazional ar putea crede că biserica este în declin.

Amhwi - un pastor greu încercat

La scurtă vreme după ce Amhwi a fost numit pastor în dioceza sawi, trei tragedii s-au abătut asupra lui. Unul dintre fiii lui a murit de febră. Fratele lui s-a înecat cuprins de spasmele unei crize de epilepsie. Un poliţist indonezian (numit tot Yohannes), dorind să arate că împuşcătura unei arme descărcate aproape de creştetul unui om poate cauza surzenie temporară, 1-a desfigurat accidental pe Kaurai, celălalt frate al lui Amhwi, retezându-i falca. John şi Esther au oprit sângerarea. Viaţa lui Kaurai a fost cruţată, însă el nu a mai putut vorbi. Amhwi - aflând că Yohannes se temea de răzbunarea familiei lui Kaurai - 1-a împăciuit, spunându-i:

— Noi suntem creştini. Noi trebuie să iertăm, nu să ne răzbunăm.

Stilul ofensiv, arogant, pe care-1 avusese Johannes înainte, s-a topit complet. El a devenit nu numai un adept al lui Isus Cristos, ci şi un ombudsman experimentat şi bine-informat care acţiona în interesul sawilor în relaţiile acestora cu imigranţii, câteodată abuzivi, veniţi din alte părţi ale Indoneziei.

Majoritatea ofiţerilor de poliţie indonezieni consideră detaşarea lor într-un avanpost îndepărtat din junglă precum Kamur un fel de ridiculizare pe care trebuie s-o îndure înainte de a fi transferaţi într-un oraş adecvat cu cinematograf magazine şi un bar. Kamurul

este pentru ei ca un purgatoriu. înscrie-te cu cât mai puţine zile şi pleacă fără să priveşti înapoi. Totuşi, Yohannes a solicitat transfer *permanent* la Kamur, spunând:

— Vreau să-mi cresc copiii acolo unde îl vor vedea pe Dumnezeu trăind în inimile oamenilor.

Chiar şi după moartea lui Yohannes, văduva lui i-a onorat dorinţa, rămânând la Kamur până când copiii lui au crescut mari.

Continuarea încercării grele a lui Amhwi şi Kaurai

Dr. Vriend, un medic misionar din Olanda, a luat legătura cu John şi Esther prin acel tranzistor radio când i s-a spus despre mutilarea tragică a fălcii lui Kaurai.

— Trimiteţi-1 pe Kaurai la mine, i-a sfătuit dr. Vriend. Am făcut puţină pregătire în chirurgia reconstructivă. S-ar putea să-mi reuşească o remediere facială în cazul lui.
Un pilot misionar, aterizând pe pista la construcţia căreia ajutase Kaurai (împreună cu alţi 120 de muncitori), 1-a transportat pe Kaurai la clinica din munţi a doctorului Vriend. De-a lungul unei perioade de câteva săptămâni, dr. Vriend şi ajutoarele lui i-au făcut lui Kaurai o serie de operaţii. în cele din urmă au reconstruit falca lui Kaurai. Kaurai este în stare să vorbească din nou, chiar dacă mai rar!
Cam în acea perioadă, Amhwi îl ajuta pe John Mills să traducă cartea Genezei din Vechiul Testament în limba sawi. într-o dimineaţă, după ce traduseseră o parte din povestea lui Iacov, Amhwi a spus ceva ce 1-a surprins pe John:
— Tocmai mi-am dat seama că stau în aceeaşi pirogă cu patriarhul Iacov.
— De ce spui asta, Amhwi? 1-a întrebat John. Amhwi răspunse:
— Iacov a trecut prin trei tragedii, la fel ca mine. Iacov a rămas credincios lui Dumnezeu, şi aşa voi face şi eu. Eu şi Iacov suntem în aceeaşi pirogă.
John întrebă:
— Iacov a trecut prin trei tragedii? Care sunt acelea? Amhwi răspunse clipind şiret din ochi:

— Misionarule, nu ai fost atent la ce ne spun aceste capitole? Iacov a suferit trei tragedii: fiica lui, Dina, a fost violată în capitolul 34. Rahela, soţia lui Iacov, a murit în capitolul 35. Iosif, fiul lui Iacov, a fost răpit şi vândut ca sclav în capitolul 37. Iacov trebuie să fi fost foarte trist, la fel ca mine.
Apucându-1 de umăr pe Amhwi, John încuviinţă:
— Da, Amhwi, într-adevăr că tu şi Iacov sunteţi „în aceeaşi pirogă"!

Mărturia creştinilor sawi în Indonezia

Aproape pretutindeni unde creştinii sawi merg ca profesori, tâmplari sau studenţi în Papua de Vest, oamenii au citit deja *Copilul păcii* în traducere indoneză, au vizionat videoul cu acelaşi titlu, în limba lor. Vestea se răspândeşte, iar sawii se văd în scurt timp în situaţia de a-şi spune mărturia printre străini sau sunt chiar invitaţi la cină.
Până şi câţiva funcţionari de stat indonezieni, majoritatea musulmani, îşi exprimă aprecierea faţă de poporul sawi. Prima locaţie aleasă de guvern pentru un avanpost aproape de tribul sawi a fost situată la gura unui râu unde vasele maritime puteau să ancoreze convenabil într-un doc şi să descarce provizii. Exista o singură problemă. Majoritatea populaţiei native din acea zonă devenise expertă în tactici de hoţie. Nici nu s-au gândit că obiceiul lor de a fura avea să coste comunitatea lor pierderea privilegiului de a rămâne reşedinţă districtuală. Dispăreau uneltele din ateliere, hainele de pe sârmele de întins rufe şi jucăriile copiilor de pe terase. în cele din urmă, şeful avanpostului, un musulman, a decis să mute totul — să încuie, să depoziteze şi să pună în butoaie — în amonte la Kamur. Aflase că, în principiu, întregul trib sawi hotărâse să trăiască responsabil, creştineşte. într-un fel sau altul, acel musulman ştia că minimul care se aşteaptă de la creştinii adevăraţi e ca aceştia *să nu fure.*
Decizia lui m-a uimit. Kamur e aşezat la o distanţă de şaizeci şi cinci de kilometri de râu de Marea Arafura. Râul de lângă Kamur nu putea cuprinde vase maritime. Construisem o pistă de aterizare lungă de 600 de metri, însă doar avioane mici puteau ateriza pe ea. Nu conta.
— Guvernul soseşte în acest loc, mergând pe urmele mesajului creştin, a recunoscut el.

Şi cu asta, basta! Şi cu siguranţă, uneltele au rămas în ateliere, hainele, pe sârme şi jucăriile, pe terase.

Vindecarea în mijlocul populaţiei sawi

Pentru creştinii sawi, nu este disponibil niciun plan medical Kaiser Permanente[1], însă ei se bucură că pot recurge la vindecarea prin credinţă. Dacă medicina dintr-o clinică locală dă greş, credincioşii îi ung pe bolnavi „cu untdelemn în Numele Domnului", urmând instrucţiunile prevăzute de Iacov în capitolul cinci al epistolei sale. Ce să foloseşti în loc de *ulei* într-o junglă izolată? Puţin petrol lam-pant! Oamenii se aşteaptă la vindecare, iar vindecările miraculoase par a fi un lucru obişnuit.

Comerţul în satele sawi

Educarea papuaşilor fără instruirea câtorva dintre ei în administrarea magazinelor le oferă ocazia nepapuaşilor să vină şi să preia controlul asupra aprovizionării şi stabilirii preţurilor pentru bunurile fabricate. Pe măsură ce nepapuaşii se îmbogăţesc, aceştia preiau în cele din urmă drepturile de proprietate asupra pământului lăsat moştenire papuaşilor de către strămoşii lor. Astfel, papuaşii tind să ajungă mână de lucru ieftină pentru exploatare sau, chiar mai rău, cerşetori ce-şi caută hrana în gunoiul aruncat de nepapuaşi.

Cu speranţa de a-i cruţa pe prietenii noştri papuaşi de o asemenea soartă, i-am instruit pe unii dintre ei să fie, *da,* vânzători! Vânzători care cer preţuri mai mici decât nepapuaşii, cu care concurează! Administratori de magazine care nu sunt nevoiţi să-şi vândă pământul, fiindcă afacerile lor se dezvoltă chiar bine, mersi! Comercianţi care dau zeciuială din profiturile lor pentru cauza creştină!

Mărturia creştinilor sawi în lumea întreagă

La sfârşitul anilor 1970, un număr tot mai mare de evanghelişti creştini voiajori din câteva zeci de naţiuni au început să folosească, drept instrument de evanghelizare, versiunea ecranizată de douăzeci şi opt

[1] Kaiser Permanente este un consorţiu de îngrijire medicală, stabilit în California, SUA (n.tr.).

de minute a poveştii din *Copilul păcii,* realizată de Gospel Films. Din Japonia până în Filipine şi din Argentina până în Nigeria, filmul mai întâi, iar ulterior versiunile video şi DVD ale *Copilului păcii* sunt arătate de zeci de mii de ori în fiecare an. Unii evanghelişti folosesc *Copilul păcii* ca introducere sau încheiere la ecranizările ultracunoscutului video *Isus* realizat de Campus Crusade for Christ[2]. Cartea *Copilul păcii* a fost, de asemenea, tradusă în aproximativ douăzeci de limbi.

In acest fel a ales Dumnezeu, după buna Lui plăcere, un trib mic, ascuns într-o neştiută mlaştină de sago şi le-a dat o poveste pe care să o spună, pentru onoarea Lui, unei lumi mai largi decât ştiau ei că există.

O ameninţare tot mai mare printre popoarele tribale din Papua de Vest

Spre exasperarea guvernului indonezian, fanaticii islamişti wahhabi din Arabia Saudită insuflă extremism în gândirea unui număr tot mai mare de musulmani indonezieni. Wahhabii înstăriţi contribuie cu bani proveniţi din afacerile cu petrol şi cu armament pentru o eventuală impunere a legii islamice ultraradicale *Sharia* pe tot cuprinsul celei mai populate naţiuni musulmane ale lumii. în mod repetat, în decursul ultimilor 1 400 de ani, legea *Sharia* a dus la genocid (vezi a patra carte a mea, *Secretele Coranului.* Pericolul genocidului ameninţă acum mai multe regiuni ale Indoneziei. Semnele acestei ameninţări cumplite iau numeroase forme. In ultimii zece ani, în jur de o mie de biserici creştine au fost distruse de incendiatori musulmani pe tot cuprinsul Indoneziei, câteodată cu pierderi omeneşti. După ce a năpăstuit prin violenţă teroristă regiunile creştine ale unei întinse insule indoneziene numite Sulawesi, *Laskar Jihad* (Forţa Războiului Sfânt) pătrunde acum pe teritoriul triburilor din Papua de Vest. în ciuda faptului că guvernul indonezian defăima *Laskar Jihad,* elemente ale forţelor armate indoneziene par uneori să favorizeze politicile sale. E nevoie ca doar o

[2] în prezent denumită Cru, Campus Crusade for Christ este o organizaţie creştină interconfesională care promovează evanghelizarea şi ucenicizarea în mai mult de 190 de ţări de-a lungul lumii. în prezent, organizaţia are angajaţi 25 000 de misionari cu normă întreagă şi a instruit 225 000 de voluntari de pe întregul mapamond.

mână de papuaşi nemulţumiţi de conducerea indoneziana să-şi facă de cap într-o comunitate şi, în mod ciudat, forţele paramilitare apar ca să devasteze zona.

Şi totuşi, violenţa este doar o armă pe care oamenii plini de ură pot să o folosească într-o campanie de genocid împotriva unui popor de o rasă şi/sau religie diferită. SIDA este o altă armă. Oameni de afaceri infami, în convenienţă cu elemente ale forţelor armate indoneziene, adună în Papua de Vest prostituate imigrante din alte regiuni ale Indoneziei şi dovedite a fi infectate cu virusul HIV.

Bărbaţi papuaşi naivi, în special dacă sunt îmbuibaţi mai întâi cu bere sau marijuana pe gratis, sunt stârniţi să se infecteze pe ei şi apoi să propage infecţia familiilor lor de acasă prin

însoţirea cu femei în mod tragic infectate. O asemenea exploatare prevesteşte un posibil genocid clandestin al populaţiei papuaşe din Indonezia de est; cu alte cuvinte, un genocid care nu risipeşte niciun glonţ şi nicio bombă.

Rămas-bun de la Carol, scumpa mea parteneră de viaţă

Sosi octombrie 2002, iar Carol a mea se îmbolnăvi. Diagnosticul a confirmat cancer pancreatic, o boală care îi doboară pe unii pacienţi în trei luni sau mai puţin. Mii de prieteni s-au alăturat familiei noastre în rugăciune pentru însănătoşirea iubitei mele, iar ea s-a însănătoşit. După opt luni de tratament, am călătorit împreună timp de alte cinci luni de vacanţă şi de slujire pline de voioşie.

Apoi cancerul a recidivat. La cincisprezece luni după diagnostic, copiii noştri mi s-au alăturat lângă patul ei. In 3 martie 2004, la 6:36 dimineaţa, am înţeles că aveam să fiu martor la ultima suflare de viaţă a lui Carol. Amintirile anilor noştri de tovărăşie în umblarea prin credinţă mi-au năpădit fiinţa. Am strâns-o de mână şi i-am şoptit:

— Draga mea, îţi dau drumul. Du-te în pace.

Scumpa mea se odihneşte în Memorial Park dinLindero Canyon, în California.

Don Richardson 6 ianuarie 2005

Alte cărţi publicate la editura Casa Cărţii

2000 de ani de evidenţe ale manifestării Duhului Sfânt în viaţa Bisericii, de Eddie L. Hyatt

Biserica adevărată. Există? Pot să o găsesc?, de Larry Crabb *Botezaţi în Duhul,* de Frank Macchia *Când ţi s-a greşit,* de Erwin W. Lutzer *Ce pretinde Isus de la lume,* de John Piper *Chemarea la bucurie şi durere,* de Ajith Fernando *Cinci concepţii despre Cina Domnului,* editor Gordon T. Smith *Cine eşti când nu te vede nimeni,* de Bill Hybels *Creştinul împăciuitor,* de Ken Sande *Cum să ajungi să spui NU,* de Erwin W. Lutzer *Cum să-ţi depăşeşti trecutul,* de Erwin W. Lutzer *Dicţionarul Noului Testament,* editor: Daniel G. Reid *Dicţionar de imagini şi simboluri biblice,* editori generali: Leland Ryken, James C. Wilhoit şi Tremper Longman III *Eroi ai credinţei,* de Gene Fedele *Femeile Bibliei, prin ochii lui Dumnezeu,* de Jerram Barrs *Gata cu scuzele,* de Tonny Evans *Ghid al istoriei creştinismului,* de Jonathan Hill *Ghid de artă creştină,* de Michelle P. Brown *Istoria gândirii creştine,* de Jonathan Hill *Izvoare de spiritualitate creştină,* Gerald Sittser *Manual biblic,* editori: Pat şi David Alexander *Omul ceresc,* de Fratele Yun împreună cu Paul Hattaway O *săptămână din viaţa Corintului,* de Ben Witherington III *Pavel. Duhul şi poporul lui Dumnezeu,* de Gordon D. Fee *Păzirea celor Zece Porunci,* de J.I. Packer *Prea ocupat pentru a nu mă ruga,* de Bill Hybels *Rănit de fraţi, vindecat de Dumnezeu,* de Chris Jackson *Râuri de apă vie,* de Fratele Yun, editor Paul Hattaway *Să cunoaştem creştinismul,* de J.I. Packer *Spiritualitate penticostală,* de Steven Jack Land *Strigăte de pe cruce,* de Erwin W. Lutzer *Şapte argumente pentru a crede Biblia,* de Erwin W. Lutzer *Tânjirea după Dumnezeu,* de Richard J. Foster şiGayle D. Beebe *Trăiţi în pace,* de Corneliu Constantineanu *Un cuvânt pe zi,* de J.D. Watson

în curs de apariţie la editura Casa Cărţii

Noua enciclopedie a Bibliei, de Mike Beaumont